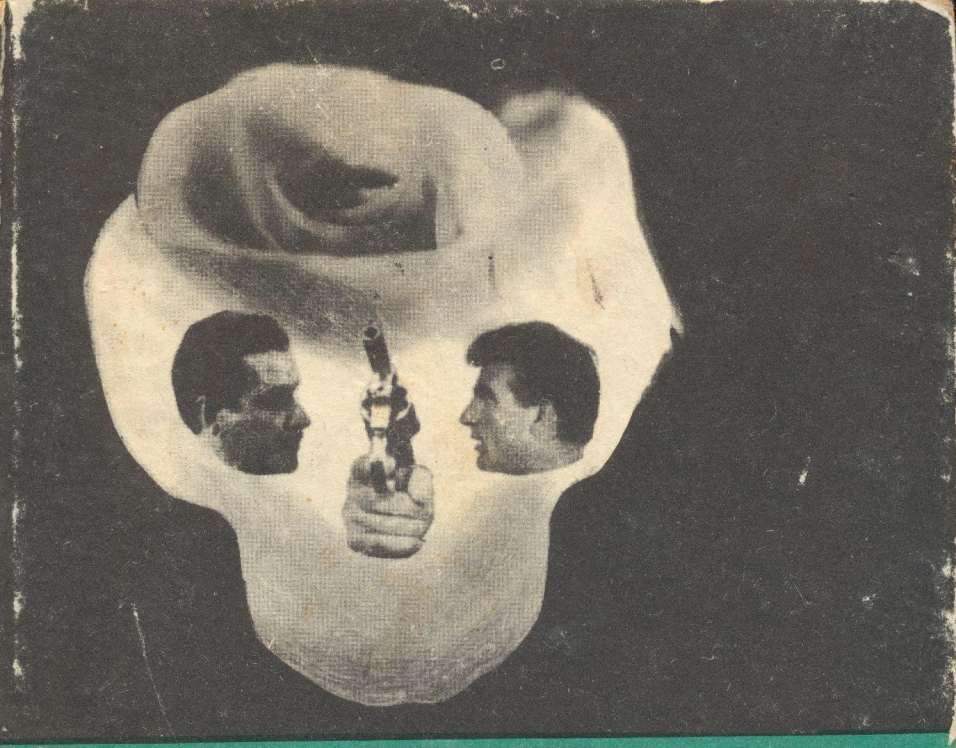

Constantin Chiriță

trandafirul ALB

CONSTANTIN CHIRIȚĂ

TRANDAFIRUL ALB

roman

1969

Editura pentru Literatură

CUVÎNT ÎNAINTE

De multă vreme voiam să-l cunosc pe doctorul Alexandru Tudor şi făcusem multe demersuri în acest scop. Cu toate acestea, nu mi-am închipuit că invitaţia aceea laconică, primită într-o seară la telefon, îmi va prilejui întîlnirea mult dorită. Am intrat într-un birou sobru, ferit de zgomote, şi m-am pomenit în faţa unui bărbat de statură potrivită, bine legat, care mi-a întins leneş mîna, rostindu-şi cu voce parcă obosită numele :

— Doctor Alexandru Tudor...

Am tresărit şi l-am privit fără să-mi ascund uimirea. Îi vedeam pentru prima dată chipul. Era chipul unui om inteligent, cu fruntea lată, cu faţa lunguiaţă şi pometi osoşi, cu nasul lung şi subţire deasupra unor buze foarte precis desenate, cu bărbia dură, voluntară, tăiată sigur şi simetric. Părul, mai degrabă de culoare închisă, nu prea bogat, începea să albească pe la tîmple. Avea priviri blînde, surprinzător de blînde, rareori ţîşnea din ele o lucire stranie de o clipită ; cel mai adesea ţinea genele întredeschise, ca şi cum ar fi vrut să se ferească de o lumină orbitoare.

Figura aceasta distinsă, inteligentă mai exprima însă ceva, şi anume o oboseală grea, incurabilă. (Aceste constatări mi s-au relevat cu timpul.) Niciodată nu l-am văzut altfel. Mereu mi

se părea că mă întîlnesc cu el după o noapte lungă și albă, în care experimentase cine știe ce lucrări de laborator, sau studiase, fără odihnă, cine știe ce tomuri prăfuite care albesc părul savanților.

Mă aflam așadar în fața acelui personaj (e de la sine înțeles că nu-i folosesc numele real) despre care un foarte bun prieten îmi spusese într-o zi oarecare

— Fereşte-te să ai de-a face cu el, dragul meu. E unul din cei mai mari specialiști în criminologie. Talie europeană...

Nu mai țin minte ce-am discutat în seara aceea. Eram nervos, emoționat, nu izbuteam să-mi adun gîndurile, nu puteam să mă concentrez, îmi era teamă că voi spune cine știe ce nerozii, mă mulțumeam să fac simple afirmații, sau să pun cîteva întrebări din cînd în cînd, pînă ce am simțit — sau așa am crezut eu — că și întrebările sînt inutile și puse în contratimp. Cred că am tăcut foarte multă vreme, fumînd fără întrerupere, pentru a avea totuși o ocupație. De aceea, am fost mirat cînd, la sfîrșitul primei noastre întîlniri, doctorul Tudor s-a declarat încîntat și — parcă ghicindu-mi gîndurile — mi-a dat a înțelege că ne vom mai vedea, în măsura în care timpul „ne va permite", terminînd cu cîteva cuvinte care mi s-au părut atunci o glumă :

— A asculta în tăcere e o artă...

Ne-am revăzut cam după o săptămînă, și chiar de la primele cuvinte mi-a explicat de ce consideră el că „a asculta în tăcere e o artă".

— Caută să-ți amintești — mi-a spus el — ultima convorbire interesantă pe care ai avut-o cu un prieten. Probabil că tăceai cînd el îți vorbea. Dar oare într-adevăr îl ascultai? Cred că te mulțumeai să-i prinzi începutul unei idei pe care o duceai dumneata la capăt în cîteva secunde, apoi începeai să-ți pregătești replica stîrnită de acea idee. Sau poate că vorbele prietenului îți ofereau atîtea „posibilități", încît gîndurile dumitale se prefăceau într-un vălmășag greu de strunit. Nu

ascultai, ci auzeai niște vorbe fără conținut, așa cum se întîmplă cînd derulezi o peliculă. Îți ascultai propriile gînduri și auzeai niște vorbe străine... Uite! Chiar în clipa asta te-ai îndepărtat de la ideea mea pentru a asculta o idee de-a dumitale, și anume că ultima mea frază ar trebui inversată pentru a suna cît mai clar: Auzeai vorbe străine și îți ascultai propriile gînduri... Dacă nu ți-aș fi atras atenția... De fapt, am vrut să-ți demonstrez hic et nunc *înțelesul exact al artei de a asculta în tăcere...*

Eram de-a dreptul uluit. Într-adevăr, îi părăsisem ideea, gîndindu-mă la inversarea acelei fraze. Am zîmbit, am dat din cap, hotărîndu-mă să învăț a asculta în tăcere.

În întîlnirile noastre, care deveneau tot mai dese — spre surprinderea unor amici care îl considerau inabordabil —, am aplicat de multe ori această metodă. Mai ales cînd discuțiile noastre se purtau în jurul profesiei sale, față de care avea o adevărată pasiune.

Imaginea detectivului cu pipă și lupă, cu mers de pisică și mișcări de panteră, pe care mi-o lăsaseră lecturile copilăriei, era atît de îndepărtată, atît de anacronică! Profesia lui era o știință exactă, o știință a observației psihologice, o știință a datelor biografice și a interpretării lor oportune, dar, în primul și în primul rînd, o aplicație riguroasă a logicii. Raționamentele lui erau sigure, ferme, concluziile lor — surprinzătoare, dar în același timp extrem de precise.

Cele mai pline și mai frumoase clipe ale amiciției noastre au fost acelea petrecute împreună, cu prilejul unui concediu de odihnă, pe crestele și platoul Bucegilor. Am plecat amîndoi, într-o zi pe la mijlocul lui septembrie — era o toamnă frumoasă, caldă, plină de rugină —, împovărați de două raniță uriașe, și timp de două săptămîni am umblat numai pe poteci și am dormit numai în cabane și pe la stîne, cu excepția cîtorva nopți, pe care le-am petrecut à la belle étoile.

Erau nopți frumoase, senine, vîntul încă mai cocheta cu amintirea verii, iar noi stăteam cu toate stelele deasupra capu-

lui, fără să le vedem, deşi amîndoi avuseserăm cîndva pasiunea astronomiei.

Îmi povestea, şi eu îl ascultam într-adevăr în tăcere. Îmi povestea despre cazurile pe care le-a întîlnit în cariera sa, nu-mi lăsa timp şi răgaz pentru întrebări, totul se desfăşura precis, cursiv, şi dacă a doua zi aveam nevoie de cine ştie ce detalii, i le ceream fără sfială şi le obţineam fără greutate.

La sfîrşitul celor două săptămîni m-am pomenit astfel posesorul unor fapte şi istorii extraordinare. Era cu neputinţă să le păstrez numai pentru mine.

M-am gîndit să încep cu primul caz, acela cu care de altfel doctorul Tudor (şi colaboratorii lui cei mai apropiaţi : bătrînul Ion Roman, o adevărată arhivă ambulantă, şi tînărul Victor Marian, emiţînd mereu cele mai năstruşnice ipoteze) şi-a inaugurat activitatea în departamentul judiciar. Tustrei erau pe Valea Prahovei, într-o misiune despre care nu voi vorbi acum şi care nu are nici o legătură cu cazul nostru. În plină noapte însă, au fost chemaţi în ajutor de organele locale de miliţie. Deşi nu aveau prea mult timp la dispoziţie (a doua zi chiar trebuiau să-şi continue drumul spre inima Transilvaniei), au răspuns chemării.

Era în perioada tulbure de după război. Nu voi preciza numele staţiunii în care s-a petrecut întîmplarea şi nici nu voi folosi numele reale ale celor în cauză. Voi apela, ca şi în cazul eroilor de pînă acum, la nume fictive. Cititorii vor descoperi lesne cauza acestui procedeu, şi chiar dacă unii dintre ei citind cartea îşi vor aminti anumite detalii reale — pentru că la vremea lui cazul a stîrnit mare vîlvă —, sînt convins că şi fără rugămintea mea vor păstra discreţia necesară. De asemenea, nu voi preciza unele amănunte specifice epocii — cum ar fi limbajul, unele obiceiuri, valoarea banilor, pentru a nu se crea confuzii.

Intenţia mea este să prezint prin această carte activitatea deseori necunoscută a unor oameni admirabili care slujesc cu toată fiinţa lor viaţa, demnitatea, adevărul.

CÎTEVA DATE NECESARE

Pe vremea aceea, pensiunea Trandafirul alb era ultima aşezare în partea de nord a staţiunii X... şi se afla cam la o sută de metri depărtare de şoseaua principală, într-o poiană plată şi rotundă, înconjurată din toate părţile de brazi. Din poiană se desprindeau două poteci — una spre nord, alta spre sud — ca două diagonale, care scurtau prin pădure calea spre aşezările cele mai apropiate. Prima ducea la hotelul şi restaurantul Cerbul de aur, a doua, la vila Cleopatra. Parterul pensiunii avea o singură comunicare cu exteriorul, şi anume prin veranda de la nord. Un brîu alcătuit din dale pătrate de beton, lat de trei metri, înconjura clădirea, oferind spaţiu neted pentru aşezarea şezlongurilor sau a fotoliilor şi meselor de răchită. Din faţa verandei pornea de asemenea un drum de dale, ceva mai îngust, ca o alee străjuită de copaci tineri şi de trandafiri, pentru a se opri la poarta mare de fier, care se deschidea chiar în şoseaua principală.

Masa se servea într-o sufragerie amenajată la demisol, şi, cu excepţia micului dejun, care putea fi luat zilnic între orele 7 şi 10, celelalte începeau la ore stricte : prînzul la 13 şi 30 de minute, cina la 19 şi 30 de minute. La ora 21 şi 30 de minute, o dată cu plecarea personalului de serviciu, se încuia uşa care ducea la demisol.

În ziua de 3 octombrie 194..., la ora 23 și 16 minute, în această pensiune, de obicei foarte liniștită, locatarii au fost treziți de un foc de armă. După cîteva momente de buimăceală, și-au dat seama că pocnetul răsunase în camera numărul 3. Găsind ușa încuiată pe dinăuntru și presimțind un eveniment grav, au chemat telefonic organele locale de miliție. La ora 23 și 27 de minute a sosit la fața locului șeful de post Dinu Cosma, însoțit de un subaltern. După o scurtă ezitare, cei doi au forțat ușa. Încăperea în care au pătruns era luminată și avea fereastra larg deschisă. Pe patul de lîngă fereastră zăcea locatarul camerei, cu fruntea găurită drept în mijloc de un glonte. S-a constatat imediat decesul său. Era ora 23 și 32 de minute. Nezărindu-se și nedescoperindu-se nici o armă în apropierea cadavrului, cei doi milițieni, împreună cu locatarii care invadaseră camera, au emis ipoteza unei crime. Aflîndu-se pentru prima dată în fața unui asemenea caz și amintindu-și că în stațiunea vecină se găsesc — într-o misiune specială — trei ofițeri de miliție din Capitală, sergentul major Dinu Cosma a cerut telefonic ajutorul lor. Răspunzîndu-i-se afirmativ, șeful de post și-a trimis subalternul la șosea, pentru a face semnale de oprire unui automobil care va claxona prelung. O parte din locatari s-au retras în camere, o parte a rămas cu el în hol.

La ora 0,02 minute s-a auzit un sunet prelung de claxon...

PARȚEA ÎNTÎI

DE CE?

PARTERUL PENSIUNII TRANDAFIRUL ALB

(Repartizarea camerelor în ziua de 3 octombrie 194...)

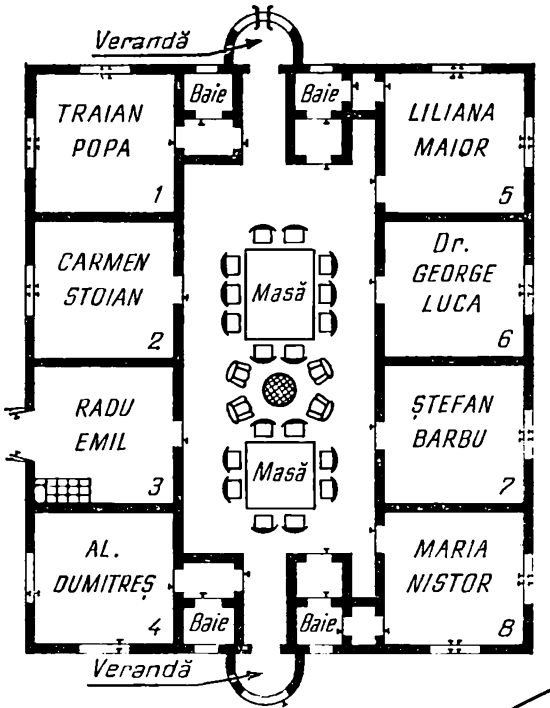

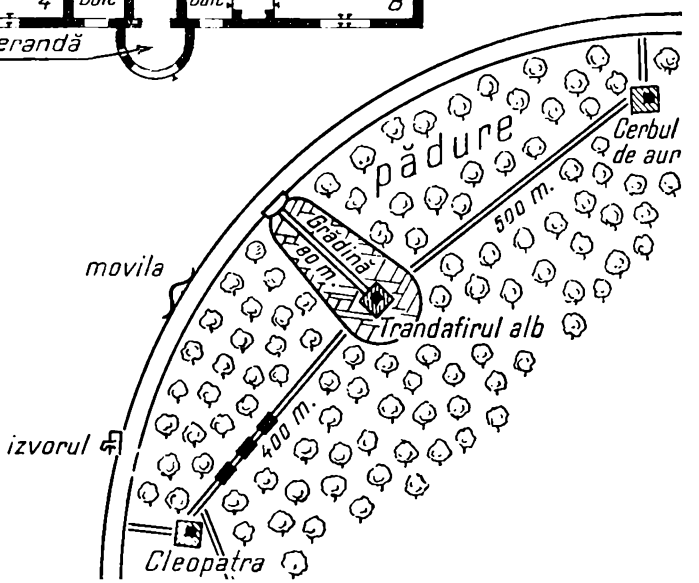

PERSONAJELE PRINCIPALE

Radu Emil	35 de ani

Maria Nistor, profesoară	52 de ani
George Luca, medic	33 de ani
Neculai Goran (Al. Dumitreș), scriitor	36 de ani
Ștefan Barbu, avocat	57 de ani
Liliana Maior, violonistă	25 de ani
Carmen Stoian, modistă	53 de ani
Traian Popa, inginer	35 de ani

Dr. *Alexandru Tudor*	41 de ani
Ion Roman	54 de ani
Victor Marian	32 de ani
Sergent-major *Dinu Cosma*	28 de ani

I

4 octombrie 194..., ora 0,05

Toţi locatarii pensiunii erau în hol. Ieşiseră din camere fără să-i cheme nimeni, imediat ce auziseră semnalul maşinii. Se uitau la noii-veniţi cu neliniştе, spaimă, curiozitate.

Doctorul Tudor se mulţumi să arunce o scurtă privire în încăpere, parcă pentru a fixa locul în care se află. Unul dintre însoţitorii lui, cel mai în vîrstă, Ion Roman, trecu însă în revistă fiecare personaj, dar nu zări nici o figură cunoscută. Numai cînd privirea lui se opri pentru o clipă asupra unei femei în vîrstă, căreia stratul gros de fard nu putea să-i atenueze paloarea, ea îşi ascunse brusc faţa în palme şi începu să hohotească înfundat. O altă femeie, cam de aceeaşi etate, poate ceva mai tînără, cu figura chinuită, îndurerată, se apropie de ea şi încercă s-o calmeze :

— Linişteşte-te, Carmen... Linişteşte-te, draga mea. E o nenorocire, o... o... dar ce putem face ? Domnule doctor, dacă sînteţi amabil...

Rugămintea femeii stîrni o vagă tresărire pe chipul lui Tudor. Tocmai voia să deschidă gura pentru a spune ceva, cînd o mişcare aproape violentă în grupul bărbaţilor îl făcu să înţeleagă că rugămintea nu-i fusese adresată lui. Un tînăr înalt, frumos, cu părul răvăşit, cu ochii larg deschişi, exprimînd fie uimire, fie neliniştе, se desprinse de lîngă masa mare,

unde înţepeniseră cei mai mulţi locatari, ajungînd din trei paşi la fotoliul în care plîngea înfundat Carmen Stoian. Examenul său dură doar cîteva secunde, un examen sumar, care vădea mai degrabă obişnuinţă şi obligaţie decît interes, apoi se retrase ridicînd neputincios din umeri. Doctorul Tudor îi veni în întîmpinare.

— Profesaţi medicina ? întrebă el.

Căutătura tînărului se întunecă. Tonul cu care răspunse era însoţit de o nuanţă de dispreţ.

— Da... De opt ani. Medicină generală şi psihiatrie. Şef de lucrări la clinica Basarab. Doctor George Luca.

— Mulţumesc... Doctor Alexandru Tudor. Vom apela probabil la concursul dumneavoastră pînă la sosirea medicului legist.

Era o notă de fermitate în vocea lui Tudor. Ea deveni şi mai clară în momentul cînd se adresă celorlalţi locatari :

— Situaţia ne obligă să apelăm şi la concursul dumneavoastră, la înţelegerea dumneavoastră. După toate aparenţele, ne aflăm în faţa unei crime. Vă rugăm prin urmare să fiţi pregătiţi pentru a ne răspunde la cîteva întrebări... De asemenea rugăm pe fiecare locatar să nu părăsească pensiunea fără ştirea noastră. Vom discuta probabil cu fiecare dintre dumneavoastră în parte. Situaţia ne obligă la aceste măsuri elementare, fireşti...

Era o invitaţie adresată tuturor locatarilor de a se retrage fiecare în camera sa. Un bărbat înalt, cam de 60 de ani, cu figura gravă, dură, pe care favoriţii suri şi barba scurtă albă nu reuşeau să i-o înnobileze în momentul acela, făcu un gest de protest cu mîna, apoi umplu holul cu o voce zbîrnîitoare, de bas :

— Îmi daţi voie... Avocat Ştefan Barbu, doctor în drept, la Sorbona. Cuvintele dumneavoastră, domnule doctor, aruncă un val de neîncredere asupra noastră, a tuturor. Legile noastre...

Doctorul Tudor părea că nu-l aude. Își oprise o clipă privirile asupra unei tinere de o rară distincție, care își înfipsese mîinile în speteaza unui scaun pentru a-și opri tremurul nervos ce o zguduia din încheieturi. Răspunse Victor Marian în locul său :

— Legile noastre ne-ar pedepsi dacă nu am lua asemenea măsuri elementare. Tocmai dumneavoastră, ca avocat și specialist...

— Bineînțeles... bineînțeles... se retrase avocatul. Am vrut doar să atrag atenția că ne considerăm toți inocenți... Nu ne vom opune însă procedeelor legale. E datoria noastră să vă ajutăm...

Ultimele cuvinte le rostise din pragul camerei sale. Abia atunci se închiseră și celelalte uși. Doctorul Tudor îi ceru sergentului-major să rămînă în hol, cu sarcina de a observa și supraveghea orice mișcare a locatarilor, iar subalternului să stea de veghe în preajma intrării, afară în curte, cu consemnul strict de a opri și imobiliza orice persoană cunoscută sau necunoscută. Intră în camera numărul 3, însoțit de medicul George Luca și cei doi colaboratori ai lui.

Camera avea puține mobile : un pat mare, dublu, lîngă fereastră, o masă înconjurată de trei fotolii, chiar în mijloc, un șifonier triplu, cîteva taburete, o măsuță rotundă într-un colț, iar în altul o oglindă cu toaletă. Nu departe de sobă se afla o chiuvetă strălucitoare, de faianță. Toate mobilele erau alese cu gust și foarte bine întreținute. Ceea ce izbea din primul moment la intrarea în cameră erau vazele cu flori. Pe masă, pe măsuță, pe noptiere, pe toaletă și chiar pe șifonier se aflau vaze de cristal pline cu flori de toamnă.

— Șase vaze, murmură ca pentru sine Ion Roman. Și, în toate, florile par proaspete.

— Da ! încuviință medicul George Luca. Florile erau mania lui... La două zile le schimba. I le aducea o femeie, uneori

însă mai culegeau și cucoanele, chiar și noi cînd mergeam în excursii...

Doctorul Tudor nu părea de loc atent la ceea ce spunea medicul. Nu-și dezlipea ochii de la pat. Privea fără încetare prin pleoapele întredeschise cadavrul chircit al unui omuleț. Picioarele și mîinile subțiri, fragile, păreau ale unui băiețaș. Fața lui era însă neverosimil de lungă, ca o caricatură. Fruntea, lată, avea în mijloc o gaură mică, înconjurată de un cerc roșu. Și fața victimei, și pijamaua, și halatul, și perna aveau urme de pulbere.

— S-a tras de foarte aproape, spuse Ion Roman. Putem exclude în mod definitiv sinuciderea ?

Fraza se transformase în întrebare prin accentuarea ultimului cuvînt. Cel care o rostise se supusese unei obligații profesionale formale.

— Sinucidere ?! se miră Victor Marian. În cazul acesta, țeava pistolului ar fi atins tîmpla. Doar să fi apăsat pe trăgaci cu degetul gros pentru a ținti exact în mijlocul frunții. Și, de altfel, poziția corpului arată că victima dormea. Ca să nu mai vorbim de lipsa pistolului.

— Nu dormea, spuse doctorul Tudor. Priviți-i pumnii. Probabil că și i-a încordat în clipa cînd a văzut moartea în față. S-a apărat de ea închizînd ochii și pumnii. Apoi corpul i s-a prăvălit, ajungînd în poziția aceasta... A atins cineva corpul ?

Întrebarea fiindu-i adresată direct, medicul George Luca răspunse imediat :

— Eu am atins corpul... de fapt, încheietura mîinii stîngi, pentru a constata decesul, deși nu mai era nevoie. Vreau să înțelegeți prin asta că numai am atins corpul. De mișcat, nimeni nu l-a mișcat. Și eu, și avocatul Barbu am atras de la început atenția asupra acestui lucru.

— Mulțumesc, răspunse Tudor. Infirmitatea victimei era congenitală, sau se datorează unei maladii infantile ?

— Cred că s-a născut rahitic, de altfel ca toţi copiii, însă anumiţi factori, pe care nu-i cunoaştem, au favorizat dezvoltarea grotească a maladiei. E vorba de o încetineală gravă, sau poate de o stagnare în dezvoltarea sistemului osos. Cu excepţia cutiei craniene şi a oaselor faciale. Acestea, în mod surprinzător, s-au dezvoltat rebel, depăşind normalul. Ceea ce înseamnă că de la o anumită vîrstă, foarte fragedă, sistemul osos a manifestat două procese contradictorii. Partea superioară, de la umăr în sus, s-a dezvoltat anormal, partea inferioară — folosesc un limbaj convenţional — şi-a stagnat definitiv evoluţia. Cazul nu este unic în literatura medicală...

— L-aţi cercetat îndeaproape ? întrebă doctorul Tudor.

George Luca răspunse ca pentru nişte diletanţi :

— Cercetarea violentă a unui asemenea caz ar fi echivalat cu un îndemn la sinucidere. Într-un astfel de organism, maladia nu va dispare niciodată. Se produce o mutaţie. Maladia devine psihică, oferind complexe uluitoare. O simplă privire adresată chiar inconştient poate fi interpretată în zeci de feluri, fiecare putînd duce la consecinţe fatale. Individul se consideră mai întotdeauna o negaţie biologică, şi de aici — prin intermediul unei priviri — pînă la acţiunea împotriva negaţiei, la acţiunea proprie împotriva negaţiei nu e decît un pas. O fracţiune de secundă poate fi hotărîtoare.

— Dar posibilitatea de a acţiona împotriva celor care descoperă negaţia ? întrebă doctorul Tudor. Mă gîndesc la o acţiune violentă, bineînţeles.

— Vă gîndiţi la ură activă, la crimă împotriva lumii, sau împotriva unui reprezentant particular al ei... Foarte rar. Rarisim. Asemenea indivizi au în primul rînd conştiinţa fragilităţii organismului lor. Ei ştiu că nu au puterea să suprime pe alţii. Pentru ei, puterea de a suprima — din cauza complexului psihofizic — se reduce mai întotdeauna la puterea de a lovi. Mă refer la cazurile pe care le-am studiat personal, în stadiu clinic. Ei nu pot să lovească în oameni normali nu nu-

mai de teamă — nici chiar ideea otrăvirii n-o pot descoperi —, ci și dintr-un sentiment de admirație.

— În aceeași măsură însă — interveni Victor Marian — poate să mocnească în sufletul acestor infirmi ura, revolta...

— Nu neg această posibilitate, răspunse impasibil medicul. Între ură și iubire — amîndouă văzute ca abstracții —, un infirm poate să aleagă și iubirea. Pentru că mediul în care trăiește îi oferă posibilitatea activizării acestei abstracții. Mă refer la o anumită categorie de infirmi, care n-au ajuns în această situație datorită unui accident violent într-un moment precis al vieții (și acest moment poate cuprinde oameni, cauze umane, idei umane), mă refer, în speță, la cazul nostru.

— Acest caz este legat și de identitatea individului ? întrebă brusc doctorul Tudor.

George Luca își pierdu pentru prima dată siguranța și stăpînirea de sine. Își reveni însă repede.

— Eu emit o simplă ipoteză, bazată pe analogia dintre cîteva cazuri studiate și cîteva observații cotidiene, făcute, fără scop științific, asupra victimei în perioada conviețuirii noastre. Eu cred că infirmul nostru se încadra în categoria acelora subjugați de ideal. Nu l-am studiat anume. Doar cîteva priviri fugare în timpul mesei sau în alte situații. Impresiile culese mă determină să cred că era capabil de a activiza iubirea, și nu ura. Îl văd mai ușor în postura de a-și fi suprimat propria negație decît în aceea de a-i suprima pe alții...

Victor Marian se uită drept în ochii medicului, apoi dădu glas întrebării care-l preocupa :

— Nu faceți prin aceasta o pledoarie pentru sinucidere ?

De data aceasta, psihiatrul nu-și mai pierdu cumpătul.

— Nu ! Nu m-am gîndit la situația aceasta specială cînd am vorbit despre el. M-am gîndit la el ca și cînd ar fi fost în viață. Ca și cum ar fi fost vorba despre un caz care trebuie studiat.

Doctorul Tudor se aplecase deasupra cadavrului. Vorbi fără să se întoarcă :

— Aveţi un dar foarte fin de observaţie... şi o metodă deosebită de a înlocui date concrete cu observaţii la stabilirea unui diagnostic foarte precis.

— E o metodă foarte uzitată în psihiatrie, răspunse medicul.

Doctorul Tudor se întoarse încet, ca un om obosit, cu faţa spre George Luca. Se aşteptase la acest răspuns.

— Observaţii... observaţii, murmură el. Da... Orice pacient ajunge la stadiul de a fi observat după ce manifestă, şi îi este înregistrat, un simptom precis, un fel de premisă de la care se porneşte spre concluzie, adică spre diagnostic...

Vorbele acestea, rostite cu voce impersonală, avură darul să-l neliniştească iarăşi pe medicul George Luca. Neliniştea lui se termină însă printr-un gest firesc : ridică neputincios din umeri.

— Da... continuă doctorul Tudor. V-aş ruga să-mi mai răspundeţi la cîteva întrebări, strict formale. Ne puteţi spune cu exactitate ora la care s-a auzit împuşcătura ?

— Foarte exact ! răspunse George Luca, răsuflînd uşurat. M-am uitat la ceas chiar în clipa cînd am auzit-o şi... obişnuinţa profesională m-a obligat să privesc mersul secundarului. Era ora douăzeci şi trei, şaisprezece minute şi treizeci şi cinci de secunde... Dacă aveţi încredere într-un Schaffhausen...

— Dormiţi cu ceasul la mînă ? întrebă Alexandru Tudor.

Medicul era îmbrăcat într-un halat elegant de catifea roşie. Parcă abia atunci îşi descoperi ţinuta.

— Nu... răspunse el nesigur. Nu eram în camera mea... Eram în baie. Mă pregăteam de culcare... Întotdeauna fac un duş înainte de a mă culca...

Se opri însă brusc. Victor Marian, care-l urmărea cu atenţie, văzu cum i se alterează pentru o clipă trăsăturile feţei.

Doctorul Tudor continuă cu întrebările cercetînd iarăşi, foarte interesat, patul pe care se afla cadavrul.

— Era înainte... sau după duş cînd aţi auzit împuşcătura ?

— Era... era după duş. Tocmai îmi potriveam ceasul...

— Aţi ieşit imediat în hol ?

Medicul făcea eforturi vizibile pentru a se domina.

— Nu am ieşit imediat. Cred că după... după cîteva secunde.

Tăcerea nefirească, impusă de doctorul Tudor, îl obligă să continue :

— După douăzeci de secunde... poate după... Nu ! Nu trecuseră nici douăzeci de secunde... Cel mult treizeci de secunde... Poate să vă confirme şi scriitorul Al. Dumitreş. Şi el a ieşit în aceeaşi clipă din baia lui. Făcuse şi el duş... Era ud pe faţă...

Ion Roman îşi aminti că văzuse în hol un bărbat cu părul ud şi se uită în aceeaşi clipă la părul medicului. Acesta, simţindu-se privit, se apără furios :

— Eu îmi feresc capul cînd fac duş... De ce vă uitaţi aşa ? A văzut toată lumea... Uşa era încuiată pe dinăuntru... Nu putea nimeni...

— I-aţi găsit pe toţi ceilalţi locatari în hol cînd aţi ieşit dumneavoastră ? întrebă doctorul Tudor.

— Da, da... Erau toţi... Eu şi cu scriitorul Al. Dumitreş am pătruns ultimii în hol. Îmi amintesc perfect.

Alexandru Tudor căzu o clipă pe gînduri. Trăsăturile feţei lui exprimau o oboseală bolnăvicioasă. Vocea îi suna însă ferm.

— V-aş ruga să precizaţi cît mai exact intervalul de timp care s-a scurs între momentul în care aţi auzit împuşcătura şi momentul în care aţi apărut în hol.

— Trebuie să consider aceasta o acuzaţie împotriva mea ? întrebă medicul la rîndul său.

Tudor nu-i răspunse. Privea absent parchetul camerei. Nu căuta nimic. Dar George Luca manifesta o anumită neliniște.

— N-am avut nici un conflict cu Emil Radu. L-am cunoscut aici pentru prima dată... Intervalul ? își aminti el. Nu mai puțin de douăzeci de secunde și nu mai mult de treizeci de secunde.

„Îndeajuns — gîndi Victor Marian — ca să ajungi de la fereastra camerei numărul 3 la fereastra băii. Adică să sari de la o fereastră, să fugi cincisprezece metri, să sari pe o altă fereastră și să pătrunzi liniștit în hol."

Doctorul Tudor se oprise în fața ferestrei larg deschise. Distanța dintre fereastră și dalele de beton era cam doi metri. O jucărie pentru oricine, mai cu seamă pentru un om înalt.

— V-aș mai ruga să-mi răspundeți la o întrebare, spuse el întorcîndu-se încet și înaintînd cîțiva pași spre mijlocul camerei. E o întrebare capitală. Și sînteți cel mai în măsură să-mi dați un răspuns exact. Împușcătura s-a auzit la ora douăzeci și trei și șaisprezece minute. Cînd ați constatat decesul ?

— La ora douăzeci și trei și treizeci și două de minute, răspunse medicul George Luca fără cea mai mică ezitare.

— Deci, după șaisprezece minute. Întrebarea e aceasta : starea cadavrului dovedea sau nu scurgerea celor șaisprezece minute ?

— Pot face această afirmație sub stare de jurămînt, răspunse medicul. Împușcătura pe care am auzit-o a cauzat moartea lui Emil Radu. Durata de timp a fost prea scurtă între momentul împușcăturii și momentul constatării decesului — șaisprezece minute — pentru a se putea strecura vreo eroare. Orice medic ar putea să confirme acest lucru. Cadavrul indica, fără putință de greșeală, că trecuseră șaisprezece minute de la lovitura fatală.

— Vă mulțumesc, spuse brusc doctorul Tudor.

Medicul George Luca se înclină uşor, apoi se îndreptă spre uşă. Aerul de superioritate îl părăsise. Broboane de sudoare îi apăruseră pe frunte. În prag se opri totuşi o clipă.

— Dacă mai aveţi nevoie de mine... vă stau oricînd la dispoziţie, spuse el.

— Sîntem siguri, răspunse sec Alexandru Tudor.

Cele două vorbe îl împingeau din spate ca nişte baionete. Oare cum trebuia să le interpreteze ?

2

— Ciudat personaj ! spuse Victor Marian după ce se închise uşa. Cînd arogant şi sigur, cînd neliniştit şi înspăimîntat. Parcă ar ascunde anumite mistere, anumite enigme. Sînt convins că nu ne-a spus totul...

— Nu ne-a spus totul, încuviinţă doctorul Tudor. Uneori însă ne-a spus prea mult.

— Duş în orice caz nu a făcut, interveni Ion Roman. Avea şi ciorapi în picioare. De ce ne-a mînţit ? Nu ar fi fost mai simplu să spună că n-a făcut duş, că tocmai îşi potrivea apa, sau aşa ceva ? Explica astfel mai plauzibil şi prezenţa ceasului pe mînă.

— Dar nu şi cele treizeci de secunde întîrziere, spuse Tudor. Care este enigma acestor treizeci de secunde ?

— De la fereastra asta — arătă Marian — la fereastra băii. În douăzeci de secunde, cursa e gata.

— De ce ? întrebă doctorul Tudor. De ce să-l suprime pe omuleţul acesta inofensiv, înclinat — conform teoriei lui — spre abstracţia activă a iubirii ?

Era un accent dureros în întrebarea lui Tudor.

— Dumneavoastră credeţi în pălăvrăgeala lui ? întrebă surprins Victor Marian.

— Am impresia că ne-a spus cîteva lucruri interesante, răspunse doctorul Tudor. Poate că medicul nostru a încercat să fixeze, cîndva, un anumit caz medical : Emil Radu. Şi a ajuns la un diagnostic aproape sigur... Ce l-a îndemnat însă la această acţiune ? Simpla curiozitate şi obişnuinţă profesională ? Sau un anumit eveniment care în clipa asta ne scapă ? Şi în ce măsură acest eveniment este legat de dispariţia brutală a omuleţului îndrăgostit de flori ? Dacă a existat un asemenea eveniment, bineînţeles... Ce anume l-a determinat pe medic să-l privească pe Emil Radu ca pe-un caz medical ?

— Eu n-aş da atîta importanţă acestui amănunt, reflectă Marian cu voce tare. Eu m-aş ocupa mai degrabă de alte neconcordanţe din spusele lui...

— Nu ştiu, răspunse doctorul Tudor. Încă nu ştim ce este şi ce nu este important. Sîntem încă în negură. Ce elemente, ce indicii posedăm pînă acum ?... Ştim că omuleţul acesta inofensiv a fost asasinat. Ştim ora precisă cînd s-a comis crima. Ştim că era treaz înainte de a se trage în el. Ştim că nu se aştepta să fie omorît. Probabil că stătea de vorbă cu asasinul, deci nu avea în faţa lui un necunoscut. Vederea armei l-a surprins şi a încercat să se apere de ea închizînd ochii şi strîngînd pumnii. Cunoaştem poziţia în care se afla cînd s-a tras în el. Stătea în capul oaselor, cu spatele rezemat de o pernă lipită de lemnul patului. Ştim, în sfîrşit, arma cu care s-a tras în el. Un pistol mic, cît un pachet de ţigări, calibrul 6,35. S-a tras de la cîţiva centimetri, glonţul i-a traversat craniul firav, a trecut prin pernă şi s-a oprit în lemnul patului, indicîndu-ne cu precizie poziţia în care se afla în momentul cînd a pornit împuşcătura... pe care n-a mai auzit-o. Moartea a fost instantanee. S-a prăbuşit apoi într-o parte, moale, fără viaţă... Asasinul, dîndu-şi seama că nu poate organiza o sinucidere — fie din cauză că greşise iniţial ţintindu-l în mijlocul frunţii, fie din cauză că nu avea timp —, şi-a păstrat arma şi a sărit pe fereastră...

În timp ce doctorul Tudor vorbea, colaboratorii lui se apropiară de patul victimei. Descoperiră și ei glontele înfipt în lemn. Cu ajutorul unui briceag, Marian săpă în jurul glontelui un șănțuleț circular, apoi, cu multă precauție, scoase plumbul din șănțuleț, răsturnîndu-l într-o cutie de chibrituri pe care Ion Roman o ținea pregătită.

— Calibrul 6,35, spuse acesta din urmă. Jucărie ucigătoare. Sărmanul omuleț !

Doctorul Tudor se plimba prin încăpere cu ochii închiși. Parcă dormea în mers. Uneori se oprea pentru o clipă sau două, apoi își relua plimbarea fără rost.

— Oare cine l-a ucis ? răsună, gravă și meditativă, întrebarea lui Marian.

— Cine l-a ucis... ? repetă doctorul Tudor cu voce joasă. Cine l-a ucis ?... Pentru a răspunde la întrebarea aceasta, pentru a descoperi asasinul, trebuie să răspundem mai întîi la altă întrebare : De ce ? De ce a fost ucis ? Care este mobilul acestui odios asasinat ? Și pentru a ajunge la această întrebare trebuie să știm, în primul rînd, cine era acest omuleț care iubea florile...

Se lăsă tăcere. Toți trei priveau vazele cu flori. Marian arătă cu mîna spre vaza de pe șifonier :

— Oare cine i-a pus-oacolo ? S-o fi urcat el pe un scaun ? L-o fi ajutat cineva ?

Și se duse spre șifonier, spre a stabili înălțimea. Mîna lui atingea florile. Dar în loc să ia vaza cu mîna dreaptă, așa cum îi era intenția, deschise cu mîna stîngă ușa dublă a șifonierului. O fracțiune de secundă mai tîrziu deschise și cealaltă ușă. Cu un gest larg, îi invită pe ceilalți să privească interiorul mobilei.

Dezordinea îi uimi. Totul era alandala înăuntru. Nici o haină nu era agățată. Toate fuseseră zvîrlite jos. Și umerașele. Sub haine se zăreau două valize mari, întoarse. O alta, mai mică și goală, rămăsese deschisă. Rafturile cu lenjerie erau răs-

colite brutal. Cămăşile, maiourile, tricourile erau boţite şi împinse spre fund. Şi rafturile ultimului compartiment erau răvăşite. Unul dintre ele adăpostea o maşină de scris. Dedesubt, alte două conţineau coli albe, coli scrise şi indigouri, amestecate de-a valma. Rafturile de deasupra erau goale. Marian descoperi totuşi în primul cîteva flori veştejite legate într-un buchet.

— Probabil o amintire, spuse el. Oare de ce l-a aruncat acolo ? Ca să-l ascundă ?

Ion Roman alungă întrebarea printr-un gest care o decreta inutilă.

— Asasinul a căutat ceva în acest şifonier. Mîinile lui au creat dezordinea asta. Parcă ar începe să mijească un mobil... Ce anume a căutat aici ? Şi oare a găsit el ce căuta ?

— Eu parcă-l văd cotrobăind, spuse Marian. Căuta un obiect mic — un portofel, un plic, un act compromiţător —, altminteri n-ar fi răscolit vrafurile de hîrtii şi cutiile cu indigo. Nu-mi explic însă de ce a prăvălit hainele de pe suport. De furie că n-a găsit în buzunare acel obiect ? Atunci, unde l-a găsit ? În valiza goală ?

— Ce te face să crezi că l-a găsit ? întrebă Ion Roman.

Marian atinse cu vîrful pantofului încuietorile nedesfăcute ale celor două valize mari.

— Faptul că valizele n-au fost cercetate, spuse el. Şi dacă mă gîndesc bine, acest lucru indică şi ordinea căutării. Asasinul a răscolit mai întîi compartimentul din stînga, acesta în care se află maşina de scris şi colile de hîrtie. Dacă ar fi început căutarea în compartimentul din dreapta, n-ar fi renunţat la cercetarea valizelor, cea mai firească ascunzătoare pentru obiectul pe care-l căuta... Parcă-l văd iar răscolind printre hîrtii, deschizînd cutiile de indigo, enervîndu-se că nu găseşte nimic. Îşi vîră mîinile printre cămăşi şi maiouri, le ridică, le împinge ; poate că obiectul pe care-l caută e ascuns între ele, şi astfel va aluneca. Dar nici aici nu găseşte nimic. Îşi

continuă cercetările în compartimentul dublu. Mai întîi în buzunarele hainelor şi pantalonilor. Furios că nu dă peste el, le smulge şi le azvîrle jos, cu cuiere cu tot. Îi mai rămîn valizele. Cea mică e goală, dar poate că într-unul din buzunarele interioare găseşte obiectul. Nu-l mai interesează celelalte valize... Trebuie să dispară cît mai repede...

— Dar dacă s-a speriat şi a fugit înainte de a găsi obiectul pe care-l căuta ? întrebă Ion Roman. Poate de aceea au rămas cele două valize mari nedesfăcute...

— Nu-mi vine să cred, îi replică Marian. Un individ care asasinează cu atîta sînge rece... Şi cine e victima ? Un infirm, un omuleţ inofensiv... Dacă l-a ucis, l-a ucis pentru un motiv foarte puternic... Sau pentru a-l jefui, sau pentru a preîntîmpina o ameninţare foarte gravă şi iminentă... Cum putea el să renunţe la găsirea acelui obiect care-l obligase la asasinat ? Nu mi-l pot imagina ca pe-un copil care se sperie la primul ţipăt... Nu ! Eu cred că a părăsit această încăpere numai după ce a găsit ceea ce căuta !

Pînă atunci, doctorul Tudor ascultase în tăcere. Se mulţumise doar să clatine de cîteva ori din cap. Afirmaţie ? Negaţie ?

— Nu ştiu... începu el. Activitatea asasinului după comiterea crimei e temerară... Mă gîndesc la ipoteza pe care ai formulat-o dumneata, tovarăşe Marian... Un obiect mic se caută şi se găseşte greu ; iar dezordinea din şifonier ar demonstra că asasinul nu ştia locul precis în care se afla obiectul. Oare cît timp i-a cerut această căutare ? Iată întrebarea care pune în discuţie ipoteza dumitale. Asasinul, oricît de îndrăzneţ ar fi fost, nu putea să caute la infinit. Împuşcătura alarmase casa. Oricînd se putea aştepta ca uşa să fie forţată, sau — ceea ce era mult mai grav — să i se închidă calea de salvare, singura cale : fereastra. Asasinul era obligat să se gîndească la această posibilitate. Locatarii găsind uşa încuiată şi bănuind o dramă vor alerga, prin curte, la fereastră. Şi în

cazul acesta calea de salvare îi era tăiată. Trebuia deci să se grăbească... Foarte, foarte ciudat...

— Mie mi se pare ciudat — interveni Ion Roman — și faptul că nimeni n-a procedat așa cum spuneți dumneavoastră. Era normal ca măcar un locatar să se uite pe fereastra camerei, să vadă ce s-a întîmplat aici...

— E adevărat... încuviință doctorul Tudor. Trebuie să aflăm ce s-a întîmplat cu locatarii — cu fiecare în parte — din momentul cînd a răsunat împușcătura și pînă cînd au sosit organele locale... Dar înainte de asta...

Doctorul Tudor se oprise în fața ușii. Ambele încuietori erau distruse. Și broasca obișnuită, care de obicei nu se folosește, și zăvorul de siguranță, care se închide automat. Cheia era în broască, răsucită de două ori. Limba siguranței, căscată afară și înțepenită, rezistase cu succes asalturilor de berbec ale celor care forțaseră ușa.

— Nu încape nici o îndoială că asasinul a ieșit pe fereastră după comiterea crimei, spuse doctorul Tudor. E un fapt care trebuie notat. Pe ușă nu putea să iasă. Siguranța s-ar fi închis automat în urma lui, dar cheia de la încuietoarea obișnuită nu putea fi răsucită pe dinafară...

Marian se aplecă pentru a privi mai atent broasca ușii. Controlul sumar nu-l dumeri însă pe deplin.

— Limba pare cam ruginită, ceea ce înseamnă că nu prea s-a făcut uz de această încuietoare. Am găsit însă într-un roman pe care l-am citit mai demult un procedeu care s-ar putea aplica și în cazul nostru. Asasinul a lăsat cheia în broasca interioară, apoi, după ce a ieșit și a închis ușa, s-a folosit de o pensetă specială pentru a răsuci cheia. În cinci secunde...

— Astea-s născociri pentru cărți, îl întrerupse Ion Roman. Eu nu mi-l pot închipui pe criminal trăgînd ușa după el, apoi lăsîndu-se în genunchi ca pentru o rugăciune și manevrînd nu știu cîtă vreme cu un cleștișor sau cu o pensetă... Baliverne!

Șapte uși, opt — dacă o punem la socoteală și pe cea de la intrare — se pot deschide în orice clipă. Iar el cu penseta în mînă, în genunchi, în fața camerei unde s-a auzit detunătura ! Ce-o să spună ? Că a vrut să se uite pe gaura cheii ?

Tot timpul cît vorbise, Ion Roman îl privise pe doctorul Tudor ca și cum i-ar fi cerut aprobarea. Acesta nu făcu altceva decît să ridice de cîteva ori din umeri, nedecis.

— Nu știu, spuse el. Ne ciocnim de ciudățenii la tot pasul... Deși e obligat să fugă cît mai repede, asasinul caută, caută, răscolește tot șifonierul ; deși ușa e încuiată cu siguranța, împiedicînd — *ipso facto* — pătrunderea oricărei alte persoane înăuntru, *cineva* găsește că e mai sigur sau mai nimerit s-o încuie și cu cheia asta ruginită... Cine a răsucit cheia asta de două ori ? Victima ? Asasinul ?... Probabil că asasinul... Dar cînd a făcut-o ? Înainte, sau după crimă ?... Și de ce ?... Pentru ce a făcut-o ? Cu ce scop ?

— S-a gîndit că împușcătura va alarma casa — răspunse Marian — și de teamă că mai există poate o cheie... El știa că trebuie să caute și să găsească un anumit obiect. Ca să nu fie surprins în timpul căutării de către cel care deținea cheia, a alergat la ușă și a încuiat-o a doua oară...

— Da... Da... murmură doctorul Tudor, fără să-i dea însă dreptate lui Marian. Împușcătura... De ce a fost *împușcat* acest infirm ? De ce asasinul a ales tocmai acest mijloc de suprimare ? Cel mai complicat și cel mai primejdios... În primul rînd trebuia să facă rost de o armă...

— În perioada asta de după război, interveni Ion Roman, arme se găsesc pe toate drumurile.

— Un pistol de calibrul 6,35 nu este o armă de război, îi răspunse doctorul Tudor. Dar nu e numai problema procurării unei astfel de arme. Folosind-o însă ca mijloc de suprimare, criminalul se pune, inevitabil, într-o situație foarte primejdioasă. Pocnetul, detunătura unei arme e un semnal

de alarmă. Atunci, de ce l-a împuşcat pe Radu Emil ?... Nu e ciudat ?... Dacă ar fi tras în el de la distanţă, măcar de la fereastră, aş mai înţelege. Dar el voia să scoată un anumit lucru de la acest infirm, cel puţin aşa arată căutările lui. Pentru aceasta avea nevoie de răgaz şi de linişte... De ce n-a ales un alt mijloc de suprimare ? Oricare altul în afară de împuşcare. Ce rezistenţă putea să-i opună acest omuleţ ? Şi un copil mai răsărit, un băieţandru, l-ar fi doborît din cîteva lovituri... Foarte, foarte ciudat...

— Poate că asasinul e un maniac, un dement, obsedat de ideea surprizei, spuse Marian. S-a apropiat de el zîmbitor, ca pentru a-i spune noapte bună, şi deodată a scos revolverul din buzunar... Ce secundă îngrozitoare !... Sau poate că e un individ obişnuit cu astfel de arme, căruia nici nu poate să-i treacă prin cap alt mijloc de suprimare...

Doctorul Tudor închise ochii, însă nu pentru multă vreme. Numeroase ipoteze se năşteau în mintea lui, dar toate nesigure, disparate, confuze. Erau asemeni unor fire pestriţe, încîlcite, unduindu-se în căutarea unui ax, pentru a se înfăşura disciplinate în jurul lui. Cînd începu să vorbească, glasul îi tremura.

— Ce secundă îngrozitoare !... Pe cine ameninţa acest omuleţ firav ? De ce a fost suprimat cu atîta cruzime ? Care este mobilul acestui asasinat ?... Ce secundă îngrozitoare !

Doctorul Tudor îşi privi o clipă subalternii, apoi se adresă imediat lui Marian cu o voce din care dispăruse emoţia :

— Dumneata vei face o percheziţie riguroasă. Atenţie specială la scrisori, hîrtii, acte, la tot ceea ce ne poate oferi date, indicii cu privire la viaţa şi relaţiile victimei... Dumneata, tovarăşe Roman, pregăteşte-te pentru anchetă. Vom începe imediat interogatoriile. Trebuie măcar să ne dăm seama dacă asasinul se află în această pensiune, sau dacă, o dată cu trecerea fiecărui minut, se îndepărtează tot mai mult de noi.

3

Cînd reveni în holul mare, pustiu și întunecos, doctorul Tudor trăi cîteva clipe o senzație tulburătoare. Parcă simțea în jurul său forțe oarbe, necunoscute, stînd la pîndă. Îl zări însă pe sergentul-major Dinu Cosma, undeva într-un ungher, și senzația aceea nelămurită îi dispăru subit. Își aminti că înainte de a intra în pensiune, chiar în fața verandei, după ce sergentul-major își dăduse raportul, îi ceruse să-i întocmească la iuțeală un plan exact al locuinței și al repartiției camerelor. Luă coala de hîrtie din mîna lui Cosma și, înainte de a o cerceta, îl întrebă dacă a avut greutăți la întocmirea planului.

— Nu... răspunse cel întrebat. Am copiat planul pe care-l posedă proprietăreasa, apoi am întrebat-o cine locuiește în fiecare cameră și am notat chiar în fața ei numele locatarilor. Ca să nu se strecoare vreo eroare și ca să se simtă și dumneaei răspunzătoare. Tot din cauza asta am mai întrebat-o dacă s-a făcut vreo modificare ulterioară în locuință și mi-a răspuns că nu.

— Și lumina ? întrebă doctorul Tudor. Cine a stins lămpile din colțurile holului ?

Sergentul-major cerea parcă o aprobare tardivă. Palmele îi stăteau bine lipite de vipușca pantalonilor, dar vocea îi cam tremura.

— Eu... M-am gîndit că pe întuneric aș putea să observ unele lucruri care, poate, nu s-ar voi observate... M-am gîndit să mă postez într-un ungher cu mai multă beznă, și fiindcă ochii mi s-au obișnuit destul de repede cu întunericul...

— Da... spuse doctorul Tudor cam nemulțumit. E și aceasta o metodă... Și ce rezultate a dat inițiativa dumitale ?

Ion Roman aprinsese între timp lămpile care se odihniseră pînă atunci. Se făcuse lumină ca ziua. Speriat, sergentul-major luase o poziție ca pentru raport.

— Proprietăreasa a traversat de două ori... adică de trei ori holul. La cinci minute după ce aţi intrat dumneavoastră în camera numărul trei. Nu s-a uitat nici în dreapta, nici în stînga. S-a dus de-a dreptul în camera numărul doi, la doamna aceea care era să leşine. După patru minute şi ceva a ieşit, dar nu s-a întors în camera dumneaei. A intrat la tînăra care ocupă camera numărul cinci, lîngă verandă, la dreapta. După două minute a ieşit şi de acolo, cu o cutie în mînă. Şi de atunci stă într-una în camera numărul doi. Cred că o îngrijeşte pe doamna aceea... Tînăra din camera numărul cinci a deschis de două ori uşa, dar n-a păşit pragul. A scos numai capul prin crăpătura uşii, de ambele dăţi, şi s-a părut că se uită spre camera în care eraţi dumneavoastră... S-a văzut şi uşa de la numărul unu deschizîndu-se, dar nu s-a zărit nimeni — nici ieşind, nici măcar scoţînd capul, nici vîrful nasului nu s-a văzut... N-a mai ieşit în hol decît avocatul. S-a părut că se duce spre locuinţa proprietăresei. Pesemne că m-a zărit pe mine, fiindcă şi-a schimbat direcţia. S-a dus în baie pentru două minute... Apoi a venit la rînd medicul. După ce a părăsit camera numărul trei, n-a intrat direct la el. Mai întîi s-a dus în baie, în dreapta, lîngă verandă, şi a ieşit după cinci minute. Parcă-şi băgase capul sub robinet. Era ud şi îşi ştergea mîinile cu o batistă... Alte mişcări nu s-au observat...

Doctorul Tudor studia planul pensiunii. Clătină încet din cap în momentul cînd Dinu Cosma îşi termină raportul ; privirile îi rămăseseră însă aţintite asupra colii de hîrtie.

— Planul nu indică nici o cameră liberă. Vom fi nevoiţi să luăm interogatoriile chiar aici, în hol. Nu la masa asta. La măsuţa rotundă pe care se află telefonul. Vom începe cu proprietăreasa... Maria Nistor — camera numărul opt. Aşa e notat în plan.

— Da, spuse Dinu Cosma. Dar în momentul de faţă nu e în camera ei, la numărul opt. E tot la doi.

— Va trebui s-o scoatem de acolo. Dar mai înainte de asta poate îţi aminteşti ceva despre dînsa...

Sergentul-major se conformă imediat :

— De fapt e din Bucureşti şi a apărut în staţiunea noastră acum patru ani, cînd s-a deschis pensiunea. Toţi o consideră proprietăreasă, dar casa nu e a ei, o ţine cu chirie. Se spune că ar cîştiga binişor, fiindcă pensiunea e deschisă aproape tot anul, şi aproape întotdeauna e plină. Şi vin cam aceiaşi oameni.

Dinu Cosma ar fi vrut să continue, dar doctorul Tudor îl opri şi-i ceru s-o invite pe Maria Nistor la interogatoriu.

4

Maria Nistor făcea impresia unei femei sănătoase, pline de vigoare. Trupul drept, înalt, bustul opulent, mersul suplu şi o anumită graţie în mişcări erau surprinzătoare pentru vîrsta pe care şi-o declarase : 52 de ani. Figura ei, în schimb, părea mai aproape de vîrstă, dar aceasta ieşea în evidenţă numai după o cercetare foarte atentă. Părul negru, lucios, împodobit cu cîteva şuviţe albe, groase, strîns în coc, sprîncenele bine arcuite, ochii mari, albaştri, lipsa oricărui fard sugerau mai degrabă distincţie. Paloarea feţei şi ridurile care i se accentuaseră pe frunte mărturiseau că trecuse şi mai trecea încă prin momente grele. Îşi stăpînea însă admirabil nervii. Răspunsese la primele întrebări ale lui Ion Roman fără să ezite, fără să-i tremure vocea. Nici nu-l privea cînd i se adresa. O singură dată se uită la carnetul gros pe care colaboratorul doctorului Tudor îşi trecea notele, dar răsfoitul intenţionat al paginilor nu avu nici un efect asupra ei.

— Profesiunea dumneavoastră ? întrebă Ion Roman.

— Pensionară, răspunse ea. Am fost profesoară... douăzeci şi şase de ani. Actualmente îngrijesc această pensiune ; nu

atît pentru cîştig, cît din nevoia de a face ceva, de a trăi în aer curat... de a... Altfel, cîştigul îmi dublează, sau îmi triplează uneori pensia... Nu mă gîndesc la avere, pentru că nu am familie...

— Aţi fost profesoară de educaţie fizică ? interveni doctorul Tudor.

Maria Nistor abia schiţă un gest de mirare, dar atît de vag şi imperceptibil, încît i-ar fi scăpat şi unui observator atent. Doctorul Tudor însă n-o privea. Aştepta vorbele ei.

— Da ! răspunse ea ; douăzeci de ani, fără întrerupere, la aceeaşi şcoală : Notre Dame... Primii şase, la mai multe licee.

Aşteptarea îi confirmă doctorului Tudor impresia pe care o avusese la început. Reuşi să deosebească anumite nuanţe în vorbele ei. Nu în răspunsurile largi, care preîntîmpinau întrebări, ci în glasul ei. Din cînd în cînd avea rezonanţe metalice, exprimînd parcă o putere ascunsă pe care nu voia s-o dea în vileag.

— Aţi participat cu şcoala la concursuri de gimnastică ? întrebă el pe neaşteptate.

— Da ! În fiecare an. De cele mai multe ori am obţinut premiul întîi. De şase ori locul doi, de cinci ori locul trei. Fără să cochetăm cu arbitrii.

— Aţi organizat şi aţi condus singură echipa şcolii ?...

Doctorul Tudor nu rostise o întrebare, ci făcuse o constatare leneşă, indiferentă. Terminase fraza pe care ea o întrerupsese cînd în loc să adauge „...de a organiza... de a conduce" găsise de cuviinţă să aleagă alte cuvinte : „...de altfel cîştigul..."

O licărire de admiraţie — fugară — înviorase privirile fostei profesoare de educaţie fizică.

— Am organizat şi am condus chiar şi şcoala, spuse ea înălţîndu-şi trupul şi înăsprindu-şi trăsăturile feţei, ca şi cum s-ar fi pregătit să răspundă la o provocare. Am fost mulţi ani

subdirectoare şi nu mă mărgineam numai la problemele administrative.

Doctorul Tudor se uită la ea în treacăt.

— Şi cu toate acestea, trăiţi o mare durere... sau poate o mare nelinişte...

Profesoara îşi pierdu pentru un moment controlul şi stăpînirea de sine. Parcă fără voia ei, mîna dreaptă îi acoperi ochii.

— E oribil... şopti ea. Nu pot să uit scena. Ghemuit acolo în pat, cu mîinile...

Îşi scuturâ cu un gest ferm capul, ca pentru a alunga o vedenie. Tudor încercă să-i readucă luciditatea :

— Dacă aveţi vreo bănuială sau dacă vă amintiţi un fapt sau un gest anumit care ar putea să arunce lumină asupra...

Suspensia lui era voită. Fosta profesoară răspunse calm, controlîndu-şi dinainte vorbele :

— Imposibil ! Nici unul dintre locatari n-ar fi fost capabil de un asemenea gest. De altfel, aţi putut constata şi dumneavoastră. Criminalul a intrat şi a ieşit pe fereastră. Am încercat să deschid siguranţa cu cheia de rezervă — există chei de rezervă pentru fiecare uşă şi toate sînt în posesia mea —, dar n-am reuşit. Încuietoarea era blocată.

— Cine v-a sugerat această idee ? întrebă doctorul Tudor, deşi bănuia răspunsul.

Profesoara nu-şi ascunse un gest de uimire.

— Cine mi-a sugerat ideea ?... Poate vreţi să aflaţi cine a căutat să mă împiedice...

Alexandru Tudor clătină din cap afirmativ, sporind uimirea fostei profesoare.

— Aproape toţi s-au opus. Şi avocatul, şi scriitorul, şi medicul. Ba chiar şi Carmen, care mă ruga plîngînd să nu descui uşa. Un singur om m-a sprijinit : inginerul Popa. Eu am profitat de discuţia care s-a încins între el şi ceilalţi...

— Tot din această cauză n-a escaladat nimeni geamul ?

Maria Nistor își strînse instinctiv pumnii. Îi era teamă că-și va pierde controlul vorbelor.

— N-aș vrea să greșesc și să fiu nedreaptă... Situația e prea gravă... Știu, știu... Trebuie să-mi amintesc foarte bine totul. Mai întîi și-ntîi adevărul trebuie servit... Da! Cînd am spus că ușa e blocată pe dinăuntru, unul din bărbați — inginerul Popa — s-a repezit cu umărul în ușă. Ceilalți nu l-au mai lăsat să repete gestul. Au strigat la el că nu trebuie nimic atins pînă la sosirea organelor de anchetă...

— Doctorul George Luca...? abia răsună întrebarea lui Tudor.

— El își frămînta fără încetare mîinile. Se vedea că e într-o grea cumpănă. El a alergat la telefon, dar l-a oprit Etienne... avocatul Ștefan Barbu. Nu știu ce i-a spus. Eu mă uitam la inginerul Popa. Țipa într-una aceeași frază fără sfîrșit: „E de datoria fiecărui medic, a fiecărui om..." Și deodată l-am văzut fugind spre ieșire. Nu s-a oprit nici cînd Eti... nici cînd avocatul Barbu a strigat cu toată puterea să stea. Toți ne-am speriat. Parcă s-a tras cu arma, așa i-a răsunat vocea.

— A ajuns pînă la fereastră?

— Cred că da... Cel puțin așa l-am auzit pe... avocatul Barbu spunînd, în timp ce așteptam sosirea organelor de anchetă: „Tocmai era să escaladeze geamul! Auzi nebunie! Auzi inconștiență! Dacă s-a petrecut o crimă, domnule?... Noroc că l-am oprit la timp!"

— S-a dus singur după inginerul Popa? întrebă Tudor.

— A plecat singur. Și ne-am mirat toți. Fugea ca un atlet. S-au întors amîndoi în același timp, discutînd foarte aprins, dar la un mod mai rezonabil. Între timp, doctorul Luca telefonase la postul local...

Ion Roman răsfoi carnetul cu zgomot, pentru a atrage atenția profesoarei asupra lui.

— V-aș ruga să vă amintiți cine a emis prima dată ipoteza unei crime. E foarte important.

Profesoara se uită mai întîi spre doctorul Tudor, dar acesta își plecase privirile. Se uita parcă la vîrful pantofului, care lovea încet, fără zgomot, covorul. Era un gest de nervozitate pe care, din fericire, Ion Roman încă nu i-l cunoștea.

— N-aș vrea să vă dau informații eronate, răspunse Maria Nistor. Nu știu cine a emis prima dată ipoteza crimei. Eu l-am auzit pe avocatul Barbu — în timp ce stăteam în hol, în așteptare — rostind cuvintele acelea. Mi se pare însă că nu emitea o ipoteză, ci — așa cum are uneori obiceiul — își scotea în evidență importanța și rolul său...

— Da ! încuviință Ion Roman, prefăcîndu-se că înțelege mult mai mult din vorbele pe care le auzea.

Doctorul Tudor își ridică privirile spre profesoară și întrebă cu vocea lui obosită și indiferentă :

— În timpul cît ați așteptat sosirea organelor de anchetă s-a comentat în hol împușcătura ?

Figura Mariei Nistor nu mai exprima aceeași bunăvoință și același calm ca la primele răspunsuri, iar vocea avea tot mai multe rezonanțe metalice.

— Nici nu prea am avut timp de comentarii. Mașina a sosit foarte repede. Cînd i s-a auzit claxonul, doctorul Luca s-a uitat la ceas și ne-a anunțat că nu s-au scurs decît șapte minute de la chemarea lui telefonică...

— De la *apelul* său telefonic, o corijă doctorul Tudor.

— Exact ! acceptă fără surprindere fosta profesoară. Așa a spus : „...de la apelul meu telefonic". Dar asta nu cred că are prea mare importanță...

— Continuați, vă rog, o invită Alexandru Tudor.

— Da... S-a comentat foarte puțin. Lumea era mai degrabă neliniștită. Gesturi, tăceri, cîteva vorbe... Doctorul Luca se întreba în șoaptă : „Oare de ce s-a sinucis ?" Domnișoara Liliana — cred că ați auzit de ea : e violonistă într-o mare orchestră din Capitală — își frîngea mereu mîinile, bolborosind vorbe fără înțeles... Scriitorul Dumitreș ridica din

umeri, întrebîndu-se într-una „Crimă ?... Accident... ? Sinucidere ?...“ Inginerul Popa se așezase într-un fotoliu. Parcă paralizase, parcă amuțise... Carmen, sărmana, era cea mai nenorocită dintre toți. Se ghemuise și ea într-un fotoliu și tremura din toate încheieturile... Eu stăteam lîngă ea. ...Avocatul Ștefan Barbu ?... Se plimba într-una de la un capăt la altul al holului. De cîteva ori mi s-a adresat, mai mult rugîndu-ne : „Păstrați-vă liniștea, păstrați-vă calmul... Nu sîntem decît martorii unei drame...“

— V-aș ruga să vă amintiți — dacă se poate, tot atît de exact — cine și pentru cît timp a părăsit holul în timp ce așteptați sosirea organelor de anchetă ?

Maria Nistor caută iarăși privirile doctorului Tudor, dar, spre surprinderea ei, îl văzu că ține ochii închiși. Parcă adormise de multă vreme și trăsăturile feței începeau să-și piardă expresia de încordare și oboseală.

— Cine a ieșit din hol ? Și pentru cît timp ? repetă ea întrebările doctorului. Liliana s-a dus în camera ei ca să se schimbe. Nu poate să sufere dezordinea și neglijența... Nu din cochetărie, ci din obișnuință... O cunosc bine. A fost una din elevele mele preferate. Un adevărat talent la paralele inegale... Eleganță, suplețe, precizie... În sfîrșit ! Se pare că e o violonistă cu perspective. Mi-a spus că va pregăti pentru anul viitor un recital... Nu ! N-am divagat întîmplător. Sînt sigură că, mai devreme sau mai tîrziu, mă veți întreba ce știu despre ea...

Profitînd de faptul că nu putea fi văzut, Ion Roman lansă spre doctorul Tudor un semn de admirație și de avertisment. Fosta profesoară și subdirectoare continuă :

— Și eu am părăsit holul pentru două-trei minute. M-am dus în camera mea să caut niște sedative pentru Carmen, care devenea tot mai zbuciumată și mai tulburată. Din nefericire, nu le-am găsit. L-am rugat pe scriitorul Dumitreș... Știam că se dusese cu cîtva timp înainte la farmacie, să cumpere medi-

camente, și m-am gîndit că s-o fi aprovizionat poate și cu calmante... Știți cum sînt scriitorii ! Suferă într-una de insomnii, de astenie... Mi-a adus imediat două tablete de Valenal... Paharul cu apă îl pregătisem... Cine a mai... ?

— Un moment ! o întrerupse doctorul Tudor. Scriitorul Dumitreș nu s-a dus la farmacie ca să cumpere calmante ?

Maria Nistor nu-și ascunse admirația cînd îi răspunse :

— Ar trebui să vă fac un compliment... Nu s-a dus pentru calmante. S-a dus să cumpere nu știu ce unguente, tifon, vată... A suferit o căzătură în excursia pe care am făcut-o toți, după amiază, la cabana Vîrtej. Și se pare că din altruism. A vrut s-o ferească pe Liliana de o prăbușire... Ea mergea pe marginea unei prăpăstii, într-adevăr cam sfidător, dar, după cîte o cunosc eu, nu putea să cadă. A fost o falsă alarmă... și un prilej de discuție între doctor și scriitor... Da ! Și doctorul Luca a părăsit holul pentru cîteva minute — două ? trei ? nu pot să-mi dau seama. S-a dus în baie...

— Cîte băi comune posedă pensiunea ? întrebă indirect doctorul Tudor.

— Două, răspunse Maria Nistor. Una lîngă camera numărul cinci și una lîngă camera mea. În anumite cazuri, însă, pot fi folosite și băile de la camerele unu și patru, bineînțeles cu consimțămîntul locatarilor. Aceasta însă foarte rar și numai vara, cînd camerele se închiriază unor cupluri.

— E o diferență de preț între... ?

Profesoara nu-l lăsă pe Ion Roman să-și termine întrebarea. Răspunse imediat :

— Bineînțeles. Camerele unu și patru sînt camere privilegiate. Diferența nu e foarte mare, totuși...

— Spuneați că doctorul Luca s-a dus în baie pentru cîteva minute, o întrerupse Alexandru Tudor.

— În baia de lîngă camera numărul cinci, răspunse prompt profesoara, ghicind sensul întrebării sale ascunse.

— Vă mai amintiți cînd a plecat spre baie ? îi spuse doctorul Tudor privind-o drept în ochi. Îmi închipui că nu v-ați uitat la ceas, dar poate izbutiți să legați plecarea lui de o altă mișcare petrecută în hol. De pildă, înainte sau după ce v-ați dus dumneavoastră după medicamente, după ce s-a întors scriitorul Dumitreș cu tabletele de Valenal... înainte sau după ce..

Suspensia era din nou voită. Doctorul Tudor indica astfel ceea ce voia să afle : dacă medicul George Luca intrase în baie după ce Liliana Maior părăsise holul. Maria Nistor răspunse uitîndu-se în altă parte :

— Nu pot să precizez... Sînt sigură că după ce m-am întors eu, după ce i-am cerut scriitorului Dumitreș medicamentele... E atît de importantă această întrebare ?

— Nu pot să precizez... în clipa asta, răspunse Tudor. Dar poate ne veți ajuta să refacem mișcările din hol... Prima persoană care a părăsit holul a fost domnișoara Liliana... Pe urmă dumneavoastră... Pe urmă scriitorul Dumitreș — ca să vă aducă tabletele... Pe urmă doctorul George Luca... Nu vă amintiți cînd a ieșit domnișoara Liliana din camera ei ?

— Cred că dînsa e persoana care ar putea să vă răspundă cel mai exact, se retrase profesoara.

— Fără îndoială, acceptă doctorul Tudor. Dar nu știu în ce măsură ar putea să lege plecarea și revenirea ei de anumite mișcări petrecute în hol. Fiind absentă atîta vreme, nu putea ști ce se petrece acolo...

— E adevărat, recunoscu Maria Nistor alunecînd pe panta raționamentului făcut de doctorul Tudor. Nu poate să lege plecarea și revenirea ei de celelalte mișcări...

Se opri brusc, dîndu-și seama că răspunsese fără voia ei la întrebarea de care se ferise cu atîta abilitate. Repetînd raționamentul doctorului nu făcuse altceva decît să confirme că Liliana rămăsese multă vreme în camera ei.

— De altfel, continuă Alexandru Tudor, ca şi cum n-ar fi auzit şi sesizat nimic, pentru o persoană care urăşte din instinct dezordinea şi neglijenţa, pregătirea toaletei nu e o treabă de două minute... oricît de grăbită ar fi... V-aş mai *ruga* ceva. Pare puţin curios faptul că o persoană atît de distinsă şi de elegantă ca doctorul George Luca nu a ocupat o cameră privilegiată...

— Înţeleg la ce vă referiţi, răspunse profesoara. De fapt, camera numărul cinci a fost camera lui pînă acum cîteva zile. A cedat-o însă Lilianei, cu ocazia unor mutări la care au participat toţi locatarii. A fost un fel de răzvrătire generală, fiecare a voit să se mute din camera lui în altă cameră. Fără să se facă scandal, ci în cadrul unor conversaţii, uneori amabile, uneori mai vehemente, duse însă în limita bunei cuviinţe.

Doctorul Tudor reveni cu o întrebare care îl preocupa de mai multă vreme :

— Băile comune din cele două extreme au comunicare directă cu camerele cinci şi opt ?

— În măsura în care se folosesc aceste comunicări — da, spuse Maria Nistor. Sînt legate de camerele respective printr-o cămăruţă de trecere, în care îngrijitoarele îşi păstrează lucrurile necesare curăţeniei în pensiune.

— Greşim dacă le numim camere privilegiate ? întrebă Tudor.

— Diferenţa de preţ e aproape insesizabilă... în aşa fel, că dacă nu sînt reţinute din timp se repartizează după întîietate.

Doctorul Tudor clătină din cap. Părea că-şi dă aprobarea, dar gîndurile lui gravitau în jurul altor întrebări :

— În momentul cînd s-a produs acea avalanşă de mutări, camera privilegiată, numărul unu, şi-a schimbat proprietarul ? Întrebarea se referă şi la camera privilegiată numărul patru.

— Povestea nu e chiar atît de simplă, răspunse profesoara. În camera numărul unu stătea scriitorul Dumitreş. Mutîndu-se însă la numărul patru, camera unu a rămas goală.

— Goală ?! se miră Alexandru Tudor. Nu înţeleg cum de nu şi-a reţinut-o doctorul George Luca.

— Chiar el a reţinut-o ! spuse Maria Nistor. Pînă la mutări reţinuse camera numărul patru. Înainte de a sosi, mi-a scris să i se reţină cele două camere privilegiate. Una pentru el, cealaltă pentru unul din profesorii lui, nu-i mai ţin minte numele. Dar, întrucît una din camerele privilegiate — numărul unu — era ocupată de scriitorul Dumitreş, nu i-am putut reţine decît o singură cameră : numărul patru, care a rămas în permanenţă goală, pentru a-l primi pe profesor. După mutări a rămas goală — în aşteptarea profesorului — camera numărul unu. E inutil să adaug că s-a plătit chiria pentru ea.

Doctorul Tudor se uită pe planul întocmit de sergentul-major Dinu Cosma. Îşi opri degetul în pătratul care reprezenta camera numărul unu şi citi cu voce tare :

— Inginerul Traian Popa... Şi-a anulat profesorul... sosirea ?

— A ! Nu ! protestă Maria Nistor. Inginerul Popa a venit numai pentru noaptea asta... noaptea asta blestemată. Chiar el (arătă cu mîna spre camera numărul trei), el l-a invitat... Emil Radu. E... a fost oaspetele lui... M-a rugat după amiază, pe la ora patru sau cinci, să-l găzduiesc pentru o noapte pe un prieten din copilărie, un fost coleg de şcoală. Nu puteam să-l refuz. Era un om atît de liniştit şi de tăcut... Nu stingherea pe nimeni, mergea numai în vîrful picioarelor, muncea toată ziua, iar masa i se aducea în cameră... Probabil de teamă că ar putea să-i tulbure, să-i stînjenească, să-i îndepărteze prezenţa lui pe ceilalţi locatari. Şi niciodată şi la nimeni n-am văzut mai multă duioşie şi generozitate ca în privirile lui. Dacă izbutea cineva să sfarme bariera cu care se înconjura, nu-i mai observa infirmitatea. Era atîta dragoste

și atîta grație în privirile și în gesturile lui... Nu înțeleg cum de nu-și dădea seama... Se ascundea mereu ; cînd intram la el în cameră își deschidea palmele și le potrivea în fața pieptului, parcă se ferea să fie văzut... Oh !... Nu pot să uit cum l-am găsit în pat... Oh ! De ce să-l ucidă ?... Cine avea nevoie de viața lui ?...

Se lăsă o tăcere grea, pe care toți ceilalți o respectară. Fosta profesoară își scuturâ iarăși capul, alungînd vedenia care îi dădea tîrcoale.

— Vă rog să mă iertați... Mi-am revenit. Trebuie să fiu trează ca să vă ajut. Îmi devenise foarte apropiat micul Emil...

— V-aș ruga și eu, o încurajă doctorul Tudor. Vor urma cîteva întrebări foarte importante... și avem nevoie toți de luciditate, de calm, și mai ales de...

Profesoara înțelese care era cuvîntul nerostit. Își plecă încet capul, dar sensul gestului rămase ascuns.

— Vă stau la dispoziție, spuse ea. Numai nu știu cum și cu ce aș putea să vă ajut.

— Mai întîi v-am ruga — începu doctorul Tudor — să ne spuneți ceea ce știți cu privire la victimă. Nu vrem să vă limităm vorbele la date foarte precise, dar vă rugăm să țineți seama că avem nevoie, mai cu seamă, de astfel de date...

— Vă înțeleg, dar nu știu cum aș putea să vă fiu de folos. Sînt convinsă că inginerul Popa vă poate satisface mult mai bine această necesitate...

Doctorul Tudor n-o lăsă să termine. Voia să elimine acea împotrivire pe care o simțea în vorbele ei.

— Crima s-a petrecut în această pensiune, și după datele pe care le posedăm pînă acum nu ne aflăm în fața unei crime banale, întîmplătoare, spontane, ci a unui asasinat îndelung premeditat, avînd un mobil foarte sigur...

Profesoara tresări fără voie, iar paloarea de pe față i se accentuă.

— Nu vrem să aruncăm prin aceasta — continuă doctorul Tudor — un văl de bănuială asupra locatarilor din această pensiune. Nu urmărim decît să-i scoatem din cauză pe inocenţi. S-ar putea foarte bine ca asasinul să fie o persoană pe care n-o cunoaştem *încă*... Mă refer la cineva care nu are nici o legătură cu această pensiune... Dar, întrucît crima s-a petrecut aici, aproape sub ochii dumneavoastră, avem împreună datoria să colaborăm la stabilirea adevărului şi la demascarea criminalului... Orice fapt, orice amănunt ne poate fi de folos...

— Vă înţeleg, repetă Maria Nistor. Dar, din păcate, ştiu foarte puţine lucruri despre... despre el. Nu vorbea aproape cu nimeni. Numai cu scriitorul Dumitreş, care îi dădea mereu de lucru... Era dactilograf şi scria foarte repede — l-am văzut de cîteva ori. Toată ziua bătea la maşină... ceea ce compunea scriitorul Dumitreş noaptea.

— Au venit împreună ? întrebă doctorul Tudor.

— Nu ! Scriitorul Dumitreş era aici de o săptămînă cînd a sosit el. Nici nu cred că se cunoşteau. A venit să se odihnească. L-am văzut întîmplător la poartă cu două valize. Exact cu cincisprezece zile în urmă. Cred că bătuse, dar nu-l auzise nimeni. M-a întrebat dacă nu am o cameră. Să vă spun drept, văzîndu-l prima dată am avut... am simţit un fel de spaimă, poate şi puţin dezgust. Aşa că am ezitat. M-am gîndit la ceilalţi locatari, la impresia pe care le-o va face, la felul cum vor convieţui. Prezenţa lui mi se părea dezagreabilă pentru ei. Nici nu ştiu ce anume m-a determinat pînă la urmă să-i dau camera numărul trei, care era liberă... Poate felul cum m-a privit, poate expresia de suferinţă care-i îngălbenise faţa, poate mîinile lui mici, de copil, mîngîind valizele uriaşe... Nu ştiu... M-am simţit dintr-o dată nedreaptă, rea, şi de teamă că s-ar putea să-mi treacă starea, am strigat imediat după îngrijitoare, să vină să-i ia valizele... Cred că a mai fost ceva care m-a înduioşat. Aşteptarea lui acolo la poartă. Trenul sosise de o oră şi jumătate în momentul cînd l-am zărit pe el. Că-

ruţa sau băieţii care i-au adus bagajele de la gară pînă la pensiune nu puteau să facă mai mult de jumătate de oră. Prin urmare, a stat aproape un ceas acolo la poartă. Aşteptarea aceasta şi faptul că nu i-a lăsat pe băieţi să-i ducă bagajele înăuntru, măcar în curte, m-au impresionat. Mi-am dat seama că îi era groază de necunoscut, de oameni, de lume... Cum puteam să-l las acolo în mijlocul drumului ?...

Doctorul Tudor îşi învinse emoţia care putea să-l deruteze.

— Nu l-aţi întrebat cine anume l-a îndreptat spre pensiunea dumneavoastră ?

— Ba da ! Dar asta în timp ce-l conduceam spre locuinţă. Mi-a răspuns însă atît de încet, încît nu l-am auzit. Parcă am deosebit în vorbele lui cuvîntul „gară". Mi-am închipuit că l-or fi îndrumat spre Trandafirul alb băieţii de la gară, aşa că n-am mai insistat... Cîteva zile am avut însă necazuri cu locatarii. Cîţiva îl zăriseră, probabil pe geam, în timp ce se plimba prin grădină. Îşi alegea orele de plimbare după masa de prînz, cînd îşi închipuia că toţi ceilalţi locatari dorm. Noaptea era în largul lui. Îi aduceam masa cu jumătate de oră înainte, el profita de faptul că noi mîncam la demisol, aşa că putea să iasă din casă fără să-l observăm. Se plimba pînă tîrziu prin grădină şi prin pădure, în apropierea pensiunii. Carmen l-a auzit într-o seară îngînînd o melodie, dar pe ea o cîştigasem de la început de partea mea... A povestit la masă, şi amănuntul acesta a avut mai mult efect decît vorbele mele. Şi doctorul Luca, şi scriitorul Dumitreş, şi Liliana, şi... avocatul Barbu, care fuseseră foarte enervaţi la început — primii doi m-au ameninţat că vor părăsi pensiunea —, parcă s-au înduioşat. Şi aşa, încetul cu încetul, relaţiile s-au îmbunătăţit. Se ferea în continuare de noi, dar uneori îl simţeam că ne priveşte de la fereastră, apoi am descoperit pasiunea lui pentru flori. Una din îngrijitoarele noastre îi aducea la fiecare două zile cîteva buchete, mai culegeam şi noi din grădină. Eu sau Carmen i le duceam. O dată s-a dus şi Liliana la el

cu un bucheţel mic şi a copleşit-o cu fineţea şi timiditatea lui. A mai fost apoi de cîteva ori. Discutau despre muzică. Liliana susţinea că e un foarte distins cunoscător de muzică. Nu ţinea discursuri. Spunea doar cîteva cuvinte, dar — aşa susţinea ea, provocînd mereu invidie printre bărbaţi — nici unul hazardat sau nesigur... Despre asta vă va vorbi poate ea... eu repet ce am aflat de la dînsa... În ultima săptămînă, însă, nu mai era atît de receptiv. Îl vedeam foarte rar... Se plimba noaptea tîrziu prin grădină... l-a zărit Carmen de cîteva ori, după miezul nopţii. Suferă şi ea de insomnie... Parcă revenise la atitudinea lui de la început... Ne evita. Chiar şi pe scriitorul Dumitreş. Se mulţumea să-i primească, dimineaţa, manuscrisele, înapoindu-i cu aceeaşi ocazie paginile dactilografiate. Uneori, în afară de bună ziua nu-şi spuneau nimic altceva... Ne-am întrebat şi noi ce se întîmplă cu el — pentru că toţi nutream faţă de dînsul o duioşie părintească, fraternă — dar n-am ştiut ce să răspundem. Cineva, mi se pare avocatul Barbu, a spus că probabil e obosit din cauza lucrului şi l-a rugat pe scriitorul Dumitreş să nu-l mai *chinuie* atîta. Scriitorului nu i-a plăcut cuvîntul ; a izbucnit un mic conflict, pe care l-a aplanat însă Liliana. Tot ea ne-a spus apoi că „micul Emil" — aşa îl numeam toţi — a primit-o stînjenit, aproape că n-a vorbit cu ea. Cînd i-a spus că nu mai trebuie să bată la maşină, el a negat tăcut din cap. I-a imitat gestul în faţa noastră. Şi toţi am ajuns la concluzia că probabil are nevoie de bani pentru a-şi plăti pensiunea... Numai avocatul Barbu nu era de acord cu părerea aceasta, dar n-a vrut să argumenteze niciodată de ce...

Ion Roman profită de pauza pe care o făcuse profesoara şi pe care doctorul Tudor o acceptase, pentru a-şi aprinde o ţigară. Era încă sub impresia celor auzite. Îşi notase un vălmăşag de fapte în carnet, nu putea să se detaşeze de ele, încă nu era capabil să facă o selecţie, să le deosebească pe cele importante de cele secundare.

Doctorul Tudor se hotărî să nu prelungească pauza.

— N-aţi remarcat în acest răstimp de cincisprezece zile vreun semn care să arate o relaţie mai deosebită între victimă şi unul din locatarii pensiunii ? În afară de cele ce ne-aţi spus cu privire la domnişoara Liliana şi scriitorul Dumitreş... Nu mă refer numai la relaţii pozitive, ci şi la unele conflicte... chiar dacă ele au fost înăbuşite cu timpul...

Maria Nistor neagă din cap, însă fără convingere.

— Nu... Nu ştiu... La un moment dat mi s-a părut că se duce un fel de competiţie între noi pentru cucerirea micului Emil... S-au vînturat şi cîteva vorbe, dar mi se par atît de absurde, încît... Au avut loc uneori discuţii la masă între doctorul Luca şi scriitorul Dumitreş. Mai tîrziu li s-a alăturat şi avocatul Barbu. Încercau să stabilească natura sufletească a... a victimei. Discuţii neserioase, mai degrabă născociri. Ceea ce susţinea unul azi, retracta a doua zi şi invers. Singurul care părea mai consecvent — dar asta abia în ultimul timp — era avocatul Barbu. El îi aducea necontenit elogii. Doctorul Luca îşi schimba părerea de la o zi la alta, scriitorul Dumitreş îl complica mereu ca pe-un erou de roman. Aceasta era impresia tuturor : că micul Emil va deveni eroul unei cărţi. De aceea îi întărîta pe ceilalţi la vorbă. Eu am înţeles imediat că toţi ne vom regăsi într-o carte a lui Dumitreş. Liliana se pare că ştie mai multe, a zărit cîteva pagini dactilografiate cînd l-a vizitat pe micul Emil. Se pare că vestea l-a indispus oarecum pe doctorul Luca... Într-o zi, la masă, doctorul Luca a încercat să-l ironizeze pe scriitorul Dumitreş. Şi unul, şi altul şi-au manifestat dispreţul faţă de meseria celuilalt...

— Micul Emil a luat vreodată masa cu dumneavoastră ? o întrerupse doctorul Tudor, uitîndu-se insistent spre Ion Roman.

— Nu !... O singură dată, dimineaţa, l-am găsit în sufrageria de la demisol. Ne-am sculat toţi mai devreme, deoarece hotărîsem de cu seară să plecăm într-o excursie la Bulboane...

El însă şi-a lăsat micul dejun neterminat ; a plecat după cîteva minute...

— A făcut cineva vreo remarcă ?

— Da... Carmen, mi se pare... S-a supărat că nu ne-am purtat mai... mai frumos cu el. Nici n-a mai plecat cu noi în excursie...

— I-a răspuns cineva dintre dumneavoastră ? întrebă Tudor.

— Doctorul Luca... Dar după ce a plecat Carmen... Spunea că orice gest mai insistent de simpatie l-ar stînjeni şi mai mult pe micul Emil. Cu excepţia Lilianei, toţi ceilalţi i-am dat dreptate. Liliana era de altă părere, dar nu s-a întîmplat altceva decît că s-a discutat în contradictoriu o mare parte din drum. Pînă la urmă, ea a cîştigat partida. Scriitorul Dumitreş i-a dat primul dreptate, după ce mai înainte îl susţinuse pe doctorul Luca. Apoi avocatul Barbu şi eu.

Doctorul Tudor schimbă brusc cursul interogatoriului :

— Toţi locatarii dumneavoastră, cu excepţia oaspetelui de o noapte, sînt obişnuiţi ai pensiunii ?

— Toţi ! răspunse fosta profesoară. Scriitorul Dumitreş vine în fiecare an, uneori chiar de două ori pe an, şi întotdeauna după ce scrie o carte. Se odihneşte şi o corectează în acelaşi timp. De obicei însă vine iarna, spre sfîrşitul iernii. E primul an cînd vine în octombrie... Carmen, de asemenea. Dar cu ea e altă situaţie. Sîntem prietene vechi, ne cunoaştem de douăzeci şi cinci de ani, de cînd îmi fac rochiile şi toate celelalte veşminte numai la ea. E o croitoreasă excepţională, poate cea mai bună din Capitală, toate casele de modă s-au zbătut s-o angajeze. Din nefericire, e foarte capricioasă. Lucrează numai cînd vrea şi numai pentru cine vrea. Sînt luni întregi cînd refuză orice comandă, de la oricine ar fi. I s-au oferit preţuri foarte mari — am asistat şi eu la asemenea oferte —, dar a renunţat la ele ca la un bilet de cinema. O dată, pentru a scăpa de o clientă din lumea mare, a pretins o

asemenea sumă, că oricine ar fi declarat-o nebună. Şi cu toate acestea, i s-a făcut comanda. De multe ori nu primeşte nici un ban. Ripostează că a lucrat de plăcere. Aşa se poartă, de pildă, cu mine. De ani şi ani de zile nu vrea să audă de plată. Singurul lucru pe care îl acceptă este acela de a sta aici în pensiune jumătate din septembrie şi întreaga lună octombrie. Şi întotdeauna ne despărţim cu scandal. Eu nu vreau să primesc nimic, ea se supără, se jură că nu mai vine a doua oară... În fiecare an se repetă scena primei despărţiri... Doctorul Luca e în al treilea an. Întotdeauna vine după Anul nou pentru schi. Stă o lună încheiată. Anul acesta mi-a scris din august să-i reţin cele două camere despre care v-am vorbit, adăugînd că nu va renunţa la sezonul de schi. Spunea că are de terminat o lucrare foarte importantă, împreună cu profesorul lui... Avocatul Barbu e tot în al treilea an, dar niciodată nu vine în acelaşi sezon şi nici nu are obiceiul să mă anunţe din timp. Vine cu cîţiva prieteni şi întotdeauna găseşte o singură cameră disponibilă. El rămîne aici, ceilalţi se duc la Cleopatra. Acolo sînt în permanenţă locuri libere. Şi anul acesta s-a întîmplat la fel. Aşa că în fiecare seară, sau aproape în fiecare seară face naveta între Trandafirul alb şi Cleopatra... Numai în ultimele două nopţi nu s-a conformat obiceiului şi, după cîte mi se pare, s-a certat cu prietenii lui... Liliana a mai fost aici, cu doi ani în urmă, într-o vară, după ce a terminat Conservatorul. Anul trecut nu şi-a putut lua vacanţă... Iar inginerul Popa... V-am spus... L-am văzut prima dată astăzi, adică ieri, la ora nouă seara, după ce am terminat masa. A venit cu o simplă servietă şi cu o groază de scuze.

— S-a dus imediat la colegul lui, la micul Emil ?

— L-am condus eu, dar n-a intrat înăuntru. Micul Emil i-a spus că îl aşteaptă la ora douăsprezece...

— Nu vă amintiţi exact cuvintele pe care i le-a spus ? întrebă Ion Roman, mulţumit că întrebarea lui capătă aprobarea tacită din partea doctorului Tudor.

— A trecut atît de puțin timp de atunci, își aminti profesoara, dar imediat se cutremură : Parcă e un an de atunci... Micul Emil i-a spus doar cîteva cuvinte : „Foarte bine, Traian ! Nici nu-ți închipui cît sînt de bucuros că ai venit ! Dacă ești obosit, culcă-te. Te scol eu la ora douăsprezece fix. Pînă atunci, te rog să nu mă deranjezi..." Cred că a adăugat și „La revedere".

— Inginerul Popa i-a răspuns ceva ? întrebă doctorul Tudor.

— Inginerul Popa ? rosti profesoara, cu gîndurile în altă parte. Da... Sigur că da... A rîs și i-a spus : „Chiar te rog să mă trezești, că sînt foarte obosit. Voi lăsa ușa deschisă. În două ore mă refac complet..." Ultimul cuvînt mi s-a părut cam ciudat, mai ales că l-am văzut pe micul Emil rîzînd. S-a despărțit de Emil spunîndu-i : „Urăște-mă..."

— La ce oră s-a petrecut această întîlnire sau despărțire ? întrebă Ion Roman apropiind creionul de carnetul cu însemnări.

— Cred că pe la ora nouă și un sfert... Nu m-am uitat la ceas. Dar nu putea să fie mai mult.

— Nouă și un sfert... repetă doctorul Tudor. L-ați mai văzut de atunci pe micul Emil ?

Maria Nistor își încordă pumnii, pentru a-și opri un nou tremur. Puterile o părăseau.

— O singură dată... dar nu mai era el...

Ion Roman era convins — auzind cum i se subțiase glasul — că profesoara va izbucni în plîns. Doctorul Tudor, care o observa din față, sesiză lupta cumplită pe care femeia o ducea pentru a-și controla nervii. Se grăbi să-i vină în ajutor :

— Mai avem doar cîteva întrebări și v-am fi foarte îndatorați dacă ne veți răspunde cît se poate de exact. Vă rog să faceți abstracție de victimă... La ce oră ați auzit detunătura ?

Profesoara dădu din cap în semn că va face toate eforturile pentru a rezista.

— Abia aţipisem. Ştiu că am tresărit şi am aprins imediat lampa de pat. Apoi am alergat să închid fereastra. Am rămas cîteva clipe nemişcată, cu ochii la ceasul de perete. Era trecut de unsprezece şi un sfert. Un minut, două ? Nu pot să vă spun sigur. Am auzit zgomot în hol, voci, tropăieli, parcă alerga cineva. Mi-am dat seama, sau poate am presimţit, că s-a întîmplat ceva. Am îmbrăcat la repezeală o rochie de cameră şi am ieşit în hol.

— N-aţi putea să calculaţi timpul care a trecut de la auzirea detunăturii şi ieşirea dumneavoastră în hol ? o îndemnă doctorul Tudor. Am dori foarte mult să ne daţi un răspuns cît mai exact.

Maria Nistor căzu o clipă pe gînduri, apoi răspunse :

— Nu ştiu precis... Poate, dacă mi-aş calcula mişcările... zece... cincisprezece secunde. Cel mult.

— Cine se afla în hol cînd aţi apărut dumneavoastră ? Vă cerem din nou un răspuns foarte exact !

— Avocatul Barbu era în faţa camerei numărul trei. Carmen stătea ca o stană de piatră în pragul uşii. M-am dus de-a dreptul la ea şi mi-a căzut moale în braţe. Noroc că mi-a sărit în ajutor Liliana ! I-am dat cîteva palme şi am trezit-o. Apoi am auzit deschizîndu-se uşa de la camera numărul unu. Inginerul Popa a scos capul afară şi ne-a întrebat ce s-a întîmplat. „Parcă am auzit o împuşcătură", a spus el. Noi am arătat cu mîna spre camera numărul trei. A ieşit şi el în hol. Era în pijama. A alergat la uşă, a încercat clanţa, apoi s-a întors în cameră, pentru a se îmbrăca. Nu avea halat la el. După cîteva clipe au apărut doctorul Luca şi scriitorul Dumitreş. Amîndoi au ieşit din baie. Parcă s-au înţeles să iasă în aceeaşi clipă. Dumitreş era ud. Curgea apa de pe el... Pe urmă a apărut inginerul Popa, îmbrăcat. Se grăbise ca un pompier... Pe urmă am auzit discuţiile...

— Nu vă amintiți dacă și doctorul Luca ieșise de sub duș ?

— Doctorul Luca ? se întrebă profesoara. L-am văzut agitat, ca pe toți ceilalți... Dar nu cred să fi făcut duș... Nu ! Îmi amintesc că s-a întîlnit cu Dumitreș în fața ușii de la numărul trei. Doctorul era în pijama, avea și ciorapi în picioare. Scriitorul Dumitreș era ca un burete. N-avusese timp, probabil, să-și îmbrace pijamaua...

— Vă mulțumim foarte mult, spuse doctorul Tudor ridicîndu-se în picioare. Și totodată vă felicităm pentru curajul și rezistența pe care le-ați dovedit. Încă o dată, vă mulțumim foarte mult...

Maria Nistor mai avu putere să traverseze dreaptă și sigură holul. Dar cînd ajunse în camera ei își prinse capul în mîini și se lăsă moale pe pat.

5

Ion Roman își scoutură mîna care-i înțepenise pe creion, dar în același timp căuta să citească un semn pe fața doctorului Tudor.

— Și pe mine m-a obosit, spuse el. Credeam că nu mai termină. Cînd se apuca să spună ceva nu se lăsa pînă ce...

— Da ! îl întrerupse Tudor. În afară de cîteva mici ezitări... și de cîteva omisiuni voite... nu pot să-i reproșez nimic. Păcat că n-a spus absolut totul, pentru că rareori am întîlnit un martor mai precis, mai stăpîn pe vorbele lui, mai capabil să-și controleze nervii... E un mare noroc că principalul nostru martor este femeia aceasta. În timpul destul de scurt în care a stat în fața noastră ne-a oferit toate datele necesare pentru a nu ne mai simți în necunoscut. Mult mai lesne putem acum să ne continuăm drumul. Avem fapte precise, persoanele nu ne mai sînt atît de necunoscute. Știu... Ne-a lăsat și multe enigme, dar în cea mai mare parte nu din vina ei...

— E o femeie foarte dezgheţată, interveni sergentul-major, care tăcuse pînă atunci, mulţumindu-se să-şi noteze din cînd în cînd cîte ceva în carnet. Parcă ar fi un bărbat, ba uneori mi s-a părut mai ceva ca un bărbat...

— O scoateţi cu totul din rîndul suspecţilor ? întrebă într-o doară Ion Roman.

— Încă nu putem vorbi cu uşurinţă despre suspecţi, şi mai ales încă nu-i putem categorisi, răspunse doctorul Tudor. Deocamdată, toată lumea e suspectă. Şi nu mă refer numai la cei din pensiune... Să vedem ce ajutor ne va da Marian. L-am zărit de cîteva ori deschizînd uşa. Nu ştiu de ce nu a părăsit camera pînă acum...

Alexandru Tudor rămase o clipă în cumpănă. Văzîndu-l pe Ion Roman gata să pornească spre camera numărul trei, luă imediat o hotărîre :

— Dumneata, tovarăşe Roman, ajută-l pe Marian să termine percheziţia. Cred că s-a încurcat în nişte hîrtii, poate că a dat peste manuscrisele lui Dumitreş. Între timp, îl vei pune la curent cu ceea ce ai aflat pînă acum... Dumneata, tovarăşe Cosma, vei face o cercetare foarte amănunţită în jurul clădirii. Atenţie specială la fereastra camerei numărul trei. Dacă găseşti urme de paşi pornind din faţa ferestrei, cercetează-le, chiar dacă te îndepărtează de clădire. Subalternul dumitale nu va părăsi decît în caz de forţă majoră împrejurimile... Dar, înainte de a părăsi holul, te rog să-l pofteşti pe inginerul Popa la interogatoriu !

În mai puţin de un minut, inginerul Traian Popa se prezentă în faţa doctorului Tudor. Era un bărbat de statură potrivită, vînjos, cu faţa oacheşă şi părul negru, ca pana corbului. Nasul prea mare şi buzele groase contrastau cu ochii lui mici, care iradiau inteligenţă şi fermitate. Gesturile lui trădau un om impulsiv.

— Ia loc ! îl invită doctorul Tudor indicîndu-i un fotoliu în faţa lui. Aş vrea să elimin formalităţile şi scuzele de ri-

goare. Situaţia ne obligă să intrăm direct în subiect, rugîndu-te totuşi, mai înainte să-mi vorbeşti în cîteva cuvinte despre situaţia dumitale... Eşti la primul interogatoriu ?

— Nu, răspunse inginerul Popa. Cunosc formalităţile. Am mai depus de cîteva ori mărturie, din fericire numai pentru cazuri banale. Mă numesc Popa U. Traian. Sînt născut la Iaşi, tatăl meu a fost farmacist. Am uitat. M-am născut în anul 1911, luna aprilie, ziua 26. Profesia : inginer constructor. Domiciliul, foarte instabil, în Bucureşti. Aproape tot timpul, pe şantiere. În toate regiunile ţării. Necăsătorit. Actualmente în concediu de odihnă...

— Mulţumesc, îl întrerupse doctorul Tudor. Te-aş ruga să-mi spui în ce condiţii l-ai cunoscut pe Emil Radu şi, dacă îţi aminteşti, unele amănunte din viaţa lui care ar putea să ne ajute la elucidarea cazului.

Inginerul Popa se sculă mai întîi în picioare, fără nici un motiv, dar se aşeză imediat la loc, în fotoliu. Nu-şi putea dezlipi privirile de la uşa camerei pe care încercase, nu cu mult timp înainte, s-o forţeze.

— Dacă aş fi sfărîmat uşa... începu el, dar se opri cînd îl văzu pe doctorul Tudor plecîndu-şi ochii, parcă pentru a-şi privi vîrfurile pantofilor. Da... N-are nici un rost. Vă rog să mă opriţi dacă vi se pare că o iau aiurea... Da... Îl cunosc de mult pe... Emil Radu, din clasa întîia de liceu... N-am fost coleg cu el decît în ultimul an, în clasa a opta, dar fiind amîndoi la aceeaşi şcoală nu putea să treacă neobservat...

— Aţi urmat clase paralele la acelaşi liceu ?

— Nu... Eram cu un an mai mare, dar repetînd clasa a opta am ajuns coleg cu el, adică el a ajuns coleg cu mine... Mă ţineam mai mult de sport. Fotbal, atletism, tot felul de aiureli.

— Ce ştii despre părinţii lui ?

— Foarte puţine lucruri, pentru că am fost numai un an de zile colegi. Eu urmam reala, el moderna... Eu făceam sport,

el nici măcar ca spectator nu venea... Mi se pare că tatăl lui fusese profesor de latină. Nu știu sigur. Eu l-am apucat orfan. Mama lui lucra undeva la o librărie sau la o bibliotecă, nu mai țin minte... Dar mai bine întrebați-mă dumneavoastră. Poate mă obligați să-mi amintesc anumite lucruri care mie nu-mi trec prin cap.

— Mama lui mai trăiește ? întrebă doctorul Tudor.

— Vedeți ? Nici nu mi-ar fi trecut prin cap. Acum însă îmi aduc aminte, pentru că s-a discutat foarte mult în școală. Mama lui a murit de tuberculoză mi se pare, chiar cu cîteva săptămîni înaintea bacalaureatului nostru. De aceea el nu s-a prezentat la examen și, după cîte am auzit, nu l-a mai dat niciodată.

— Ar fi avut șanse să-l ia ?

— Uitasem și asta... Știu că făcuse senzație cazul lui. Pînă în clasa a opta fusese un elev mediocru. În orice caz, nu-l remarcase nici un profesor. Șase, șapte, cam pe-aici. Dacă aș fi avut eu notele lui, cred că mi-ar fi cumpărat babacii mașină. Dar s-a întîmplat ceva în clasa a opta. La o lucrare scrisă. Acum știu ! Toată clasa a copiat. Era un profesor nou, de la alt liceu ; al nostru se îmbolnăvise. S-au făcut niște teze !... Eram sigur că voi duce acasă primul zece luat la alt obiect decît la gimnastică. Recompensă mare ! Și cînd colo, mă pomenesc cu un cinci. Mi se pare chiar la franceză. Dar nu numai eu. Cinci și șase pe toată linia. Profesorul ne-a spus de la început : „Ați copiat toți ! V-am dat note după greșelile pe care le-ați făcut la copiat..." Noi începem să ne revoltăm : că nu-i adevărat, că știm foarte bine, și alte aiureli. Profesorul tună la noi (deși era bătrîn, avea o voce de zbîrnîia clasa) : „Foarte bine ! Atunci, facem control !" Noi, chitic. Ne ardea nouă de control cum îi ardea profesorului de alte cele. Și abia după ce ne liniștim ne spune că a dat și un zece. „Singurului elev cinstit din clasă și cu adevărat excepțional". Lui Radu Șt. Emil. Pentru că mai era un Radu

Emil în clasă. Radu N. Emil... Şi de atunci a început să capete numai note mari. Au descoperit toţi profesorii că lucrările sale scrise sînt foarte bune şi că la oral nu deschide gura din cauza timidităţii. Era într-adevăr foarte retras şi timid. Noi rîdeam cînd îl vedeam cum se bîlbîie, iar el strîngea pumnii şi plîngea. Abia în clasa a opta, în trimestrul doi, i s-a făcut dreptate. Profesorii, directorul aşteptau bacalaureatul ca pe altceva. Ştiţi... Era o mare competiţie între liceele din Iaşi, şi toate speranţele noastre erau în Radu Şt. Emil. Ne şi aranjasem care să stăm în spatele lui pentru a copia. Şi chiar în zilele de pregătire a venit marele ghinion cu moartea maică-si. S-au dus profesorii, directorul, dar el n-a vrut să iasă din cameră. Stătea încuiat şi tremura. Îi dădeau vecinii de mîncare pe un gemuleţ. Pe urmă a dispărut. Nu l-a mai văzut nimeni. Nu ştiu cine zicea că a plecat în Bucureşti, la o rudă mai apropiată... Parcă tot un profesor de latină, pensionar, văr cu tatăl lui sau cam aşa ceva. Mi se pare că a murit şi unchiul ăsta — aşa spunea cineva — cu vreo şapte-opt ani în urmă. Şi a rămas singur-singurel... Dacă mai doriţi ceva, întrebaţi-mă. Poate că-mi mai amintesc. Nici lucrurile acestea nu ştiu de unde au ieşit. Le uitasem...

Doctorul Tudor nu întrebă imediat. Provocă prin tăcerea lui o pauză — nu atît pentru a recapitula ceea ce auzise, cît pentru a se împotrivi emoţiei care îi dădea tîrcoale. Cînd vorbi, vocea lui părea calmă, indiferentă.

— De atunci, de la bacalaureat, nu te-ai mai întîlnit cu el niciodată, nici măcar întîmplător ? N-ai mai auzit nici un fost coleg vorbind despre el ?

— În afară de povestea aceea cu unchiul care i-a murit, n-am mai auzit pe nimeni vorbind despre el. Aşa, cînd ne întîlneam la un pahar de vin mai mulţi colegi, cineva mai întreba despre el, dar nimeni nu ştia nimic. Eu nu l-am mai văzut. Numai cînd am coborît din tren acum două săptămîni. L-am zărit dintr-o maşină. Mergea în urma unei cotigi

care-i ducea valizele. L-am recunoscut și am oprit mașina. M-a recunoscut și el, dar s-a speriat. Parcă voia să se ferească de mine. Ne-am salutat și am schimbat cîteva banalități. M-a întrebat unde stau și i-am spus că la hotel. Cam asta a fost totul. Am observat că se simte prost — i-am spus că sînt inginer — și n-am vrut să-l mai chinui.

— Dumneata nu l-ai întrebat ce face, unde stă ?

— Ba da... Dar a tăcut. Am făcut și eu o prostie. L-am luat prea repede. Cum stă cu familia, cu pițulele ?... Și alte aiureli. Cînd l-am întrebat unde stă, sau unde va sta, a ridicat din umeri... I-am spus într-o doară să mă viziteze. Ba nu ! Iar am făcut o prostie. I-am spus că o să-l vizitez eu. Așa i-am spus. Și el nici măcar nu-mi dăduse adresa... Ce aiureală !

Doctorul Tudor își ațintì privirile asupra interlocutorului său.

— Cînd te-a căutat prima dată ? întrebă el cu voce fermă.

— Prima dată ? ! se miră inginerul Popa. Nu știu... M-am pomenit cu el azi pe la prînz, adică ieri pe la prînz, după ce luasem masa. Nici nu știu cum a dat de mine. Eu între timp mă mutasem de la hotel la o vilă mai convenabilă, nu prea departe de Cerbul de aur. Probabil că i-o fi spus portarul. Cînd l-am văzut nu mi-a venit să cred. M-a rugat să-i fac o vizită — dacă am timp, bineînțeles. Eu i-am spus s-o lăsăm pe mîine, dar nu știu de ce mi s-a părut că răspunsul meu i-a întunecat fața. „E așa de urgent ?" l-am întrebat. El a dat din cap. Îmi era imposibil să mă duc atunci cu el, aveam aranjată o combinație între prieteni, la o cabană. I-am explicat și, spre surprinderea mea, mi-a răspuns că n-ar vrea să ne întîlnim după amiază — pentru că are niște treburi importante —, ci seara tîrziu, pe la miezul nopții dacă se poate. „Cum să nu ? ! i-am răspuns eu, ușurat că nu-mi stric combinația. Oricînd vrei tu, după ora nouă." Și înainte de a pleca mi-a spus să n-am grijă cu camera, că o să aranjeze el la pensiune. Ura ! Ura ! Ne-am despărțit.

— A mai asistat cineva la întîlnire ? V-a auzit cineva vorbind ? Eraţi singuri ?

— Numai noi şi nişte copii care se jucau în grădina vilei. Ceilalţi se urcaseră în camere. După prînz, un somn merge. Chiar m-am mirat cînd mi i-a arătat pe cei de la Trandafirul alb pe şosea, echipaţi pentru excursie. „Se duc la cabana Vîrtejul", mi-a spus el. Adevărul e că şi noi aveam tot acolo combinaţia. Şi chiar le-am dat tîrcoale o vreme la cabană celor de la „Trandafirul alb", pentru că era printre ei un exemplar feminin pe cinste. Apoi am urcat mai departe pe Gîlma. „Exemplarul" era bine secondat.

— Cei de la Trandafirul alb v-au văzut ?

Inginerul Popa ezită o secundă.

— Nu pot să-mi dau seama. După ce mi i-a arătat, el s-a aşezat pe o bancă şi de acolo nu cred că putea să-l vadă cineva. Am simţit eu că se fereşte de ei.

Doctorul Tudor ciocăni de cîteva ori cu degetele în masă. Bătea un tact neregulat, caracteristic pentru momentele de mare nervozitate. Nici după ce începu să vorbească nu încetă tactul.

— Ce impresie ţi-a făcut cînd l-ai văzut în faţa dumitale ? Era trist ? Agitat ? Abătut ? Înspăimîntat ?

— Eu n-am darul ăsta de a descifra fizionomiile. Şi dacă mă gîndesc bine, faţa lui e întotdeauna tristă, înspăimîntată. A rămas cu aceleaşi trăsături, cu aceeaşi expresie pe care o avea în clasa a opta. I-am şi zis că nu s-a schimbat de loc. Dar iar cred că am făcut o prostie...

— Nu ţi-a spus pentru ce te cheamă ? Te rog să-ţi aminteşti foarte exact. De răspunsul acesta depinde, poate, elucidarea cazului.

— Nici un cuvînt. Nici o silabă. Dar, să vă spun drept, nici n-am insistat. Credeţi că bănuia ceva ?

Doctorul Tudor nu răspunse. Nici nu ştia ce să răspundă. Firele acelea pestriţe, care nu-şi găseau axul, i se păreau şi mai multe, şi mai încîlcite.

— Ai putea să-ţi aminteşti ce ai discutat cu el la ora nouă şi cincisprezece minute ? Mi se pare că eşti ultimul om care ai vorbit cu el, cu excepţia asasinului.

Inginerul Popa nu trebui să se gîndească prea multă vreme.

— Mi-a spus că-i pare foarte bine că am venit şi că o să mă cheme el pe la douăsprezece. Să mă culc dacă sînt obosit. Şi să nu-l deranjez pînă atunci, pentru că are treabă. Cam aşa ceva. Apoi : „Ura ! Ura !" şi m-am dus la culcare. Cine ştia ce o să se întîmple ? ! Aş fi stat în faţa uşii lui ca un cerber şi l-aş fi sfîşiat cu dinţii pe criminal. Şi acum aş fi în stare.

— Cum ţi s-a părut starea lui la ultima întîlnire ? Era mai liniştit, sau mai agitat ?

— Să vă spun drept, n-am observat. Poate ceva mai liniştit. M-a luat cu foarte bine. Mi s-a părut chiar mai îndrăzneţ. Acum mă gîndesc, amintindu-mi că mi-a cerut să nu-l deranjez. Asta nu mai era o rugăminte, ci un fel de condiţie...

Observaţia, sesizată şi azvîrlită cu atîta dezinvoltură de inginerul Popa, i se păru doctorului Tudor demnă de reţinut.

— Într-adevăr ! recunoscu acesta. Da... Şi acum te-aş mai ruga ceva. Vorbeşte-mi despre momentele care au precedat şi au urmat detunăturii. Cînd mai exact dacă se poate.

— Momentele care au precedat ? se întrebă inginerul Popa. Să vă spun drept, habar n-am. Cred că n-au trecut nici cinci minute de cînd am pus pijamaua pe mine, şi am şi dispărut din lumea viilor. Eram frînt de oboseală. Am căzut ca un butuc. Şi deodată aud ca prin vis o detunătură. Nici nu ştiu ce-am făcut în primele secunde. Atît doar, că am sărit din pat. Nu mi-am dat seama unde mă aflu la început. Nici

comutatorul nu l-am găsit. Orbecăiam prin întuneric. M-am împiedicat de un scaun, apoi de altul și iar am căzut cît eram de lung. M-a trezit durerea. Am încercat să mă orientez. Am zărit lumina lunii prin fereastră. Am tras perdelele, am deschis fereastra, s-a mai luminat puțintel camera. Apoi, ca împins de ceva nevăzut, am alergat spre ușă. Am aprins și lumina. În hol am văzut trei cucoane înspăimîntate și una dintre ele atît de frumoasă, că mi se părea că visez. „Exemplarul" de la cabană. Am spus ceva — nu-mi mai aduc aminte —, și ele mi-au arătat camera aceea cu bucluc... Am încercat ușa, dar era încuiată...

— Înainte de a ieși în hol ai deschis fereastra, accentuă doctorul Tudor. Urmează o întrebare capitală. Ai văzut pe cineva, ai simțit vreo mișcare în grădină sau în pădure? Pentru că asasinul a părăsit camera sărind pe fereastră, iar fereastra de la camera dumitale se deschide exact spre regiunea prin care a fost obligat să treacă asasinul. Indiferent dacă a fugit în stînga sau în dreapta clădirii sau înainte spre pădure...

Inginerul Popa pricepu imediat cît de gravă e întrebarea. Înghiți de cîteva ori în sec înainte de a răspunde.

— Eu știu cine m-a pus să mă duc la geam?! Dar era singura rază de lumină pe care o vedeam în camera aceea necunoscută... M-am uitat pe fereastră, dar nu cred să fi scos capul. Am zărit copaci, poate că și umbre, mai știu eu ce-am văzut și ce-am auzit?! Oameni și zgomote?... Nu-mi amintesc. Eram prea buimac. După două ore de somn, sculat de o detunătură, nu puteam să mă trezesc imediat. În fața ochilor n-am văzut nimic alarmant. Ce era în dreapta sau în stînga?... Asta nu pot să știu. Nici n-am rămas prea multă vreme la geam. O secundă, două... L-am deschis mai mult ca să pătrundă lumina...

— E curios că un sportiv ca dumneata doarme cu ferestrele închise într-o noapte nu prea friguroasă...

Inginerul Popa se fîstîci o clipă.

— De fapt, dorm cu ferestrele deschise. Chiar m-am certat la hotel, din cauza asta, cu colegul de cameră. Dar aici m-a răzbit atît de tare somnul, că era cît p-aci să renunț să îmbrac pijamaua. Nici duș n-am făcut, deși ar fi fost cazul. Mi-a trecut mie prin cap să deschid geamul, dar pînă să mă hotărăsc m-a cuprins somnul.

— Păcat ! spuse sec doctorul Tudor.

— Mare păcat ! relansă inginerul Popa. Dacă ar fi fost geamul deschis și dacă într-adevăr asasinul a fugit pe fereastră — cine știe ? — poate că aș fi pus laba pe el. Eu nu-mi pierd prea repede firea, nu mă sperii de un pistol de damă. Am făcut război și mi-au vîjîit pe la ureche mii și mii de gloanțe. Și... L-aș fi înhățat cu pistol cu tot...

Ion Roman, care apăruse de mai multă vreme lîngă măsuța rotundă cu telefon și ascultase tot timpul, notîndu-și din cînd în cînd în carnet, vru să pună o întrebare, dar doctorul Tudor îl opri cu un gest scurt. Întrebă acesta din urmă, dar altceva decît sperase Roman :

— Ce ți-ai închipuit că s-a petrecut în camera numărul trei cînd ți s-a spus că acolo a răsunat împușcătura ?

— M-am gîndit că...

— La crimă, sau la sinucidere ? forță brusc răspunsul Tudor.

— Nu știu... Nu-mi amintesc... Mi-am închipuit o mare aiureală și m-am repezit spre ușă. Cred că nu m-am gîndit nici la crimă, nici la sinucidere... Nu m-am gîndit la ceva anume, ci la o chestie sîngeroasă...

Doctorul Tudor pregătea o nouă serie de întrebări.

— Cînd ai descoperit calibrul armei ? Cum ?

— După gaura din frunte... Era prea mică pentru un pistol de război. Un Parabellum, sau un Bereta, sau un...

— Ce calibru are arma ?

— Cred că e un 6,35 de damă, sau un Walter de 7,65... Ştiu eu dacă e 7,65 ? Ar fi făcut o gaură mai mare. Precis 6,35 !

— De ce te-ai oprit în faţa ferestrei ?

— Cînd ? întrebă inginerul Popa nedumerit. Cînd m-am oprit ?

— După ce ai ieşit din hol... Înainte de a veni avocatul Ştefan Barbu după dumneata.

—Aaaa ! îşi aminti inginerul. Tocmai îmi făceam planul cum să sar mai uşor, dar l-am auzit pe domn' Brelan răcnind la mine. M-am oprit fără voia mea. Are un fel de a vorbi care te convinge...

— Cine e acest domn' Brelan ? întrebă Ion Roman.

— Nu i-aţi aflat încă porecla ?... Aşa i se spune pe la hotel. În fiecare seară joacă pocher şi are el o teorie a brelanului. Zice că brelanul e singura carte cu care se poate cîştiga la pocher. Numai că a pierdut cu un brelan de aşi, acum cîteva seri, la o chintă de Brăila, vreo cinci mii de lei. O seară mai tîrziu a pierdut iar vreo cinci mii de lei, tot cu nişte brelanuri...

— Avocatul Ştefan Barbu ? întrebă Ion Roman fără să-şi ascundă uimirea.

— Chiar el ! În carne şi oase şi cu favoriţii albi. Zece mii de lei în două seri, şi tot mai crede în teoria brelanului !

— Bani gheaţă, sau promisiuni ? insistă Ion Roman.

— Şi una, şi alta, răspunse inginerul Popa. Bani gheaţă pentru că se joacă pe cuvînt de onoare în cercul dumnealor. Datoriile trebuie să se plătească în douăzeci şi patru de ore. Aşa că s-a prezentat a doua zi, seara, după întîlnirea dintre brelanul de aşi şi scofîlcita aia de Brăila, cu cinci mii de lei număraţi. Toată Cleopatra ştie istoria asta. Cinci ore mai tîrziu, ajunsese iar la cinci mii de lei datorie. Un brelan pe oră, şi s-a dus mia...

— Şi-a plătit şi ultima datorie ? întrebă doctorul Tudor.

— Se pare că nu... Dar cică nu şi-ar fi pierdut cuvîntul de onoare. Cînd a achitat prima datorie a pus condiţia că dacă mai ajunge la o asemenea sumă — el sau altcineva — să se mărească răgazul. Cîte o mie în douăzeci şi patru de ore, sau totul o dată. Trei mii după trei zile, cinci mii după cinci zile şi aşa mai departe...

— Te-ai introdus şi dumneata în cercul lor, acolo la Cleopatra ? întrebă doctorul Tudor.

Inginerul Popa se încruntă, apoi mişcă nervos din degete. Întrebă fără să-şi asoundă iritarea :

— Ce legătură are povestea asta cu moartea lui Radu Şt. Emil ? Treburile mele personale nu privesc pe nimeni...

Doctorul Tudor ridică din umeri. Părea că nu dă nici o atenţie poveştilor pe care le auzea, sau cel mult participase la ele din pură curiozitate. Atitudinea aceasta parcă-l jignea pe inginer. Se pomeni că vorbeşte fără voia lui :

— Am jucat de două ori, aplicînd de fiecare dată teoria brelanului. Şi am fost nevoit să mă mut de la hotel la o pensiune mai convenabilă. Acum mă mulţumesc cu rolul de chibiţ... Chipurile, pînă ce îmi sosesc banii prin mandat telegrafic. Altminteri, cercul e închis. Foarte greu se pătrunde acolo. După ce dai un obol serios şi îţi controlează finanţele. Eu m-am lecuit destul de bine, dar chibiţez ca să prind şmecheria. Îl miros eu pe unul care trişează şi vreau să-l prind asupra faptului, ca să-mi iau banii înapoi. Dacă nu mi-i dă îl fac bucăţele. Eu am muncit pe rupte pentru banii aceia, nu i-am cîştigat ascunzînd cărţi în mînecă.

— Ai jucat şi cu avocatul Ştefan Barbu ? întrebă Ion Roman.

— N-am jucat cu el, dar ne-am întîlnit de cîteva ori. Chiar în serile în care a pierdut cîte cinci mii de lei. S-ar părea că eu sînt cel care-i aduce ghinion.

— Te-a recunoscut din prima clipă cînd te-a văzut în pensiune ? se interesă doctorul Tudor.

Inginerul nu prea se simţea în apele lui. Ceva nu-i convenea. Se cam foia în haine.

— Nu mai e o întrebare care se referă la treburile dumitale personale... insistă doctorul Tudor.

— Ştiu... răspunse inginerul. Dar totuşi e penibil. Şi nu văd cu ce v-ar ajuta. E... cum să vă spun ?... Dumneavoastră nu aţi trăit printre pocherişti. Au şi ei nişte legi nescrise, un fel de cod, numit foarte pretenţios „codul onoarei"... În sfîrşit... nu pot să ştiu dacă avocatul Barbu m-a recunoscut din prima clipă. Asta o ştie el mai bine. Dar cînd a alergat după mine, după ce a răcnit şi m-am oprit în faţa ferestrei, mi-a spus un anumit lucru... Adică m-a rugat ceva... Da ! Asta e ! M-a rugat să nu vorbesc nimănui din pensiune despre isprăvile de la Cleopatra. M-a rugat aşa cum se roagă un copil mamei ca ea să nu-i spună tatei ce poznă a făcut. Să vă spun drept, am crezut că din cauza asta a alergat după mine ; mai degrabă decît ca să mă oprească să sar pe fereastră. Rugămintea aceea, acolo, m-a... m-a aiurit. Cînd mi-a spus să-l urmez, m-am supus ca un miel. Pe urmă parcă a uitat, aşa cum uită la pocher festele pe care i le face brelanul... Dacă nu mi-ar fi făcut rugămintea aceea care m-a aiurit, cred că aş fi escaladat fereastra... Deşi poate e mai bine că n-am făcut-o...

— N-ai observat nici o urmă în faţa ferestrei ? întrebă doctorul Tudor. Nici un semn care să fi arătat că a trecut cineva pe acolo ?

— Nici nu m-am gîndit să mă uit. Am văzut camera luminată şi am strigat de cîteva ori. Şi, fiindcă nu-mi răspundea nimeni, m-am gîndit să sar...

— Mulţumesc, îi spuse doctorul Tudor. Ne-ai dat informaţii preţioase. Te-aş ruga însă să nu te superi dacă vom mai apela, mai tîrziu, la dumneata.

— După cîte înţeleg eu, remarcă inginerul, trebuie să rămîn aici în pensiune, la dispoziţia dumneavoastră, pînă... pînă la...

— Exact ! îl întrerupse sec doctorul Tudor.

6

În cîteva minute, doctorul Tudor îşi puse la curent colaboratorii cu ceea ce aflase de la inginerul Popa. Se strădui să nu omită nici un amănunt important, insistînd mai ales asupra acelora care reconstituiau portretul victimei.

Erau toţi în camera numărul trei. Cadavrul fusese acoperit cu un cearşaf. Percheziţia, minuţioasă, nu lăsase nici o o urmă în încăpere. Toate mobilele, toate lucrurile erau la locurile lor, deşi nu rămăsese necercetat nici un colţişor, nici un obiect. Doar pe masa din mijloc se aflau împrăştiate sute şi sute de coli de hîrtie de scris şi de copiat. Fereastra fusese închisă, se trăsese şi draperia groasă, de catifea.

Văzînd privirile şefului fixîndu-se asupra draperiei, Victor Marian se simţi obligat să dea explicaţii :

— Eu am închis-o... ca măsură de prevedere. Discutăm cu voce tare şi s-ar putea ca vorbele noastre să fie auzite. Ferestrele de alături sînt deschise. Şi în stînga, şi în dreapta... Mai înainte de a o închide am cercetat însă cu lupa fiecare centimetru pătrat al pervazului. N-am găsit absolut nici o urmă, nici o rosătură, nici o julitură, nici o pată. E de necrezut. Cel care a sărit parcă nici nu a atins fereastra. La jumătatea distanţei dintre dalele de beton şi pervaz, adică la un metru de pămînt, zidul iese în afară, pe o lăţime de două palme, oferind o adevărată treaptă. În condiţiile acestea, absolut oricine — şi un copil — ar putea să intre şi să iasă pe fereastră. Am controlat cu lanterna şi treapta asta, dar nici aici n-am găsit vreo urmă. Apoi am experimentat practic

fuga asasinului pe fereastră... după ce i-am făcut semn ostaşului să se apropie pentru a mă feri de curioşi. Am folosit mai multe „stiluri", încercînd să interpretez de fiecare dată rolul altei persoane. Unui individ de statura şi vîrsta mea nu-i trebuie mai mult de două secunde, maximum trei, pentru a ajunge din mijlocul camerei afară, pe dalele de beton... Dacă se serveşte, bineînţeles, de muşchii braţelor. Procedînd astfel, dacă are mîinile uscate şi curate nu lasă nici o urmă. Picioarele nici nu ating pervazul. Aceasta e categoria întîia, şi pot intra în această categorie doctorul Luca, scriitorul Dumitreş, inginerul Popa, chiar şi domnişoara Liliana, dacă a fost într-adevăr o gimnastă bună. Categoria a doua am stabilit-o ghidîndu-mă după proporţiile avocatului Ştefan Barbu, mai bine zis luînd în consideraţie vîrsta lui. Maximum patru secunde, servindu-se, bineînţeles, de treapta pe care o constituie zidul. Categoria a treia : proprietăreasa, Maria Nistor. Cam cinci secunde, dacă închidem ochii şi ne gîndim numai la vîrsta ei. Dacă ne uităm la ea cu ochii deschişi, între trei şi patru secunde. Categoria a patra : Carmen Stoian. Între patru şi şase secunde. Categoria a cincea : victima. Între şapte şi opt secunde... După calculele mele, oricare dintre locatarii acestei pensiuni — indiferent de vîrstă şi sex — ar fi putut în maximum treizeci de secunde să ajungă din mijlocul acestei camere — sărind pe fereastră, înconjurînd clădirea şi intrînd pe fereastră — la uşa celei mai îndepărtate camere, de pildă camera numărul şase. Deci, în maximum treizeci de secunde de la comiterea crimei ar fi ajuns în hol ieşind pe uşa camerei numărul şase. Şi am fost foarte larg în calcule. Am repartizat şapte secunde pentru părăsirea acestei camere ; şapte secunde pentru escaladarea ferestrei la înapoiere, şaisprezece secunde pentru a ajunge — înconjurînd clădirea — din faţa ferestrei numărul trei în faţa ferestrei numărul şase. În total, treizeci de secunde. Aceasta e limita maximă pentru o persoană din categoria a patra. Dacă, de pildă, Carmen Stoian ar fi locuit

în camera numărul șase, în treizeci de secunde de la auzirea împușcăturii ar fi putut plecînd din camera aceasta pe fereastră să iasă în hol pe ușa camerei sale. Iar o persoană din categoria întîia, chiar domnișoara Liliana de pildă, ar putea face aceeași operație în maximum douăzeci de secunde... Dacă raportăm aceste date la condițiile concrete, putem ajunge la următoarele rezultate : scriitorul Dumitreș, cel mai favorizat prin poziția pe care o ocupă camera sa, ar putea să ajungă din mijlocul acestei încăperi în hol — sărind pe fereastră, escaladînd propria-i fereastră, ieșind pe ușa camerei sale — în maximum zece secunde. Doctorul George Luca ar putea să ajungă de aici în baia din dreapta verandei, unde l-a surprins împușcătura — sărind pe fereastră, alergînd pe dale și escaladînd fereastra băii —, în maximum douăzeci de secunde. Inginerul Popa, în maximum cincisprezece secunde...

— Tocmai la el mă gîndeam, spuse Ion Roman uitîndu-se la doctorul Tudor. Dumneavoastră credeți în povestea lui cu somnul și buimăceala ?... El spune că a dormit cu fereastra închisă și că a deschis-o doar la cîteva secunde după ce a auzit împușcătura... Putea foarte bine s-o deschidă și cu cîteva minute înainte a auzi împușcătura. Cine a controlat ferestrele de la camera lui în momentul împușcăturii ? Și chiar dacă ferestrele de la camera lui ar fi fost deschise, putea foarte bine să intre pe fereastra băii care ține de camera lui... După spusele lui, ar fi ieșit în hol cam la cincisprezece sau douăzeci de secunde de la auzirea împușcăturii... Deci avea timp berechet ca să ajungă de aici la el folosind ferestrele...

Doctorul Tudor arătă cu mîna spre Marian.

— Cred că dumnealui nu e de acord cu ipoteza dumitale. Ni s-au prezentat aici niște calcule cu privire la posibilitățile *teoretice* ale unuia sau altuia dintre locatari, de a ajunge din camera aceasta în camera lor folosind nu holul, ci curtea. Minimum zece secunde, maximum treizeci de secunde. Rapor-

ținând aceste date la condițiile concrete, nici unul nu ne poate oferi un alibi solid. Oricare locatar poate fi asasinul prezumtiv. Dar...

Doctorul Tudor îl invită pe Marian să continue.

— Dar... intervine acest șifonier, se tîngui Marian, care îmi cam anulează calculele. Șifonierul acesta blestemat, răscolit cu atîta cruzime și după aceea închizîndu-i-se ușile. Cercetarea lui — așa cum ne-a dovedit dezordinea pe care am găsit-o în interior — nu se mai calculează în secunde, ci în minute... Chiar dacă aș reduce-o la un minut sau la un timp absurd de treizeci de secunde — ceea ce pare o imposibilitate : absolut toți locatarii au alibiuri serioase. Și doctorul Luca — ultimul care a ieșit în hol, indiferent dacă ne-a mințit sau nu în povestea cu dușul — are un asemenea alibi. Mărturiile obținute pînă acum dovedesc, că, într-adevăr, n-a întîrziat mai mult de treizeci de secunde... Chiar inginerul Popa, a cărui cameră se află mult mai aproape de cea a victimei...

— În privința inginerului, eu mai am ceva de adăugat, îl întrerupse Ion Roman pe Marian. El ne-a declarat că a fost căutat de Radu Emil și invitat aici pentru a i se spune ceva important. De unde știm noi că n-a provocat chiar el întîlnirea și invitația ? Cine poate controla ? S-a discutat în doi, atît. Și unul din cei doi a amuțit pentru vecie. Poate că s-au mai văzut și înainte de ziua fatală ; poate că au pus la cale ceva împreună ; poate că au făcut schimb de secrete... de amintiri. Întîlnirea asta de la ora douăsprezece noaptea mi se pare tare enigmatică și prea forțată...

— Într-adevăr, încuviință doctorul Tudor.

— Se poate să aveți dreptate, spuse Marian. Din fericire, sau din nefericire, cronometrul e foarte exact. Dacă sîntem de acord că asasinul e autorul dezordinii din șifonier, nici unul din locatarii pensiunii, nici chiar inginerul Popa — repet — nu poate fi autorul crimei... Am calculat pînă mi-au ieșit ochii... Și am ajuns la părerea că dezordinea putea fi

provocată și în alte condiții... Dacă asasinul a cercetat șifonierul în absența victimei ? Dacă autorul căutării e chiar victima ? Dacă asasinul a făcut cercetarea în timp ce stătea de vorbă cu victima ?... Știu ! Ultimele două ipoteze sînt cam trase de păr. Prima, însă... dacă am avea unele date am putea s-o luăm în considerație... Poate că după ora 9 și 15, sau după 10 seara, Radu Emil a părăsit camera, pentru un timp oarecare. Asasinul îl pîndea, a profitat de absența lui și a făcut prima percheziție. A găsit, sau n-a găsit atunci obiectul ? Asta nu mai contează. Principalul e că a eliminat din cîmpul cercetărilor șifonierul. Va căuta obiectul în altă parte, după crimă. În felul acesta s-ar explica de ce ușile șifonierului au fost închise. Ca să nu-și dea seama Radu Emil, cînd se va întoarce, că a fost vizitat... Iar după crimă — fiind puține locuri în care s-ar ascunde sau adăposti un obiect... în cîteva secunde criminalul s-a văzut în posesia lui...

Victor Marian se uită la doctorul Tudor și-l văzu în atitudinea lui caracteristică — ochii închiși, brațele încrucișate — momentelor de meditație care-i precedau rationamentele grave.

— Ipoteza dumitale e foarte interesantă, spuse el. Dar pentru a fi luată în considerație trebuie să știm precis dacă înainte de ora crimei Radu Emil a părăsit camera aceasta... Pînă vom afla acest lucru, cred că ar fi bine să luăm în considerație și altă ipoteză, care pare mai apropiată de adevăr, dar care în schimb complică enorm cazul. S-ar putea ca dezordinea să nu aibă o legătură directă cu crima. Să fie o înscenare, cu scopul de a deruta cercetările... Trei factori mă determină să dau atenție acestei ipoteze. În primul rînd : timpul. Pentru a crea dezordinea pe care am văzut-o în șifonier ajung doar cîteva secunde. O mînă smulge hainele, cealaltă răscolește lenjeria, un picior răstoarnă valizele mari. Valiza mică putea foarte bine să fie deschisă. În alte cîteva secunde — două, trei, patru — ambele mîini vor răscoli

rafturile cu hîrtii și indigouri. Mașina va rămîne neatinsă — ceea ce s-a și întîmplat, pentru că e un obiect greu, care poate face zgomot... Acționînd astfel, în cel mult zece-cincisprezece secunde de la comiterea crimei, de la auzirea pocnetului, asasinul va fi afară, în grădină, într-una din camere sau chiar în pădure... Pentru camere ne putem sluji de calculul făcut de dumneata... Asasinul va accepta riscul acestor secunde dacă ele, indicînd o altă pistă decît cea reală, îl vor scoate din cauză... În al doilea rînd : hainele. Căutarea unui obiect mic, așa cum ar sugera dezordinea lăsată de asasin, face nefiresc gestul smulgerii hainelor de pe suport — cu tot cu cuiere — și al aruncării lor alandala în interiorul șifonierului. Un asemenea obiect poate fi foarte lesne ascuns într-un buzunar. Deci, el trebuie căutat cu cea mai mare atenție. Fiecare haină va fi luată în parte și cercetată pe îndelete. Apoi poate fi aruncată ori unde, însă nu în interiorul șifonierului, lucru care i-ar îngreuia cercetările ulterioare. Mai degrabă în mijlocul camerei, unde haina nu va ascunde locuri pe care va trebui să le cerceteze mai tîrziu, în caz de eșec. Controlul hainelor ar dura însă minute întregi ; or, condițiile crimei îl obligă pe asasin la grabă. De aceea cred că hainele au fost smulse și aruncate cu o sigură mișcare, într-o secundă, două, nu în cîteva minute... Chiar introdus în ipoteza dumitale, tovarășe Marian, acest gest al smulgerii hainelor pare nefiresc. Criminalul nu se mai grăbea. Atunci, de ce a smuls hainele ? Ca să-și complice și mai mult căutarea ?... În al treilea rînd : valizele mari. Nu au fost desfăcute, și în privința aceasta nu avem nici o îndoială. Atunci, de ce au fost răsturnate ? Răsturnarea lor fără a fi deschise este un gest absolut inutil din partea unui individ care caută ceva. Iarăși întreb : De ce au fost răsturnate ? Și găsesc o singură explicație posibilă : pentru a face și mai evidentă dezordinea... Asasinul a procedat în mare grabă. În cîteva secunde trebuia să întoarcă pe dos șifonierul, pentru a lăsa impresia că a căutat și a găsit un anumit

lucru, un anumit obiect (mobilul crimei !). A făcut tot ce i-a trecut atunci prin cap : a smuls hainele, a răvășit lenjeria, a răscolit hîrtiile, a răsturnat valizele — toate acestea în cîteva secunde. Dezordinea era gata. Ce-i mai rămînea de făcut ? Să dispară cît mai repede din încăpere, să sară imediat pe fereastră. Cu toate acestea, n-a procedat așa. A mai pierdut cîteva clipe. Clipele în care a închis ușile șifonierului ! De ce le-a închis ? Gestul pare absurd, dement, neverosimil. De ce a închis ușile șifonierului după ce pregătise — anume pentru a fi văzută — dezordinea ?... După un asasinat comis prin împușcare — pocnetul e un semnal de alarmă, mai ales într-o pensiune cu atîția locatari — asasinul va face tot ce poate ca să ajungă într-un timp cît mai scurt la o distanță cît mai mare de victimă. Nu-i va trece prin cap să închidă ușile șifonierului. A găsit ceea ce căuta ? Va fugi imediat... Atunci, de ce a închis ușile ?... Dacă am descoperi semnificația acestui gest !...

— Poate că a fost un gest reflex, încercă Ion Roman o explicație, prima care-i veni în minte.

— Nu cred, spuse doctorul Tudor. Eu aș înclina spre altă explicație. Gestul a fost făcut cu mult înainte de comiterea crimei. Și el nu se potrivește ipotezei dumitale, tovarășe Marian. Eu cred că gestul a fost făcut în momentul sau în momentele cînd asasinatul era premeditat... Criminalul și-a dat seama că după ce va ucide — între împușcătură și dispariția lui pe fereastră — va trebui să folosească la maximum secundele care-i stăteau la dispoziție. X secunde pentru a răvăși șifonierul, Y secunde pentru a încuia ușa și cu cheia obișnuită, Z secunde pentru drumul de la ușă la fereastră. Nu pot preciza acum ordinea necunoscutelor. Poate că mai întîi a încuiat ușa... Deci timpul era planificat foarte riguros. Dar făcînd această planificare, premeditînd cu meticulozitate atentatul, criminalul a descoperit că în acele secunde (X) rezervate răvășirii șifonierului s-ar putea să nu creeze o im-

presie netă de dezordine. Oare acest lucru — s-a gîndit el — nu ar dovedi că dezordinea e o simplă înscenare ? Că ea a fost organizată doar în cîteva secunde ? Cu timpul, însă, nu se putea juca. Orice secundă în plus îi putea fi fatală. Atunci, cum să-i convingă el pe cei care vor cerceta camera — şi în speţă şifonierul — că dezordinea nu e o înscenare, sau să-i facă să creadă — aşa cum s-a văzut în ipoteza dumitale, tovarăşe Marian — că a fost cercetat înainte de comiterea crimei ? Dar să facă aceasta fără să adauge prea multe secunde X-lui planificat. Şi e posibil ca într-o clipă de inspiraţie să-i fi venit ideea închiderii uşilor, operaţie care necesita doar o secundă, două cel mult. Ce urma să demonstreze — după concepţia lui — acest gest ? Că nu a răvăşit şifonierul sub presiunea timpului şi că într-adevăr a căutat ceva acolo şi a găsit ceea ce căuta. De aceea, foarte mulţumit, a închis uşile şifonierului — înainte sau după ce a băgat obiectul în buzunar — şi abia apoi a părăsit camera. Prin urmare, dezordinea nu e o înscenare, prin urmare a găsit ceea ce căuta. Cu ideea aceasta prindea doi iepuri deodată... În sfîrşit, astfel dădea aparenţa unei crime care are drept mobil : jaful... Eu cred însă altceva. Ne aflăm în faţa unei crime foarte minuţios premeditate. Toate gesturile asasinului — cele descoperite pînă acum — dovedesc acest lucru. Insistenţa lui de a crea aparenţa unei crime banale demonstrează tocmai premeditarea crimei. Care poate fi mobilul acestui asasinat atît de bine gîndit ? Jaful ?... Pare puţin probabil, pentru că asasinul, îndreptîndu-ne atenţia asupra acestui mobil, se simte salvat... Ura ? Răzbunarea ? Teama ? Atunci, de ce toată această înscenare ? De ce şi-a ales pistolul drept armă a crimei ? De ce nu otrava, care produce chinuri ? De ce nu mîinile, care simt moartea victimei ? Care poate fi mobilul ?... Iată la ce complicaţii ne poate duce ipoteza aceasta a înscenării !...

Doctorul Tudor făcu un gest de apărare cînd îi văzu pe ceilalți gata să-și spună părerile.

— Să ne gîndim mai cu zgîrcenie la ipoteze, cel puțin în clipa asta. Timpul ne grăbește, iar cercul în care se plimbă liber asasinul e încă nedefinit, dimensiunile lui rămîn necunoscute. Trebuie să-l trasăm cu precizie, și lucrul acesta nu se poate face decît cu date concrete. Să începem cu rezultatul percheziției care s-a întreprins în camera asta. Tovarășe Marian...

Victor Marian se supuse imediat invitației.

— În șifonier am găsit patru costume de haine, două jachete de lînă, o manta de ploaie, un pardesiu, un palton și o haină de vînt. Multe cămăși, tricouri, pijamale. Două perechi de pantofi, o pereche de ghete și una de bocanci. Calitatea tuturor acestor lucruri e de mîna întîi. Nu foarte fină sau de import ; croiala nu e extravagantă, ci sobră. În orice caz, o garderobă bine pusă la punct. Ceea ce, într-un fel, m-a surprins... Pentru că actele de identitate și celelalte hîrtii pe care le-am găsit ar indica o existență, un nivel de existență mediu, poate chiar sub media generală. Numele victimei e într-adevăr Radu Emil. Buletinul de identitate autentifică cele spuse de inginerul Popa. S-a născut la Iași în anul 1912, numele tatălui : Ștefan, al mamei : Maria. Livretul militar îl scutește de armată ca reformat, din cauza staturii și debilității. Profesiunea e incertă, pe buletinul de identitate e trecut fără profesiune. Este însă membru al sindicatului Rapid, cu cotizațiile la zi...

— Rapid ? încercă să-și amintească Ion Roman. Da, da. E vorba de sindicatul care cuprinde pe funcționarii din birourile, asociațiile și cooperativele de copiat acte. Adică pe dactilografe, fiindcă majoritatea membrilor sînt femei.

— Hîrtiile pe care le-am găsit în portofel sau în buzunarul unor haine — continuă Victor Marian — confirmă acest lucru. Mașina de scris din șifonier era marca Erika —

Naumann, şi seria ei corespunde aceleia de pe autorizaţia de funcţionare. Autorizaţia se referă şi la o altă maşină de scris — tot proprietatea lui — semiportativă, tip Continental. Am adunat vreo şaptesprezece chitanţe eliberate de diferite birouri de copiat acte, prin care victima recunoaşte că a primit diverse sume de bani pentru diverse lucrări. Suma totală e de aproximativ cinci mii de lei. Între prima şi ultima chitanţă e o perioadă de timp de un an şi jumătate. Am găsit de asemenea o adresă, trimisă de editura Cartea, prin care... Dar mai bine să v-o citesc... „Domnului Emil Radu, strada Plopilor, numărul 24, Bucureşti. Prin prezenta vă facem cunoscut că, în urma recalculărilor făcute de serviciul nostru de contabilitate, la cererea dumneavoastră, şi pe baza avizului favorabil al conducerii editurii şi al comitetului sindical, s-a constatat că numărul de semne pe care-l conţine o pagină dactilografiată la maşina dumneavoastră e superior cu 450 de semne în raport cu pagina tip 2 încadrată la tariful B 6, pe baza căruia aţi fost remunerat pînă acum. Ca urmare a acestei constatări, verificată de serviciul de control şi tarife, editura vă datorează pentru lucrările de dactilografiere făcute de dumneavoastră următoarele sume de bani : Pentru romanul *Citadela* de A. J. Cronin — suma de lei 240 ; pentru cartea de călătorii a căpitanului Cook — suma de lei 265 ; pentru romanul *Zbucium* de Al. Dumitreş — suma de lei 185 ; pentru romanul *Viaţa învinge* de Ion Pascu — suma de lei 215 ; pentru romanul de aventuri *La sud de Nairobi* de Vlad Muşatescu — suma de lei 160. În total : 1 065 lei. Totodată vă anunţăm că am primit în bune condiţiuni ultima lucrare pe care v-a încredinţat-o editura noastră, *Istoria Revoluţiei Franceze* (1 + 3 copii), şi vă mulţumim pentru calitatea ireproşabilă a dactilografierii. Recepţia lucrării fiind planificată pentru trimestrul IV al acestui an, nu vă putem face plata integral, dar vă putem sta la dispoziţie cu o a doua rată, de 400 de lei. Cu cele mai vii mulţumiri... Şeful serviciului

de contabilitate (indescifrabil), Şeful serviciului de control şi tarife... Ion Popişteanu..." Adresa poartă ştampila editurii...

Victor Marian făcu o pauză, de care profită imediat Ion Roman :

— În aproape doi ani de zile, şase mii cinci sute de lei... Dacă ar mai fi cîştigat şi alţi bani, cred că ar fi avut chitanţele la el. Prea puţin pentru nivelul lui de existenţă...

— Nu e o regulă ca un dactilograf să scrie numai pentru edituri sau birouri de copiat acte, ripostă Victor Marian. Nimeni nu-l împiedică să primească şi lucrări particulare. Iar acestea se plătesc mult mai avantajos... După felul cum îi apreciază editura calitatea dactilografierii, nu se poate să nu fi primit şi lucrări particulare — de la traducători, de la scriitori sau de la alte persoane... Eu nu cred că la suma asta, pe care ne-o dovedesc actele, se reduce cîştigul lui în doi ani de zile. Eu aş face un alt calcul. Radu Emil putea să scrie cel puţin patruzeci de pagini pe zi. Şi într-un an de zile, cel puţin şase luni le-aş socoti pline. Deci o sută optzeci de zile. Inmulţit cu patruzeci... Minimum zece mii de lei într-un an. Adică un salariu mediu, lunar, de o mie de lei. Ceea ce, pentru o singură persoană...

— Şi în cazul acesta — interveni doctorul Tudor — observaţia tovarăşului Ion Roman rămîne în picioare. Doar dacă ni l-am închipui scriind la maşină cincizeci de pagini pe zi şi lucrînd fără întrerupere un an întreg — lucru care mi se pare absolut cu neputinţă — s-ar putea explica, deşi greu, nivelul la care trăieşte... Dar mai bine continuă.

— Exact ! spuse Victor Marian. Am mai găsit printre hîrtii copia unei cereri către Ministerul Sănătăţii, prin care solicită să i se elibereze, contra cost, o anumită cantitate de streptomicină şi... (vocea lui deveni mai gravă) anumite medicamente pentru a-şi trata neurastenia. Din păcate, nu putem şti nici denumirea medicamentelor, nici cantităţile cerute. Singurul amănunt pe care ni-l dă cererea este acesta : „...ală-

turez, în sprijinul cererii, două certificate medicale eliberate de Spitalul T.B.C. și chirurgie osoasă Foișor, și de Spitalul Central de boli nervoase..." Ceea ce înseamnă că fusese, într-adevăr, un efort mare și de durată...

— Care e data cererii ? întrebă doctorul Tudor.

— Patru septembrie ! răspunse Marian. Exact cu o lună în urmă.

Ion Roman își duse, emoționat, mîna la ochi.

— Nu pot să rămîn calm și indiferent... Mă gîndesc la infirmitatea și la necazurile lui... Vă rog să mă iertați... Dar încă nu pot să pricep de ce a fost ucis omulețul acesta...

Doctorul Tudor îi făcu semn lui Marian să continue.

— De aceea, trebuie să ne grăbim ! Și te rog, cît mai scurt ! Fără să omiți însă amănunte importante.

Marian se duse spre marginea patului pe care se afla victima. Deschise o noptieră, în care se vedea o sticlă de coniac Segarcea, nedesfăcută, și alături un tirbușon. Din sertarul aceleiași noptiere scoase apoi un carnețel, nu prea gros.

— E un clasor cu timbre, cum ne făceam și noi la școală. Probabil o amintire, pentru că timbrele sînt banale, fără nici o valoare. Doar cîteva ar putea fi vîndute cu zece-douăzeci de lei. Am fost un filatelist pasionat în tinerețe, ba chiar și astăzi mai vizitez expozițiile, așa că puteți avea încredere în mine... Exact tipul de carnet, de clasor, pe care-l făceam în liceu, în clasele inferioare. Împărțeam pagina în trei dreptunghiuri, puneam lipici pe marginile ei și pe cele două linii despărțitoare, apoi presam pagina de deasupra. După ce se lipea bine, tăiam compartimente pentru colecțiile noastre de timbre. Erau zile cînd un astfel de clasor se obținea pentru o prăjitură. Fiecare credea că face o afacere...

Doctorul Tudor luă clasorul în mînă. Paginile lui — roase, îngălbenite — autentificau vechimea. Aproape toate timbrele erau indigene și aproape toate datau din anii 1925—1926.

— Da... spuse el. Trebuie să fie o amintire din vremea cînd colecționa timbre. Avea 13 sau 14 ani... De ce l-o fi adus cu el aici, la pensiune ?... Altceva, tovarășe Marian ?

— Lucrul cel mai important l-am lăsat pentru la urmă, răspunse cel întrebat. Am găsit în compartimentul din stînga al șifonierului, într-un ziar vechi care acoperea raftul pentru încălțăminte, două pagini scrise la mașină, însoțite de copiile lor. Paginile au fost fără îndoială ascunse acolo, pentru că nu erau sub ziar, ci în interiorul ziarului, iar ziarul era în așa fel dispus deasupra raftului, că pentru a-l cerceta trebuiau mai întîi scoase afară obiectele, adică ghetele, pantofii, bocancii. Starea ziarului : murdar, rupt, vechi, îl transformă într-o ascunzătoare ideală pentru cîteva coli de hîrtie. În capul primei pagini trecută cifra 132, în capul celei de-a doua — cifra 133, deci e vorba de paginile 132 și 133 dintr-o carte. Dați-mi voie să vi le citesc în întregime : „Mituș Rădel sosise la vila Crinul alb într-o zi frumoasă de toamnă. Era atît de slab și de palid, încît aerul puternic de munte îl amețise. Pașii lui erau aceia ai unui halucinat. Gîndurile i se încîlceau, iar fierbințeala îi înroșise obrajii. Era speriat ca un pui de vrabie care e nevoit să iasă din cuib pentru prima dată. Zburase de multe ori pînă atunci, dar mereu purtat numai de aripile fanteziei. Rămăsese mereu în cuib, înconjurîndu-se cu o țesătură de vise. Doar pentru a ciuguli hrana de toate zilele, pentru a-și menține făptura debilă, bolnavă, mutilată, scotea uneori capul din cuib. Oamenii îl înspăimîntau. Și nimeni nu știa că-i iubește mai mult decît florile cu care-și înconjura făptura diformă. Nimeni, nimeni, în afară de un singur om... Știa că privirea cu care-l întîmpinase Arista Miron, la sosire, era aruncată unui cerșetor, unui nevoiaș. Spaima îl încolți și mai tare. Își aminti întîlnirea cu Pătru Poiană, în fața gării. Poiană, cu mutra lui de mops. Simțea un gust amar în gură. Atîtea amintiri crude îl răscoleau ! Dacă ar fi fost capabil

de ură, l-ar fi urît. De ce-i ieşise în cale cu cortegiul acela jalnic de amintiri ?...

Cîteva zile, Mituş se feri de oameni, dar ei îl observau pe ascuns. Alţii chiar direct, ca pe-un monstru. Printre aceştia din urmă era probabil şi Alina Ialomir şi cît ar fi vrut ca măcar ea să-l vadă altfel ! Se întîlnise pentru prima dată cu reprezentarea vie a zeiţelor antice din cartea de istorie şi din închipuirile lui infantile. Cînd o vedea pe fereastră tremura, parcă îl strangula cineva. Dar n-o privea numai el cu aceleaşi flăcări în ochi. Mai era şi Gelu Corega, ca o umbră în urma ei, ca un spadasin gata să provoace orice rival. Şi Nicola Negură îi admira din depărtare silueta mlădioasă şi mersul ca de căprioară. Privirile lui erau însă resemnate. Ştia, era convins, că îi lipsea puterea de a o cuceri. Toate fiinţele din vilă erau ca nişte puncte pe un cerc, şi din aceste puncte plecau raze spre centru cercului, unde trona ca o zeiţă Alina. Nici Faust Breban, care îşi cheltuia ultimele puteri în nopţi de fum şi de emoţii absurde, nu scăpase de mirajul zeiţei. Dar el ar fi vrut-o de aur, ca s-o aşeze triumfător pe masa noroculuí, mai ales cînd mîinile lui răscoleau buzunare goale. Nici Corina Manteş, ascunsă după perdea, nu-şi lua ochii de la zeiţă cînd o vedea în grădină admirată, ca în rugăciune, de cei trei bărbaţi, pe care ar fi vrut să-i smulgă din paralizia lor statuară. Ce clocot purta Corina în suflet !... Dar se putea asemăna oare clocotoul ei cu acela al micului Mituş ? Lui îi fierbeau toate gîndurile, toate oasele, toate amintirile. Îşi pipăia uneori trupul şi atunci lacrimile îi chinuiau cu jăratic obrajii. El ar fi avut puteri să cucerească zeiţa. Dar gîndurile acestea nu trebuia să le cunoască nimeni, absolut nimeni, să rămînă numai ale lui, pentru a putea totuşi supravieţui. Cumplită era tristeţea lui ! Pentru că, oricît s-ar fi ascuns, era cineva care-i cunoştea toate fibrele, şi ele răsunau ca nişte strune în mîinile acestei fiinţe.

Zilele treceau, și Alina își purta mai departe hlamida imperială în castelul cu nume de floare. Nicola Negură renunțase la gîndul că ar putea să se încoroneze cu strălucirile zeiței. Își petrecea nopțile ucigînd hîrtia și — da, acesta e adevărul ! — pentru a-și confecționa și el o statuie împrăștiind oamenilor cărți frumoase. Va înțelege repede că s-a logodit cu o iluzie... Și Faust Breban își calculase posibilitățile. Se mulțumea cu ideea visului. Poate că într-o noapte, după ce va trăi o fericire intensă la masa rotundă, înapoindu-se acasă, va întîlni zeița așteptîndu-l docilă și rugătoare. Gînduri scurte de fulger. Celelalte gînduri gravitau în jurul mesei de joc. Ce boală gravă și stupidă ! Poate că era mai infirm decît micul Mituș. Spre cîte acte disperate nu-l putea împinge boala ! Și Pătru Poiană ajunsese, odată, de mult, din cauza ei, pe marginea prăpăstiei... Gelu Corega se apropiase de centrul cercului. Atitudinea lui tenace, dură, hotărîtă, crease o Sahară în jurul Alinei. Oare se apropia ziua triumfului ?... Corina Manteș nu mai îmbrățișa perdeaua. Probabil că nu mai avea foc în priviri. Uneori se uita lung, mai ales noaptea, după micul Mituș. Iar cînd îl privea din apropiere, expresia ei devenea posesivă. Probabil că nu iubise niciodată un bărbat, ci își dăruise toată dragostea unor jivine de cameră. De aceea strînsese cu atîta patimă la piept un cățeluș pierdut pe șosea. Cît s-a chinuit proprietarul pînă i l-a smuls din mînă !... Și Alina, și Arista îl vizitau pe micul Mituș, însă niciodată împreună. Parcă se fereau una de alta. Amîndouă îi aduceau căldură și duioșie. Dar el tremura numai cînd o vedea pe Alina. La Arista se uita ca la o mamă... Cîtă gingășie aveau cuvintele Alinei ! Și cît aur curgea din părul ei ! Ar fi trebuit să se întîlnească în altă lume cu ea, într-o lume în care sufletele nu au îmbrăcămintea aceasta cotidiană, țesută din celule, fibre, vene și oase... O poezie uitată răsuna din depărtări :

M-aș dărui viorilor și lunii
Și vîntului : în strune să mă-mpartă.
Și-aș vrea arcușuri repezi ca lăstunii
Și lumea-n degetele mele ca o hartă.

Aș povesti oceanelor în șoapte
Și-aș transpira cu palma pe Sahare.
De-aș întîlni un zgribulit în noapte,
L-aș înveli cu degetul cel mare.

N-am altceva decît aceste visuri.
Puterile mi-s ca un vînt de munte
Care-a uitat să iasă din abisuri.
Iar voi dormi cu un atlas pe frunte...

Sărmanul Mituș ! N-ar fi trebuit să vină la Crinul alb. N-ar fi întîlnit-o pe Alina și nici n-ar fi trăit atîtea dureri noi, necunoscute.

Presimțind că doctorul Tudor vrea să recitească paginile, Marian i le întinse imediat ce termină lectura. Apoi se retrase spre ușă, însoțit de Ion Roman. Se opriră amîndoi lîngă șifonier. Marian arătă în tăcere locul unde găsise cele două pagini scrise la mașină.

— Sărmanul Mituș ! spuse el. Dacă n-ar fi venit la Trandafirul alb n-ar fi scăpat numai de atîtea dureri noi, necunoscute.

— Din păcate, a scăpat de ele, șopti Ion Roman. Eu mă gîndesc mai degrabă la ucigașul hîrtiei, și cred că am făcut o greșeală ignorîndu-l. Nu-mi închipui eu că observațiile lui s-au redus la cele cîteva rînduri de pe paginile citite. Poate că la ora asta el deja știe cine este asasinul, sau măcar îl bănuiește, pe baza unor fapte pe care noi nu le posedăm. Trebuie să se fi atașat foarte mult de micul Emil. Atîta căldură, atîta simpatie și înțelegere pentru el !

Marian clătină din cap.

— Și pe mine m-au impresionat portretul pe care i-l face în acele două pagini și finețea observațiilor și trăsăturile pre-

cise cu care îi zugrăveşte pe ceilalţi. Chiar şi modul în care îşi descrie propria persoană. Cînd spune că îşi confecţionează „o statuie dăruind oamenilor cărţi frumoase... dar de fapt s-a logodit cu o iluzie"... Nu ştiu de ce e atît de modest şi de neîncrezător în viitor. Aţi citit vreo carte scrisă de Al. Dumitreş ?

— Nu, răspunse Ion Roman. Din păcate, nu prea sînt la curent cu literatura. Copiii mei însă au citit şi e unul din scriitorii lor preferaţi. Îmi spuneau că ar vrea să se întîlnească şi să discute cu el. Să-i ceară autografe, fotografii. Nu ştiam că e chiar atît de popular... Poezia mi-a plăcut foarte mult. Trei strofe şi...

— Poezia... îl întrerupse Marian. Cred că am mai citit undeva poezia asta. În mod sigur am citit-o...

Doctorul Tudor terminase lectura celor două pagini. Ion Roman se apropie de el şi-l întrebă deschis :

— Nu credeţi că am făcut o greşeală ignorîndu-l pe scriitorul Dumitreş ? Mă gîndesc la observaţiile lui...

— Trebuie mai întîi să deosebim adevărul de fantezie, răspunse doctorul Tudor. Nu putem şti în ce măsură Dumitreş e obiectiv.

— Acolo unde vorbeşte despre dînsul nu pare prea fantezist, interveni Marian. Într-o singură frază a surprins dilema scriitorului. Probabil pentru că pe sine se cunoaşte mai bine decît pe alţii. Totuşi, nu putem trece cu vederea peste celelalte observaţii.

— Portretul micului Emil e într-adevăr impresionant, spuse doctorul Tudor. Şi se potriveşte ca două picături de apă cu fotografia făcută de profesoara Nistor. Ba chiar şi cu cea făcută de inginerul Traian Popa. Ai citit vreo carte de-a lui Dumitreş ?

— Am citit un singur roman, răspunse Victor Marian. Romanul *Zbucium*. Mi se pare, primul sau al doilea. După cîte ştiu eu, a publicat vreo trei romane pînă acum... Exact !

Îmi amintesc ! Poezia asta am citit-o în romanul *Zbucium*. Nu știam de unde îmi este cunoscută.

Doctorul Tudor căută un pasaj pe una din paginile dactilografiate, și după ce-l găsi începu să citească :

— „...O poezie uitată răsuna din depărtări..." S-a gîndit probabil că i se potrivește micului Emil.

— Și mie mi se pare emoționant portretul micului Emil, spuse Ion Roman. Și numele pe care l-a ales : Mituș. Parcă îl face și mai mic. Trebuie să se fii legat foarte mult de el.

— Da... încuviință doctorul Tudor cu un glas încărcat de duioșie. Și ce impresie ți-a lăsat cartea, tovarășe Marian ?

Cel întrebat nu făcuse altceva decît să-și adune amintirile vechi. Efortul său, din păcate, nu-l dusese la rezultatul pe care și l-ar fi dorit.

— Îmi amintesc foarte vag cîteva scene, numele eroului principal, pentru că suna ciudat : Darie Smult, dar mai mult decît toate îmi amintesc starea cu care am rămas după terminarea lecturii. O stare de duioșie, de reverie. Parcă îmi era teamă că un adevăr se va transforma în fantasmă. Nu era o carte grea, dură, obiectivă, ci mai degrabă una plină de romantism și de gingășii. Și, după cîte am auzit, cam astfel e caracterizat și de ceilalți cititori. Scriitorul Al. Dumitreș e ceea ce se numește un scriitor la modă și place cu predilecție tineretului. Cărțile lui au constituit un succes de public... Nu credeți că ar fi trebuit să colaborăm, într-un fel sau altul, cu el ?

— Nu știu, răspunse doctorul Tudor. Mai întîi era necesar să ne orientăm noi, să culegem măcar datele problemei. Ca să nu cădem sub influența literaturii. Începînd de acum, însă, trebuie să-i cerem sprijinul. Ar fi păcat să nu folosim un om care-și ține în permanență antenele deschise...

— Și care îl iubea atît de mult pe micul Emil, pe acest nefericit Mituș, adăugă Ion Roman.

— În privința asta, trebuie să fim mai atenți, spuse doctorul Tudor. Dragostea de multe ori orbește și te determină să interpretezi foarte subiectiv evenimentele și oamenii... Se ridică însă cîteva întrebări, la care încă nu putem să răspundem. Cum au ajuns aceste pagini la Emil Radu ? De ce micul Emil le-a ascuns atît de bine ? Cum de n-a observat scriitorul Dumitreș lipsa lor ?

— La primele două s-ar putea răspunde, îndrăzni Victor Marian. Au ajuns aici pentru că au fost copiate. Și s-au ascuns pentru că era vorba chiar de cel care le copiase, de micul Emil, în aceste pagini. Mituș. Micul Mituș. În ultima instanță, aceste două răspunsuri anulează cea de-a treia întrebare. Scriitorul Al. Dumitreș nu putea să observe lipsa paginilor, de vreme ce ele n-au lipsit.

Era și o nuanță de ironie în vocea lui Marian. Doctorul Tudor se prefăcu că n-o simte.

— Din păcate, rămîn toate întrebările. Paginile n-au fost copiate, ci sustrase, sau uitate, sau pierdute. Avem de-a face cu paginile originale. Dacă Emil Radu le-ar fi copiat — și gestul lui s-ar putea explica, pentru că nu făcea altceva decît să-și copieze propriul său portret — le-ar fi copiat pur și simplu. De ce ar mai fi fost nevoie să treacă și numărul paginilor : 132 și 133 ?

— Într-adevăr, la asta nu m-am gîndit, recunoscu Marian. Da ! Putea să le numeroteze : 1, 2, 3... și să nu înghesuie poezia la sfîrșitul celei de-a doua pagini... Poate că ne va răspunde chiar scriitorul Al. Dumitreș la aceste întrebări. În ceea ce privește faptul că le-a ascuns... gîndindu-ne la firea lui și la surpriza pe care a simțit-o în fața propriului portret... de teamă să nu dea cineva peste ele, le-a ascuns, pur și simplu.

— E cam complicată logica dumitale, spuse Ion Roman. De vreme ce le-a sustras... Chiar pierdute fiind și el găsindu-le, faptul că nu le-a înapoiat, tot a sustrage se numește. Ori le-a sustras ca să le ascundă, ori le-a ascuns pentru că

le-a sustras. De ce să ne mirăm ? Eu cred că dăm prea mare importanţă acestor pagini. Mai bine să ne gîndim la autorul lor şi la sprijinul pe care poate să ni-l dea.

Doctorul Tudor stătea nemişcat, cu coatele pe masă. Îşi înclină încet capul, răsuflă ca un om foarte obosit, apoi spuse cu nu glas care trăda preocupare şi nervozitate reţinută :

— Da ! Să revenim la Radu Emil. Cîteva lucruri care ar trebui să fie foarte simple, să nu ne dea nici o bătaie de cap, sînt totuşi înconjurate de mister... Cum a ajuns Radu Emil la această pensiune ? Maria Nistor spune că nu i-a auzit răspunsul... Nu cred. Sau i l-a auzit şi nu vrea să ni-l dezvăluie, sau — ceea ce e mai plauzibil — nu i s-a răspuns la întrebare. De ce nu a răspuns Radu Emil la întrebarea profesoarei, cînd pentru un om cu firea lui răspunsul ar fi fost o salvare, o uşurare ? Nu era normal ca înainte de a fi întrebat să spună el singur că a fost îndrumat la pensiune de o anumită persoană ? Lucrul acesta i-ar fi deschis mai uşor porţile...

— Poate că presupunerea profesoarei e adevărată, interveni Ion Roman. L-au adus copiii de la gară direct la pensiune.

Doctorul Tudor folosi din nou expresia sa favorită :

— Nu ştiu... Mi se pare puţin probabil. Emil Radu nu era omul pe care să-l tenteze necunoscutul. Spaima lui pentru oameni, de care vorbeşte scriitorul Dumitreş, ne-a fost confirmată şi de ceilalţi. Dacă a venit să se odihnească într-o staţiune de munte, atunci de ce să aleagă o pensiune necunoscută, unde va fi silit, prin forţa împrejurărilor, să conviețuiască... da, da !... cu oameni pe care nu i-a mai văzut, în loc să meargă la un hotel oarecare, unde izolarea e o regulă ? Ce miraj l-a atras aici ?... Mai departe... Ce anume l-a determinat pe Emil Radu să-l caute pe inginerul Popa ? Şi de ce l-a invitat pe acesta la pensiune ?... Nu te grăbi, tovarăşe Roman. Îmi imaginez ce vrei să spui. Că inginerul Popa putea să inventeze povestea invitaţiei, că s-a invitat

singur aici. Putem lua în consideraţie şi această supoziţie. Un fapt e însă clar : Emil Radu a fost la inginerul Popa. Pentru a-l invita, sau nu ? Nu putem da un răspuns precis, deşi inginerul Traian Popa lasă uneori impresia că sinceritatea brutală e caracteristica lui. Emil Radu a fost însă acolo. Putea să inventeze, dar nu şi excursia locatarilor de la Trandafirul alb, şi plecarea lor spre cabana Vîrtejul, şi trecerea lor tocmai în momentul întîlnirii prin faţa vilei în care locuia. Acestea sînt fapte care demonstrează că Emil Radu l-a vizitat pentru un scop precis pe fostul său coleg. De altfel, lucrul acesta se poate controla foarte uşor. Emil Radu n-a putut afla adresa nouă a fostului său coleg decît de la hotel. Vom trimite pe cineva acolo ca să întrebe dacă Emil Radu — o persoană ca el nu se uită repede — a cerut adresa lui Traian Popa. Şi sînt sigur că ni se va confirma acest lucru. Dar pentru ce l-a căutat ? Ce anume motiv, foarte puternic, l-a determinat să iasă din pensiune, să străbată atîta cale, să-şi învingă atîtea emoţii născute din contactul cu oameni străini, să dea peste colegul său, cu care nu avusese relaţii pînă atunci ? Pentru ce l-a invitat la pensiune pe Traian Popa ?... Dar să trecem peste această întrebare, pe care încă n-o putem verifica. Să mergem mai departe... Pentru ce i-a fixat acea convorbire — care nu s-a mai ţinut — la miezul nopţii ? Convorbirea nu mai este o născocire a inginerului Popa. La ora nouă şi un sfert seara, în faţa profesoarei, Emil Radu i-a spus fostului său coleg că-l va trezi la miezul nopţii, „la ora douăsprezece fix".

— Şi a mai adăugat ceva, interveni Ion Roman. A spus aşa : „Pînă atunci, te rog, să nu mă deranjezi".

— Exact ! spuse doctorul Tudor. Deci i-a condiţionat întîlnirea, cum bine a remarcat inginerul Traian Popa, ceea ce e un fapt neobişnuit pentru un om cu firea lui Radu Emil. Pentru ce această întîlnire de la miezul nopţii, cu trei sferturi de oră înaintea crimei ? Oare e legată de crimă această în-

tîlnire ? Oare ea face parte din marele angrenaj al asasinatului ? A vrut să preîntîmpine, sau a forțat crima ? Sau nu are nici o legătură cu crima ?... Și mai sînt cîteva întrebări fără răspuns... Emil Radu aștepta vizita asasinului ? Oare de aceea și-a chemat fostul coleg, ca să fie în apropierea lui într-un moment foarte grav pentru dînsul ?... De ce nu a apelat la unul din locatari ? Nu era mai simplu ?

— Profesoara spunea că în ultimul timp relațiile dintre Emil Radu și restul locatarilor se cam răciseră. Chiar scriitorul Dumitreș — spunea ea — nu se întîlnea cu el decît pentru a primi paginile dactilografiate și a-i înmîna manuscrisele.

— Exact ! încuviință doctorul Tudor. Ce eveniment a contribuit la răcirea relațiilor dintre Radu Emil și ceilalți locatari ?... Dar să revenim la vizita asasinului... Micul Emil se aștepta la ea ? Pe unde a pătruns asasinul în cameră ? Pe ușă, sau pe fereastră ?... Știm pe unde a ieșit, dar nu știm pe unde a intrat. Dacă a intrat pe ușă, atunci în mod obligatoriu e un locatar al pensiunii. La ora zece seara, așa cum scrie pe afișul din verandă, ușa pensiunii se încuie. Fiecare locatar posedă o cheie — Yale — pentru a intra în pensiune în caz de întîrziere. Pe unde a intrat asasinul ? Iată o întrebare capitală !

Doctorul Tudor îl văzu pe Victor Marian agitat și nerăbdător, așa că-i făcu semn să vorbească.

— Dar dacă asasinul a intrat pe fereastră, spuse el, asta nu înseamnă că era un om pe care-l cunoștea și pe care-l aștepta ? Altminteri, ar fi strigat, ar fi dat un semnal de alarmă... Fiindcă nu putea să doarmă la ora aceea. La douăsprezece trebuia să se întîlnească, precum știm, cu inginerul Traian Popa. Nefiind ceas deșteptător în cameră, nu putea să doarmă. S-ar părea că se aștepta la o vizită, nu prea amenințătoare, de vreme ce stătea liniștit în pat... Da ! Și mai e ceva. Era îmbrăcat în pijama, cu halatul deasupra. Putea el în această ținută să primească vizita unei femei ?

— În alte împrejurări — spuse Ion Roman — am fi presupus că tocmai această ţinută dovedea că era vorba de o întîlnire cu o femeie. Numai din cauza ţinutei lui nu putem exclude din cercul asasinilor prezumtivi femeile. Arma crimei poate fi foarte uşor mînuită de o femeie, dar nici asta nu înseamnă că-i putem exclude pe bărbaţi din ceroul suspecţilor. Să nu pornim de la păreri preconcepute.

— Foarte adevărat, accentuă doctorul Tudor. Nici un fel de păreri preconcepute. Cîteva idei nedefinite, necristalizate mă fac să cred că asasinul e unul din locatarii pensiunii. Deşi s-ar putea să mă înşel. N-a vrut să ne lase nici o urmă, nici un indiciu. Şi mai e un fapt care-mi dă de gîndit. Sticla aceea de coniac, nedesfăcută, şi tirbuşonul alături. De ce e în noptieră şi nu pe masă. Prezenţa ei în cameră poate fi explicată. Micul Emil a cumpărat-o pentru întîlnirea cu fostul său coleg. Lipsa paharelor alături de sticlă ar sugera că nu în camera aceasta urma să se desfacă sticla, ci în camera numărul unu. Dar de ce n-a lăsat-o pe masă ? Se ferea de cineva ?

— Poate că stă acolo de mai multă vreme, spuse Marian.

— Nu cred, răspunse doctorul Tudor. Doar dacă a adus-o cu el de la Bucureşti, ceea ce pare puţin probabil. Eu presupun că a cumpărat-o chiar azi, în cinstea întîlnirii.

— Asta nu schimbă cu nimic problema, se încăpăţînă Marian. Chiar dacă a adus-o la prînz, nu putea s-o lase pe masă. A adăpostit-o în noptieră, ca să n-o vadă cineva...

— Cine ? întrebă Tudor. Cine nu trebuia s-o vadă ? Cine intra în camera lui în afară de femeia care-i servea masa ?... Mi se pare ceva ciudat aici. Şi tirbuşonul... De unde a făcut rost de tirbuşon ? E un tirbuşon specific de chelner... În sfîrşit, cred că a sosit timpul să apelăm la ajutorul scriitorului Al. Dumitreş... Şi pe urmă va trebui s-o deranjăm şi pe frumoasa Alina...

— Înseamnă că şi eu m-am gîndit bine, spuse Ion Roman. Zeiţa lui Dumitreş nu e o născocire. E chiar domnişoara Liliana... Atunci, şi celelalte personaje sînt reale, şi nu imaginate. Am bănuit asta de la început, dar voiam o confirmare... Dumneavoastră nu v-aţi referit nici o clipă la ele, şi cam căzusem în dubiu...

— Da... spuse doctorul Tudor. Trebuie să apelăm la Dumitreş, poate ne dă el o sugestie cu privire la mobilul crimei. Mi se pare — mai ales acum — atît de absurd asasinatul, încît îmi dă tîrcoale gîndul că ar putea fi actul unui dement. De ce a fost suprimat acest omuleţ care nu făcea rău nimănui ? Nu e absurd ?

Şi Marian, şi Roman înţeleseră din aceste întrebări că şeful lor era pe cale să emită alte ipoteze. Tăcură amîndoi. Ultimul părăsi încăperea cu gîndul de a pregăti discuţia cu scriitorul Dumitreş.

În locul său pătrunse în cameră sergentul-major Dinu Cosma. Raportul său nu aducea nici un amănunt. Cercetarea împrejurimilor clădirii fusese zadarnică. Asasinul nu lăsase nici o urmă.

— Dalele sînt de beton, se scuză Dinu Cosma. Iar pămîntul e atît de uscat şi de tare, aproape ca betonul. Nici o urmă. Singurul lucru mai aşa e gaura de canal din faţa camerei, chiar în faţa ferestrei, între dale. S-ar părea că s-a umblat la ea nu de mult timp.

— Poate că s-a aruncat acolo arma crimei, sări Marian.

— Ne-am gîndit şi la asta. Dar, vedeţi dumneavoastră... Canalul merge în pantă, dacă pui urechea se aude apa ca într-o cascadă. Plumb să fi fost, şi tot l-ar fi luat apa. Cine ştie pe unde o fi acum arma, dacă s-a aruncat acolo ? !

Vestea aceasta îl nemulţumi foarte tare pe doctorul Tudor. Cutele de pe frunte i se adînciră.

7

Ca statură, scriitorul Dumitreș se asemăna cu inginerul Traian Popa. Era poate ceva mai înalt și mai subțire. Figura lui era însă aceea a unui om chinuit de nopți de nesomn, de neliniști și frămîntări. Pleoapele îi cădeau obosite, cearcănele îi erau parcă trasate cu creionul. Dar peste oboseală, care dădea o expresie de distincție chipului său, se iviseră semnele unei emoții și spaime recente. Se vedea că e încă tulburat de evenimentul la care fusese martor, și expresia de duritate pe care și-o impunea provenea dintr-o hotărîre foarte lucidă, ultima pe care o mai găsise. Îl privi parcă mirat și neîncrezător pe doctorul Tudor cînd acesta îi spuse că îl consideră nu un simplu martor, ci un colaborator foarte prețios. Se mulțumi doar să încline capul, fără să scoată un cuvînt. Doctorul înțelese că va avea de înfruntat o rezistență lucidă — izvorîtă, poate, din atitudinea pe care o au oamenii cu alte preocupări față de ceea ce înțelegeau ei prin poliție ; de aceea îi făcu un semn imperceptibil lui Roman să-și înceapă interogatoriul după toate formalitățile. În primul rînd trebuia să-l scoată din starea de mutenie pe care și-o impusese.

— Numele dumneavoastră ? începu Ion Roman deschizînd carnetul și desfăcîndu-și stiloul.

— Numele meu ? se miră scriitorul, uitîndu-se pentru prima dată mai atent la doctorul Tudor. Numele ? Sau pseudonimul literar ?

În sfîrșit, doctorul Tudor putea să deschidă discuția.

— Pseudonimul că este foarte cunoscut în cercuri foarte largi. Al. Dumitreș... Alexandru, nu ?

— Al. Dumitreș ! răspunse scriitorul. Lovinescu nu accepta niciodată să i se spună altfel decît E. Lovinescu. Nu Eugen. Ci simplu : E. Lovinescu... Dacă aveți nevoie de numele meu, și nu de pseudonimul meu, mă voi conforma : Neculai Goran.

— Neculai Goran, scrise Ion Roman. Unde v-aţi născut ?

— În Bucureşti, în anul 1910 ; doriţi data completă ?

Întrebarea conţinea o nuanţă de ironie şi de iritare. Doctorul Tudor se gîndi că nu e bine să întindă prea mult coarda.

— Nu e nevoie, răspunse el. Formalităţile ne obligă să folosim în actele noastre numele reale, şi cred că înţelegeţi acest lucru. Şi v-am mai ruga să încercaţi să vă eliberaţi de imaginea pe care v-aţi format-o — şi nu în mod nejust — despre poliţie. Noi, cei care am primit sarcina să lucrăm în acest aparat, avem altă concepţie cu privire la organele de stat şi la metodele pe care acestea trebuie să le folosească în stabilirea adevărului. De altfel, avem şi o altă concepţie, mult mai sigură şi mai fundată, despre adevăr... Ştim că asasinatul comis vă preocupă şi vă frămîntă în aceeaşi măsură ca şi pe noi. Printr-o întîmplare, cunoaştem sentimentele dumneavoastră faţă de Emil Radu, faţă de victimă. Şi considerăm că putem cădea de acord asupra unei colaborări care să ne ducă la aflarea ucigaşului.

Al. Dumitreş îşi duse pumnii strînşi la tîmple.

— E odios... explodă el. E... e... e o monstruozitate. Numai un dement, numai un individ scăpat din cămaşa de forţă poate fi capabil de o asemenea faptă... Un nebun, un maniac obsedat de gustul sîngelui... Dumneavoastră nu vă puteţi imagina...

— V-am amintit de o anumită întîmplare, spuse doctorul Tudor. Mi se pare că aţi venit aici pentru a scrie o carte. Nu vreau să fiu indiscret, dar v-aş ruga să ne daţi cîteva detalii despre subiectul cărţii, despre cadrul în care vă plasaţi acţiunea...

Scriitorul Al. Dumitreş îşi privi uimit interlocutorul. Crusta aceea voită de rezistenţă lucidă îi apăru din nou pe faţă. Victor Marian, care-l observa cu atenţie, se văzu nevoit să intervină :

— V-am citit romanul *Zbucium* și puteți să mă considerați un admirator de-al dumneavoastră. Știu că ați mai scris și alte romane. Mi se pare *Singur* și... și... *Dureri ascunse.* Nu știam că va apărea în curînd o altă carte... Vă promit că le voi citi în cel mai scurt timp...

Al. Dumitreș parcă-și revenise. Trăsăturile feței i se destindeau. Nici vocea nu-i mai era morocănoasă.

— Dacă vă interesează... Am un nou roman sub tipar: *Castelul de nisip,* și un volum de nuvele în lecutră: *Frunze veștejite.*

— De ce dați titluri atît de triste ? întrebă Victor Marian.

— Înțeleg întrebarea, răspunse Dumitreș. Aproape toate cărțile le-am gîndit înainte. Unele le-am scris mai demult, chiar dacă nu le-am finisat. Pe cînd eram un oarecare funcționar la editură. În romanele mele e vorba de oameni simpli care gîndesc frumos, care suferă nedreptăți și josnicii, care se retrag într-o carapace de izolare pentru a putea supraviețui, care-și proiectează visurile spre vremuri viitoare, cînd o groază de convenienție imbecile vor dispărea. Deși le-am gîndit și le-am scris înainte și în timpul războiului, nici nu îndrăzneam să mă gîndesc la publicarea lor atunci. Nu numai pentru că mi s-ar fi respins, dar mi s-ar fi părut că fac un gest urît. De ce să dăruiesc simțirile și gîndurile unei societăți nefaste ?... Am așteptat, și din fericire așteptarea nu a fost în zadar... Deocamdată am aceste cărți, care strigă suferințele unei lumi prăbușite... Mai tîrziu, poate că voi folosi și alte strune, care se potrivesc unor marșuri sau unor cadențe mai luminoase...

— Prin urmare, vom vedea nu peste mult timp în librării alte două cărți de Al. Dumitreș, spuse Victor Marian.

— Poate chiar trei, răspunse scriitorul. Prima încă în acest an, a doua pe la mijlocul anului viitor, și a treia spre sfîrșitul anului viitor. Vă rog să mă credeți, cărțile acestea cuprind ani și ani de muncă și de zbucium. Peste zece ani...

Nu v-am spus nimic despre a treia carte, deşi cu ea ar fi trebuit să încep. Dar poate îi veţi ierata unui scriitor faptul că-şi deschide mai greu sufletul în faţa unor necunoscuţi, despre care — bine spuneaţi — avea unele păreri preconcepute, care acum încep să dispară. E de ajuns să simţim o mică vibraţie — oricît de mică — faţă de profesiunea noastră, şi devenim imediat alţi oameni...

Doctorul Tudor avu impresia, ba chiar certitudinea, că vorbele scriitorului au o anumită ţintă, şi ţinta aceea era chiar el.

— Principalul e că s-a spart gheaţa, spuse doctorul Tudor, şi făcu o pauză, care şi ea avea un scop precis.

Al. Dumitreş parcă înţelese invitaţia.

— Cartea pe care o scriu acum şi pe care nu ştiu cînd o voi termina, din cauza... groaznicei întîmplări, se intitulează *Crinul alb*, dar probabil că-i voi schimba titlul în *Trandafirul alb*. Nu e propriu-zis un roman, ci o povestire de mari dimensiuni, în care se creionează anumite tipuri şi întîmplări cunoscute şi petrecute într-o pensiune liniştită de sub munţi, într-o toamnă oarecare... Din nefericire, un eveniment groaznic, neaşteptat, a zguduit pensiunea... Dar lucrul acesta, autorul nu l-a prevăzut. Şi în clipa de faţă nu ştie ce curs, ce desfăşurare va avea cartea... Nu trebuie să vă dau mai multe explicaţii... dar n-aş fi crezut niciodată, că în cărţile mele voi relata povestea unei crime oribile... Micul Emil! Sărmanul Emil...

— Sărmanul Mituş!... îl corectă duios Ion Roman.

Cele două cuvinte îl uimiră pe Dumitreş. Se uită neîncrezător, surprins, aproape cu teamă la toţi cei care se aflau în jurul lui.

— N-aţi putea să ne aduceţi paginile 132 şi 133 din cartea dumneavoastră? întrebă doctorul Tudor.

Uimirea lui Dumitreş nu cunoştea margini.

— Imposibil ! răspunse el. Le caut de dimineaţă într-una. De cînd mi s-a telegrafiat de la editură că lipsesc. Nu ştiu ce s-a întîmplat cu ele. Cînd am predat, acum cîteva zile, prima parte a lucrării la editură, paginile erau, în mod sigur, la locul lor. Unde au putut să se piardă ?... Cred că le-a zăpăcit lectorul. Nu e prima dată cînd se întîmplă aşa ceva. Şi eu cînd eram lector am încurcat uneori pagini. Cu cinci manuscrise pe masă, ar fi şi nefiresc să nu se încurce paginile. Sînt momente cînd eşti atît de obosit, că nu mai ştii ce citeşti. Multe cărţi se aseamănă, rar găseşti una mai deosebită, care să te ţină treaz. Din douăzeci de manuscrise, poate unul merită să fie luat în seamă. Şi cu toate acestea, trebuie să citeşti, pentru că niciodată cu poţi şti de unde răsare surpriza. Totul trebuie citit. Sînt cîţiva scriitori — cu nume cunoscute astăzi — care ar fi rămas poate nedescoperiţi dacă nu aş fi avut răbdare şi rezistenţă să le citesc manuscrisele. Nu-mi fac nici un merit din asta. Mai ales că unii se prefac că nu mă cunosc. Nu e chiar aşa de simplă lumea aceasta a scriitorilor... De aceea, îi înţeleg pe lectori şi mă feresc să-i acuz pentru dispariţia acelor două pagini...

— Nu aveţi manuscrisul la dumneavoastră ? întrebă Tudor.

— Ba da, răspunse Dumitreş. Am obiceiul să-mi păstrez manuscrisele, tocmai pentru că am această experienţă de muncă la editură. Vreau să preîntîmpin orice neprevăzute. Dar, din nefericire, numerotarea paginilor mele nu corespunde cu numerotarea paginilor dactilografiate. Eu scriu mai mărunt, pagina mea cuprinde mai multe cuvinte. Radu Emil scria după o pagină standard : atîtea rînduri, atîtea semne pe rînd. Pentru ca editura să poată calcula, foarte lesne, numărul paginilor de carte. Uneori se întîmpla ca o pagină de-a mea să umple o pagină şi jumătate de maşină, alteori mai mult, alteori mai puţin. De aceea caut de dimineaţă cele două pagini. Telegrama nu-mi este de nici un folos. Nu pot să ştiu, după

manuscris, care este pagina 132 și care este pagina 133. S-ar putea ca ele să corespundă paginilor 95 și 96 din manuscris, sau paginilor 103 și 104 din manuscris. Va trebui să vorbesc la telefon cu editura, pentru a-mi spune nu numărul paginilor, ci cuvintele cu care începe pagina 132 și cu care se termină pagina 133, pentru a stabili paragraful lipsă.

— Vă vom scuti noi de acest efort, spuse doctorul Tudor. Pagina 132 începe cu... da ! cu cuvintele : „Mituș Rădel sosi la vila Crinul alb...", iar pagina 133 se termină cu o poezie apărută de altfel și în romanul *Zbucium*, după cum susține tovarășul Marian. Mai precis, se termină cu cuvintele : „...dureri noi, necunoscute..."

Al. Dumitreș rămase perplex. Nu era în stare să scoată o vorbă. Parcă trăia un vis, un coșmar.

— Dar e imposibil ! spuse el. E absolut imposibil !

Fără să mai aștepte aprobarea șefului, Victor Marian spuse :

— Pînă cînd aduceți dumneavoastră manuscrisul, aduc eu paginile. Le-am găsit în camera victimei, ascunse într-un ziar vechi, în șifonier.

Figura lui Dumitreș se lumină ca prin farmec. Nu mai aștepta alt îndemn. Porni imediat spre camera lui și se întoarse după cîteva clipe, cu un caiet gros în mînă. Marian sosise înaintea lui.

— Poftiți ! spuse Dumitreș deschizînd caietul la o anumită pagină. Îmi amintesc pasajul. Exact. Uitați-vă ! ...„Mituș Rădel". Pagina 110 din manuscris... Pagina 132 ! Nici n-am ajuns în manuscris la pagina 132... Sînt abia la 123...

Scrisul lui Dumitreș era foarte mărunt, rotund și înghesuit. Pagina nu avea multe ștersături. Victor Marian descoperi la mijlocul paginii 110, după o linie punctată urmată de trei steluțe, paragraful care începea cu cuvintele : „Mituș Rădel sosi la vila Crinul alb". Simțindu-i parcă privirile, Dumitreș

puse caietul pe masă, și chiar acolo, în fața lor, șterse vechea denumire a vilei și scrise deasupra pe cea nouă : „Trandafirul alb".

— Acesta va fi și titlul cărții, adăugă el închizînd cu un gest brusc caietul uriaș.

Și din nou chipul lui căpătă o expresie nelămurită — de durere, spaimă, preocupare.

— Cum vă puteți explica acest lucru ? Dispariția și dosirea acestor pagini ? întrebă doctorul Tudor.

— E peste puterile mele de înțelegere, răspunse Al. Dumitreș. Emil Radu era cel mai corect dactilograf pe care l-am întîlnit. Mi-a scris o singură carte, romanul *Zbucium*. Termenul respectat cu sfințenie, calitatea dactilografierii ireproșabilă, estetică, atenție, cultură, intuiție. Uneori în manuscris îți scapă greșeli. Cuvinte sărite, termeni nesiguri, în fuga condeiului îți scapă și greșeli de ortografie. Alteori autorul folosește cuvinte ciudate, care par greșite. Emil Radu a fost singurul dactilograf care a știut să deosebească greșelile adevărate de cele voite. Cînd am recitit *Zbuciumul* scris la mașină m-a uimit seriozitatea cu care a fost copiat. De aceea, nu de mult timp, întîlnind o cerere de-a lui, prin care cerea recalcularea numărului de semne, în calitatea mea de lector principal la editură, i-am cerut directorului să pună aviz favorabil. Și n-a fost ușor. A fost nevoie să atrag sindicatul de partea mea pentru a-i impune directorului recalcularea. Pentru o mie de lei !

— O mie șaizeci și cinci de lei, rectifică Ion Roman.

De astă dată, Dumitreș nu mai fu atît de surprins.

— Nu mai țin minte suma exactă. Probabil o mie șaizeci și cinci de lei. Pentru ca să i se dea lui Emil Radu această sumă, am ajuns pînă la director, și nici cu el nu mi-a fost prea ușor... În sfîrșit... Îmi aminteam și de înfățișarea lui, deși nu-l văzusem decît o dată sau de două ori, și de expresia lui de spaimă, și de finețea lui... În fața mea a dat directorul aviz

favorabil. Aş fi fost în stare să nu mai calc în viaţa mea în editură... Micul Emil... Sărmanul de el !... Nu pot să-mi închipui ce s-a întîmplat.

Al. Dumitreş tăcu brusc. Părea fulgerat de un gînd neaşteptat. Dar parcă îi lipsea curajul să-l ducă pînă la capăt.

— Nu ştiu... Nu-mi vine să cred. Deşi ar fi singura explicaţie posibilă. Oare să fi ajuns chiar într-o asemenea stare ?

— Vă gîndiţi — încercă să-l ajute doctorul Tudor — că a sustras aceste pagini pentru că era vorba de el ? Se recunoscuse — bineînţeles — şi-i era teamă să nu-l recunoască şi alţii ? Avînd în vedere portretul lui moral, lucrul nu e de mirare.

— Nu m-am gîndit la asta, răspunse Dumitreş. Nu-mi vine să cred că această constatare l-ar fi putut determina la un asemenea act. Emil Radu avea o înţelegere profundă faţă de literatură. Era un om cult, rafinat chiar. Nu ! M-am gîndit la altceva... Se schimbase mult în ultimul timp. Şi cauza acestei schimbări nu-mi era necunoscută. Dar nu-mi închipuiam că-l va duce chiar la criză. Se poate să fi sustras paginile acelea pentru poezie... Acum îmi amintesc. Cînd a auzit că plec la Bucureşti pentru a preda prima parte a lucrării, chiar dimineaţă, înainte de plecare, mi-a cerut paginile, pentru a se uita dacă nu s-au strecurat cumva greşeli de dactilografiere. I-am spus că sînt grăbit şi că s-ar putea să pierd trenul. El a ţinut totuşi morţiş să se mai uite prin ele. I le-am lăsat în hol, pe masă, în timpul cînd m-am dus să-mi iau pardesiul. Cînd m-am întors, mi s-a părut că renunţase la gîndul lui. Împacheta paginile. Am plecat imediat. Probabil că atunci a sustras colile. Din grabă şi pentru a fi sigur că nu greşeşte, o fi scos în loc de o pagină, două. Împreună cu copiile. Ca să fie sigur că-i va rămîne poezia...

Doctorul Tudor parcă simţi că suspensia lui Dumitreş era voită. Poate că scriitorul ezita dacă e cazul sau nu să continue. Nu-i dădu însă răgaz să se hotărască.

— Poezia... Dacă bănuiala dumneavoastră aruncă o cîtuşi de mică licărire asupra celor întîmplate, aveţi datoria să ne informaţi şi pe noi. Am întîmpinat şi pînă acum rezistenţe, şi ele nu fac altceva decît să întîrzie elucidarea cazului.

— Da ! se supuse Al. Dumitreş. E o poveste destul de penibilă, dar într-adevăr am datoria s-o relatez. M-am întors de la Bucureşti a doua zi dimineaţa. Între timp, însă, s-a întîmplat aici un anumit eveniment, care m-a pus într-un conflict destul de grav cu doctorul George Luca... Nu atît grav, cît ridicol, penibil, stupid... Domnişoara Liliana a primit o poezie... Poezia pe care o cunoaşteţi. Probabil la o oră tîrzie, seara, i-a fost strecurată pe sub uşă. Şi mai cred că nu era singură în cameră... Nici nu m-am întors bine dimineaţa, că m-am pomenit cu doctorul Luca în camera mea, cerîndu-mi socoteală pentru „obrăznicia" cu care m-am purtat faţă de logodnica lui, domnişoara Liliana. Bineînţeles că nu i-am dat nici o explicaţie, ci l-am rugat, politicos dar ferm, să mă viziteze cînd va considera că este îndeajuns de calm pentru a purta o conversaţie în limitele bunei-cuviinţe. S-a înroşit ca racul şi a părăsit camera. După o zi sau două, ieri mi se pare, a venit să-şi ceară scuze. Îşi amintise, sau i se spusese că în ziua şi în noaptea cu pricina nu mă aflam în pensiune, ci la Bucureşti.

— Dumneavoastră credeţi că micul Emil i-a strecurat domnişoarei Liliana poezia pe sub uşă ? întrebă Victor Marian.

— Nu văd cine altcineva, răspunse Dumitreş. De unde putea să facă altcineva rost de poezie ? Iar circulaţia poeziei corespunde cu momentul şi faptul dispariţiei paginilor...

Doctorul Tudor voia să îndepărteze riscul oricărei erori.

— Poezia a apărut şi în romanul *Zbucium*, deci putea fi cunoscută, şi putea fi în posesia altei persoane. Nu ştiţi dacă acest roman se află la cineva în pensiune ?

— Gîndul acesta nu mi-a trecut prin cap, spuse Dumitreş. Într-adevăr, există două exemplare din *Zbucium* în pensiune.

Unul îl deține profesoara Maria Nistor, celălalt — doamna Carmen Stoian. Știu asta pentru că amîndouă mi-au cerut să le dau cîte-un autograf. Dar nu văd de ce ar fi copiat poezia și ar fi trimis-o — anonim — domnișoarei Liliana. Și se mai ridică o întrebare : La ce mașină puteau să copieze poezia ? Pentru că ea a fost dactilografiată, nu scrisă de mînă... Și nu e decît o singură mașină de scris în pensiune.

— Aceasta nu e o problemă, interveni Ion Roman. În timp ce micul Emil se plimba prin pădure, oricine putea să intre în camera lui și să scrie — începător fiind — în cinci minute poezia la mașină. Cred că toți de aici cunosc obiceiurile lui și mai cred că micul Emil nu-și încuia ușa cînd pleca la plimbare.

— Se poate, spuse Dumitreș. Dar o întrebare tot rămîne : Cine și pentru ce să-i trimită poezia domnișoarei Liliana ?

— Motive ? se întrebă Victor Marian. Eu văd cîteva chiar în paginile 132 și 133 ale cărții dumneavoastră neterminate. Motive se născocesc foarte ușor. Invidie, gelozie, plictiseală, instinct de răutate, spirit de farsă, necesitatea de a induce în eroare...

Doctorul Tudor clătină încet din cap, și Marian înțelese că trebuie să tacă. Doctorul Tudor își pregătea de multă vreme întrebarea care-l frămînta :

— Relațiile mai apropiate pe care le-ați avut cu victima nu v-au dat posibilitatea să aflați anumite amănunte din viața ei ?

— Nimic deosebit, răspunse Al. Dumitreș. Și aproape nimic în general. Cîteva observații cu privire la lecturile sale, despre care v-am amintit. În ceea ce privește viața personală, era ca un sfinx. Numai din unele reflecții lăturalnice puteai să-i ghicești preocupările. Eram foarte curios să știu cît mai multe despre el, despre enigma vieții lui, dar la cîteva încercări mi-a răspuns în așa fel încît m-am rușinat. Mi s-ar fi părut că fac un sacrilegiu insistînd. Mă mulțumeam să-l observ,

și aceasta cu multă atenție și prudență, pentru a nu se simți observat. Față de un infirm cu o viață sufletească atît de bogată și de intensă ca a lui trebuie să manifești o comportare foarte delicată și în același timp foarte firească pentru a nu-l prăbuși în complexe și disperări. Am avut dese discuții cu ceilalți locatari cu privire la felul cum să ne comportăm față de el...

— Nu v-a spus niciodată nimic despre felul cum a ajuns la această pensiune ? își continuă doctorul Tudor întrebările. Pare cel puțin ciudat faptul că și-a ales această pensiune ca loc de odihnă inițial tocmai aici, unde i s-a curmat atît de violent viața. E cu neputință de crezut că a venit singur aici...

Al. Dumitreș căzu pe gînduri. Părea că-și scormonește memoria.

— M-am gîndit și eu la lucrul acesta cînd l-am văzut pentru prima dată în hol. Ne-am recunoscut imediat, și în momentul cînd am rămas singuri l-am întrebat cine l-a îndrumat aici. A ridicat din umeri și mi-a răspuns altceva, nu mai țin minte ce... După cîteva zile, văzîndu-l singur și cam abătut, m-am gîndit că poate e în criză de bani. Nu i-am oferit împrumut. Eram convins că s-ar simți jignit și că m-ar refuza. Nu e din categoria Ștefan Barbu. I-am spus că dacă are timp și se simte în puteri aș fi bucuros să-mi dactilografieze lucrarea pentru ca în clipa cînd aș pleca de aici să o am gata pentru lectură. A primit cu foarte mare ușurință, chiar cu plăcere. Și totuși, mă gîndesc acum că poate l-am obligat la un efort pe care nu ar fi trebuit să-l facă. Intențiile bune nu duc întotdeauna la rezultate bune. Îmi fac amare remușcări...

— În altă ordine de idei, îl întrerupse doctorul Tudor, v-aș ruga să ne spuneți dacă avocatul Ștefan Barbu a apelat la dumneavoastră pentru un împrumut.

Al. Dumitreș părea iarăși nemulțumit de întrebare. Cînd răspunse, își strîmbă fața.

— Iarăşi e vorba de un incident penibil. Departe de mine ideea de a face pe moralistul, iar în ceea ce priveşte posibilităţile mele financiare şi ideile mele despre bani, vă rog să mă credeţi, ambele sînt foarte largi. Zgîrcenia îmi repugnă... Totuşi, l-am refuzat. Nu din cauza sumei. La urma urmei, cinci mii de lei nu e cine ştie ce sumă, raportînd-o la posibilităţile mele financiare. Stupizenia, absurditatea datoriei m-au reţinut. Să pierzi o asemenea sumă la un joc de cărţi e o... e un act anormal, e demenţial. Eu nu pot concepe aşa ceva. A doua zi mi-a părut însă rău că l-am refuzat. Mă trezisem în mijlocul nopţii scuturat de un vis urît. Mă gîndeam că refuzul meu putea să aibă consecinţe dramatice. L-am întîlnit în hol, exact în locul acesta în care ne aflăm acum, poate mai aproape de camera mea. Şi i-am oferit suma cerută. De data asta m-a refuzat el. Cu un zîmbet superior, aproape cu dispreţ, parcă eu i-aş fi cerut împrumutul. Am regretat pentru regretele mele din timpul nopţii. Mi-a mai repetat şi a doua oară cererea de împrumut, acum cîteva zile, însă n-am mai şovăit. L-am refuzat net. Nu e omul care să-şi facă probleme. Dacă onoarea lui se joacă la pocher, atunci să şi-o joace acolo pînă la capăt. Şi nu mai regret că l-am refuzat. Mîine, adică azi, sînt convins că va trece prin faţa mea afişînd acelaşi zîmbet superior, de dispreţ.

— V-am reţinut foarte mult... se hotărî doctorul Tudor să încheie conversaţia. Am mai avea însă o întrebare, foarte importantă. De aceea, vă rugăm să ne răspundeţi cît mai exact. Cînd l-aţi văzut pe Emil Radu ultima dată ?

— Ultima dată ? se gîndi Al. Dumitreş. Da ! L-am văzut în nişte împrejurări foarte ciudate. Tocmai mă duceam la farmacie să cumpăr ceva. Nişte fleacuri, n-are importanţă...

— Pentru rănile căpătate în excursia de după amiază ? întrebă Ion Roman.

Dumitreş se mulţumi să afirme clătinînd din cap. Era evident că nimic nu-l mai putea surprinde. Apoi continuă :

— L-am văzut pe micul Emil cînd ieşeam pe poartă. M-am uitat întîmplător spre dreapta şi mi s-a părut că-l zăresc în apropiere de şosea. Nu era singur. Stătea de vorbă cu un individ pe care l-am mai văzut de cîteva ori prin împrejurimi. Un individ slab şi adus din spate, cu mîini lungi, pînă la genunchi. Poartă pe cap o pălărie de vînător împodobită cu o pană uriaşă, parcă ar fi de păun. De aceea l-am şi recunoscut. Pentru că stătea cu spatele spre poartă...

— Haralambie Ciucă ! Beţivanul ! spuse sergentul-major Dinu Cosma, uimit şi el de curajul cu care intervenise.

— Nu ştiu cum îl cheamă, reluă Al. Dumitreş. Cînd m-am întors însă de la farmacie, nu mai era acolo. Nici el, nici Emil Radu.

— Sînteţi sigur că era Emil Radu ? întrebă doctorul Tudor. Aş vrea să ajungeţi la o certitudine.

— În momentul cînd am ieşit pe poartă nu eram sigur, zise Dumitreş. Dar după ce am parcurs o bucată de drum, intrigat de compania în care mi-l închipuiam pe micul Emil, am întors capul. Ciucă pornise pe şosea în direcţie opusă. Iar în poartă — cred că aţi observat şi dumneavoastră că poarta e luminată de un bec de pe şosea — l-am zărit pe micul Emil. Mai bine zis, i-am zărit silueta înainte de a o înghiţi întunericul grădinii.

— Sînteţi absolut sigur că era el ? Şi cînd v-aţi întors n-aţi mai zărit pe nimeni în preajma porţii ?

Întrebările lui Tudor erau puse cu un glas ferm, care obliga la răspundere.

— Nu sînt absolut sigur că era el, dar sînt absolut sigur că nu era altcineva, că nu era alt locatar al pensiunii. Nu ştiu dacă vă redau nuanţa exactă. Nu l-am văzut la faţă... Iar cînd m-am înapoiat de la farmacie... nu mai era nimeni în preajma porţii.

— Cred că v-aţi uitat spre fereastra camerei lui Radu Emil, la înapoiere, cînd aţi ajuns la poartă, spuse doctorul Tudor.

— Întocmai ! aprobă Dumitreş. Chiar înainte de a ajunge la poartă, de pe şosea, am încercat să deosebesc ferestrele vilei, cele din aripa care îmi cădea în faţă. Trei din ele erau luminate, iar una deschisă. Amintindu-mi că şi eu lăsasem lumina aprinsă în cameră şi ştiind că am obiceiul să deschid numai fereastra care dă spre pădure, am stabilit imediat că era deschisă fereastra de la camera doi. Camera unu era deci în întuneric.

Doctorul Tudor parcă se temea să pună întrebarea care-i frigea buzele. Mai lăsă să se scurgă cîteva clipe.

— La ce oră aţi plecat la farmacie... Sau, mai bine zis, la ce oră l-aţi văzut pe Emil Radu discutînd cu indi... cu acel Haralambie Ciucă ?

— Cred că era trecut de zece şi un sfert, răspunse Dumitreş. Poate chiar zece şi jumătate... Poate chiar mai mult. Îmi pare foarte rău că nu pot preciza ora. Trebuia să plec mai devreme la farmacie, înainte de nouă, dar m-am apucat să fac nişte corecturi în manuscris. La un moment dat m-am uitat la ceas. Era aproape zece. N-am plecat însă imediat. Am mai făcut cîteva modificări... Deci după zece am plecat din cameră. Eu cred că între zece şi un sfert şi zece şi jumătate l-am zărit pe Emil Radu la poartă.

— Nici cînd aţi ajuns la farmacie nu v-aţi uitat la ceas ?

— Nu... Îmi venise în minte ideea unei nuvele sugerate de întîlnirea aceea neobişnuită în noapte. Îmi imaginam un erou oarecare, foarte banal, cotidian, şters, izolat — toate acestea însă în aparenţă, deoarece avea o viaţă enigmatică, plină de surprize. Eram atît de preocupat, cred că farmacista se uita la mine ca la un zănatec... Nici nu mi-a trecut prin minte să privesc ceasul...

— Nu vă amintiți la ce oră ați auzit detunătura ? întrebă doctorul Tudor.

Al. Dumitreș nu mai părea atît de preocupat. Gestul lui de scuză nu avea prea multă convingere.

— Nici în privința asta nu vă pot fi de vreun ajutor. Sper însă că ora a fost stabilită cu precizie de alte persoane. Eu eram sub duș. E curios, dar am auzit pocnetul mai tîrziu, după ce am simțit agitație în hol. Strigătele și zgomotele de pași m-au făcut să opresc dușul și abia atunci mi-am amintit că auzisem ceva ca un pocnet în timp ce făceam duș. Parcă m-a izbit o detunătură în ureche. Am pus la repezeală halatul pe mine și am ieșit așa cum eram. N-apucasem să mă mai șterg.

— În clipa cînd ați pătruns în hol, ați remarcat absența vreunui locatar ?

După un moment de gîndire, Dumitreș răspunse foarte sigur :

— Prima tresărire a fost aceea că s-a întîmplat ceva cu micul Emil. Numai el lipsea din hol și aproape toți ceilalți, cu excepția doctorului Luca George, care ieșea din baie, erau adunați în fața camerei numărul trei. Restul, cred că-l cunoașteți...

— Vă amintiți, sau ați remarcat vreun fapt deosebit în hol pînă la sosirea organelor de anchetă ?

— Toți eram consternați și îngroziți, răspunse Al. Dumitreș cu glas emoționat. În afară de conflictul pe care l-a provocat atitudinea necontrolată, dar în fond izvorîtă dintr-o disperare umană, a oaspetelui pasager... inginerul... Traian Popa... parcă așa mi s-a prezentat mai tîrziu... n-am remarcat altceva. Doar spaimă...

— Aveți vreo bănuială cu privire la identitatea asasinului ?

— Cu privire la identitatea lui, nu ! răspunse Dumitreș. Dar cu privire la structura lui psihică, da ! Criminalul nu

poate fi decît un dement sau un maniac. Altfel, pentru ce l-ar fi ucis ?

— Întrebarea aceasta ne preocupă şi pe noi, răspunse doctorul Tudor. De ce ?... Vă mulţumim foarte mult, foarte mult...

8

Imediat ce scriitorul Al. Dumitreş dispăru în camera lui, doctorul Tudor se adresă cu un ton categoric lui Dinu Cosma :

— Tovarăşe sergent-major ! Caută-l, găseşte-l şi adu-l aici, în cel mai scurt timp, pe individul Haralambie Ciucă... Stai ! Înainte, sau după ce-l găseşti, să treci şi pe la farmacie. Poate-şi aminteşte farmacista de serviciu ora exactă la care a plecat scriitorul Dumitreş. Imediat !

Dinu Cosma nu-şi mai pierdu vremea cu salutul reglementar. În două secunde ajunse la verandă. Cîteva clipe mai tîrziu se auzi duduitul motorului.

Doctorul Tudor îşi apropie ceafa de speteaza fotoliului. Cîteva secunde rămase tăcut şi nemişcat. Parcă dormea. Încerca să-şi adune gîndurile, să-şi fixeze cîteva idei, să găsească un fir logic pentru interpretarea faptelor cunoscute. Lanţul pe care încerca să-l înnoade avea multe verigi lipsă. Şi nici măcar verigile existente nu erau făcute din acelaşi aliaj. Nu se potriveau, nu se legau una de alta, de multe ori se respingeau.

— Vă gîndiţi la ceea ce spunea scriitorul Al. Dumitreş ? îl întrebă Victor Marian. Oare într-adevăr crima să fie actul unui maniac, al unui dement ? În cazul acesta, asasinul...

— Nu e chiar atît de uşor să-i detectezi pe nebuni, îl întrerupse Ion Roman. Mulţi se ascund sub masca unor oameni cumsecade, în toate minţile. Poate nici ei nu-şi cunosc

boala. Îi apucă din cînd în cînd cîte-o criză, şi apoi se liniştesc... pînă la viitoarea criză.

— Şi totuşi, e cu neputinţă ! se răzvrăti doctorul Tudor. Numai dacă avem de-a face cu un dement care nu e la prima lui crimă. Victima a fost împuşcată, deci în mod obligatoriu asasinul trebuia să aibă armă la el, să fie pregătit pentru orice crimă... Cine ştia că Emil Radu va veni în această pensiune ?.. Să presupunem prin absurd că un oarecare alienat şi-a pus în gînd să-l ucidă pe Radu Emil. De unde ştia el că Emil Radu va veni în această pensiune ? Pentru a-i preceda sosirea ? Toţi locatarii prezenţi aici sînt clienţi vechi ai pensiunii şi se află pentru prima dată împreună, după cum spunea Maria Nistor. Pînă acum nu s-au cunoscut. Nu-l cunoşteau nici pe Emil Radu, cu excepţia scriitorului... care nu mi se pare de loc în conflict cu nervii...

— Şi totuşi, cineva l-a chemat, de vreme ce a venit de la gară direct aici ! spuse Marian. Sau... Da ! Mai este o posibilitate. În decursul unui an, pensiunea găzduieşte mulţi locatari. Iar în patru ani, cîţi oameni n-au trecut pe aici ! Poate că unul din aceştia — care nu e prezent acum — i-o fi spus lui Emil Radu să-şi aleagă ca loc de odihnă Trandafirul alb.

— Ajungem la acelaşi rezultat, remarcă doctorul Tudor. Criminalul trebuia să fie pregătit, să aibă arma asupra lui. Vederea lui Emil Radu l-a stînjenit într-un fel, şi dintr-o dată l-a fulgerat ideea crimei... Putem noi să luăm în consideraţie această ipoteză ? Mi se pare prea hazardată... Repet. Lucrul cel mai de neînţeles, cel care pare absurd, îl constituie mijlocul de suprimare : împuşcarea. Un maniac, da ! Ar fi putut face acest lucru. Din obişnuinţă, din obsesie, dar pentru aceasta trebuia să fie un criminal profesionist.

— Războiul acesta a înnebunit mulţi oameni, zise Ion Roman. Unii s-au obişnuit să ucidă. Altora li s-a dereglat sistemul nervos. Ce contează în ochii acestora o fărîmă de om ca Emil Radu ?! Şi poate mai sînt şi alţii, îmbîcsiţi de idei mon-

struoase, care își închipuie că e datoria lor să șteargă de pe suprafața pămîntului un infirm, un om care le înspăimîntă vederea.

— Și pentru asta trebuia să apropie arma la cîțiva centimetri de victimă ? replică doctorul Tudor. Și pe urmă să încuie încă o dată ușa ? Și pe urmă să însceneze dezordinea din șifonier și să închidă ușile șifonierului, ca să dea impresia unui mobil banal ? De ce nu l-a împușcat în grădină, sau în pădure, sau de la fereastră ? Crima pare opera unui maniac, a unui dement... pentru că nu-i cunoaștem mobilul...

Victor Marian descoperise altă idee.

— Dumneavoastră spuneați că asasinul — dement sau ne — nu avea date care să-l aducă aici înaintea lui Emil Radu. Dar dacă asasinul a sosit aici urmărindu-l pe Emil Radu ?

— În cazul acesta, o singură persoană se înscrie, fără contracandidat, la șteang, răspunse doctorul Tudor. Și eu nu-l văd pe inginerul Popa într-o asemenea postură de imbecil încît să ceară să fie găzduit pentru o noapte în casa în care va asasina...

— Nici dacă ni-l imaginăm ca pe un om deosebit de inteligent și de temerar, un obsedat, un maniac ? perseveră Victor Marian.

— În cazul acesta poate că da, spuse doctorul Tudor. Dar un asemenea individ trebuie să fie obsedat — acceptînd condițiile date — nu numai de ideea crimei, ci și de ideea unei sinucideri spectaculare.

Ion Roman părea mult mai terestru, gîndurile lui căutau alte ascunzișuri.

— Sînt multe ciudățenii în afacerea asta, trebuie să recunosc. Dar eu aș lua-o mai simplu. Poate că Haralambie Ciucă, ăla cu pană la pălărie, are un rol hotărîtor. Ce relații se pot înnoda între un bețiv și un omuleț ca Emil Radu ? Mie nu mi-a venit să cred cînd l-am auzit pe scriitorul Du-

mitreș amintindu-și întîlnirea dintre Emil Radu și Ciucă, la mai puțin de un ceas înaintea crimei...

— Să vedem ce explicații ne va da Ciucă, spuse doctorul Tudor. Mi-e teamă să nu ne spună o banalitate oarecare, dar s-ar putea să greșesc. E unul din ultimii oameni care l-au văzut pe Emil Radu în viață și cu care acesta a discutat... Anumite elemente îmi întăresc convingerea că asasinul e în clipa aceasta lîngă noi, undeva după una din aceste uși. Și nu cred că demascarea lui va fi un lucru foarte ușor. Arma nu mai este de mult în posesia lui, și aici cred că sergentul-major Dinu Cosma are dreptate : n-a fost văzut de nimeni ieșind din camera victimei după asasinat ; și — ceea ce este mai grav — nu reușim să dibuim nici mobilul crimei. Cum, pe ce baze îl vom putea demasca ?

— Nu putem să ne imaginăm o crimă comisă din răzbunare sau din ură ? întrebă Victor Marian. Dacă ipoteza dumneavoastră cu înscenarea dezordinii e adevărată, atunci alt mobil nu pot întrezări. Pentru că, într-adevăr, teoria cu maniacul pare cam hazardată, deși nu poate fi exclusă cu desăvîrșire. Și întrucît s-au întîmplat pe aici cîteva evenimente — mă gîndesc la povestea aceea cu poezia, pe care ne-a relatat-o scriitorul Al. Dumitreș — am putea să luăm în considerație și această posibilitate... Eu, personal, am un oarecare dubiu... Nu mi-l pot închipui pe Emil Radu strecurînd noaptea, pe sub ușă, o poezie... unei femei ca domnișoara Liliana.

— Dar pe micul Mituș ? întrebă Ion Roman. Micul Mituș, care se uita mereu după zeița cu părul de aur...

Doctorul Tudor tresări. Îi ceru lui Marian cele două pagini dactilografiate și începu să le citească — a treia oară — cu și mai multă atenție. Citea în gînd, rar ; unele fraze le citea de mai multe ori, pentru a le pătrunde sensul.

— Cam multă literatură și imaginație, spuse el. Da ! Aș vrea să vă citesc un pasaj din pagina a doua... „Și Faust Breban își calculase posibilitățile..." Da ! Să trecem mai departe.

„...Gînduri scurte de fulger. Celelalte gînduri gravitau în jurul mesei de joc. Ce boală gravă şi stupidă ! Poate că era mai infirm decît micul Mituş. Spre cîte acte disperate nu-l putea împinge boala ! Şi Pătru Poiană ajunsese, odată, de mult, din cauza ei pe marginea prăpastiei..." Hm ! Ciudat...

— Acum îmi explic foarte limpede repulsia lui Dumitreş faţă de cartofori... se dumeri Victor Marian. Breban nu poate fi altul decît Brelan, avocatul Ştefan Barbu. Numai că eu nu l-aş fi numit Faust, ci Mefistofeles. Aduce mai degrabă cu acesta din urmă... Poate că ar fi timpul să stăm de vorbă şi cu el...

Doctorul Tudor surprinse critica ascunsă a colaboratorului său. Îi răspunse cu tonul lui nepăsător :

— Nu trebuie să ne ferim de gînduri şi de ipoteze. Eu am acest obicei, şi el pleacă de la un anumit adevăr. Gîndurile nu apar din senin, mai ales în profesiunea noastră. A renunţa la ele sau a le înlocui cu dorinţa de a căuta fapte nu înseamnă decît o amînare. Cîndva tot va trebui să gîndeşti. Şi s-ar putea ca mai tîrziu ele să nu mai aibă aceeaşi noutate, aceeaşi multitudine şi diversitate, aceeaşi putere de dirijare şi de pătrundere. Bineînţeles, sistemul nu e valabil pentru toate cazurile. Sînt momente cînd nici nu trebuie să gîndeşti, ci să acţionezi imediat. Dacă, de pildă, am fi găsit arma crimei, am fi descoperit mobilul, am fi avut măcar un martor care a văzut asasinul, sărind pe fereastră, şi direcţia în care a fugit, atunci, fără multă teorie, după el. Se vor ivi şi asemenea împrejurări... În cazul de faţă, însă, eu cred tot mai mult că nu vom putea ajunge la asasin decît pe baza unui raţionament logic foarte riguros, pe baza unei interpretări cît mai precise a puţinelor şi neînsemnatelor date pe care le posedăm. Indiferent dacă asasinul e un maniac sau un individ în toate minţile, indiferent dacă mobilul crimei e pasional sau de altă natură, avem de-a face cu o inteligenţă redutabilă, care ne cere toate simţurile treze. Avem de-a face cu o in-

teligență practică și foarte precisă, care se poate ascunde sub orice mască. Uneori îmi pun întrebarea dacă nu ne aflăm în fața unei crime fără mobil, inutilă, organizată și comisă pur și simplu pentru a o experimenta. Și aceasta tot din cauza blestematului de mobil, pe care nu-l putem detecta.

— Cine ar fi putut să experimenteze o crimă perfectă ? întrebă Victor Marian. Numai un om cu o imaginație foarte bogată, pe care profesiunea îl obligă să comită, teoretic, tot felul de asasinate, sinucideri, accidente... Dar putem să ni-l imaginăm în această postură pe scriitorul Al. Dumitreș ?

— Numai că eu nu cred în crime fără mobil ! îi ripostă doctorul Tudor. În afară de cazurile cînd ele sînt actele unor nebuni. Dar despre asta, într-adevăr, am discutat prea mult...

— Experimentarea unei crime perfecte nu are totuși un mobil ? se încăpățînă Victor Marian. Un mobil mai rafinat : superioritate, dispreț, ironie, setea de a demonstra genialitate, de a răsturna legi elementare. Acest „fără mobil" ar deveni un fel de mobil...

Doctorul Tudor se eliberă iară de încordare, rezemîndu-se cît mai comod de speteaza fotoliului.

— Da ! Cred că e timpul să-l chemăm pe avocatul Ștefan Barbu.

9

Cînd văzu în fața lui statura înaltă a avocatului, doctorul Tudor își aminti ceea ce spusese cu cîteva minute înainte Victor Marian. Dacă și-ar fi vopsit favoriții și barba scurtă — în negru —, avocatul s-ar fi transformat într-un Mefisto de scenă. Avea ochi mari, negri, și privirile care iradiau din ei voiau parcă să fascineze. Conștient de acest lucru, avocatul își adunase toată puterea, toată vlaga care-i mai rămăsese, în ei. Fața îi era imobilă. Parcă își aplicase o mască. Toate expre-

siile şi nuanţele proveneau din felul cum îşi dirija privirile şi din mişcările vii ale sprîncenelor. Dacă mai adăugăm la aceasta şi statura înaltă, gîtul gros şi bustul proeminent, ni-l putem imagina la bară dominînd curtea şi auditoriul. Pentru că vocea lui — aşa cum remarcase inginerul Traian Popa — putea să capete oricînd rezonanţe puternice, iar arătătorul foarte lung şi gros plana ca o suliţă deasupra capetelor.

Avocatul Ştefan Barbu se prezentă la interogatoriu cu mîna întinsă. Palma lui uriaşă nu mai avea însă putere. Marian simţi un burete în mînă cînd i-o strînse. Abia după acest semn de bunăvoinţă, avocatul se aşeză pe fotoliu la masa la care stăteau cei trei anchetatori. Îşi comunică de la bun început datele personale, apoi făcu un gest larg cu mîna, anunţînd că e la dispoziţia lor.

— Cînd aţi făcut cunoştinţă cu victima ? începu doctorul Tudor.

Sprîncenele avocatului se înălţară în semn de mirare.

— Data nu am notat-o, dar dacă îmi forţez memoria v-o pot spune cu exactitate. Chiar şi ora... Într-o după-amiază, aici, în hol.

— Pînă atunci nu l-aţi mai întîlnit niciodată pe Emil Radu ?

— Pe el nu ! răspunse prompt avocatul. În cariera mea am întîlnit însă cîţiva cu care se asemăna. Într-un proces de moştenire şi mi se pare într-un proces de fraudă. Cel înşelat era infirm. Şi totul plecase de la o întîmplare într-un tîrg de vite. Eram abia la începutul carierei, altfel n-aş fi acceptat dosarul... Eu am pledat, dacă vă amintiţi, în celebrul proces al băncii Rainer. Aveam treizeci şi şase de ani. Avocat principal înfruntîndu-l pe cel mai temut maestru al baroului, celebrul Damian. Deşi am pierdut procesul, chiar a doua zi maestrul m-a solicitat să-i fiu principalul colaborator şi reprezentant în procesele de la zero la trei. Categoria zero...

— Iertați-mă că vă întrerup, se scuză doctorul Tudor. Ne-ar interesa foarte mult să aflăm opinia pe care v-ați făcut-o cu privire la această crimă. Experiența îndelungată pe care o aveți ne-ar putea fi de mare folos... Sînt convins că v-ați întîlnit în cariera dumneavoastră cu cazuri asemănătoare...

— Chiar cu foarte multe cazuri, îl corectă avocatul. Am băgat criminali la ocnă și am desfăcut cătușe de pe mîinile inocenților. Întotdeauna m-am simțit un reprezentant al justiției și cred că am fost unul din cei mai fideli slujitori ai acestei oarbe divine. Cînd a fost ucis marele negustor Dobrotă, în 1937, cînd toată lumea o învinuia pe nevasta lui... Da... Da ! Voi reveni la subiect. Digresiunile sînt o pacoste, una din cele mai mari pe care le suportă omenirea. În 1938, în procesul podului de peste Mureș, din cauza unei digresiuni stupide, mi-am distrus clientul. Nu eu am făcut digresiunea, ci tatăl clientului, un fost geambaș de anvergură balcanică, celebrul Mitogol, care i-a luat chiar episcopului de Buzău douăzeci și patru de cai pentru o icoană fiartă în zeamă de cărbune și scrijelită cu un cui ruginit. Exact aceeași metodă fusese folosită la Florența, în timpul unui carnaval, la sfîrșitul secolului trecut, cînd era mare rivalitate între ducele de Mariglia și marchizul Lassigny... Bineînțeles că mi-am făcut o opinie asupra cazului Emil Radu. Prin comparație, pot să-l definesc foarte simplu. Există doi asasini aici. Asasinul principal, domnul scriitor Al. Dumitreș, și umilul executant, o persoană pe care încă n-o cunosc. Într-un caz asemănător am demonstrat la bară că victima nu fusese asasinată de cel care băgase cuțitul în ea, ci de patronul care dîndu-l afară din slujbă l-a obligat la inaniție pe victimă. „Și cum mai putea el — am răcnit eu atunci — nenorocitul, slab și prăpădit ca un cîine de pripas, abia tîrîndu-și picioarele, cu fața scofîlcită și plămînii ciuruiți, cu mîinile-i atîrnîndu-i fără vlagă, amețit de foame și nesomn (unul din sală a strigat : «Și de bău-

tură», dar l-am pus eu la punct), cum mai putea o asemenea zdreanță umană să reziste la încăierare, să respingă asasinul ?.. Adevăratul criminal e cel care lipsește din boxă, patronul hain și inuman, el ! El și numai el ! El a premeditat această monstruoasă crimă..." Dacă mă gîndesc bine, eu, atunci, am făcut o adevărată democrație...

— Ce vă determină să-l considerați pe scriitorul Al. Dumitreș autorul moral al crimei ? întrebă Victor Marian.

Sprîncenele avocatului coborîră în semn de încruntare.

— Cine l-a adus pe micul Emil în starea de a nu se putea împotrivi asasinului ? Cine l-a obligat să scrie într-una la mașină, să-și distrugă în loc să-și refacă sănătatea, cine îl exploata ca pe un rob toată ziua și toată noaptea ? Eu am fost la el în cameră și am văzut maldărele de hîrtii scrise la mașină, l-am văzut aplecat asupra mașinii, țin minte și pagina... 156. M-a cuprins o asemenea furie, că dacă aș fi zărit manuscrisul l-aș fi luat și l-aș fi rupt în bucăți, chiar cu riscul de a plăti daune morale și materiale.

— Cînd s-a întîmplat aceasta ? întrebă doctorul Tudor.

— Ieri, sau alaltăieri seara... Nu mai țin minte, pentru că eram foarte furios... Așa ceva e nepermis ! În plin concediu...

— Ați fost invitat la el, sau i-ați făcut o vizită... amicală, întîmplătoare ?

— Eram acolo în cameră, răspunse avocatul. Tocmai povesteam o întîmplare din timpul primului război mondial...

Doctorul Tudor interveni ferm :

— V-am pus o întrebare și vă rugăm să răspundeți la ea !

Avocatul se ridică în picioare și întinse brațul ca și cum ar fi vrut să imite o statuie.

— Răspund cînd, cum și ce vreau ! Nimeni nu mă poate obliga să-mi anulez gîndurile. Chiar dacă m-ați inculpa de asasinat, nu aș fi obligat să răspund la întrebări. Dacă mă suportați, bine. Dacă nu, nu. Eu cunosc legile mai bine decît dumneavoastră.

Doctorul Tudor luă o decizie subită :

— Nu vă acuzăm de asasinat. Sau : *încă* nu vă acuzăm. Dar vă putem acuza oricînd de practicarea unor jocuri interzise şi de organizarea unor tripouri clandestine !

Lovitura nimerise la ţintă. Avocatul Ştefan Barbu se aşeză iarăşi pe fotoliu, dar cu o mişcare bruscă, de prăbuşire.

— Nu e legal ! se opuse el. Cu banii mei am dreptul să fac ce vreau... Nu e legal... Eu am familie. Trei copii. Fata studentă la Medicină în anul cinci, băieţii la Politehnică... Nu e legal.

Opoziţia avocatului era formală. Nici vocea şi nici privirile lui nu mai aveau dîrzenia dinainte.

— V-am rugat să ne răspundeţi la o întrebare, spuse doctorul Tudor cu voce calmă, domoală.

— Îmi amintesc... Am fost acolo în cameră pentru a-i spune bună seara. Îmi era foarte drag şi simţeam nevoia să-i spun ceva înainte de culcare.

— Făceaţi asta în fiecare seară ?

— După ce ne-am împrietenit... Adică în ultimele zile. Uneori mă duceam şi dimineaţa...

— În ce condiţii v-aţi împrietenit cu victima ?

Avocatul izbuti greu să se liniştească. Mîinile uriaşe i se încleştară pe marginea fotoliului.

— El... Dumnealui a intrat în vorbă cu mine... mai prietenește... Pînă atunci ne salutam, schimbam cîteva cuvinte despre vreme... Era o simpatie reciprocă evidentă... El însă a vrut mai mult. Cam aşa s-a întîmplat.

— V-am ruga să explicaţi mai limpede ce înţelegeţi prin „mai mult" şi prin faptul că dumnealui a făcut avansuri.

Trupul lui Ştefan Barbu se zgîlţîi ca atacat de un cutremur.

— Chestiuni intime, răspunse el bătînd în retragere. Discuţii despre diferite... preocupări, care nu se obişnuiesc în public. Despre păsări, despre flori, despre altele. De la om la om...

— Durau mult discuțiile ? Și v-am ruga totuși să ne dați și detalii despre subiectul discuțiilor. Nu uitați că... prietenul dumneavoastră a fost asasinat. Un amănunt care dumneavoastră vi se pare fără importanță — apărut în discuțiile pe care le-ați avut — poate să ajute la descoperirea asasinului. Și cred că aceasta e și dorința dumneavoastră...

— Bineînțeles, bineînțeles !... Sînt gata să vă ajut, așa cum am mai făcut de cîteva ori, ba chiar de foarte multe ori în cariera mea. Eu cred că între anchetatori și avocați trebuie să existe o foarte strînsă colaborare și totul trebuie văzut și pus în slujba adevărului... Dar din păcate nu vă pot satisface dorința. Mi s-a mai întîmplat aceasta acum zece ani, la un proces în care socrul victimei, un colecționar de artă... Damirian, probabil că ați auzit de el... Fiul lui era aviator, un pilot excepțional. La un concurs la Geneva, după ce se experimentase un nou tip de monoplan, s-a ajuns la concluzia, foarte justă, că motoarele fabricate de uzina franceză...

Doctorul Tudor pricepu că vorbăria și divagațiile avocatului nu erau un obicei, ci o metodă, aplicată cu intenție lucidă pentru a se sustrage unor întrebări care nu-i conveneau. Era convins că Ștefan Barbu voia să dea impresia unui om senil, cu gîndurile împrăștiate, care niciodată nu va putea fi constrîns la obiect. Pînă ce anchetatorii se vor enerva și plictisi. De aici pînă la renunțarea la interogatoriu sau la a transforma interogatoriul în ceva formal nu era decît un pas. De aceea, schimbă tactica. Trebuia să afle cu orice preț ce anume ascunde avocatul.

— N-aș vrea să faceți o greșeală, spuse el. În cazul de față nu aveți nici drepturile, nici calitatea unui avocat. Sînteți un simplu martor, care trebuie să vă conformați dispozițiilor legale. Cunoașteți prea bine legile, așa că este inutil să insist asupra consecințelor pe care atitudinea dumneavoastră le poate avea. Vă voi ruga să-mi răspundeți foarte pe scurt,

eventual prin *da* sau *nu*, la cîteva întrebări... Erați în relații de prietenie cu victima ?

— Aș putea spune că da... Deși prietenia, așa cum zicea bătrînul Cicero, e doar un nume.. Bineînțeles că această definiție...

— Ce anume considerente vă determină să considerați relațiile dumneavoastră cu victima drept amicale ?

— Afecțiunile se simt din priviri, din gesturi, și reciprocitatea sau întîlnirea lor e un fel de necesitate. Aș adăuga că...

— De cît timp puteți numi amicale aceste relații ?... întrebă în continuare doctorul Tudor.

— De cît timp ? repetă avocatul întrebarea, pentru a cîștiga răgaz de gîndire. Aș putea spune că în ultima vreme, după ce ne-am mai familiarizat, deși cred că temperamentele noastre...

— De o săptămînă ? De mai puține zile ?

— Aș putea spune că de patru-cinci zile... Într-o după-amiază mai mohorîtă, mi se pare că plouase...

— N-a plouat de multă vreme pe aici, interveni Ion Roman.

— Într-adevăr... spuse avocatul, parcă bucuros că fusese corijat. Nu, nu plouase... A fost o toamnă foarte frumoasă, adică un septembrie foarte frumos. Numai în 1928 și în 1936, după celebra încercare de a se traversa Sahara...

— Ce eveniment precis a contribuit la transformarea relațiilor de vecinătate în relații de prietenie sau de amiciție ? întrebă doctorul Alexandru Tudor. Ce fapt anume ? Probabil că e vorba de acele avansuri despre care ați amintit mai înainte...

— Exact ! aprobă avocatul. Eram în hol, spre seară, și deodată s-a deschis ușa și micul Emil a venit spre mine pentru a-mi oferi o carte.

— Mai era cineva în hol ? Un locatar, sau altcineva ?

— Nu. Eram eu singur. Scriitorul Dumitreș intrase în camera lui de vreo cîteva minute.

— Nu v-a surprins gestul lui Emil Radu? Ce i-ați răspuns?

— I-am mulțumit și i-am spus că tocmai aș fi vrut să citesc ceva. I-am spus asta mai mult din amabilitate.

— Era înainte, sau după masă?

— Mi se pare înainte... Sau poate după, răspunse avocatul.

— În privința aceasta ne poate ajuta scriitorul Dumitreș, îl avertiză Victor Marian.

— Exact! aprobă iarăși avocatul, cu un sentiment de ușurare.

— Ce carte v-a împrumutat? întrebă brusc doctorul Tudor.

Avocatul Ștefan Barbu se fîstîci. Cu o mișcare prea iute pentru a fi normală, scoase din buzunar o cutie mare de carton, iar din cutie o țigară de foi. După ce-și duse țigara la buze, mișcările lui se încetiniră ca într-un film trucat. Scoaterea brichetei, apăsarea pe resort — de cîteva ori —, drumul flăcării spre capătul țigării, scoaterea țigării din gură și tăierea capătului umed cu ajutorul unui cuțitaș — găsit și el după multe căutări într-unul din buzunarele vestei... Un ritual întreg, filmat cu încetinitorul, pînă ieși din gura lui primul nor de fum.

— O carte de scriitorul Dumitreș, răspunse în sfîrșit, și foarte calm, avocatul. Am luat-o, dar nici nu m-am uitat la titlu. M-am prefăcut bucuros — știți, ca să nu-l jignesc — și a doua zi i-am dat-o înapoi, fără s-o fi privit măcar, spunîndu-i că am citit-o și că am găsit-o foarte interesantă... Între noi fie vorba, nu puteam să-mi pierd timpul cu elucubrațiile domnului scriitor Dumitreș...

— S-a mulțumit — e vorba de Emil Radu — numai cu aprecierea generală despre carte, sau v-a întrebat unele amănunte?

Avocatul se simţea iarăşi în largul său.

— Nici n-a avut timp să mă întrebe altceva. Imediat am început să-i povestesc o întîmplare din Tirol, de prin 1925—26, tocmai ca să evit întrebări penibile, la care n-aş fi putut să-i răspund. Aş putea să v-o povestesc şi dumneavoastră...

Vocea lui n-avea nici un accent, nici o urmă de ironie, dar tot ceea ce spusese suna a batjocură.

„Oare avocatul avea această intenţie ?" — gîndi doctorul Tudor.

— Cînd i-aţi înapoiat-o ? întrebă acesta cu voce tare.

— Tot spre seară, cam la aceeaşi oră cînd mi-a dat-o.

— Înainte, sau după cină ? Vă rog să vă amintiţi precis !

— După cină... Imediat după cină... Abia am avut timp să intru în cameră şi s-o iau de pe noptieră.

— Prin urmare — sublinie doctorul Tudor — femeia care v-a făcut curat în cameră a văzut cartea. O vom întreba pe ea ce titlu avea cartea împrumutată...

O tuse subită îl cuprinse pe Ştefan Barbu. Pînă ce îşi găsi batista într-unul din buzunare, pînă ce şi-o duse la gură şi accesul i se potoli — mişcări făcute tot cu încetinitorul — trecu destul timp, îndeajuns ca să poată găsi răspunsul.

— Nu cred că femeia de serviciu a văzut cartea, pentru că am uitat-o şi am purtat-o tot timpul în buzunarul în care am pus-o.

— Eraţi în acelaşi costum pe care îl purtaţi acum ?

Înainte de a răspunde, avocatul Ştefan Barbu îşi cercetă buzunarele.

— Exact ! O băgasem în buzunarul din dreapta. Ştiu că mai înainte de a o introduce am scos batista şi bricheta şi le-am mutat în stînga, ca să-mi încapă cartea...

— Fără îndoială că scriitorul Dumitreş poate confirma că eraţi îmbrăcat în acest costum, spuse doctorul Tudor.

— Mă opun ! strigă avocatul. Scriitorul Dumitreş e pornit împotriva mea. Dacă ar şti că faptul de a nu fi fost îm-

brăcat în acest costum m-ar putea duce pe banca acuzaților ar spune imediat — și ar jura fără ezitare — că purtam pantaloni golf și pulover, așa cum am uneori obiceiul, seara...

— Atunci, încercați să vă amintiți titlul cărții, îl îndemnă doctorul Tudor. Ceea ce vă spun e mai mult decît un sfat... În momentul acesta noi știm ce cărți se află în camera victimei... S-ar putea să nu existe nici o carte de Al. Dumitreș... Oare nu e mai bine să ne spuneți adevărul adevărat ?... Vreau să subliniez că situația în care vă aflați în această clipă e foarte gravă... Imaginați-vă că sînteți în boxă și că veți da asemenea răspunsuri...

— Asta e o amenințare ! descoperi avocatul. E o presiune, o intimidare și resping cu hotărîre asemenea metode. În procesul fraudelor de la Societatea de tramvaie, din 1938...

— Ce ați mai discutat în seara cînd... vi s-a împrumutat cartea ? îl întrerupse doctorul Tudor.

— Despre timp... despre... despre boli... Da ! Despre boli ! Mă durea capul, și relatîndu-i acest lucru am început să vorbim despre migrene și despre tratamentul lor. Chiar mi-a împrumutat cîteva antinevralgice o dată cu cartea...

— Cîte tablete ?

— Patru... răspunse avocatul, dar imediat se răzgîndi. Cinci...

— Adică un pachețel complet. Cred că vă amintiți produsul...

— Nu ! Nu erau în pachețele de cîte trei, ca Testa și Nanu-Muscel... Era o cutie mai mare. Mi-a răsturnat din ea în palmă, cîteva tablete... cinci. N-am văzut marca...

— Nici noi n-am văzut cutia aceasta printre obiectele victimei, spuse doctorul Tudor cu un fel de insinuare în voce.

— Probabil că i s-au terminat tabletele și a aruncat-o, găsi imediat un răspuns plauzibil avocatul. Chiar așa e. Cînd am apelat în altă seară la el — fiindcă într-adevăr antinevral-

gicele erau foarte eficace — abia a mai găsit trei sau patru bucăţi în cutie.

Doctorul Tudor înţelese că avea în faţa lui un adversar care simula senilitatea şi care-şi născocea, cu intenţie, toate digresiunile.

Şi, ceea ce era mai important, acest adversar ascundea un lucru, un amănunt care ar fi putut ajuta la elucidarea cazului.

— Aş vrea să facem o convenţie, spuse doctorul Tudor. Pentru a evita trecerea inutilă a timpului. La viitoarele întrebări să răspundeţi cu aceeaşi claritate şi concizie cu care aţi răspuns la ultimele întrebări.

— Voi face toate eforturile, răspunse uşurat avocatul.

— Despre sinceritatea răspunsurilor — adăugă doctorul Tudor — nu am amintit. Dumneavoastră, ca avocat cu experienţă, ştiţi foarte bine că adevărurile se pot confirma sau nega, mai devreme sau mai tîrziu... Aş vrea să vă atrag atenţia asupra unui singur lucru. Să nu vă închipuiţi că aveţi în faţa dumneavoastră nişte oameni care se vor mulţumi doar cu rolul de ascultători... Ce părere v-a făcut victima ?

Avocatul Ştefan Barbu reflectă cîteva clipe, dar nu pentru că n-ar fi putut răspunde imediat la întrebarea pusă, ci pentru a pătrunde sensul celor spuse de Tudor. Îşi încruntă sprîncenele adăugînd feţei o undă de nemulţumire, apoi rosti cu voce joasă, de bas :

— Ce părere mi-a făcut victima ? O părere excelentă. Excelentă ! Un om de un rafinament şi de un gust deosebit. Foarte generos, foarte încrezător, plin de respect faţă de cei mai în vîrstă, nu ca unii tineri, cum este domnul Dumitreş, pentru care părul alb şi cutele unei vieţi pline de... de suferinţă şi zbuciume şi frămîntări nu contează. Un om deosebit.. poate cam misterios...

— Din ce aţi dedus rafinamentul şi gustul său deosebit ?

— Din ce se poate deduce aşa ceva ?! se miră avocatul Numai din îmbrăcăminte. Calitatea stofei, culoarea, modelul

croiala... Eu întotdeauna judec un om după haine. Pot să spun, de pildă, despre colaboratorul dumneavoastră mai în vîrstă că a fost multă vreme funcţionar, că a avut un salariu mic, n-a fost luat de nimeni în seamă, i s-au acordat greu gratificaţii, venea cu mînecuţe de culoare neagră la serviciu...

— Mulţumesc ! spuse Roman pentru a-i întrerupe fluxul verbal. E cam aşa, adică a fost cam aşa... Mulţumesc...

— Din ce aţi dedus generozitatea lui ? reveni doctorul Tudor la seria de întrebări născute de portretul pe care Ştefan Barbu i-l făcuse victimei.

— Tot din îmbrăcăminte, răspunse avocatul, cam încurcat. Un om care risipeşte cu atîta nepăsare banii pentru a-şi face haine... Cîteva costume numai aici, ca să nu mai vorbim de pulovere şi celelalte... Un asemenea om...

— V-a arătat garderoba ?

— Nu... Adică da... Cînd am intrat într-o seară la el în cameră am văzut uşile şifonierului deschise şi fără voia mea i-am văzut costumele... Chiar şi aseară uşile şifonierului erau deschise... Probabil... un obicei de-al lui...

— Aţi spus despre Emil Radu că vi s-a părut misterios, reluă doctorul Tudor. De unde aţi dedus asta ?

Avocatul îşi căută batista. De astă dată nu pentru a simula o anumită stare, ci pentru a-şi şterge sudoarea, care-i curgea din abundenţă pe faţă.

— ...Tot din cauza hainelor, răspunse el. E exact reversul medaliei. Prea multe pentru situaţia lui. M-am gîndit că poate are mania de a se îmbrăca fin şi variat.

— Cînd v-aţi gîndit la aceasta ?

— Cred că mai ales acum, spuse avocatul negăsind în momentul acela alt răspuns mai potrivit.

— Aţi mai afirmat despre el că vi s-a părut încrezător, continuă doctorul Tudor. Probabil că tot din cauza hainelor.

— Exact ! răspunse mecanic avocatul. Hainele... lăsate cu atîta neglijenţă în şifonier... Camera mereu descuiată...

— Aţi intrat în camera lui cînd el era plecat ?

— Nu ! Niciodată ! răspunse foarte sigur avocatul. Nici nu m-am atins, nici nu m-am apropiat de uşă... cînd el nu era înăuntru.

— Aţi auzit ceva cu privire la o poezie care i s-a trimis sub o formă confidenţială domnişoarei Liliana ?

— Am auzit, şi acest act nu poate porni decît de la scriitorul Dumitreş. Pentru a băga zîzanie între locatari, pentru a strica relaţiile de bună vecinătate şi convieţuire din pensiune. Cred că l-am şi zărit cînd strecura hîrtia pe sub uşă... Era cam întuneric în hol, dar nu putea fi altcineva decît el.

— Vă veţi menţine această afirmaţie în orice împrejurări ?

Avocatul se codi :

— N-aş putea jura... pentru că era întuneric în hol. Dar gîndindu-mă că atîta vreme i-a făcut curte domnişoarei Liliana... Chiar şi azi în excursie... Căderea lui a fost o manevră ; l-am observat eu cu multă atenţie — s-a prefăcut că se prăbuşeşte pentru a-şi dovedi ataşamentul şi grija faţă de domnişoara Liliana. Şi pentru a-i atinge puţintel coapsele... L-am văzut clar. Eram în urma lui. Nu s-a aruncat pentru că era ea în pericol, ci s-a aruncat pur şi simplu. Voia probabil s-o facă pe eroul. Dar nu i-a reuşit, fiindcă domnişoara Liliana are gusturi mai bune... Din fericire, manevra i-a venit de hac. Şi-a răzuit bine genunchii...

— În drumul spre cabană v-aţi întîlnit cu Emil Radu... sau l-aţi zărit undeva ?

— Azi... adică ieri ? se gîndi avocatul. Nu, nu l-am zărit nicăieri. Am găsit uşa încuiată cînd am plecat, şi ne-am închipuit că s-a dus undeva la plimbare prin pădure. Avea acest obicei, să se plimbe de unul singur.

— Cine l-a căutat în cameră, cine a avut ideea să-l invite şi pe el ? întrebă doctorul Tudor.

Ştefan Barbu ridică din umeri.

— Nu-mi amintesc... Probabil una din cucoane. Eu, în orice caz, nu. Şi cred că nici doctorul Luca.

— De ce în nici un caz dumneavoastră ?

— Pentru că... pentru că mi s-ar fi părut un gest nelalocul lui. Mai încercasem într-o seară să-l invit undeva, într-un cerc de prieteni, şi mi-a spus foarte deschis că nu-i place să iasă în lume. Preferă să se plimbe de unul singur...

— Emil Radu avea obiceiul să practice jocuri de noroc ?

Sudoarea devenise şi mai abundentă pe fruntea avocatului.

— Nu cred, răspunse el cam gîtuit. Sînt absolut sigur că nu. Dar sînt tot atît de sigur că era un purtător de noroc.

— De aceea aţi vrut să-l luaţi cu dumneavoastră la vila Cleopatra ? întrebă doctorul Tudor.

— Da... răspunse avocatul cu un ultim efort. Eram convins că avîndu-l alături sau în spate voi cîştiga... şi...

Doctorul Tudor aşteptă continuarea răspunsului, dar avocatul se mulţumi doar să-şi şteargă fruntea cu batista udă.

— De ce credeţi că nici doctorul Luca nu ar fi fost dispus să-l aibă partener de excursie ?

Avocatul se linişti ca prin farmec.

— Pentru că atunci cînd s-a vorbit despre invitarea lui în excursie, doctorul George Luca s-a opus. A invocat cam aceleaşi motive pe care vi le-am spus eu mai înainte.

— Cine a mai susţinut, sau cine a susţinut mai insistent ca Emil Radu să participe la excursie ?

— Cine altul ? răspunse avocatul. Scriitorul Dumitreş. Probabil tot cu gîndul ca să-l ameţească, să-l obosească, să-l... L-a căutat peste tot. Ii riposta doctorului George Luca — parcă el ar fi ştiut mai bine — că excursia l-ar fi apropiat mai mult de noi pe micul Emil. Iar eu cred că o excursie împreună l-ar fi asasinat.

Doctorul Tudor schimbă subit destinaţia întrebărilor :

— Aţi apelat vreodată la scriitorul Al. Dumitreş cu rugămintea de a vă împrumuta o anumită sumă de bani ?

— Poftim ?! spuse avocatul, îmbufnat, cu intenţia vădită de a cîştiga timp. Dacă am cerut împrumut de la el ? ...Niciodată ! Absolut niciodată. Eu, personal, nu ! Într-o seară, l-am întrebat — mai mult pentru a-mi da seama ce fel de om este — dacă ar fi dispus să-i împrumute unui amic o anumită sumă de bani, asigurîndu-l că i se va restitui în cel mult o săptămînă de zile... Ştiam dinainte ce va răspunde, dar am vrut pur şi simplu să-i încerc sentimentele. I-am adăugat că era o problemă de onoare... Amicul meu trebuia neapărat să posede acea sumă... pentru a rezolva nişte probleme grave familiare. O chestiune cu un divorţ... nu interesează.

— Aţi repetat cererea... amicului ? întrebă Tudor.

— Dacă am mai repetat cererea amicului... Nu, n-am mai repetat-o ! Am adus doar vorba, ieri mi se pare, că amicul nu şi-a rezolvat încă problema... Am vrut, din curiozitate, să văd cum va reacţiona... Dar în momentul cînd am văzut că se gîndeşte i-am replicat disprețuitor că îi voi împrumuta eu această sumă... deşi mijloacele mele băneşti la ora actuală nu sînt, întîmplător, foarte largi. Cred că i-am spus că-i stau eu la dispoziţie — scriitorului Dumitreş — cu un împrumut, dacă va avea nevoie.

— Din acest schimb de cuvinte, putea oare scriitorul Dumitreş să creadă că dumneavoastră eraţi persoana care avea nevoie de acea sumă de bani ?

— Scriitorul Dumitreş — răspunse foarte senin avocatul — poate să-şi închipuie orice. Imaginaţia lui îl poate duce la orice acte, chiar la un asasinat.

— Nu credeţi că observaţiile şi concluziile dumneavoastră cu privire la scriitorul Al. Dumitreş sînt cam violente ? întrebă Victor Marian.

— Cuvintele violente mi le retrag, spuse avocatul. Nu vreau să induc în eroare organele de anchetă.

— În afară de scriitorul Dumitreș, pe cine îl mai suspectați de asasinarea lui Emil Radu ? întrebă pe neașteptate doctorul Tudor.

— Dacă nu e scriitorul Dumitreș, și de altfel, din păcate, el nu poate fi asasinul — pentru că la cîteva secunde de la auzirea detunăturii era sub duș, asta am constatat eu —, atunci asasinul nu poate fi decît domnișoara Carmen Stoian. Tot un fel de asasin moral... nu un executant...

— Vă bazați pe anumite date, sau faceți simple supoziții ?

— Eu mă bazez pe impresiile mele și pe un anumit fler, care nu m-a înșelat niciodată în îndelungata mea carieră, răspunse cu vagă aroganță avocatul Ștefan Barbu.

— Vă gîndiți și la un anumit mobil care l-ar fi determinat pe asasinul moral la organizarea actului, sau la intenția de a organiza asasinatul ?

— Bineînțeles ! răspunse din nou senin Ștefan Barbu. Domnul Dumitreș din cruzime și din instinct de rapacitate... Iar domnișoara Carmen din... din repulsie. Ea are o părere anumită despre estetică, un fel de idee fixă. Nu știu dacă dumneavoastră ați aflat că e una din cele mai renumite croitorese din București și că nu lucrează decît pentru cucoanele care au siluetă perfectă. Acum zece ani a refuzat-o pe nevasta mea numai pentru că nu era slabă ca o condamnată la inaniție... Cine știe ce conflict ascuns s-a născut între micul Emil și domnișoara Carmen ?!

— Aceștia ar fi asasinii prezumtivi... morali, spuse doctorul Tudor. Dar executantul — după părerea dumneavoastră — unde ar putea fi căutat ?

— Asta nu constituie o problemă ! zîmbi avocatul. Cu o oarecare sumă de bani — uneori mai mică decît un pot de *passe-parole* — poți să-l determini pe un derbedeu, pe un vagabond, pe un terche-berchea la crimă. Vă rog să mă credeți, eu am întîlnit în cariera mea un individ care avea la activul lui trei asasinate. Primul l-a făcut pentru o sticlă de

rachiu. La al doilea şi-a mărit preţul. La al treilea a ucis pentru o mie de lei pe un celebru antreprenor. Cazul nu e inventat. Puteţi cerceta arhivele...

— Marcu Coroi... interveni Ion Roman. Numai că pe antreprenor l-a ucis pentru zece mii de lei. Dar a început de la o sticlă de rachiu şi un pachet de ţigări.

— N-aveţi nici o teamă ! îi răspunse avocatul Ştefan Barbu. Am asistat la jocuri în care s-au cîştigat poturi de *passe-parole* — în valoare de zece mii de lei, ba unul de douăzeci de mii de lei — cu trei optari. Şi mereu cu trei optari, nu o dată...

Doctorul Tudor se gîndi să încheie interogatoriul.

— Cînd l-aţi văzut ultima dată pe Emil Radu ?

Avocatul răspunse prompt, fără să ezite, fără să se bîlbîie :

— Pe la ora unsprezece fără ceva... Fără un sfert, fără zece.

Dar după ce termină fraza rămase cu ochii holbaţi, şi faţa i se făcu verde. Nu-şi închipuise că vorbele lui vor stîrni o asemenea mişcare în rîndul anchetatorilor. Îi văzute pe toţi tresărind şi privindu-l cu o atenţie deosebită.

— În ce condiţii l-aţi văzut la acea oră ? întrebă imediat Tudor.

— Eram la el în cameră, răspunse avocatul. Discutam.

— Pentru ce v-aţi dus la ora aceea în camera lui ?

— V-am spus mai înainte. Ca să împrumut nişte antinevralgice.

— Cîte bucăţi v-a dat ?

— Trei sau patru, răspunse avocatul, încolţit. Ultimele care mai erau în cutie.

— De unde a luat cutia ?

— Din şifonier. Din buzunarul unei haine. Dar nu era o cutie mare. Era cam cît o cutie de chibrituri.

— Şi ce a făcut pe urmă cu cutia ?

— Ce a făcut pe urmă cu ea ?... Mi-a dat-o mie ca s-o arunc...

— Şi dumneata ce ai făcut cu ea ?

— Am aruncat-o la... la baie... Am luat antinevralgicele în baie şi pomenindu-mă cu cutia în mînă... am aruncat-o... Apoi am tras apa, din obişnuinţă.

Tudor nu se uita la faţa avocatului ; se uita la mîinile lui, care trosneau în încleştarea şi frîngerea necontenită.

— Vă amintiţi la ce oră aţi intrat în camera victimei ? Ora exactă ! Vă rugăm să vă gîndiţi foarte bine.

Şi Ion Roman, şi Victor Marian erau uimiţi de revenirea şefului lor la un ton binevoitor.

— Ora exactă ? repetă avocatul ca prin vis. Cred că era unsprezece fără zece, sau fără un sfert.

— Cît timp aţi rămas acolo ?

— Poate cinci... poate zece minute, poate mai puţin...

— La ce oră aţi părăsit camera ? Ora exactă, dacă se poate !

Avocatul răspunse ca un automat :

— La ora unsprezece fără două minute, fără un minut şi treizeci de secunde.

Răspunsul lui precis provocă o adevărată uimire. Doctorul Tudor interveni imediat :

— Ce anume fapt v-a determinat să notaţi ora exactă ?

— La unsprezece fără un minut eram în camera mea, în faţa oglinzii. Prin urmare nu puteam să fi făcut mai mult de treizeci de secunde din camera lui pînă în camera mea...

— V-am întrebat ce anume fapt v-a determinat să notaţi ora exactă. Vă rog să răspundeţi la această întrebare !

— Da... ştiu... se bîlbîi avocatul. M-am gîndit dacă mai este vreme să mă duc la Cleopatra... la amicii mei... Şi m-am uitat la ceas... Era unsprezece fără un minut...

— În ce stare l-aţi lăsat pe Emil Radu ?

— Era... era puţin agitat... Niciodată nu-l văzusem aşa... A rîs la mine de cîteva ori... Parcă era după un brelan de aşi victorios... Nu ! la chintă roială eşti pietrificat. El era vesel...

După un brelan de aşi cîştigător. Aşa arăta... A făcut şi o glumă... Nu ştiu ce a spus, că eram foarte emoţionat... Spunea ceva de Apollo... şi a început să rîdă... Cred că băuse... Cu faţa lui lunguiaţă... M-am speriat cînd l-am văzut uitîndu-se în oglindă şi vorbind despre Apollo... Păcat de sufletul lui frumos...

— Spuneaţi că a luat cutia cu antinevralgice din şifonier. Probabil că v-aţi uitat din curiozitate în şifonier... Era ordine, sau dezordine ?

— Micul Emil era un om foarte ordonat, răspunse avocatul, parcă luîndu-i apărarea. Era ordine perfectă în şifonier.

— Aţi observat ceva deosebit în şifonier, în afară de ordine ?

— Am observat ceva ciudat, răspunse avocatul. Dar nu în şifonier, într-o noptieră... O sticlă de coniac fin.

— Ce a căutat în noptieră ?

— S-a dus spre noptieră cu maşina de scris şi a deschis-o cu piciorul... Atunci am văzut sticla. Imediat însă a închis uşa şi s-a îndreptat spre şifonier. A deschis uşa simplă şi a pus acolo într-un raft maşina de scris.

— N-aţi mai observat nimic neobişnuit în atitudinea lui ? Părea că se pregăteşte pentru o vizită, sau pentru o plimbare ?

— Mi-e foarte greu să vă răspund... V-am spus că era agitat. Uneori rămînea însă încremenit pentru o secundă sau două... Ca atunci cînd aştepţi răspunsul adversarului la relans... sau după ce ţi-ai declarat tu cartea... Cum să vă spun ? E o secundă, două de nesiguranţă... chiar dacă ai trei aşi, sau trei regi şi un as în mînă...

— Cînd aţi părăsit camera, uşile şifonierului erau închise, sau deschise ? întrebă doctorul Tudor.

— Erau închise ! Precis ! Cît am stat eu, a umblat la şifonier... Şi pentru a-mi da antinevralgicele... şi pentru a adăposti maşina de scris. De fiecare dată a închis uşile.

— Dar fereastra ? spuse doctorul Tudor accentuîndu-şi vorbele. Era închisă, sau deschisă ?

— Exact cînd am intrat eu în cameră închidea fereastra... Chiar aşa m-a întîmpinat : „Zgomotele acestea mă ucid..."

— Şi a rămas închisă pînă ce aţi plecat ?

— Nu s-a mai apropiat de ea, răspunse avocatul. S-a plimbat prin cameră, parcă voia să facă mişcare. Eu aş fi plecat mai repede, după ce mi-a dat antinevralgicele, dar am avut impresia că el mă reţine. Nu era ca altă dată, cînd părea stingherit...

— Vă mai amintiţi cum era îmbrăcat ?

— Avea halatul pe el... dar era în pantaloni şi în pantofi de stradă. Şi asta mi s-a părut curios...

— Nu vă amintiţi vreun cuvînt, vreun amănunt deosebit din discuţia pe care aţi avut-o ? V-aş ruga să-mi redaţi măcar pe scurt subiectul discuţiei...

Avocatul îşi pierdu dintr-o dată siguranţa şi liniştea.

— Nu-mi amintesc... bine... Banalităţi despre... vreme... Da ! Spunea că va fi foarte frumos în toamna aceasta... despre migrene... şi eficienţa antinevralgicelor... despre pasiunile omeneşti... Că fiecare are o supapă prin care îşi eliberează emoţiile... ca pe nişte aburi, spunea el...

— Cum aţi ajuns la discuţia aceasta despre pasiuni şi supape ? întrebă doctorul Tudor.

Avocatul parcă bîjbîia prin întuneric.

— Eu... ştiţi... Am... Eu... Am făcut o reflecţie oarecare, şi el mi-a dat dreptate... Nu mai ştiu ce am spus... Ceva despre nevoia omului de a... de a se... Emoţii... spaime... nelinişti...

— Vă gîndeaţi la jocul de pocher, îl ajută doctorul Tudor. La emoţiile din timpul jocului...

— Ceva mai aerian, recunoscu avocatul. Vedeam mai metafizic lucrurile... Necesitatea organismului plin de a erupe... sau îmbibarea lui cu lavă... Nu-mi mai amintesc ce-mi trecea atunci prin cap...

— Deci a fost un subiect de discuție, îl ajută din nou doctorul Tudor. Nu s-a pornit de la migrene și antinevralgice... Probabil că vom mai reveni asupra acestui capitol... Ce ați făcut între ora unsprezece și unsprezece și șaisprezece minute ?

— Mă pregăteam de plecare, răspunse avocatul. Mi-am scos hainele din șifonier, cămașa, cravata, pantofii... Apoi m-am dus în baie, să mă bărbieresc.

— De ce nu v-ați bărbierit în cameră ? întrebă Marian.

— Pentru că nu e bună oglinda. Duceți-vă și vedeți cum desfigurează chipul. Și pentru că îmi place să mă bărbieresc cu apă caldă... În camere nu e apă caldă... Dar în baie se face foc în fiecare seară...

— Cît timp a durat bărbieritul ?

— Eu mă rad foarte repede... Cred că zece minute... Tocmai mă spălasem pe față și îmi strîngeam cordonul la halat cînd am auzit împușcătura. M-am șters pe ochi cu poalele halatului și am alergat afară. Din păcate, m-am lovit cu capul de pragul de sus al ușii și am rămas o clipă năucit. Apoi am ieșit în hol... Nu știu de ce mi s-a părut — acolo în baie — că împușcătura răsunase în camera lui Dumitreș. Am fugit într-acolo și am deschis ușa. Dar m-am liniștit, mai bine zis m-am dumerit în aceeași clipă. El era sub duș. Și ușa, și fereastra camerei lui erau deschise. Era lumină, ordine, liniște în încăpere. Mi-am dat seama imediat că acolo nu se întîmplase nimic. Nu știu cît a durat totul. Mai puțin decît o secundă. Apoi am alergat spre camera numărul trei. Am încercat să deschid ușa, dar era încuiată. Am încercat să mă uit prin gaura cheii ; se zăreau șuvițe de lumină, însă nimic altceva. Atunci am căutat ceva în buzunar, un obiect oarecare cu care să împing cheia și să văd ce este înăuntru. Am găsit peria de dinți. Nu știu cum ajunsese în buzunarul halatului. Probabil că mă pregăteam să mă spăl pe dinți cînd a răsunat împușcătura. Am împins cu coada periuței. Degeaba. Am încercat să zgîlțîi. Degeaba. Am bătut cu pumnii, am strigat.

Degeaba. Apoi mi-am venit în fire și mi-am dat seama că nimic nu trebuie atins...

— Cam cît timp ați zăbovit în fața ușii, încercînd să împingeți cheia înăuntru ? întrebă Victor Marian.

— Nu pot să-mi dau seama. Uneori mi se pare că minute întregi, alteori nici o secundă. Depinde de intensitatea cu care îți amintești evenimentul.

Doctorul Tudor își aminti teoria pe care o lansase nu cu mult timp înainte Marian, cu privire la încuierea ușii cu ajutorul unui cleștișor. Întrebă însă altceva :

— Vă mai amintiți cine a fost prima persoană pe care ați văzut-o lîngă dumneavoastră ?

— Nu știu cine o fi fost în spatele meu. Lîngă mine însă am văzut-o pe duduia Carmen, într-o cămașă de noapte cam neglijentă, cu un capot decoltat deasupra.

— Vă mai amintiți cînd a deschis ușa ?

— Parcă da, răspunse nesigur avocatul. Mă gîndeam că e inutil să încerc să mai împing cheia, și atunci am auzit un pocnet în dreapta mea. M-am speriat, probabil din cauza nervilor. Era duduia Carmen, în ținuta pe care v-am relatat-o. Apoi au răsărit și alții : domnișoara Liliana...

— V-a văzut cineva intrînd la Emil Radu la ora — convențională — unsprezece fără zece ?

— Doctorul George Luca, răspunse avocatul. Se ducea spre baie cu un prosop în mînă. Și el are obiceiul să facă seara duș.

— V-a văzut cineva ieșind din camera lui Emil Radu la ora unsprezece fără un minut și treizeci de secunde ?

— Nu știu... răspunse avocatul, înspăimîntat. Mi s-a părut că zăresc ușa de la camera numărul șase închizîndu-se. Nu imediat ce am ieșit, ci mai tîrziu, după ce făcusem cîțiva pași. Iar cînd am intrat în camera mea mi s-a părut că aud

scîrţîitul uşii de la intrare. Din păcate, nu m-am uitat înapoi. Eram foarte grăbit.

— Mai aveţi altceva de adăugat ? întrebă doctorul Tudor.

— Nu-mi mai amintesc nimic altceva... Nu mai am nimic de adăugat deocamdată...

— Noi, da ! spuse Tudor. Să vă gîndiţi bine — şi cît mai este timp — asupra acelor răspunsuri în care aţi trecut pe lîngă adevăr. Dumneavoastră aţi încercat, la început, să jucaţi o comedie în faţa noastră. Comedia senilităţii şi a digresiunilor... Apoi aţi început să ne răspundeţi mai limpede. Din păcate, în problemele esenţiale ale cazului care ne interesează aţi refuzat să spuneţi adevărul. Lucrul este foarte grav, nu vrem să vă ascundem gravitatea situaţiei în care vă aflaţi. Veţi rămîne în întregime la dispoziţia noastră. Dacă am fi avut mai mult timp v-am fi arătat unde aţi ocolit adevărul, v-am fi făcut să-l declaraţi.

— Aş avea totuşi de întrebat ceva, spuse avocatul fără să ia în seamă ameninţarea. Nu ştiţi dacă micul Emil are rude ?

— Se pare că nu, răspunse Ion Roman în locul lui Tudor. Dar de ce vă interesează acest lucru ?

— Păcat... răspunse avocatul. M-am gîndit să le trimit condoleanţe...

Apoi porni spre camera lui, gîrbovit, ameţit, parcă îmbătrînise cu zece ani.

10

— Nu cred o iotă din ce a spus clovnul ăsta ! răbufni Victor Marian în momentul cînd văzu uşa de la camera avocatului închizîndu-se. Aţi făcut foarte bine că i-aţi atras atenţia. Tot timpul ne-a minţit.

Doctorul Tudor nu era de aceeaşi părere cu subalternul său.

— Ne-a spus şi cîteva lucruri revelatorii... Păcat, păcat că ne-a ascuns adevărul asupra relaţiilor sale cu micul Emil. Povestea aceea cu antinevralgicele este o pură născocire...

— Şi ofensiva lui violentă împotriva scriitorului Dumitreş, adăugă Victor Marian. E nemaipomenit cu cîtă uşurinţă lansează acuzaţii. Şi e limpede motivul pentru care lansează aceste acuzaţii. Pentru că i s-a refuzat împrumutul. Eu cred că din aceeaşi cauză e pornit şi împotriva croitoresei... Sau poate e o rîcă mai veche, de cînd a refuzat-o pe nevastă-sa... Dumneavoastră ce versiune credeţi în povestea împrumutului? Cea a lui Dumitreş, sau cea a lui Ştefan Barbu? Mi se pare cam dubioasă şi cam forţată fantezia avocatului.

Doctorul Tudor păru indiferent cînd răspunse:

— Nu încape nici o îndoială că povestea împrumutului e o născocire... Dar nu la asta trebuie să ne gîndim acum...

— Pe mine mă preocupă teoria lui cu unealta, spuse Ion Roman. Nu trebuie să pierdem din vedere şi această ipoteză. Un decăzut, o canalie, o brută e gata să asasineze pentru un litru de rachiu, aşa cum şi-a început Coroi cariera.

—Ştiu... medită doctorul Tudor. Dar asta nu simplifică de loc problema. Asta nu şterge, nu elimină întrebare care ne ucide pe noi: De ce a fost ucis Emil Radu! Abia o complică... Şi întîrzierea aceasta a sergentului-major... Oare ce dificultăţi a întîlnit? — pentru că altminteri pare un băiat destul de dezgheţat. Ce s-a întîmplat cu Haralambie Ciucă?

— Cine ştie ce surpriză ne poate oferi beţivanul ăsta... dacă mai dăm peste el?! spuse Ion Roman.

Doctorul Tudor se uită spre Marian.

— Care e suma totală pe care ai găsit-o în urma percheziţiei în camera victimei?

— Trei bancnote de cîte o sută de lei într-un sertar al noptierelor și șaptesprezece lei în diverse monede și bancnote. Aceștia din urmă au fost adunați din mai multe buzunare.

— La asta nu ne-am gîndit pînă acum, se enervă doctorul Tudor. De ce doar atîția bani ?... Tovarășe Marian ! Du-te, te rog, la profesoară și întreabă care este situația financiară a lui Emil Radu, bineînțeles în relațiile lui cu pensiunea. Cît mai repede.

Victor Marian se întoarse peste două minute.

— Nu dormea, raportă el. Probabil că nimeni nu doarme. De altfel, am impresia că se luminează de ziuă.

— Înțeleg, spuse doctorul Tudor cu un ton morocănos. Vrei să pregătești o surpriză. Nu prea avem timp de pierdut.

— Emil Radu a venit pentru o lună. Costul întreținerii și cazării : două mii cinci sute lei. În care intră totul. A plătit pînă acum o mie două sute de lei. El a vrut să plătească tot, dar n-a vrut să primească proprietăreasa. Aceasta e surpriza !

— Ești prea liniștit pentru această veste, îl ținti șeful. Propun să mai cercetezi o dată camera. Să nu te intereseze nimic altceva decît locurile unde s-ar putea ascunde bani. Îți va fi mult mai ușor să cercetezi...

— Sau mult mai greu, mormăi Victor Marian. Pentru că bani se pot ascunde oriunde... Eu am însă o presimțire. Mia aceasta de lei care lipsește se află în altă cameră, în alt buzunar, sau în alt sertar.

Și înainte de a părăsi holul, tînărul arătă spre camera șapte.

— Multe, multe lucruri interesante ne-a spus avocatul, repetă doctorul Tudor. Care sînt adevărate și care nu sînt ?... Dar de ce a născocit povestea cu antinevralgicele ? Din senin nu s-a născut ea. Oare ce se ascunde sub cortina asta ?

— Eu cred că Dumitreș are dreptate, spuse Ion Roman. Un om ca avocatul nostru e capabil de orice ! Rar am întîlnit

un individ mai lipsit de scrupule. Şi un om care să mintă cu atîta uşurinţă de la un minut la altul, poate doar la concursuri speciale să-l găseşti.

— Şi cu toate acestea, cumpăni doctorul Tudor, în cîteva probleme esenţiale mi s-a părut că spune adevărul cu aceeaşi uşurinţă, cu aceeaşi inconştienţă — mă refer la felul lui de a fi — ca atunci cînd mînţea de trosneau pietrele. Parcă se ducea fluierînd spre eşafod. Oare nu-şi închipuia încotro se duce ? Sau ştia că mai devreme sau mai tîrziu faptele lui vor fi cunoscute...

— Dumneavoastră n-aţi văzut ? spuse Ion Roman. Cînd ajungea la relaţiile dintre el şi micul Emil, gata ! înceta orice credinţă în adevăr. Minciunile erau sfruntate. De ce ?

— Răspunsul nu e aşa de greu de găsit. Pentru că are convingerea că nimeni altul nu mai ştie relaţiile lui cu Emil Radu. Or Emil Radu nu mai poate să vorbească. Poate să scornească orice, nimeni nu-l poate controla. E în siguranţă domnul avocat. Aveam impresia că-şi bate joc de noi. Dar de ce, de ce recurge la minciuni ? Nu de ce le spune ? De ce recurge la ele ? Dacă am afla un răspuns aici...

— Eu l-aş fi acuzat chiar pentru...

Ion Roman nu mai avu vreme să-şi termine fraza. Se auzea claxonul strident al unei maşini, iar puţin timp după aceea şi zgomotul unui motor care se opreşte.

Victor Marian îl precedă cu cîteva secunde pe sergentul-major. Primul era dezolat : ieşise din camera numărul trei aşa cum intrase. Cel de-al doilea abia răsufla şi era leoarcă de sudoare. O sudoare rece, nervoasă.

Doctorul Tudor îl invită să ia loc pe fotoliu, şi Dinu Cosma se supuse ca un copil.

— Vă rog să mă iertaţi pentru întîrziere, se scuză el cu voce moale. Uf... Vă raportez pe scurt ! Nu l-am găsit acasă

și nimeni n-a știut să-mi spună unde e. Mi s-a spus că de multe ori i se întîmplă asemenea istorii, să întîrzie acasă sau să nu vină de loc. Eu știam de cînd am plecat de aici că-mi va fi greu, așa că am organizat o căutare ca în filme. L-am găsit la douăzeci de kilometri de aici, la un spital. Cum am dat de el, nu vă mai spun. Cu piciorul rupt și capul spart. A căzut beat dintr-un camion care-l ducea spre casă, și șoferul, înspăimîntat probabil, l-a dus direct la spital. Noroc că l-a văzut cînd s-a prăvălit din camion ! Doctorii l-au pus la punct, l-au și trezit, e în toate mințile. Și mi-a spus următoarele : că imediat după masă un omuleț care corespunde întocmai semnalmentelor victimei i-a cerut să vină pe la zece, zece și jumătate în fața pensiunii. Asta s-a întîmplat la Cerbul de aur. Zicea că omulețul își scotocea buzunarele, probabil căuta bani și nu găsea la el. Abia pe urmă i-a spus să vină noaptea la pensiune. Cam pe la zece a plecat de la restaurant — am controlat pe urmă spusele lui —, așa că pe la zece și un sfert, dacă ne gîndim că drumul e mai lung cînd se merge pe două cărări, a ajuns în fața pensiunii. A așteptat — dar nu știe cît — pînă ce omulețul a ieșit în fața lui ca din pămînt și l-a trimis să cumpere o sticlă de coniac Segarcea și un tirbușon, de la un chelner, de la cine știe. I-a dat două sute de lei. Și i-a spus că restul poate să-l țină pentru el, ceea ce face cam cincizeci de lei, cu care și-a cumpărat de băut : două sticle de rachiu. A adus coniacul și tirbușonul, dar nu mai știe ora la care a sosit înapoi, în fața pensiunii. Eu însă m-am interesat la restaurant și am aflat că a plecat de acolo pe la zece și jumătate, cu cele trei sticle și tirbușonul. Așa că pe la unsprezece fără un sfert a fost la Trandafirul alb. După ce a predat cele cumpărate, a pornit spre casă în partea cealaltă, spre Cleopatra. Dar zice că s-a oprit pe drum, înainte de a ajunge la Cleopatra, probabil

imediat, şi a început să bea. Nu ştie cît timp a rămas pe marginea şanţului, dar a golit o jumătate de sticlă de rachiu. După cîte îl cunosc eu, operaţia asta o poate face şi în cinci minute, şi în jumătate de oră. Zice că la un moment dat a auzit parcă un zgomot de armă. Era în întuneric, beat, abia se ţinea pe picioare, pentru că împuşcătura îl sculase de pe marginea şanţului. A zărit apoi farurile unui camion şi a făcut semn să oprească. Şoferul, pesemne neştiind că e beat, i-a spus să se urce în spate. Apoi s-a întîmplat accidentul, la o cotitură a căzut din camion. Noroc că l-a văzut şoferul ! I-o fi făcut el ceva, ca prim ajutor, apoi l-a dus în viteză la spital. Acolo, şoferul a lăsat numărul camionului, numele şi adresa lui şi s-a dus mai departe. Era grăbit, n-a avut vreme să-i spună mai multe medicului de gardă. Ora la care l-a adus pe Ciucă la spital — m-am uitat în caietul medicului de gardă — e unsprezece şi patruzeci şi opt de minute... Asta-i tot ce am aflat cu privire la Ciucă... În problema cu farmacia, lucrurile stau astfel : scriitorul Dumitreş a plecat din farmacie la ora zece şi patruzeci de minute. Drumul de la farmacie pînă la pensiune se face între zece şi cincisprezece minute — asta depinde de pas. Dar după cum spune farmacista : că scriitorul era cam distrat — l-a întrebat de două ori ce doreşte — poate să fi făcut chiar douăzeci de minute pînă la pensiune. Şi şi-a cumpărat de acolo un pachet de vată, un sul de tifon, sulfamide, alifie şi valenal. În valoare de cincisprezece lei. În loc de mărunţiş i s-au dat antinevralgice... Iar la înapoiere am mai luat un ostaş cu mine, pentru orice eventualitate... Acesta e tot raportul, pînă acum.

Doctorul Tudor făcu un calcul rapid în gînd, apoi se adresă direct sergentului-major :

— Ai procedat foarte bine. Vei lăsa amîndoi ostaşii aici, în jurul pensiunii. Cu consemnul pe care-l cunoşti. Numai

cînd vor sosi femeile de serviciu să ne anunţe pe noi. Dumneata vei pleca imediat cu maşina, şi în cel mai scurt timp va trebui să dai de urmele şoferului care l-a dus pe Ciucă la spital. Vei afla cu exactitate de la el : la ce oră l-a cules pe Ciucă de pe şosea ; la ce oră s-a întîmplat accidentul ; la ce oră l-a depus pe Ciucă la spital ; unde l-a cules pe Ciucă şi să-ţi dea un punct precis de reper ; locul unde s-a întîmplat accidentul, şi iarăşi să-ţi dea un punct precis de reper. Fiind în exerciţiul funcţiunii, ai voie să depăşeşti orice limite de viteză ! S-a înţeles ?

— S-a înţeles perfect ! răspunse sergentul-major.

După cîteva clipe se auzi iarăşi duduitul motorului. După jumătate de minut, un ostaş gîfîind îşi făcu apariţia în hol. Salută scurt, milităreşte şi raportă că sergentul-major fiind foarte grăbit a plecat cu maşina, dar a dat ordin să fie anunţaţi tovarăşii de la Bucureşti să vină imediat la poartă.

Numai Victor Marian rămase în pensiune. Doctorul Tudor şi Ion Roman plecară pe urmele ostaşului. Acesta le arătă la cîţiva metri de poartă, în interiorul grădinii, o dală de beton cam strîmbă.

— Tovarăşul sergent-major s-a uitat cu lanterna acolo, raportă ostaşul, apoi mi-a ordonat să vă chem pe dumneavoastră.

Ion Roman ridică imediat pătratul de beton. Sub el se afla, aşezat cu grijă, un Browning lucitor, cu mîner de sidef, mic cît un pachet de ţigări, de calibrul 6,35. Doctorul Tudor îl prinse cu vîrful degetelor, de toc. Parcă ţinea o jucărie în mînă. Pistolul fu cercetat cu cea mai mare atenţie la lumina puternică din hol, apoi la o lampă de birou din camera victimei. Ţeava lui mai păstra încă urme proaspete de pulbere.

— Arma crimei ! spuse cu voce emoţionată Ion Roman.

Victor Marian tăcuse pînă atunci. Chipul lui era însă palid. Buzele îi tremurau. Şi mîinile îi tremurau. Ţinea în

ele micul clasor de timbre, carneţelul şcolăresc al lui Radu Emil. Foile lui fuseseră rupte. Timbrele erau împrăştiate pe masă, în două grupuri. Privirile lui erau aţintite asupra unui grup mic, format din zece timbre.

— Le-am găsit, întîmplător, între foile lipite ale clasorului. Nu ştiu ce mi-a venit să caut acolo. Fiecare timbru din acestea zece valorează între trei şi cinci mii de lei. Le-am văzut la o expoziţie cu vînzare la începutul acestui an. În martie...

PARTEA A DOUA

DIN NOU: DE CE?

1

4 octombrie 194..., ora 5,00

— Prin urmare, spuse doctorul Tudor așezîndu-se obosit în fotoliu, nu putem avea nici cel mai mic dubiu cu privire la autenticitatea și valoarea acestor zece timbre...

— Absolut nici unul ! confirmă pentru a zecea oară Victor Marian. Sînt exemplare unice din colecția doctorului Zerva și au fost puse în vînzare la expoziția despre care v-am amintit. Valoarea lor totală e de cel puțin patruzeci de mii de lei. Dacă s-au vîndut la licitație — așa cum era vorba — e de presupus că s-au vîndut cu un preț mai mare. Eu, personal, cred că astăzi, vîndute la o licitație, s-ar putea obține pe ele cam cincizeci de mii de lei... Așa se întîmplă întotdeauna cînd timbrele de valoare își schimbă proprietarul. Prețul lor crește imediat. Aproape toate aceste timbre sînt cunoscute și evaluate în cataloage internaționale...

— Ultimele descoperiri complică enorm cazul, și așa destul de complicat, afirmă doctorul Tudor.

— Eu eram convins că-l simplifică, spuse Ion Roman. Am dat, în sfîrșit, peste mobilul crimei... Arma crimei e în mîinile noastre... Cred că direcția cercetărilor noastre se simplifică... O anumită persoană — necunoscută pînă acum de către noi — a aflat, printr-o întîmplare sau prin intermediul cuiva, că Emil Radu e posesorul unei adevărate averi

mobile. În încercarea de a-şi însuşi această avere a ajuns la crimă... Deşi nu-mi explic de ce l-a omorît...

— Poate că n-a vrut să-l ucidă — interveni Victor Marian. L-a ameninţat doar pentru a afla secretul ascunzătorii, şi într-un moment de furie a apăsat pe trăgaci...

Ion Roman parcă-şi aminti ceva.

— Eu cunosc tipul acesta de arme. Sensibilitatea lor este extraordinară. Cel mai mic tremur al degetului poate declanşa percuţia. Am avut de-a face cu zeci de accidente involuntare provocate de aceste revolvere calibru 6,35. Cele mai multe din joacă, din cauza unor ameninţări copilăreşti. Accidente groaznice... Poate că asasinul l-a ameninţat pe micul Emil cu pistolul fără să se gîndească să-l ucidă. I-a tremurat degetul şi glontele a pornit...

— Ipoteza voastră combinată, spuse doctorul Tudor, destul de plauzibilă de altfel, ridică însă cîteva întrebări foarte grele. Pe unde a intrat asasinul în cameră ?... De ce purta o armă la el ?... De ce, după ce l-a ucis pe micul Emil, a încuiat a doua oară uşa, în loc să sară imediat pe fereastră ?... De ce după ce l-a ucis pe micul Emil — venind cu gîndul să jefuiască — a înscenat acea dezordine din şifonier care-i trăda mobilul ?...

— Eu revin la vechea mea părere, zise Marian. Dezordinea din şifonier nu e o înscenare, ci urmele unei căutări febrile, disperate. Asasinul şi-a dat seama că a ucis şi a simţit nevoia să caute... pentru ca actul să nu fie absolut gratuit. Spaima însă l-a grăbit şi l-a fugărit pe fereastră înainte de a găsi ceea ce căuta, adică obiectul care în ultimă instanţă l-a transformat în criminal... Un odios asasinat gratuit. Nu văd altă explicaţie acum, după ce am găsit mobilul...

Raţionamentul lui Marian nu-l satisfăcea pe doctorul Tudor. După fiecare frază clătinase din cap a negaţie.

— Actul criminalului, mişcarea lui în scenă, aşa cum o prezentaţi voi, spuse el, nu elimină celelalte întrebări... Şi

mai cu seamă nu elimină întrebările inițiale ale cazului : de unde poseda Emil Radu o asemenea avere ?... De unde știa criminalul vostru ipotetic că omulețul nostru avea o asemenea avere concentrată asupra lui ?... Dar să trecem deocamdată peste aceste două întrebări. Să revenim la celelalte... Pe unde a intrat asasinul în cameră ?... După afirmațiile avocatului Ștefan Barbu, cu cîteva minute înainte de ora unsprezece și cu aproximativ douăzeci de minute înainte de comiterea crimei, Emil Radu a închis fereastra, plîngîndu-se că-l „ucid zgomotele".

— Scriitorul Dumitreș — interveni Ion Roman — spunea că a văzut fereastra de la camera numărul trei deschisă, la înapoierea lui de la farmacie. Pe cine să credem ?

— Afirmațiile nu se contrazic, replică doctorul Tudor. Poate că scriitorul Dumitreș a văzut fereastra deschisă la ora unsprezece fără un sfert sau fără treisprezece minute — cam aceasta e ora probabilă la care ajunsese în fața pensiunii, pe șosea. Or, la ora aceea avocatul Ștefan Barbu nu era în camera victimei. Abia cîteva minute mai tîrziu a intrat, exact în clipa cînd Emil Radu închidea fereastra. Această contradicție aparentă nu face decît să confirme spusele avocatului. Fereastra de la camera numărul trei era închisă, sau cel puțin a fost închisă tot timpul cît avocatul a rămas în încăpere. Și nu cred că Emil Radu a închis-o pentru a o deschide un sfert de oră mai tîrziu... Presupunerea mea — sprijinită pe aceste date — e că asasinul nu a intrat pe fereastră, ci pe ușă. Deci, cred în continuare că el este unul din locatarii pensiunii. Temeritatea unui om din afară nu putea ajunge pînă acolo, încît — folosindu-se de o cheie furată sau confecționată cine știe în ce condiții — să intre în camera în care va fura sau va asasina, străbătînd un hol luminat în care putea să se ciocnească de orice locatar. Asasinul din afară putea să știe orice, absolut orice cu privire la victimă, la locatari, la obiceiurile pensiunii, dar nu putea ști în nici un caz că la ora

în care va intra el în clădire nu va întîlni pe nimeni în hol. Faptele dovedesc că între unsprezece și unsprezece și un sfert a fost circulație în hol. Avocatul s-a dus la baie, doctorul Luca de asemenea s-a dus la baie, domnișoara Liliana a deschis ușa...

— Avocatul parcă a mai spus ceva — sări Victor Marian. Și aume, că în momentul cînd a intrat în camera sa a auzit deschizîndu-se ușa de la intrare. Scîrțîitul ușii de la intrare. Lucrul acesta l-am constatat și noi. Ușa într-adevăr scîrțîie destul de tare. Dacă asasinul a pătruns în momentul acela în pensiune ?

— De ce să nu credem că în momentul acela intrase în pensiune scriitorul Dumitreș ? întrebă doctorul Tudor.

— Pentru că la ora unsprezece fără un sfert scriitorul Dumitreș era la două sute de metri de pensiune, răspunse Victor Marian. O asemenea distanță nu se parcurge într-un sfert de oră sau în treisprezece minute...

— Uneori se poate parcurge și într-o oră, zise doctorul Tudor. Era preocupat, cine știe la ce se gîndea... Poate că s-a mai oprit, sau poate că a depășit pensiunea și abia mai tîrziu și-a dat seama și s-a întors. Nu trebuie neapărat să fii scriitor pentru a ți se întîmpla un asemenea lucru...

— Sau poate că scîrțîitul ușii de la intrare, la ora unsprezece fără un minut, a fost o invenție a domnului avocat, își dădu Ion Roman cu părerea.

Doctorul Tudor indică printr-un gest că e de acord și cu această presupunere. Victor Marian era pe cale să dea glas unei întrebări capitale, dar se răzgîndi pentru un moment.

— Atunci, rolul lui Ciucă în toată această întîmplare se reduce la acela de comisioner, spuse el. Nu înțeleg de ce l-ați trimis pe sergentul-major Dinu Cosma — încărcat cu atîtea întrebări precise — după șoferul care l-a cules de pe șosea.

Doctorul Tudor se uită la Marian cu oarecare surprindere.

— De ce l-am trimis pe sergentul-major Dinu Cosma după şofer ? Din cîteva considerente foarte simple. În primul rînd şoferul nu este cu nimic angrenat în cazul acesta. Deci, în clipa de faţă este omul care ne poate furniza cele mai sigure date cu privire la anumite evenimente. El va fi un purtător de cuvînt al lui Ciucă. Datele pe care Ciucă nu ni le poate furniza din cauza stării în care se afla ni le va comunica indirect şoferul. Şi aceste date — nu ştiu încă — ar putea fi de mare importanţă în elucidarea cazului nostru. Nu putem să le excludem de la distanţă. Mai bine să riscăm zădărnicia unor eforturi...

— Eu nu prea văd cu ce ne-ar putea lumina în plus şoferul, spuse Victor Marian. Dar nu despre asta vreau să vorbesc... Vă rog să mă iertaţi, dar eu ridic o problemă care va zdruncina ipoteza dumneavoastră cu privire la perimetrul în care se află asasinul... V-am arătat planul camerei, planul pensiunii şi calculele pe care le-am făcut cu privire la mişcările posibile ale asasinului prezumtiv după comiterea crimei. Eu am fost primul care am susţinut că absolut orice locatar avea posibilitatea — în timp — de a comite crima, şi folosind ca mijloc de fugă ferestrele să iasă apoi în hol pe uşa camerei lui. Absolut oricare dintre locatari : femei, bărbaţi, indiferent de vîrstă. În acelaşi timp, însă, după treizeci de secunde de la comiterea crimei — să zicem patruzeci, deşi timpul pare stabilit cu precizie — toţi locatarii pensiunii erau în hol. Avocatul — după declaraţiile lui — chiar la cîteva secunde de la auzirea împuşcăturii, ceilalţi puţin mai tîrziu, pe rînd : croitoreasa, domnişoara Liliana, profesoara (poate în acelaşi timp cu domnişoara Liliana), inginerul Popa, apoi în acelaşi timp scriitorul Dumitreş şi doctorul George Luca. Deci, după treizeci de secunde toţi locatarii erau în hol. În condiţiile noi, nici unul dintre ei nu mai poate fi asasinul ! Dacă aveau timp să ajungă din camera victimei în camera lor în decursul celor treizeci de secunde pînă s-au întîlnit în hol, nu mai

aveau însă vreme să fugă pînă la poartă, să ascundă arma, şi apoi să se întoarcă de la poartă. Cei peste o sută cincizeci de metri de la clădire la poartă şi înapoi nu se mai pot parcurge în treizeci de secunde. Nici Jessy Owens, nici Harbig n-ar fi capabili de asemenea performanţe. O asemenea distanţă nu se poate parcurge decît în cel puţin două minute. Chiar mie mi-ar trebui cel puţin un minut, un minut şi jumătate, ca să-mi refac respiraţia. Unde sînt cele două minute care i-ar fi dat posibilitatea fiecărui locatar — indiferent de vîrstă şi de sex — să parcurgă această distanţă dus şi întors ?

Pledoaria lui Victor Marian fusese făcută cu voce foarte sigură, şi nu fără unele accente de mîndrie şi superioritate. Doctorul Tudor nu părea însă de loc suprprins de ceea ce auzea. Mai mult. Îi aproba spusele clătinînd din cap.

— M-am gîndit şi eu la acest lucru, recunoscu el. Problema pe care ai ridicat-o dumneata e foarte serioasă. S-ar putea în primul rînd, ca în clipa de faţă, să nu posedăm cîteva date care ar ajuta la dezlegarea ei... Dar deocamdată nu vreau să mă sprijin pe necunoscute... Prefer să ridic o contraproblemă... De ce crezi dumneata că asasinul s-a simţit obligat ca imediat după comiterea crimei să ascundă arma ?... Poate că a vrut, mai întîi, să facă act de prezenţă în hol, şi abia după aceea, folosind o împrejurare favorabilă, a părăsit clădirea pentru a ascunde acolo, lîngă poartă, arma crimei. De ce şi-a ales acel loc şi nu canalul — care era chiar lîngă fereastra camerei numărul trei —, încă nu pot să răspund !... Să nu uităm însă că între ora crimei — unsprezece şi şaisprezece minute — şi ora la care au sosit organele locale — unsprezece şi douăzeci şi şapte de minute — au trecut unsprezece minute, timp în care s-au produs cîteva mişcări în rîndurile locatarilor. Unele din ele le cunoaştem, altele nu. Ştim, de pildă, că au ieşit afară din clădire, pentru a cerceta fereastra de la camera numărul trei, sau pentru a opri această cercetare, două persoane : inginerul Traian Popa şi avocatul Ştefan

Barbu. Mai ştim că profesoara Maria Nistor a intrat pentru cîteva minute în camera ei, ca să caute nişte medicamente. Ştim de asemenea că doctorul George Luca a intrat pentru cîteva minute în baia de lîngă verandă. De asemenea şi domnişoara Liliana a părăsit holul, pentru a intra în camera ei. De asemenea şi scriitorul Dumitreş, pentru a aduce medicamente profesoarei. Şi mai ştim că doamna Carmen Stoian a stat aproape tot timpul în camera ei. Fiecare cameră, fiecare baie din această pensiune are legătură cu exteriorul. Deci, fiecare locatar avea posibilitatea să facă această cursă — dus şi întors — pentru a ascunde acolo, lîngă poartă, revolverul... Iată contraproblema pe care o ridic în lipsa altor date care să-mi justifice prezenţa revolverului în ascunzătoarea de lîngă poartă... Putem să trecem noi, oare, peste această siutaţie ?... Putem să lăsăm necercetate aceste posibilităţi ?... Putem noi, în aceste condiţii, să ne îndreptăm toată atenţia către un suspect, absolut necunoscut, care ar fi acţionat din afara pensiunii ?... Chiar în clipa aceasta, cînd ne lipsesc date care ar putea să întărească ipoteza că asasinul e unul din locatarii pensiunii... Chiar în clipa aceasta, cînd ideea ascunzătorii de lîngă poartă mi se pare de neînţeles, mi se pare o idee absurdă... Să ne gîndim bine la cîteva lucruri ! Victima, la început o oarecare fiinţă banală, care nu putea constitui obiectul unui asasinat banal, se dovedeşte brusc — prin transformarea unui clasor şcolăresc în ascunzătoare şi depozit de valori importante — o persoană enigmatică, misterioasă, cum a calificat-o — nu ştiu pe baza căror considerente, pentru că teoria „hainelor" e o pură născocire — avocatul Ştefan Barbu. Ei bine ! Ce necunoscut din afară putea să pătrundă tainele acestui omuleţ, care n-a părăsit probabil decît o singură dată grădina pensiunii : în chiar ziua asasinatului ? Oare nu e mai plauzibil, oare nu e mai firesc, mai demn de luat în seamă faptul că unul din locatarii cu care convieţuia ştia, sau putea să afle — printr-o întîmplare sau în urma unei destăi-

nuiri — secretele sale ?... Acum nu mai încape nici o îndoială că Emil Radu nu era un om oarecare. El purta niște secrete, niște enigme, în tăcerea și izolarea lui. Și eu cred că modul în care a trăit în această pensiune, conviețuirea lui cu oameni de care în principiu se ferea, a avut un anumit efect asupra lui. Dovadă acțiunile sale din ultima zi — căutarea fostului său coleg, invitarea acestuia, transformarea lui Ciucă în comisioner, ultimele sale discuții cu inginerul Popa, cu profesoara, cu avocatul Ștefan Barbu. S-a întîmplat ceva cu el. Ce anume ? Nu știm. În orice caz, ceea ce s-a întîmplat e în strînsă legătură cu viața lui misterioasă. Poate că unele din secretele lui au început să fie cunoscute, poate că altele erau pe cale să fie cunoscute... Cine putea să fie părtașul și martorul acestor secrete dezvăluite sau pe cale de a fi dezvăluite ? Numai o persoană din cele cu care conviețuia. Și în rîndul acestora eu îndrăznesc să-l enumer și pe inginerul Traian Popa, din cauza prezenței lui în această clădire în chiar ziua asasinatului...

Și Roman, și Marian păreau foarte convinși de argumentele șefului lor. Ultimul însă mai era zgîndărit de o idee.

— Aveți dreptate, spuse el. Dar eu mă mai gîndesc la o posibilitate. Oare nu ne putem imagina că avocatul Ștefan Barbu s-a transformat — cu sau fără voia lui — în colportorul unui secret ? Poate că a scăpat cîteva cuvinte în timpul unui joc de pocher la Cleopatra. Pentru că eu sînt convins că avocatul a luat cunoștință de anumite secrete din viața lui Emil Radu... Mă gîndesc chiar și la o complicitate între el și un oarecare trișor de la Cleopatra. Indiferent însă în ce postură l-am privi — colportor inconștient, sau complice —, avocatul e una din persoanele care a pătruns în viața intimă, în tainele lui Emil Radu... Oare cine este acest Emil Radu ?

Doctorul Tudor ridică neputincios din umeri.

— Datele problemei s-au inversat. Pînă acum mi se părea că numai cunoscîndu-l foarte bine pe Emil Radu vom putea

afla cine este asasinul. Acum am ajuns în situația de a putea afla adevărul despre Emil Radu, numai descoperindu-l pe asasin. Iată noutatea cazului nostru ! Numai asasinul ne va putea răspunde la întrebarea pe care ai pus-o dumneata, tovarăşe Marian.

— Putem totuşi să-l excludem cu atîta uşurinţă pe Ciucă ? rosti Ion Roman întrebarea lui obsedantă. Eu simt că e un mister cu omul acesta... El nu putea oare să fie un colportor, o unealtă, sau un organizator al acestui misterios asasinat ?

— De aceea l-am trimis pe sergentul-major Dinu Cosma după şofer într-un moment cînd ne-ar fi fost de mare ajutor. Şoferul ne va spune indirect dacă Haralambie Ciucă a auzit împuşcătura, sau dacă a provocat-o el. Totul depinde de ora la care l-a culeş de pe şosea, de ora la care a suferit accidentul... Pînă atunci va trebui să ne împărţim forţele. Într-un timp foarte scurt, va trebui să aflăm ce a făcut fiecare locatar al acestei pensiuni între orele zece treizeci seara şi unsprezece treizeci seara. Dacă se poate, minut cu minut. Şi pentru fiecare minut să ni se indice alibiuri. Atenţie deosebită pentru a afla şi verifica mişcările locatarilor între ora unsprezece fără un minut şi ora unsprezece şi douăzeci şi şapte de minute, cînd au sosit organele locale. De la ora unsprezece şi douăzeci şi şapte de minute absolut nici un locatar nu a mai ieşit din această clădire. Mai bine zis, nu a putut să ajungă de la clădire la poartă din cauza santinelei. De ieşit, putea să iasă din grădină, dar acest lucru nu ne interesează. Pentru a ajunge la poartă, însă, trebuia să se întîlnească pe parcurs cu ostaşul care patrula în permanenţă... Vom lua interogatoriile direct în camerele locatarilor... Eu mă voi ocupa de domnişoara Liliana şi de doamna Carmen Stoian... Dumneata, tovarăşe Marian...

Tînărul profită de pauza intenţionată a şefului.

— Eu aş vrea să mi-l încredinţaţi pe avocatul Ştefan Barbu. În primul rînd. Şi, dacă se poate, pe scriitorul Al. Dumitreş şi pe fosta profesoară...

Doctorul Tudor se uită la Ion Roman. Acesta nu făcu nici o obiecţie. El urma să ia interogatorii inginerului Traian Popa şi doctorului George Luca.

— Aş vrea să nu plecaţi de la idei preconcepute, spuse doctorul Alexandru Tudor. Fiecare persoană — din cauza împrejurărilor în care se află — e un suspect posibil. Dar să nu uitaţi în acelaşi timp că asasinul e unul singur. La ora aceasta, în pensiune — după părerea mea — se află şase inocenţi şi un asasin. Şi nu un oarecare asasin. Avem de-a face cu un adversar inteligent şi precaut. Metodele forte nu vor avea nici un efect asupra lui. Cred că e un comedian foarte inteligent, indiferent sub ce mască s-ar ascunde. Cred că şi arma pe care ne-a lăsat-o e un detaliu din comedia lui. Arma e o dovadă fără valoare. Aceasta e convingerea mea. Altfel n-ar fi lăsat-o acolo. Sau poate că-mi scapă încă înţelesul acestui act. În orice caz nu vom găsi nici o amprentă pe ea. Putem s-o aruncăm de pe acum la obiecte găsite. Ea este un detaliu oarecare din această tragicomedie... S-ar putea să greşesc... Am vrut să vă atrag însă atenţia ca să nu vă gîndiţi la armă ca la o dovadă în sine... Ea nu ni-l va demasca pe asasin. Altminteri, n-ar fi ascuns-o acolo, ci ar fi aruncat-o în canal. Asasinul a urmărit un anumit scop ascunzînd arma lîngă poartă. Nu ştim ce scop anume. Dar pentru a-şi atinge acest scop el a fost nevoit să se mişte, adică să se ducă pînă la locul unde a ascuns-o. Ei bine ! Pentru a-l putea demasca pe asasin nu trebuie să ne gîndim la momentul în care el a tras în Emil Radu. Să renunţăm la gîndul că vom găsi amprente pe armă şi deci la posibilitatea de a-l demasca foarte simplu cu ajutorul lor. Să ne gîndim la momentul cînd el a ascuns arma, pentru că nimeni altcineva decît el nu a putut face lucrul acesta. Să-l vedem, prin urmare, în mişcare, să

calculăm mişcarea în timp şi în distanţă şi să aplicăm rezultatul acestui calcul la fiecare dintre locatari. Fără nici o idee preconcepută...

— Să ne reducem cercetările numai la a afla şi verifica mişcările locatarilor în perioada amintită ? întrebă Victor Marian.

— Aceasta e sarcina principală, îi răspunse doctorul Tudor. Dar nu şi întreaga noastră sarcină. Nu putem acţiona folosind ochelari de cai.

— Mă gîndeam la secretele pe care — ipotetic — i le-a dezvăluit micul Emil avocatului Ştefan Barbu.

— Da... încuviinţă doctorul Tudor. S-ar putea ca în cazul respectiv să fie mult mai important să afli pînă la ce punct au ajuns relaţiile dintre victimă şi avocat. Dar să nu scapi din vedere şi motivul principal care ne îndeamnă la reluarea interogatoriilor. De asemenea, în cazul scriitorului Dumitreş. Ar fi foarte bine să afli ipotezele lui cu privire la crimă şi la asasin. Eu am impresia că nu ne-a spus totul.

Şi Ion Roman voia să emită o ipoteză.

— Eu bănuiesc anumite relaţii între doctorul Luca şi o persoană din această pensiune. Nu ştiu dacă aceste relaţii ar fi putut determina un act violent... dar ceva, ceva misterios există... Mă gîndesc de pildă, la anumite mişcări...

— Foarte bine ! încheie doctorul Tudor. Dacă apare un amănunt foarte important în decursul interogatoriilor, mă găsiţi sau în camera numărul doi, sau în camera numărul cinci.

După o secundă, fiecare dintre cei trei porni în altă direcţie.

2

Victor Marian lovi încet cu degetele în uşa camerei numărul opt. I se deschise imediat. Chipul profesoarei era răvăşit, rochia — şifonată. Era evident că rămăsese tot timpul în aşteptare. Tăcerea tînărului îi aprinse o slabă licărire în ochi.

— Poftiți ! îl invită ea dîndu-se la o parte din pragul ușii. Îmi închipuiam că veți mai avea nevoie de mine... De altfel, după un asemnea eveniment, cine mai poate să doarmă ?!

Camera și mobilierul ei nu se deosebeau prea mult de încăperea în care avusese loc asasinatul. Doar cîteva obiecte specific feminine în plus ; în schimb, multe bibelouri și broderii împrăștiate peste tot, oferind aspectul unei neglijențe și dezordini căutate. Pe pereți atîrnau cîteva tablouri de valoare, dintre care unul de Petrașcu renumit în lumea amatorilor de artă, multe acuarele și cîteva schițe în cărbune. Victor Marian făcu un calcul rapid în gînd și descoperi cu surprindere că fosta profesoară de gimnastică era o femeie bogată.

Ca și cum i-ar fi ghicit gîndurile, Maria Nistor îi spuse, cu un glas care se voia indiferent, dar în care tremura oarecare emoție :

— Aproape toate sînt amintiri... Unele mai vechi, altele mai noi. N-am cumpărat niciodată tablouri... Și acest superb Petrașcu mi-a fost făcut cadou de profesorul Steresou, exact cu patru ani în urmă... Profesorul e unul din clienții permanenți ai pensiunii. De altfel, primăvara și vara vin mulți pictori aici... atrași de peisajul în care se găsște pensiunea... Luați loc pe fotoliul acesta... E mai rezistent.

Victor Marian se așeză în fotoliul indicat de profesoară și înțelese că introducerea fusese terminată. Maria Nistor evitase prin cele cîteva cuvinte rostite începutul direct al unei discuții care putea deveni penibilă, apoi se declară, pe-tr-o foarte fină și firească atitudine, la dispoziția lui.

— Îmi pare rău că vă deranjez, se hotărî el să fie cît mai politicos, dar situația ne obligă să reluăm (vocea lui se ridică pentru o clipă cu un ton) interogatoriul... Mai întîi, v-am ruga să ne precizați dacă locatarii prezenți acum în pensiune — și printre ei includem și victima — au mai fost vreodată împreună aici.

Maria Nistor păru ușor surprinsă.

— Nu știu ce vă face să-mi puneți această întrebare... La primul... la prima noastră conversație am răspuns indirect la această întrebare. Locatarii se află pentru prima dată împreună aici, la Trandafirul alb.

— Foarte interesant... sesiză imediat Victor Marian. Ce v-a determinat să ne aduceți la cunoștință în mod indirect acest fapt ? Dacă ni l-ați fi spus direct...

Profesoara nu mai era mirată de astă dată.

— Abia după ce v-am vorbit despre locatarii care se găsesc astăzi în pensiune, sau poate în vreme ce vă vorbeam, mi-am dat seama și eu că nu se mai întîlniseră niciodată la Trandafirul alb. Pînă atunci nu mă gîndisem la acest lucru ; nici nu-mi trecuse prin cap... Cînd m-ați întrebat, mi-am amintit constatarea de acum cîteva ore și m-a surprins că n-ați reținut-o și dumneavoastră din datele pe care vi le-am oferit.

Răspunsul și explicația erau foarte simple și firești. Marian recunoscu imediat, în gînd, că femeia din fața lui e dotată cu o inteligență și o perspicacitate foarte ascuțite.

— Poate că întrebarea vi s-a mai pus, reluă el, dar nu se poate ști dacă între timp nu v-ați amintit și alte amănunte, care să completeze răspunsul dumneavoastră. E vorba de altă întrebare. Care dintre locatarii dumneavoastră a intrat în relații mai intime, sau de altă natură, cu Emil Radu ?

— Nu mă gîndesc la mine, ci la dumneavoastră, răspunse profesoara privindu-l cu atenție. E păcat să ne pierdem inutil vremea... adică să v-o pierdeți. V-am răspuns și la această întrebare, în hol. Tot indirect... Dar dacă doriți neapărat să repet...

— M-am referit la unele amănunte care vi s-au putut revela în orele de așteptare.

Profesoara își plimbă mîinile pe față, parcă pentru a-și aplatiza neregularitățile și a-și ascunde ridurile.

— M-am gîndit tot timpul la ceea ce s-a întîmplat, spuse ea. Dar m-am gîndit mai ales la micul Emil.

— Vi l-aţi imaginat drept o persoană enigmatică ?

— Nu pot să vă răspund precis, se codi Maria Nistor. În ultimul timp am putut observa cîteva ciudăţenii în purtarea lui.

Victor Marian nu voi să piardă ocazia. Trecu imediat şi direct la atac :

— Ce înţelegeţi, sau ce importanţă daţi acestui cuvînt ?

— Cred că vă referiţi la cuvîntul „ciudăţenii", încercă ea să obţină precizarea. Am observat cîteva ciudăţenii în comportamentul lui. Cea mai importantă v-am semnalat-o : revenirea la tendinţa sa de izolare. Mai tîrziu mi-am amintit însă şi de altele. Din păcate, sînt lucruri de ordin intim, şi o anumită jenă mă reţine să le dau în vileag. Nu le consider de natură să ducă la descoperirea asasinului.

— Asta nu se poate şti ! îi ripostă foarte ferm Marian. Noi am simţit de la primul interogatoriu.... că o anumită jenă vă reţine să daţi în vileag unele amănunte intime din viaţa pensiunii... Vreau să vă declar din capul locului : ne aflăm în faţa unui caz excepţional de grav. E vorba de un asasinat premeditat, un asasinat odios. Orice amănunt, de orice natură ar fi el — intimă sau banală —, va deveni un amănunt public dacă el va contribui într-un mod sau altul la elucidarea cazului... În acelaşi timp vă declar că toate amănuntele, oricît de intime sau oricît de banale ar fi, care nu au nici o legătură cu cazul nostru vor fi uitate... Noi nu avem aici sarcina de a culege amănunte pentru a ne distra, ci urmărim — folosind toate mijloacele legale şi în primul rînd sprijinul martorilor ca dumneavoastră — demascarea şi capturarea unui asasin care infectează societatea noastră...

Un surîs fugar trecu pe faţa profesoarei.

— M-aţi convins... sau, mai bine zis, m-am convins eu înainte de sosirea dumneavoastră. Vorbele pe care le-am

auzit au constituit ultima literă a cuvîntului îndemn, ca să mă exprim mai pretenţios. Şi dacă vă spun că sînteţi un discipol cu perspective, să ştiţi că vă ofer un compliment...

În scurta pauză pe care o făcuse profesoara pentru a-şi aduna gîndurile, Marian încercă să descifreze un alt sens complimentului ei, dar n-avu nici vreme, nici curaj să-şi ducă pînă la capăt presupunerile.

— Da... continuă profesoara. Ciudăţeniile pe care le-am remarcat se referă la anumite relaţii şi la anumite evenimente, într-un cuvînt : la relaţiile dintre micul Emil şi cîteva persoane de aici...

Marian simţi că interlocutoarea lui trece printr-un nou moment de şovăială. Îi sări în ajutor printr-o destăinuire dură care-i putea elimina toate complexele, sau ultimele lor rămăşiţe.

— Dacă sînteţi de acord, putem să începem cu poezia...

Maria Nistor răsuflă uşurată. Un oftat de mulţumire îi scăpă fără voia ei. Glasul i se liniştise.

— Da... Apariţia acelei poezii a fost pentru noi toţi o mare surpriză... Mai devreme sau mai tîrziu, toţi am aflat despre ea.

— Aţi bănuit cine e autorul ?

— Şi eu, şi Carmen am ştiut imediat, chiar în clipa cînd Liliana ne-a arătat poezia. Amîndouă am citit toate cele trei romane ale lui Dumitreş. Ne-a plăcut prea mult poezia că s-o uităm. Ne venea foarte greu să credem că tot el e şi autorul gestului. Carmen a rezistat mai puţin timp, eu în schimb n-am cedat nici o clipă.

— Au fost şi reacţii violente faţă de acest gest ?

— Violente ?... Da... Chiar extrem de violente.... Doctorul Luca l-a căutat o zi întreagă pe scriitorul Dumitreş, pentru a-i cere socoteală. Asta am aflat-o mai tîrziu. Nouă nu ne-a spus nimic. Am constatat doar că nu era la masă. Lilianei i-a făcut însă scene foarte tari, scene penibile, condam-

nabile, după părerea mea, pentru că nu avea nici un drept asupra ei. Cîteva plimbări sau chiar cîteva avansuri, sau chiar mai mult, sau chiar totul nu poate să-i dea unui bărbat dreptul de a judeca și a condamna și a maltrata o femeie. Lucrurile n-au ajuns pînă aici, dar nu lipsea mult să ajungă. Și totul din cauza firii celor doi. Doctorul Luca e un impulsiv, o ființă care vrea să domine, care vrea să-și impună gîndurile chiar înainte de a le face cunoscute prin vorbe — în rest, însă, e un om plin de calități rare. Liliana e toomai opusul lui. Pentru ea, un bărbat trebuie să fie oțel, să știe ce vrea, uneori proslăvește duritatea... Mai mult. Uneori chiar cred că o provoacă așa cum îmi imaginez eu că a procedat cu poezia. Nu știu cine este autorul gestului — n-am aflat încă, dar am avut mereu impresia că prin toată atitudinea ei vrea să-l incite pe doctorul Luca împotriva scriitorului Al. Dumitreș. Cred că i-ar place să aibă în jur foarte mulți admiratori, și chiar conflicte violente — pînă la o anumită limită — pentru a și-l alege pe cel mai puternic...

— Ce înțeles dați acestei noțiuni : „puternic" ? o întrerupse Victor Marian. Vă gîndiți la o forță psihică, morală, la o forță fizică brutală, sau la o forță intelectuală, artistică ?

Același surîs fugar pe care Marian îl mai remarcase o dată apăru din nou pe fața profesoarei.

— Nu pot decît să repet complimentul dinainte. Dascălul dumitale poate să fie mîndru... Da... Ar fi hazardat să dau un răspuns. Poate o combinație din aceste trei forțe, poate numai prima, poate numai una din ele... Deși uneori mă gîndesc — sînt gînduri intime, fără nici o bază reală — că dorința ei de a se simți înlănțuită nu e decît o capcană inconștientă, involuntară. Poate că pînă la urmă nu vrea altceva decît să domine ea o mare putere. Cînd spun aceasta îmi apar în minte scene în care o văd inflexibilă și crudă ca o coardă de oțel. Chiar în excursia de ieri cînd scriitorul Dumitreș era cît pe-aci să cadă în prăpastie din cauza ei, s-a uitat le el

și la picioarele lui însîngerate cu o nepăsare... Avea o expresie în care se citea cînd dispreț, cînd plăcere, cînd încurajare...

— Iar doctorul George Luca ?...

— Doctorul Luca a prins-o de mînă ca un cleşte şi a tras-o după el. Au început să se cațere pe o stîncă abruptă care nu-i ducea nicăieri. Şi se uita la noi, din cînd în cînd, cu priviri în care străluceau plăcerea, satisfacția, mulțumirea... Au ajuns la cabană după vreo jumătate de oră de la sosirea noastră şi s-au prăbuşit pe iarbă ca niște cîrpe.

— Conflictul cu poezia cum s-a încheiat ? întrebă Marian.

— Nu ştiu ce eveniment s-a întîmplat... Se pare că doctorul Luca s-a dus la scriitorul Dumitreș să-şi ceară scuze, fapt care m-a uluit. Nu-l credeam capabil de un asemenea gest... Liliana n-a vrut să ne spună nimic... De cîteva zile tace, nu ne mai împărtăşeşte confidențele. Îşi pregăteşte capcana sau... e sub înrîurirea unei forțe pe care a subapreciat-o...

— Vedeți vreo legătură între această apariție ciudată a poeziei şi persoana micului Emil ?

— Se crede că el este acela care a strecurat poezia sub uşa Lilianei...

— Dumneavoastră nu împărtăşiți această opinie ?

— Uneori da... uneori nu, răspunse profesoara evaziv. Da — cînd mă gîndesc la comportarea lui din ultima vreme, izolată, bănuitoare, capricioasă. Nu — cînd mă gîndesc la primele zile ale convieţuriii noastre aici la pensiune.

— Poate ar fi bine să trecem la comportarea lui, sugeră Marian, care îşi dădea seama că nu mai e atît de stăpîn pe conversație.

— Iarăşi am un moment de ezitare, declară cu sinceritate Maria Nistor. Nu ştiu dacă mă înțelegeți...

— Cred că vă gîndiți la relațiile dintre micul Emil şi... avocatul Ştefan Barbu, îi sări din nou în ajutor Marian.

— Da... În ultimul timp, micul Emil ne cam evita pe noi... În schimb, se vedea cu avocatul Ştefan Barbu şi cu Li-

liana. Ultima îl simpatiza foarte mult pe micul Emil şi nu se poate ca simpatia lui să fi trecut neobservată, deci nu văd nimic ciudat în relaţiile dintre ei... Cred că şi avocatul îl simpatiza... dar aici intervine ceva care nu putea decît să-i depărteze... Liliana putea să cucerească şi prin graţia ei tăcută, printr-o naivitate atît de uluitoare uneori, că mi se părea jucată. Etienne, însă, era tocmai contrastul lui Emil Radu. Foarte superficial, dar arogant în acelaşi timp, foarte guraliv, ba chiar gălăgios cu discursurile lui, şi apoi predilecţiile lui pentru artificii, setea lui de a-şi da importanţă, glasului lui vibrant, preocupările lui terestre, plăcerea lui de a trăi emoţii stupide... toate acestea şi multe altele nu se potriveau unui om ideal pentru anturajul micului Emil... Liliana, da. Ştefan Barbu, nu !... Mă întrebam mereu în ultimele zile... şi mă întreb şi acum : ce elemente comune puteau să-i unească pe ei, atît de deosebiţi ca firi, preocupări şi temperamente ?... La acestea aş putea să adaug şi răceala pe care o manifesta în ultima vreme micul Emil faţă de două persoane care îl preţuiau foarte mult şi pe care le preţuia şi dînsul la început. Se putea vorbi chiar de un ataşament între ele... Mă refer la scriitorul Dumitreş şi la Carmen.

O idee mai veche fulgeră prin mintea lui Marian :

— Nu ştiţi dacă în ultima vreme avocatul Ştefan Barbu era în jenă financiară ?

— Da... N-are nici un rost să vă ascund. Nu e vorba de jenă financiară. Avea nevoie urgent de bani pentru... pentru amicii lui de la Cleopatra.

— Ar fi putut — împins de necesitate — să apeleze pentru un împrumut la scriitorul Dumitreş sau la duduia Carmen ?

Maria Nistor se feri să dea un răspuns sigur.

— Aş prefera să întrebaţi persoanele respective...

— Vom face şi aceasta... Dar mai înainte v-am ruga să ne spuneţi cum se comportă avocatul Ştefa Barbu ca datornic.

— Ireproşabil ! răspunse profesoara fără cea mai mică ezitare. Îşi respectă termenele cu sfinţenie.

Răspunsul îl uimi pe Victor Marian. I se părea că nu auzise bine. Nu-l credea capabil pe avocat de asemenea gesturi.

— Sînteţi sigură ? insistă el.

— Cel puţin din experienţa de pînă acum. A rămas de multe ori dator cu plata pensiunii, tot din cauza nopţilor de la Cleopatra ; a cerut chiar împrumuturi speciale, dar şi-a respectat întotdeauna termenele. Eu nu pot să-i reprozeş nimic...

Deruta în care se afla îl determină pe Marian să pună prima întrebare care-i veni în minte :

— Nu ştiţi ? Avocatul Ştefan Barbu suferă de migrene, de dureri de cap ?

— Etienne ? se miră profesoara. Nu l-am auzit niciodată plîngîndu-se. Dimpotrivă. De multe ori îi plăcea să se laude că n-a suferit în viaţa lui de dureri de cap, chiar dacă spunea aceasta după o zi şi o noapte de joc. E foarte rezistent.

— Credeţi că e un om sincer, cinstit, fără surprize ?

Ezitarea profesoarei era mai mult decît un răspuns. Aşa îşi închipui Victor Marian. Replica ei îi accentuă însă uimirea.

— Ştiu ce vă închipuiţi, spuse ea. La întrebările acestea, dacă nu se răspunde imediat şi foarte clar, sinceritatea răspunsului devine îndoielnică. Dumneavoastră mi-aţi cerut trei răspunsuri, nu unul singur. N-am ezitat gîndindu-mă la ce trebuie să răspund, ci la valoarea cu care aţi învesti dumneavoastră răspunsul meu. Pentru că faţă de sinceritate, cinste şi capricii, eu am anumite păreri personale. Nu le pot trata niciodată izolat, ci numai într-un context. De aceea, prefer să nu vă răspund, ci să vă las pe dumneavoastră să trageţi concluziile... Chiar dacă dumneavoastră în clipa aceasta m-aţi acuza de nesinceritate. În contextul pe care se bazează raţionamentul meu, eu mă consider însă sinceră. Şi cred că nu veţi putea susţine că asemenea întrebări şi răspunsuri generale — care pot fi date şi puse subiectiv, intenţionat, negîn-

dit — pot duce la descoperirea asasinului. Aceastea nu sînt niciodată fapte, ci păreri...

Victor Marian înțelese că are în fața lui o forță, și pentru moment îi recunoscu — prin tăcere și abandonarea întrebării — superioritatea. Era timpul s-o facă să vorbească despre ea.

— V-am ruga să ne răspundeți — dacă se poate cît mai exact — la cîteva întrebări, care privesc persoana dumneavoastră...

Surîsul fugar de pe fața ei îi aminti că folosise iarăși procedeele șefului său, dar constatarea aceasta îl bucură.

— Vă amintiți cu exactitate și, dacă se poate, cu martori ce ați făcut aseară între orele zece treizeci și unsprezece treizeci ?

Întrebarea era brutală, dar nu formularea ei o surprinse pe Maria Nistor.

— Între zece și jumătate și unsprezece jumătate ? repetă ea. Nu înțeleg de ce vă preocupă gesturile și mișcările mele după ora crimei.

— Vă rog să mă iertați, dar sînt împrejurări cînd ne interesează mai puțin — poate chiar de loc — faptul dacă persoana pe care o întrebăm înțelege sau nu rostul întrebării. Ne interesează în primul rînd răspunsul. Și o persoană inteligentă ca dumneavoastră poate să priceapă că o anchetă este de fapt un proces la care se adaugă mereu date și elemente noi, necunoscute altora, dar care pot să nască noi întrebări, să ridice noi probleme.

Profesoara nu se simți ofensată de tonul superior și ferm cu care i se vorbise. Parcă era într-o competiție și primea o replică la un gest mai vechi de-al ei, cînd își demonstrase la rîndu-i superioritatea.

— Voi încerca să-mi amintesc, spuse ea foarte calmă... La ora zece și jumătate eram în pat. Reciteam un pasaj dintr-un roman al scriitorului Al. Dumitreș : *Zbucium.*

Marian zări cartea pe noptieră. O luă și o răsfoi. Zări un semn de carte între paginile 152 și 153.

— Vă mai amintiți despre ce pasaj era vorba? întrebă el.

Profesoara nici măcar nu-i zîmbi cînd îi răspunse:

— Chiar foarte bine. E vorba de scena în care eroul principal al cărții, Darie Smult, încearcă pentru prima dată să se sinucidă. Se uită de la fereastră, de la etajul trei, vede un camion descărcînd zarzavaturi, un cerșetor dormind în zdrențe cu capul înălțat pe o treaptă de ciment, parcă ar fi răstignit într-o epocă modernă, în care nu mai sînt necesare crucea și cuiele...

— Mulțumesc, îi răspunse Marian. Unde v-ați încheiat lectura? Nu vă cer să-mi indicați pagina, ci pasajul...

— În momentul cînd Darie Smult își lasă mîinile să-i atîrne „ca niște bucăți de carne din care s-au scos oasele", iar capul i se prăbușește greu pe spate, trăgîndu-l înapoi... Apoi am ațipit...

— Mulțumesc... Și pentru memorie, și pentru amabilitatea și promptitudinea cu care mi-ați răspuns. După cum reiese din depoziția anterioară, nu multă vreme după ce ați ațipit s-a auzit detunătura...

Marian calculase în gînd. Între cele două scene redate de profesoară era exact numărul de pagini care ar fi necesitat o lectură de o jumătate de oră.

— Dacă-mi amintesc bine, continuă el, după ce a ieșit toată lumea în hol și s-au făcut primele gesturi și comentarii, printre persoanele care au părăsit holul — pentru un timp mai scurt sau mai îndelungat — vă numărați și dumneavoastră. Ați intrat în camera aceasta pentru a căuta calmante, din cauza stării în care se afla duduia Carmen. Cît timp ați rămas înăuntru?

— Nu pot să precizez foarte exact, răspunse profesoara. În orice caz, nu mai mult de trei minute...

— Imi imaginez că țineți medicamentele într-un loc anume. Erau necesare chiar trei minute pentru a descoperi că nu aveți în sertarul noptierei nici un calmant ?

— Da... recunoscu profesoara cu oarecare admirație. De obicei depozitez chiar acolo medicamentele. Bănuiam dinainte că nu le voi găsi, și în cîteva secunde mi s-a și confirmat bănuiala. Dar la drept vorbind, nu m-am înapoiat în cameră numai pentru asta. M-am descoperit, într-o clipă de luciditate, acolo în hol... Adică văzînd-o pe Carmen cum arată — într-o ținută cam sumară — m-am gîndit că și eu arăt la fel. Parcă mă vedeam într-o oglindă. Nu e cazul să mai spun ce s-a petrecut în cele trei minute. E de ajuns să vă uitați cum sînt îmbrăcată acum...

Înainte de a-i auzi tot răspunsul, Marian își plecase privirile spre podea. Își amintea cum era îmbrăcată : într-un capot gros de catifea, strîns pe trup, care-i scotea în relief carnația puternică. Dar oare cît timp îi era necesar să să îmbrace acel capot ? Zece, cincisprezece, douăzeci de secunde ?

Ca și cum i-ar fi ghicit întrebările, Maria Nistor îi răspunse cu un fel de bunăvoință ironică :

— Nici o rochie, nici măcar una lejeră, de vară, nu se imbracă peste cămașa de noapte...

Cam înfrigurat, Marian amînă calculele pentru mai tîrziu.

— După ce ați ieșit din camera dumneavoastră ați mai părăsit holul ?... Ați mai revenit în cameră ?

— Pînă la unsprezece și jumătate ?... Nu ! Am stat mereu lîngă Carmen. Dacă aveți nevoie de alibi... am stat chiar și după unsprezece și jumătate...

— Negăsind medicamente, o întrerupse Victor Marian, v-ați adresat scriitorului Al. Dumitreș. Cît timp a trecut pînă vi le-a adus ? Mai precis, cît timp a lipsit din hol ?

— Mi le-a adus foarte repede, răspunse profesoara. Nu pot să precizez, dar am avut această impresie că a trecut

foarte puțin timp pînă ce mi-a dat tabletele. Poate chiar mai puțin de un minut.

— Încă o întrebare... Vă amintiți cîtă vreme au lipsit din hol inginerul Traian Popa și avocatul Ștefan Barbu cînd au ieșit afară pentru a cerceta fereastra ?

Profesoara nu răspunse înainte de a se gîndi cîteva clipe :

— N-au revenit imediat. Chiar ne-am gîndit că s-a întîmplat ceva cu ei... Dar știți cum e cînd te apucă asemenea gînduri... Mai întîi rămîi într-un fel de paralizie. Îți închipui că persoana pe care o aștepți va reveni dintr-o clipă într-alta... Tocmai cînd scriitorul Dumitreș se hotărîse să pornească după ei — aproape că ajunsese la ușă —, cei doi au intrat. Dar n-au putut să lipsească mai mult de trei sau patru minute... Poate chiar mai puțin... Ni s-a părut, probabil din cauza nervozității, cam lungă așteptarea...

— Da... spuse într-o doară Victor Marian încercînd să-și adune gîndurile. Da ! Unde erați cînd Emil Radu și-a plătit prima rată pentru întreținere, cînd v-a plătit cei o mie două sute de lei ?

— În camera lui, chiar în prima zi a sosirii sale, imediat după ce l-am instalat în cameră...

— N-ați observat dacă avea o sumă mai mare la el ?

— Ba da ! răspunse prompt profesoara. A scos un plic dintr-o valiză și mi-a numărat o mie două sute de lei... Era un plic gros, plin cu bancnote de o sută de lei.

— Nu ați putea să faceți o apreciere oricît de aproximativă ?

Profesoara luă cartea pe care o ținuse cu cîteva minute în mînă Victor Marian. Încercă să refacă grosimea teancului de bancnote slujindu-se de grosimea cărții. După o scurtă ezitare, se hotărî. Prinse între degete un număr de pagini care reprezenta cam o treime din carte. Apoi se răzgîndi și mai eliberă cîteva file.

— Cam atît, spuse ea. Cartea arăta pagina 93.

— Cum erau bancnotele ? Vechi sau noi ?

— Amestecate, răspunse Maria Nistor. Cîteva — îmi amintesc foarte bine — erau noi-nouțe. Mă refer la cele pe care le-am primit... Nu pot să vă spun cu siguranță dacă în plic erau numai bancnote. Poate că se găseau și hîrtii, acte, și altele... introduse la mijlocul bancnotelor...

— Vă mulțumesc foarte mult, foarte mult, încheie Marian.

3

Ion Roman ciocăni de cîteva ori în ușa camerei numărul unu, dar nu primi nici un răspuns. Convins că și-a făcut datoria de oaspete nepoftit, apăsă încet clanța. Ușa era descuiată. Păși înăuntrul cu grijă și se simți deodată prins ca într-un vîrtej. Micul vestibul devenise locul de întîlnire a trei curente de aer. Unul pătrundea pe ușa pe care o deschisese el, altul pe ușa din dreapta care ducea în baie, deschisă și ea ca și fereastra băii, altul în ușa din față care duce în camera propriu-zisă. Ion Roman zări și fereastra camerei deschisă în toată lărgimea ei. Cînd păși pragul camerei constată cu surpriză că și fereastra din dreapta, care dădea spre șosea era deschisă. Și cu toate acestea, nesimțitor parcă la curentul tare și rece care circula prin încăpere, inginerul Traian Popa dormea dus într-un fotoliu mare și comod, așezat parcă într-adins exact în punctul unde s-ar fi întîlnit cele două diagonale ale camerei.

Înainte de a-și trezi gazda, Ion Roman aruncă o privire circulară în încăpere. Aceleași dimensiuni, același mobilier ca în camera victimei. Doar peretele era spart în două locuri, de două ferestre mari. Una se deschidea spre șosea, alta spre grădină. Patul era aranjat, nici nu se cunoștea că dormise ci-

neva într-însul. Pe o noptieră, lîngă pat, se afla o servietă, din care ieşea afară mîneca unei pijamale.

Inginerul dormea îmbrăcat. Numai pantofii şi-i scosese din picioare. În zadar tuşi Roman de cîteva ori şi mereu mai tare. Somnorosul nici nu se sinchisea. Răspundea prin sforăieli slabe.

Atitudinea aceasta nepăsătoare irită oaspetele. Prinse cu mîna dreaptă umărul inginerului şi-l zgîlţîi de cîteva ori, însoţindu-şi mişcarea cu un acces de tuse convulsivă. Cel din fotoliu sări ca fript. Trupul şi mîinile lui ajunseră — într-o fracţiune de secundă — la poziţia unui boxer în gardă. Era gata de apărare sau de atac. Se dezmetici însă repede. Braţele îi căzură moi de-a lungul trupului, dar încet-încet se urcară spre faţă, iar palmele şi degetele începură să frece cu putere ochii, încă adormiţi.

— Dormeam, se scuză el. Nu ştiu ce e cu mine... M-a trăsnit iarăşi un somn de plumb. Şi cînd dorm, zgomotele aproape că nu au nici un efect asupra mea. Numai mişcările mă trezesc.

— Nu e cam răcoare în cameră ? întrebă Ion Roman înghesuindu-se în haină. Poate că ar trebui închis un geam, sau chiar amîndouă... Acum, spre dimineaţă, aerul se răceşte la munte...

Inginerul Traian Popa se supuse rugăminţii oaspetelui, închise amîndouă ferestrele, apoi se aşeză în acelaşi fotoliu în care dormise pînă atunci. Cele cîteva secunde cît scosese capul pe geam şi înfruntase aerul rece cu ochii închişi îl treziseră de-a binelea. Nici urmă de buimăceală nu se mai vedea pe faţa lui.

— Oamenii cu conştiinţa curată şi împăcată adorm repede, spuse el. Nu ştiu cum aş putea să vă conving că nu sînt amestecat cu nimic în afacerea asta sîngeroasă...

— Aveţi vreo bănuială cu privire la identitatea asasinului ? întrebă Ion Roman.

Inginerul Traian Popa tresări, parcă atacat de o idee care-i trecea prima dată prin minte.

— Pînă acum nu m-am gîndit la asasin, se destăinui el. M-am gîndit numai la victimă, la fostul meu coleg. Abia cînd m-ați întrebat dumneavoastră m-a trăsnit o idee... Poate că e o aiureală, nu știu cum să vă spun... Eu nu cred că asasinul este un bărbat. Nu e în firea unui bărbat să-și pună mintea cu un infirm, cu o șchioapă de om ca Radu Șt. Emil. În cel mai rău caz i-ar trage o palmă, și cu asta s-ar sfîrși totul... Deși nu prea îl văd pe bărbatul care ar ridica mîna împotriva unei ființe atît de plăpînde ca Emil... Eu m-aș fi răstit la el ca la un copil... Aici, în crima asta, e ceva diabolic, ceva feminin. Numai o femeie, în criză de isterie, ar putea comite o astfel de faptă...

— Dumneata — îl întrerupse Ion Roman — îți închipui că micul Emil a fost ucis gratuit, fără motiv...

— Păi altminteri de ce să-l fi ucis? Nu supăra pe nimeni, nu atrăgea atenția nimănui, nici măcar nu era bogat, ca să fi atras vreun borfaș oarecare...

Inginerul Traian Popa tăcu brusc, parcă scuturat de altă idee neașteptată. În timp ce-i vorbea, Ion Roman îl supraveghea discret, cu cea mai mare atenție.

— Să presupunem... prin absurd... că micul Emil ar fi fost bogat și ar fi atras atenția cuiva asupra lui...

— Aha! pricepu inginerul. Vă gîndiți că o anumită persoană și-a făcut planul ca să-l jefuiască... E cam teoretică problema... Dar nici în cazul acesta nu văd de ce l-ar fi ucis... Un pumn în tîmplă sau un picior în burtă, și cu asta gata. Putea să-i ia totul, toată averea, și să-l ducă și pe el în spate, că nu era prea greu....

Ion Roman lovi scurt cu pumnul în masă, pentru a atrage asupra-i privirile inginerului și a-l observa în timp ce-și va depăna răspunsul. Voia să fotografieze reacția inginerului.

— Şi dacă borfaşul, dacă individul venit cu gîndul să-l jefuiască pe micul Emil, era o persoană pe care acesta o cunoştea ?...

Cîteva clipe, inginerul rămase năuc. Parcă nu înţelesese întrebarea. Primul gest pe care-l făcu fu acela de a se scărpina în cap. Apoi răspunse cam şovăielnic :

— Dacă hoţul era cunoscut de micul Emil ?... În cazul acesta, se cam complică situaţia... Nu ştiu ce să vă spun... Ar fi trebuit să aleagă un moment — pentru jaf — cînd stăpînul camerei nu era acasă... Să evite să-l întîlnească...

Aici voia să ajungă Ion Roman. O nouă ipoteză — la care nu se gîndise pînă atunci — îi venise în minte. Tăcerea subită a lui Traian Popa îi dădu ghes.

— Să presupunem că a intrat în cameră în absenţa proprietarului, în timp ce micul Emil lipsea. A observat că ieşise din pensiune, l-a văzut plimbîndu-se în grădină, a remarcat că lăsase lumina aprinsă şi uşa deschisă... şi s-a gîndit că a sosit momentul cel mai favorabil pentru a acţiona. A intrat tiptil în camera lui şi a început să scotocească. Şi deodată se trezeşte cu stăpînul camerei în spatele său !... Groaza că a fost descoperit şi prins într-o asemenea situaţie nu l-ar împinge oare la crimă ?

— Nu pot să vă răspund precis. Poate că da... Momentul ar fi fost într-adevăr cumplit. Borfaşul putea să-şi piardă firea, ar fi scos pistolul şi ar fi tras. Teoretic, aiuristic... Dar în cazul acesta, micul Emil trebuia găsit în mijlocul camerei, nu aşezat comod pe pat, ca după o vizită...

Ion Roman bănuise de la început că teoria lui are pe undeva o fisură, dar nu se aşteptase ca inginerul să descopere această fisură cu atîta uşurinţă. Nu putea totuşi să se despartă de teoria lui. De aceea, îşi imagină altă situaţie :

— Poate că micul Emil era în pat, poate că dormea. Firav cum este, acoperit cu pătura, borfaşul nici nu şi-a dat

seama că e cineva în pat. A început să caute febril, s-a lovit de ceva sau a făcut un oarecare zgomot, și deodată s-a pomenit privit, din pat, de cunoscutul lui, ridicat în capul oaselor. Cum ar fi reacționat în acest caz hoțul ?

— Eu nu pot să suport teorii din astea, se împotrivi inginerul Traian Popa. Ce să caute un hoț la Emil Radu ? Ce să fure de la el ? Hainele ? Pantofii ?... Doar dacă era un copilandru... Ce să fure de la el ? Clasorul cu timbre vechi ? Cîteva sute...

— Cînd ați văzut clasorul lui ? întrebă brusc Ion Roman.

Întrebarea aduse o expresie de uimire pe fața inginerului.

— Nu înțeleg de ce vă interesează clasorul !.... O amintire din timpul școlii, fără nici o valoare... Tocmai mă gîndisem să-l cer de la dumneavoastră, după terminarea anchetei, ca să am o amintire de la el...

— Eu aștept un răspuns ! spuse Ion Roman cu glas ferm. Cînd ați văzut clasorul cu timbre ?

— Chiar ieri după masă... Emil Radu își făcea vînt cu el, se apăra de căldură, în vreme ce discutam, acolo, la vila în care stau. M-am mirat cînd l-am văzut cu clasorul în mînă... Avusesem și eu unul asemănător, dar l-am dat pe o înghețată... Să-l păstreze, după aproape douăzeci de ani, era o chestie... Mi-a răspuns că ține foarte mult la el, că printre timbrele acelea se afla o parte din viața lui... De, sînt unii oameni care-și păstrează cu sfințenie amintirile din tinerețe... Nu mi-a fost greu să-l înțeleg, mai ales că-i cunoșteam firea... I-am dat dreptate...

Ion Roman era hotărît să insiste asupra acestei povești.

— Nu-ți amintești cuvintele pe care ți le-a spus ? S-a mărginit să vorbească despre clasor numai ca despre o amintire ?

— Cam așa ceva... răspunse nehotărît inginerul Popa.

— Caută să-ţi aminteşti cuvintele lui Emil Radu ! se încăpăţînă Ion Roman. Aminteşte-ţi convorbirea despre clasor...

— N-a zis altceva... „Vechitura aceasta e foarte preţioasă, a spus el. Aici se află o parte din viaţa mea..."

— Te-ai uitat şi dumneata printre timbre ?

— Mai mult ca să-i fac plăcere, răspunse inginerul. L-am răsfoit în treacăt, apoi i l-am înapoiat. Mi-am amintit însă cîteva scene din liceu şi cred că am discutat despre ele. Una chiar m-a emoţionat. O uitasem de mult. Nu e o poveste prea frumoasă...

Ion Roman îi făcu semn cu mîna să continue.

— E cam penibilă, dar dacă dumneavoastră insistaţi... Pierdusem aproape o mie de lei la pocher, şi babacii nu erau acasă. Gangsterii cu care jucasem — nişte derbedei, nişte trişori, aşa cum am aflat mai tîrziu — m-au ameninţat că dacă nu le înmînez suma datorată pînă la ora douăsprezece, mă toarnă la direcţia şcolii... Ceea ce ar fi însemnat eliminarea mea, fără drept de apel, pînă la sfîrşitul anului. În cel mai bun caz... Poate din toate şcolile, fiindcă repetam clasa tot din pricina unei istorii asemănătoare... De la pocher am venit direct la şcoală. N-aveam unde să mă duc la ora aceea. Am ajuns cu aproape un ceas mai devreme. Nu peste mult timp a sosit şi Radu Şt. Emil. El venea întotdeauna primul la şcoală. Eu eram distrus. Mă bîntuiau — pe cinstea mea ! — gînduri de sinucidere. Nu ştiu ce m-a apucat şi i-am povestit totul lui Emil. El s-a îngrozit, mai ales cînd a auzit că vreau să mă sinucid. Zău că nu glumeam... Şi l-am auzit, parcă prin vis, spunîndu-mi că îmi va face el rost de mia aceea de lei. Luase bursa cu o zi înainte, vreo cinci sute de lei. Restul — zicea el — îl va procura vînzînd nişte timbre de valoare, pe care le moştenise de la tatăl lui. Şi într-adevăr, pînă la ora douăsprezece mi-a făcut rost de toţi banii. Timbrele le-a vîndut la nişte colegi. Borfaşii care mă trişaseră erau la poarta

şcolii. Nu mă amenințaseră în van. După cîteva zile — cînd s-au întors babacii — i-am înapoiat datoria. Dar din păcate, timbrele nu şi le-a mai putut cumpăra înapoi. N-au vrut ăilalți să i le vîndă, sau poate că nu mai erau în proprietatea lor. Cam asta-i povestea. După cum vedeți, destul de cumplită...

Ion Roman îl ascultase cu toată atenția, dar nu-şi dădu în vileag nici un gînd. Îşi continuă întrebările.

— Cînd ai văzut clasorul cu timbre ultima dată ?

— Cînd l-am văzut ultima dată ? spuse aproape înfricoşat inginerul Traian Popa. L-am văzut în camera lui Emil, după ce s-a forțat uşa. Eram în spatele sergentului-major şi al doctorului. Mă înălțasem în vîrful picioarelor ca să-l văd pe Radu Emil. Cînd i-am zărit gaura aceea în mijlocul frunții am simția că mi se moaie picioarele, deşi sînt un om care nu-şi pierde prea uşor cumpătul. Am făcut un pas înapoi, şi din întîmplare privirea mi s-a oprit asupra noptierei. Sertarul era deschis. Timp de o secundă, am văzut clasorul în sertar. Apoi doctorul Luca s-a aplecat deasupra cadavrului şi în mişcarea lui a închis, fără să vrea, sertarul noptierei... Abia acum, cînd mi-ați amintit de clasor, mi-am amintit şi eu scena...

— Sînt convins — accentuă Ion Roman — că-ți vei păstra aceste spuse şi le vei repeta şi în fața tribunalului...

— Sigur că da ! răspunse inginerul, năucit. Dar nu înțeleg ce importanță poate să aibă povestea asta cu clasorul... N-am făcut o glumă cînd v-am spus că mă gîndisem să vi-l cer pentru a-l ține ca amintire... Poate că vechitura aceea a fost salvarea vieții mele... Acum însă...

— Acum te-aş ruga să-ți reamintești ce ai făcut între ora zece şi jumătate şi ora unsprezece şi jumătate.

— V-am mai spus o dată... se revoltă inginerul. Dormeam. M-a trezit împuşcătura. Am adormit imediat ce am ajuns în această cameră, după ce m-am despărțit de Emil. Pe

urmă... V-am spus ce am făcut și pe urmă... N-am ascuns nimic. S-ar putea doar să fi uitat ceva... De aceea v-am rugat, la primul interogatoriu, să-mi puneți dumneavoastră întrebări... Dacă aveți anumite dubii, vă rog și acum același lucru.

— Vrem anumite precizări ! îi spuse Ion Roman cu voce dură. De pildă... vrem să știm pentru ce ați ieșit afară din clădire și cît timp ați rămas în grădină sau în pădure.

Inginerul Traian Popa izbutise să-și învingă nervozitatea. Își încrucișă brațele și răspunse ca unui adversar :

— La prima întrebare v-am răspuns, și nu mai am chef să repet a doua oară. Dacă aveți unele nedumeriri, v-aș ruga să dați cărțile pe față... La urma urmei, nu-mi pasă. Nu l-am ucis eu pe Radu Emil, și oricît v-ați strădui nu veți putea dovedi o faptă pe care n-am comis-o. De ce să mă neliniștesc ?

— Asta mă întreb și eu... Dacă aveți conștiința curată și împăcată, de ce sînteți atît de neliniștit ? De ce nu răspundeți deschis la întrebările noastre ?

Inginerul Popa fu primul care dădu cărțile pe față.

— Fiindcă situația în care mă aflu și unele ironii ale hazardului mă fac suspect în ochii dumneavoastră... Știu că e foarte greu să dovedesc că nu eu m-am invitat la Radu Emil, ci el m-a invitat pe mine aici... De asemenea nu pot să vă spun nici un cuvînt cu privire la motivul care l-a îndemnat pe colegul meu să mă invite — netam-nesam — pentru o noapte la cîțiva metri de camera în care a fost asasinat... Și în plus, probabil că sînt unul din puținii care-l cunoșteau pe cel ucis mai de multă vreme... Dar pentru că nu l-am omorît eu, e stupid și absurd să-mi fac probleme. Dacă mă vedeți în postura de asasin, dovediți ! Nu e o aiureală ? Pentru ce să-l ucid ? Ca să-i fur clasorul acela fără nicio valoare ?... Nu se ucid oamenii pentru asemenea fleacuri, chiar dacă sînt amintiri vechi...

Ion Roman se uita la inginer ca la un năuc, ca la un smintit. Oare își bătea joc de el, sau interpreta cu o artă nemaipomenită rolul unui naiv imbecil ?

Se debarasă însă repede de această întrebare. Înțelese că inginerul joacă tare. Nu trebuia să se mulțumească, liniștit, cu impresii și bănuieli. Avea nevoie de dovezi. În clipa aceea, Ion Roman își dădu seama că rolul său nu e numai acela de a stabili vinovăția inginerului, ci de a stabili — dacă era cazul — și nevinovăția lui...

Se hotărî să-și păstreze — pînă la sfîrșitul interogatoriului — un ton de politețe.

— Aveți dreptate, spuse el fără căldură ; un nevinovat nu trebuie să se teamă în fața organelor de anchetă... De aceea vă îndemn să răspundeți la întrebările pe care vi le-am pus... Sau dacă sînteți convins că la prima întrebare — asupra motivului care v-a determinat să părăsiți clădirea — nu mai aveți nimic de adăugat, atunci vă rog să răspundeți la cea de-a doua întrebare : Cît timp ați rămas afară ?

Inginerul Popa sesiză schimbarea care se petrecuse în atitudinea anchetatorului. Calmul său era manifest de astă dată.

— Nu pot să precizez în unități exacte de timp. Mă voi strădui să calculez acum în fața dumneavoastră. Timpul pe care l-am făcut pînă la fereastră, ezitarea mea... apariția avocatului Ștefan Barbu... discreția pe care mi-a cerut-o cu privire la întîlnirile noastre de la Cleopatra... raita pe care am făcut-o la marginea pădurii... În total, cred că trei-patru minute...

— Ați amintit despre o raită pe care ați făcut-o la marginea pădurii... Amănuntul acesta nu ni l-ați spus la primul interogatoriu.

— Nu mai știu... răspunse inginerul Popa foarte liniștit. S-ar putea să nu vi-l fi relatat. Poate că-l uitasem... sau mi s-a părut că nu vă interesează ce s-a întîmplat afară după ora

crimei... Nu pot să-mi dau seama... Dacă m-aţi fi întrebat, cred că v-aş fi răspuns. N-aveam de ce să ascund un asemenea lucru...

— V-aş ruga să insistaţi asupra acestei raite. Cine a avut iniţiativa ? Cît a durat ? În ce parte aţi făcut-o ? Dacă aţi observat ceva deosebit în timpul ei...

— La dispoziţia dumneavoastră... răspunse inginerul, cu gîndurile în altă parte. Cine a avut iniţiativa ?... Mi se pare că avocatul. Ne opriserăm în faţa intrării şi probabil că eram amîndoi jenaţi de rugămintea de a fi discret. L-am întrebat ce facem, într-o doară, mai mult ca să risipesc jena. El mi-a răspuns că ar fi bine să facem un tur. Şi atunci ne-am înţeles ca el să colinde prin partea oupsă locului unde s-a comis crima, iar eu, paralel cu clădirea, pe la marginea pădurii, în partea din faţa ferestrei victimei.

— Aţi discutat atunci, pe loc, aceste amănunte ?

— Nu ! El mi-a spus că se duce „încolo" şi a arătat spre stînga, iar eu automat am arătat cu mîna spre dreapta.

— Prin urmare, n-aţi făcut împreună recunoaşterea. Ci fiecare în altă direcţie.

— Da... răspunse inginerul. A fost o înţelegere mutuală. Dar eu cred că mai degrabă din nevoia de a face ceva, de a ne mişca în aer liber. Nu ştiu de ce, dar am avut senzaţia că oricît aş înainta în pădure sau spre poartă nu-l voi întîlni în nici un caz pe asasin... De altfel, nici nu sînt fricos din fire...

— Cam cît timp a durat această raită ?

— Cel mult două minute... Parcă ne-am fi înţeles amîndoi şi am fi făcut-o cu ochii pe ceas. În momentul cînd am ajuns eu la lumină în faţa verandei, a apărut din întuneric şi avocatul. Nimic, am spus eu ; nimic, a spus el. Apoi am intrat amîndoi înăuntru...

— Cam pe unde ţi-ai petrecut cele două minute de recunoaştere solitară ?

Schimbarea sesizată în tonul lui Ion Roman părea că-l irită iarăşi pe inginer.

— Am ajuns pînă la marginea pădurii... Am şi înaintat cîţiva metri în desiş. Mergeam pe o cărare bătătorită, care pornea din dreptul verandei. Chiar îmi venise în gînd să mă caţăr pe un copac şi să mă uit spre camera lui Emil Radu... Dar mi-am dat seama că e absurd. Ce se putea zări înăuntru de la o asemenea distanţă ? M-am întors...

— Avocatul nu era, bineînţeles, în raza vederii dumitale...

— Nu ! Nici vorbă. Întunericul era atît de gros, că puteai să-l tai cu cuţitul.

— Ai observat ceva deosebit uitîndu-te spre clădirea pensiunii ? În vreme ce te înapoiai spre verandă...

— Absolut nimic... Toate cele patru ferestre erau luminate... şi două dintre ele — deschise. Cele de la camera mea şi de la camera lui Radu Emil... Încolo, nimic. Nici o mişcare, nici o siluetă...

Ion Roman dădu brusc glas întrebării care-l chinuia.

— Ai ajuns în recunoaşterea dumitale pînă la poartă ?

— La poartă ? ! se miră inginerul. Nici nu m-am gîndit să mă duc într-acolo. Am mers numai pe cărarea care duce la pădure... De fapt, era aşa de întuneric, că mi se părea tot timpul că mă aflu în pădure... Bîjbîiam cu mîinile înainte, ca să nu mă izbesc de ceva... Îmi dădeam seama că fac o treabă inutilă... dar mă ducea înainte inerţia... Din cînd în cînd întorceam capul...

— E într-adevăr un noroc că nu te-ai izbit de vreun arbore, recunoscu Ion Roman. Pare cam neverosimilă, cam absurdă această recunoaştere inutilă, prin întuneric...

— V-am spus că aceasta a fost şi impresia mea... Acum, ideea mi se pare şi mai tîmpită...

— Pe avocat nu l-ai văzut decît la înapoiere, în faţa verandei.

— Nici nu m-am gîndit să mă uit după el. Întunericul...

— Prin urmare, nu te-ai apropiat de poartă... spuse Ion Roman în încheiere. Vei rămîne mai departe la dispoziţia noastră.

4

Liliana Maior îl invită pe doctorul Tudor să ia loc într-un fotoliu, iar ea rămase cîteva clipe în picioare, rezemată cu spatele de pervazul ferestrei, parcă anume ca să fie admirată în toată splendoarea ei. Era înaltă şi subţire, avea mijlocul foarte îngust, picioare fine şi lungi, sînii rotunzi şi liberi. Supleţea şi armonia corpului erau acel ceva care-i imprima chipului o expresie pe care doctorul Tudor o găsi spontan într-un termen franţuzesc : *exquise*. Figura ei nu avea nimic neobişnuit, trăsături sigure, delicate, ochi cam întunecaţi, doar părul, foarte bogat şi ondulat în toată lungimea lui, izbea prin culoarea sa de aur mat. Trupul şi părul înnobilau chipul Lilianei, aceasta fu prima părere a oaspetelui.

Doctorul Tudor se mulţumi cu o privire fugară, aproape imperceptibilă. Îi era însă de ajuns ca să-şi dea seama că tînăra din faţa lui — îşi aminti buzele ei ferme şi bărbia purtată cu siguranţă — are mari rezerve de voinţă şi rezistenţă, dar în acelaşi timp — îşi aminti privirile întunecate, instabile — e cutreierată de nelinişti şi nehotărîri.

— Sînteţi obosit... constată ea cu o uşoară nemulţumire, apoi se aşeză vizavi de oaspete, picior peste picior, într-un fotoliu comod. Mi-am imaginat că-mi veţi face totuşi o vizită...

— E mai mult decît o vizită, o corijă doctorul Tudor. E ceea ce se numeşte în termeni legali un interogatoriu. De aceea, v-aş ruga de la bun început să înlocuiţi impresiile

pasagere cu date precise. Bineînțeles, în momentele cînd vom avea nevoie, în primul rînd, de asemenea date.

— Sînteți doctor în drept...

— „Și în filozofie, completă Alexandru Tudor. În psihologie criminalistică. Numele dumneavoastră ?

— Liliana Maior, răspunse fără voia ei tînăra. Credeam că ați aflat numele meu...

— L-am aflat, o liniști doctorul Tudor. Dar în afară de formalitatea pe care o reprezintă întrebarea, m-am gîndit că asemeni altor artiști care se află aici, în pensiune, s-ar putea să fi optat și dumneavoastră pentru un pseudonim.

— Pînă în clipa aceasta n-am știut că Al. Dumitreș e un pseudonim, descoperi Liliana. Alt artist nu cred că se mai află în pensiune... Eu aș fi folosit singularul.

Frumoasa zeiță voia să se impună, iar doctorul Tudor n-o lăsă să-și desfacă aripile.

— Depinde de părerea pe care o poate avea o persoană sau alta despre ceea ce se numește în unele cercuri „arta modei".

Dacă doctorul Tudor s-ar fi uitat în clipa aceea la Liliana, ar fi descoperit pe chipul ei o expresie stranie, care împletea admirația, curiozitatea și nemulțumirea. El se hotărî doar să continue.

— Dar întrucît lucrul acesta nu prezintă încă nici o importanță în cazul care ne preocupă și care a provocat această întîlnire forțată, ar fi nimerit să trecem mai departe.

— Ați omis să-mi cereți unele date, încercă să se răzbune Liliana. Adresa, profesiunea, vîrsta... starea civilă.

— Unele le cunoaștem, altele le bănuim... sau le vom cunoaște în cursul acestui interogatoriu, o temperă doctorul Tudor.

Și se întîmplă așa cum prevăzuse el. Tînăra înțelese că nu-și poate *încă* impune voința. Se retrase într-o atitudine docilă, prefăcută. Își strînse genunchii, își coborî cu un gest

inutil fusta, apoi lovi de cîteva ori cu vîrful pantofilor în covorul moale, în semn de aşteptare. Parcă era o elevă în faţa unui examinator sever, neînduplecat, căruia îi recunoştea — pentru un moment — superioritatea.

— S-ar putea ca întrebările şi mai ales răspunsurile — o avertiză doctorul Tudor — să depăşească limita convenţională a discreţiei. Vă rog să aveţi îndrăzneala să faceţi acest act, gîndindu-vă tot timpul că nu ne aflăm aici numai pentru a demasca un asasin odios, ci şi pentru a feri de bănuieli şi jigniri oameni inocenţi.

O tresărire uşoară, involuntară scutură pentru o clipă atitudinea calculată a Lilianei. Şi-o continuă printr-o plecare a capului — gest care nu voia să-şi trădeze imediat semnificaţia.

— Doriţi să purtăm această... discuţie prin întrebări generale, sau vi se pare că rezultatele ei ar fi mai bogate şi mai eficiente slujindu-ne de întrebări precise ?

Liliana îşi dezvălui imediat atenţia şi inteligenţa.

— Deoarece opţiunea aţi făcut-o dumneavoastră prin calificarea indirectă a celei de-a doua metode, cred că ar fi mai bine să plecăm de la această convenţie.

— Foarte bine ! spuse doctorul Tudor. Am fost convins că veţi răspunde astfel... Introducerea nu mi se pare prea lungă, de vreme ce am căzut de acord asupra calităţii startului... Da !... Unde l-aţi întîlnit pentru prima dată pe Emil Radu ?

— Aici în pensiune, la...

— Aţi remarcat ceva deosebit la dînsul chiar în prima zi în care l-aţi văzut ? se grăbi doctorul Tudor cu întrebarea, pentru a nu o lăsa să se piardă în digresiuni şi impresii inutile.

— Timiditatea excesivă... şi încă o atitudine sau o expresie nelămurită, care completa portretul unei fiinţe dotate cu un gust şi cu o fineţe deosebite. De altfel, nu m-am înşelat...

— Înfățișarea lui nu vi s-a părut nici o clipă respingătoare ? Iertați-mă că folosesc acest termen în caracterizarea unei persoane pe care o înzestrați cu atîtea calități remarcabile.

— Nu știu... Amintirile sînt prea confuze în momentul acesta. Bănuiesc însă că da... Cred că de aici a pornit și curiozitatea sau interesul meu față de el. Contrastul dintre înfățișarea fizică și potențialul sufletesc. În lumea artiștilor, asemenea contraste nu constituie un fenomen rar. Cred că nu e cazul să vă dau exemple... Eram — ca să spun așa — pregătită pentru orice surprize. Am simțit totuși o anumită durere văzîndu-l. De aceea cred că m-a înspăimîntat înfățișarea lui. Cu timpul însă, am reușit să-l văd — fără să-mi impun aceasta — numai pe dinăuntru.

— Puteți să delimitați mai multe momente în relațiile pe care le-ați avut cu el ? De pildă, una de crescendo și alta...

Doctorul Tudor se mulțumi să lase fraza în suspensie. Liliana clătinase de cîteva ori din cap, ușor, fără voință.

— Da... răspunse ea, încă meditînd. Mă gîndesc... În sfîrșit, mai bine să mă rezum la răspunsuri precise. A existat o perioadă de crescendo și o alta...

De astă dată făcu ea suspensia, dar doctorul Tudor parcă se aștepta la acest lucru.

— Ce elemente vă determină să calificați astfel prima perioadă a conviețuirii micului Emil la pensiunea Trandafirul alb ?

Deși nemulțumită de turnura pe care o lua discuția, Liliana se văzu nevoită să răspundă, dar nu fără a face rectificarea pe care o credea necesară :

— Prima perioadă a conviețuirii lui aici nu se poate numi, nu se poate califica drept crescendo. A fost o perioadă de observații și tatonări reciproce...

— Prin urmare, persoana lui stîrnise interesul tuturor... spuse doctorul Tudor, dar se răzgîndi, pentru că adăugă ime-

diat, cu o ușoară insinuare în voce : Sau poate un *anumit* locatar o transformase în obiect de interes general...

Liliana ar fi vrut să i se citească în ochi admirația.

— Da ! aprobă ea. O anumită persoană — și cred că nu aveți nici o îndoială cu privire la identitatea ei — a atras atenția celorlalte persoane asupra aceluia pe care l-am numit mai tîrziu micul Emil. Cu timpul au apărut, bineînțeles, alte persoane care și-au revendicat acest merit...

— Se poate deci vorbi de o adevărată competiție pentru a cuceri atenția și favorurile micului personaj... În afară de ceea ce ați spus mai înainte — mă gîndesc la impresiile pe care vi le-a făcut în primele zile —, în ce termeni, în ce alți termeni puteți traduce farmecul lui ?

— E foarte greu să găsesc expresiile cele mai potrivite. E ca în muzică. Degetul găsește imediat locul care va face să se audă sunetul voit, sau mai bine zis sunetul necesar, fidel... Micul Emil vorbea foarte puțin, dar fața lui exprima cu o fidelitate extraordinară sentimentele dezvăluite sau ascunse ale celui care îi vorbea... Nu știu dacă mă înțelegeți... adică sînt convinsă că da... Ceea ce n-ai fi fost în stare tu, care îi relatai ceva, să descifrezi ca simțire, citeai pe fața lui, în atitudinea lui, în gesturile lui tăcute. Aveai mereu impresia că te dublează... și-i simțeai necesitatea ca pe ceva care îți aparține. N-am întîlnit încă această calitate neobișnuită, unică aproape, la nici un om pe care-l cunosc...

— Impresia aceasta se acorda și cu o senzație... cu un sentiment, cu o necesitate de posesie ? întrebă doctorul Tudor.

— Uneori da... răspunse Liliana. Alteori, gîndul acesta părea un sacrilegiu, o nedreptate... se transforma chiar în spaimă...

— Da... înțelese Tudor. Îmbrăcat în dimensiunile unui om obișnuit, cu nimic remarcabil, un oarecare om de pe stradă... dar păstrînd calitatea pe care cu atîta finețe ați descifrat-o...

Pauza intenționată, aproape o obligă pe Liliana să continue.

— Da ! spuse ea fără echivoc. Îmbrăcat chiar în înfăţişarea inginerului Popa, care solicita cu atîta ardoare atenţie ieri, la cabană, ar fi devenit idealul oricărui om. Nimeni nu-şi poate dori în viaţă o companie mai bogată, mai agreabilă...

Doctorul Tudor ascultase caracterizarea făcută de Liliana cu o atenţie deosebită, dar îşi ascunse sub expresia lui obişnuită de indiferenţă şi oboseală admiraţia care îl cuprinsese. Nu mai avea nevoie de alte caracterizări, de amănunte, de conţinutul discuţiilor care poate avuseseră loc între Liliana şi micul Emil. Tînăra artistă îl portretizase pe micul Emil prin cîteva trăsături magistrale. Aceasta era convingerea lui. Fără să ţină seama de starea de reverie melancolică, nostalgică în care se afla Liliana, îşi continuă, cu un ton voit formal, întrebările.

— Perioada cealaltă de descrescendo a apărut din senin, sau a fost condiţionată de un eveniment precis ?

O singură clipă îi fu necesară Lilianei pentru a se hotărî să joace cu aproape toate cărţile pe faţă.

— Mi-e teamă să nu vă dau un răspuns subiectiv. Eu aş deosebi mai multe elemente, mai mulţi factori care au provocat această perioadă de descrescendo. Mai întîi acea competiţie cu caracter aproape posesiv pe care trebuia s-o suporte micul Emil. Cu cîteva excepţii, toţi voiau să-i intre în graţii şi să-l cucerească. Şi în primul rînd doamnele, şi în primul rînd artista de vizavi...

Era o nuanţă de răutate în glasul ei, pe care de altfel nici nu încercase s-o ascundă.

— Aţi amintit de cîteva excepţii, se grăbi doctorul Tudor să profite de pauză. Acum e rîndul meu să vă întreb dacă nu era cazul să folosiţi termenul la singular.

— Nu ştiu... Poate că aveţi dreptate. La un moment dat mi s-a părut că nu numai doctorul Luca, dar şi scriitorul Al. Dumitreş îl cam evitau pe micul Emil... Mă gîndesc mai

cu seamă la primele zile de la sosirea lui la Trandafirul alb... Cred însă că e mai nimerit să-mi continui răspunsul celălalt... Competiția noastră cred că-l obosea pe micul Emil, sau mai degrabă îl paraliza... Mai adaug la aceasta insistența artistei de vizavi, care mi-a promis totuși că se va ocupa de ținuta mea vestimentară... Ea — ca să folosesc un termen destul de frecvent în lumea noastră — se ținea scai de dînsul... Remarc acest element în mod deosebit, adică scoțîndu-l din competiția generală... Au intervenit apoi relațiile neobișnuite dintre micul Emil și o persoană destul de gălnoasă, care se bucură în schimb de atenția fostei mele profesoare de gimnastică. E vorba de avocatul Ștefan Barbu. Nu înțeleg nici pînă acum ce a putut găsi micul Emil la acest om ! E un mister pentru mine înnodarea acestor relații. Cred că ele au avut un efect defavorabil asupra lui. Avocatul parcă-i împrumutase ceva din aroganța și superficialitatea lui... E de necrezut !

— Care este — după părerea dumneavoastră — rolul poeziei în determinarea acelui descrescendo ?

Liliana tresări violent. Din fericire, doctorul Tudor n-o privea. Ținta privirilor sale era, ca și altă dată, vîrfurile pantofilor. Cînd își înălță capul văzu o figură calmă, peste care trecuse un oarecare val de neliniște.

— Eu, personal, neg rolul acestei poezii ca un factor de bază în determinarea perioadei de descrescendo, răspunse foarte sigur Liliana.

— Ca un factor de bază ? o obligă doctorul Tudor să revină cu o precizare în alcătuirea răspunsului.

— ...îi neg oricare rol, se hotărî în sfîrșit tînăra. În primul rînd pentru că poezia a apărut în plină perioadă de descrescendo. Și în al doilea rînd pentru că apariția ei confirmă perioada ; nu a avut nici un fel de urmări, nici un fel de consecințe asupra acestei perioade, în ciuda unor aparențe foarte grave...

„Rareori am întîlnit un om atît de inteligent", ar fi vrut să spună doctorul Tudor. Dar, conform obiceiului său, statornicit de multă vreme, se mulțumi să tacă.

— Fără relațiile pe care le avea în acea perioadă, continuă Liliana, fără să se fi produs o anumită schimbare în comportamentul său, micul Emil n-ar fi fost niciodată capabil de un asemenea gest !

— Prin urmare, nu aveți nici o îndoială cu privire la identitatea celui care v-a făcut cadou poezia, constată doctorul Tudor.

— Am crezut și eu la început că poezia mi-a fost trimisă de scriitorul Al. Dumitreș, mai ales că unele persoane mi-au arătat-o publicată într-unul din romanele sale. Certitudine însă nu aveam. O anumită impresie pe care mi-o făcusem îmi spunea că scriitorul Dumitreș nu poate fi autorul unui asemenea act. Atitudinea, gesturile și chiar vorbele sale — mă refer la relațiile noastre, dar pot să extind observația — nu-mi indicau omul capabil de asemenea gesturi romantice. El era mult mai reținut și mai terestru, parcă-și impunea o anumită comportare față de mine. Nu neg faptul că s-a interesat de persoana mea. Dar am avut mereu impresia că îl sperie ceva. În plimbările noastre era foarte tăcut, dureros de tăcut. Parcă tăcerea proprie îl făcea să sufere. Iar gesturile lui se opreau la jumătate. Nu știu ce-l reținea. O spaimă ?... Simțeam că vrea să-și înalțe aripile, dar foarte repede renunța la gest, rămînea numai cu intenția, ca și cum i-ar fi fost teamă că n-ar putea să ajungă în înalt... M-am gîndit foarte mult timp că mă întîlnesc cu un nou gen de timiditate. Dar nu cred că era aceasta. Părea preocupat de alte gînduri, mereu scormonit de altceva... Se uita la mine, dar parcă vedea pe altcineva. În ultimele zile am trecut, seara, prin fața ferestrei sale. Singură sau însoțită de cineva. Mă zărea sau ne zărea, dar se mulțumea numai să ne salute clătinînd din cap. Alteori, cînd ne întorceam în zori de la

vreo petrecere — în ultima săptămînă am cam abuzat de dans —, vedeam mereu lumină la fereastra camerei sale şi ca după un efort nemaipomenit de greu... Poate că sînt femei care preferă gloria scriitorului unui om viu lîngă ele... Eu aş dispreţui, aş detesta eroinele pe care mi le-ar face cadou un astfel de om, chiar dacă şi-ar cîştiga celebritate în rîndurile cititorilor, cum se vorbeşte despre Stela Drimu, eroina romanului *Singură*. Bineînţeles, dacă ar trebui să trăiesc lîngă el. În ultima instanţă m-aş fi simţit şi eu *singură* ca Stela Drimu, lucru pe care structura mea îl respinge... Iată cîte argumente pledau împotriva faptului că scriitorul Al. Dumitreş ar fi strecurat acea poezie sub uşa mea ! Nu aveam nevoie, pentru a ajunge la această concluzie, să ştiu că el era plecat la Bucureşti, aşa cum s-a întîmplat cu alţii... Autorul acelui gest romantic nu putea fi altul decît micul Emil. Şi m-am dus cu poezia la dînsul. Mi-a răspuns afirmativ, fără să rostească nici un cuvînt, fără să facă nici un gest. I-am simţit răspunsul din priviri, din starea lui. Vorbe, gesturi poate că m-ar fi înşelat. Dar expresia lui — imposibil !... L-am ameninţat cu degetul, iar el şi-a plecat privirile. L-am părăsit zguduită. Micul nostru Emil posedat de tristeţe...

Emoţia Lilianei îl contaminase şi pe doctorul Tudor. Făcu un mare efort pentru a reveni la atitudinea lui de aparentă nepăsare şi oboseală, care ascundea de fapt o atenţie şi o concentrare dincolo de obişnuitele limite umane.

— Aş dori foarte mult să ne puneţi la dispoziţie poezia, spuse el cu un ton care sfîşia violent atmosfera pe care o creaseră cuvintele Lilianei. E mai mult decît o dorinţă.

Tînăra se supuse ca fascinată. O singură nuanţă de căldură în vocea care-i poruncise, şi poezia ar fi rămas ascunsă în paginile unei cărţi aruncate pe şifonier. Liliana căută însă poezia în cartea aceea, o găsi şi i-o înmînă doctorului Tudor.

— Nici nu știu cum de m-am hotărît să v-o dau, spuse ea fără nici o bucurie. Și locul în care o pierdusem era stabilit în gîndul meu. Voiam s-o păstrez ca amintire...

— Nu vă pot promite nimic... deocamdată, îi oferi doctorul Tudor o vagă speranță. Există împrejurări cînd trebuie să avem puterea și curajul de a renunța la amintiri... sau chiar la posibilitatea de a ne crea amintiri...

Liliana simți în vorbele acelea, rostite cu nepăsare, o amenințare foarte grea.

— Posibilitatea de a ne crea amintiri... murmură ea. E prea tragic, pentru că se referă la vieți omenești...

Doctorul Tudor parcă n-o asculta. Citea poezia, copiată cu o adevărată artă pe o simplă foaie de hîrtie. Aranjamentul celor trei strofe, spațiile dintre rînduri și dintre strofe, sugerarea unui chenar neterminat prin cîteva combinații de semne foarte ciudate și cu toate acestea ușor de descifrat, fiecare în parte, dovedea un adevărat și foarte dezvoltat gust estetic. Lectura poeziei îi provocă însă un sentiment de nesiguranță. Se adresă imediat Lilianei :

— Nu aveți cumva romanul *Zbucium* la îndemînă ?

Liliana căută într-un raft al bibliotecii de pat și-i aduse cartea cerută.

— Am împrumutat-o de la artista de vizavi, care e înnebunită după cărțile lui Al. Dumitreș. Mi-a vorbit într-atîta despre ea, încît m-am simțit obligată să i-o cer, măcar de formă...

— N-ați citit-o ? întrebă surprins doctorul Tudor.

— Am început-o... dar mi s-a părut prea tristă și mai ales îi bănuiesc sfîrșitul. Ca și Stela Drimu din *Singură*, sînt convinsă că și Darie Smult se va sinucide pînă la urmă... Nu sînt aptă acum... adică n-am fost aptă pînă acum... pentru sentimente triste... Am venit aici ca să mă recreez, ca să mă distrez. Din nefericire...

Doctorul Tudor compara poezia copiată la mașină cu poezia din carte. Cînd ajunse la ultima strofă se lămuri.

— Am întîlnit această poezie nu demult... În altă parte. Și mi s-a părut că între poezia din roman și fragmentul în care am citit-o prima dată și între varianta care v-a parvenit dumneavoastră există cîteva nepotriviri. Într-adevăr. Micul Emil a făcut cîteva modificări în ultima strofă. Vă voi citi ambele variante. Iat-o pe cea din roman și din fragmentul amintit :

N-am altceva decît aceste visuri.
Puterile mi-s ca un vînt de munte
Care-a uitat să iasă din abisuri.
Iar voi dormi cu un atlas pe frunte...

Iat-o și pe cea din varianta care v-a parvenit :

Și n-am nimic decît aceste visuri.
Tăriile mi-s ca un vînt de munte.
El a uitat să iasă din abisuri.
Mă voi trezi cu un atlas pe frunte...

Micul Emil a modificat începutul fiecărui vers din ultima strofă... Și nu înțeleg ce l-a determinat la această operație. Intervențiile lui nu schimbă aproape de loc sensul versurilor în parte sau al strofei în general. Poate numai la ultimul vers, deși și aici numai în aparență... De altfel, după părerea mea, intervenția lui slăbește — foarte puțin, dar totuși slăbește — calitatea strofei...

Și Liliana părea preocupată de cele două variante. Nu-i fu greu să remarce deosebirile semnalate de doctorul Tudor cînd avu în mînă ambele variante.

— Intervenția lui s-ar explica numai dacă ar fi urmărit să realizeze un acrostih, spuse ea. N-a schimbat decît începutul versurilor. Altă explicație nu găsesc...

— M-am gîndit și eu la această posibilitate, spuse doctorul Tudor în timp ce lua din mîna Lilianei foaia dactilo-

grafiată. Am reținut inițialele versurilor din varianta micului Emil : Ş, T, E, M. Le-am citit şi de jos în sus : M. E, T. Ş. Nu pot să descopăr acrostihul în care am sperat... Ciudată intervenţie ! De altfel, întreaga lui personalitate e foarte ciudată...

Doctorul Tudor descoperi că spusese prea mult, dar Liliana parcă atîta aştepta.

— Exact aceasta e şi părerea mea, spuse dînsa. Mai ales după cele ce s-au întîmplat, micul Emil îmi pare şi mai ciudat. Mereu mi se pare că l-am mai văzut, că l-am mai întîlnit undeva... Dar nu-mi pot aminti unde... Era imposibil să nu-l remarc din cauza înfăţişării lui... neobişnuite...

Doctorul Tudor o privi drept în ochi şi cu un interes pe care de astă dată nu şi-l mai ascundea. Dar nu insistă asupra destăinuirii ei de moment. Se mulţumi deocamdată cu atît. Fără nici un preambul, trecu la o întrebare cu totul de altă natură.

— Aţi spus mai înainte, cam într-o doară, că l-aţi întîlnit la cabană pe inginerul Traian Popa. I-aţi schiţat sumar şi portretul. Îl cunoaşteţi mai de mult ?

— Nu ! răspunse Liliana foarte mirată. Doar l-am remarcat acolo din cauza insistenţei cu care voia să se facă observat... Gesturi cam primare. Echilibristică, acrobaţie, forţă... Mi-am închipuit că e un sportiv profesionist în concediu... De cunoscut însă, l-am cunoscut aici, în hol, după împuşcătură... Poate că nici nu l-aş fi remarcat acolo dacă nu umblam în căutarea cheii. Ducînd mîinile în buzunarele şortului, am constatat cu surprindere că îmi dispăruse cheia de la intrarea în pensiune. Nu era mare pagubă, totuşi... Căutînd-o pe drumul pe care venisem, m-am pomenit cu el în faţă. M-a întrebat ce caut, dar nu i-am răspuns. Nici el n-a mai insistat. A trecut de-a dreptul la spectacol...

— Pînă la urmă, aţi găsit cheia ?

— Nu !... Cred că am pierdut-o în altă parte... Într-o ascensiune trecătoare, pe care am făcut-o împreună cu doctorul Luca, imediat după accidentul scriitorului Dumitreș. M-am cățărat pe burtă, de cîteva ori am căzut și m-am rostogolit, mi-am julit și picioarele ; doctorul Luca, de asemenea... Cred că atunci am pierdut-o...

— Da... încuviință doctorul Tudor, cu gîndurile în altă parte. Vă mai amintiți ce ați făcut aseară între ora zece și jumătate și ora unsprezece și jumătate ? Sper că nici de astă dată memoria nu vă va înșela... Mai ales că întrebarea privește direct persoana dumneavoastră, și răspunsul poate avea consecințe favorabile sau ne... Și ar fi de preferat să existe o altă persoană care să certifice spusele...

Liliana nu mai era cea dinainte. Fața ei se strîmbă într-o grimasă care o urîțea. Din fericire, enervarea ei nu ținu multă vreme.

— Imediat după masă... adică nu imediat... Cam pe la nouă și jumătate am plecat la plimbare, însoțită de doctorul George Luca. Și ne-am întors după zece și jumătate, cam pe la unsprezece fără un sfert... Poate ceva mai devreme sau mai tîrziu... Nu ne-am uitat la ceas. Era întuneric de altfel...

— V-ați plimbat în grădină sau ați ieșit pe șosea ? Mai precis : am vrea să știm dacă v-ați reîntors la pensiune folosind intrarea de la șosea...

— Ne-am plimbat prin pădure, răspunse Liliana cu voce dușmănoasă. Am ieșit și la șosea, dar folosind poteca din pădure. Și tot pe-acolo ne-am întors... N-am intrat pe poartă...

— În ce direcție v-ați plimbat ? Spre Cleopatra, sau spre Cerbul de aur ?

Erau întrebări atît de precise, și vocea cu care erau rostite era așa de fermă, încît Liliana, fără să vrea, se supuse și căută răspunsurile.

— Ne-am plimbat spre Cerbul de aur, dar n-am ajuns pînă acolo... Erau prea multe mașini pe șosea... Ne orbeau farurile...

— N-ați remarcat nimic deosebit cînd ați ajuns în preajma pensiunii ? O mișcare, un zgomot, o siluetă oarecare ? Nu v-ați uitat nici o clipă spre poartă ?

— Extraordinar ! spuse tînăra. Ați discutat cu doctorul Luca ?

Alexandru Tudor preferă să răsfoiască în tăcere cartea lui Dumitreș. Aștepta răspunsul. Liliana se conformă și de astă dată.

— Cînd am ajuns în apropierea pensiunii, doctorul Luca a văzut o umbră lîngă poartă. Eu n-am zărit nimic. El m-a obligat să stau locului — cam violent —, apoi s-a dus într-acolo. S-a întors însă peste două minute, spunîndu-mi că umbra nu era altcineva decît micul Emil. Probabil că se plimbase singur și tocmai se întorcea spre pensiune. George l-a văzut intrînd pe ușa verandei...

— După cît timp i-ați urmat exemplul ?

— Imediat... În mai puțin de două minute, eram și noi înăuntru. Se făcuse frig...

— Nu v-ați uitat la ceas cînd ați ajuns în hol ?

— Mi se pare că era unsprezece fără un sfert sau unsprezece fără zece... Între aceste limite...

— Da... murumră doctorul Tudor. Ați lăsat ușa de la intrare încuiată ? Mi se pare că e obligația fiecărui locatar să facă acest lucru după o anumită oră.

— Întocmai. George a descuiat ușa, am intrat și... Nu e nevoie să se încuie ușa. Trebuie doar împinsă, se închide automat... George însă, meticulos cum e, a cercetat dacă ușa e încuiată. Era.

— Ați intrat imediat în cameră ? întrebă doctorul Tudor apăsînd pe ultima silabă a ultimului cuvînt.

Insinuarea lui dură fu imediat sesizată de Liliana.

— Doctorul George Luca e logodnicul meu... Şi afirmaţiile mele sînt totdeauna foarte precise.

— Pînă acum nu le-am pus la îndoială, o temperă Tudor.

— Ne-am despărţit în hol... Fiecare a intrat în camera lui. Era tîrziu, şi vorbele... Ne obişnuisem cu tăcerea din pădure...

— Aţi mai ieşit din cameră pînă în clipa cînd aţi auzit detunătura ? Vă rog să răspundeţi fără nici o ezitare !

— N-am mai ieşit... se înspăimîntă Liliana descoperind uşurinţa cu care se supunea întrebărilor. Am deschis o singură dată uşa... Nu pot să găsesc o explicaţie gestului. Poate fiindcă am auzit zgomot de paşi în hol... Nu era nimeni... dar fusese cineva... Avocatul Ştefan Barbu. Tocmai intra în camera lui...

— Altceva n-aţi mai remarcat ? Uşa de la camera numărul trei era închisă ?

— Uşa de la camera numărul trei era închisă... Dar mi s-a părut că era deschisă uşa de la camera numărul doi... Nu pot să precizez. Parcă era crăpată... Am avut această impresie... Probabil că era stinsă lumina în camera numărul doi...

— Închipuiţi-vă că aţi fi în faţa tribunalului ! spuse Tudor ridicînd glasul. Era, sau nu era deschisă uşa de la camera numărul doi ?... Vrem un răspuns precis !

— Era deschisă... răspunse Liliana după un efort groaznic. Nu de tot. Era doar crăpată. Şi era întuneric în cameră. Am văzut reflexele luminii din hol pe ceva alb, lucitor, de mătase. Numai o fracţiune de secundă însă... Pata albă a dispărut imediat...

— Da... murmură doctorul Tudor. Unde eraţi şi ce făceaţi la ora cînd a răsunat împuşcătura ?

Liliana îşi acoperi faţa cu mîinile. Privea printre degete şi-l văzu pe doctorul Tudor palid, obosit, cu ochii închişi. Îşi desfăcu încet palmele, apoi îşi netezi faţa îndelung. Obrajii

i se înroşiseră. Deşi cu voce tremurată, răspunsul ei voia să fie sigur.

— Eram în pat... Mă pregăteam de culcare... Eram într-o asemenea situaţie, că a trebuit să-mi caut ceva la repezeală ca să pot ieşi în hol. De aceea am întîrziat...

„Eram într-o asemenea situaţie"... gîndi doctorul Tudor. Prin cîteva cuvinte, Liliana voia să-l oblige să renunţe la cea de-a doua întrebare. Ea ar fi răsunat ca o insultă, ca o obrăznicie, ca o jignire adusă pudoarei. O femeie goală, tînără, necăsătorită, nu putea fi în camera ei decît singură ! Acesta era rostul frazei. Se sculă din fotoliu şi se îndreptă cu paşi înceţi spre fereastră. Imită gestul cu care îl primise ea. Se rezemă de pervaz, şi de acolo puse întrebarea cu o voce plictisită :

— Cu cine mai eraţi în această cameră cînd a răsunat împuşcătura, la ora unsprezece şi şaisprezece minute ?

Liliana sări din fotoliu ca o panteră. Doctorul Tudor prevăzuse acest gest. De aceea îşi alesese locul de aşteptare lîngă fereastră. Se opri în faţa lui cu pumnii strînşi.

— E o... E o insultă nemaipomenită... Cu ce drept ?...

— Cu foarte puţin timp înainte — o întîmpină el foarte calm — aţi spus, mi se pare, această frază : „Afirmaţiile mele sînt întotdeauna precise... foarte precise..." V-aţi referit la relaţiile dintre dumneavoastră şi logodnicul dumneavoastră... Putem să-l numim soţ, dacă ne gîndim la calitatea şi precizia afirmaţiilor pe care le faceţi... Eu am generalizat fraza. Am vrut să calific cu ea întreaga noastră discuţie... Iată ce vreau să adaug : Poate că niciodată în viaţă nu vi se va mai cere o afirmaţie mai precisă decît aceea pe care o aştept eu acum. De aceea, vă rog să răspundeţi imediat şi precis la întrebarea mea !

— Cu doctorul Luca, şopti Liliana izbucnind în lacrimi.

— La inteligenţa dumneavoastră era de aşteptat acest curaj ! încheie scurt doctorul Tudor.

5

Imediat ce o părăsi pe Liliana, doctorul Tudor se îndreptă spre camera numărul unu. Şi pentru că nu răspunse nimeni la bocăniturile sale insistente, pătrunse înăuntru. Îl întîmpină exact acelaşi vîrtej care-l primise şi pe Ion Roman. Nimic nu se schimbase în cameră. Uşa de la baie şi fereastra erau deschise. Uşa de la cameră şi fereastra erau de asemenea deschise. Cu aceeaşi surprindere ca a lui Ion Roman constată şi el că fereastra camerei dinspre şosea era larg deschisă. În fotoliul din mijlocul încăperii dormea bineînţeles înginerul Traian Popa.

De astă dată, gazda se trezi mai repede decît la prima vizită. Ridică din umeri neputincios, apoi se apropie cu paşi buimaci de fereastra dinspre şosea şi o închise. În depărtare parcă se vedeau zorile. Îşi luă locul în fotoliu şi aşteptă să fie întrebat. I se părea că se află la repetiţia unei scene dintr-o piesă oarecare. Dîndu-şi seama că uitase să-l invite pe musafir să ia loc pe un scaun sau într-un fotoliu, făcu acest lucru cu întîrziere.

Doctorul Tudor refuză invitaţia.

— Două probleme importante mă obligă să vin la dumneata...

În clipa aceea, inginerul Popa îşi aminti că trebuie să se scuze într-un fel oarecare.

— Iertaţi-mă că m-aţi găsit dormind. Oamenii cu conştiinţa curată şi împăcată adorm repede, oricîte bănuieli ar năvăli asupra lor.

— Da... încuviinţă în felul său doctorul Tudor. Da !... Mi se pare că după ce te-ai întîlnit ieri la prînz cu Emil Radu, ai pornit împreună cu alţi prieteni într o excursie spre cabana Vîrtejul şi apoi mai derparte spre Gîlma.

— E foarte adevărat, răspunse inginerul Popa. Aranjasem dinainte combinaţia, nu puteam s-o revoc...

— Știu... Nu acest lucru ne interesează... În afară de cunoscuții dumitale, cu cine altcineva te-ai mai întîlnit la cabana Vîrtejul ? Mă refer la persoane cunoscute de dumneata dinainte...

Inginerul parcă se trezise abia atunci. Se frecă la ochi și se uită ca la o arătare spre doctorul Tudor.

— Iar începeți ? N-am ce să răspund ! Nu-mi convine într-o situație ca asta să scornesc cine știe ce bazaconii. N-am întîlnit nici un alt cunoscut cu excepția celor din grup... și cu excepția Brelanului... Abia ne-am salutat, clătinînd capul...

— Nu mai cunoșteai pe nimeni altcineva din grupul de la Trandafirul alb ?

— Absolut pe nimeni. Nici măcar în vis nu-mi apăruse vreun chip din grupul lor simandicos. Aici am făcut cunoștință cu ei — fir-ar să fie de ceas blestemat !

— Da... murmură doctorul Tudor. Se pare însă că una din persoanele de la Trandafirul alb ți-a atras în mod special curiozitatea și interesul... Asta în altă ordine de idei...

— Aș vrea să-mi arătați un cetățean sub șaptezeci de ani care să stea ca o momîie cînd întîlnește un exemplar feminin ca domnișoara Liliana... Am încercat și eu — ce să fac ? — și dacă am văzut că nu se prinde, am plecat mai departe — cu întîrziere, bineînțeles — spre Gîlma. Ca să-i ajung mai repede pe ceilalți am căutat o cărare care scurtează. Și din cauza cărării aceleia care a înconjurat pe creste tot platoul am ajuns să cad din picioare. Cel puțin zece kilograme am pierdut pînă am ajuns la Gîlma...

— Ai încercat pur și simplu s-o acostezi pe domnișoara Liliana, sau găsiseși cheia pe care o pierduse și voiai s-o folosești ca pretext, pentru a intra în discuție ?

— Cheia ? ! se miră inginerul Traian Popa. Ce cheie ?... Fiuuu ! Să fi găsit eu cheia !... Știu eu cum să exploatez o cheie pierdută de o căprioară ca domnișoara Liliana...

Doctorul Tudor se încruntă. Mai mult pentru a-şi goni un zîmbet care încerca — fără voia lui — să-i ameţească faţa.

— Da... Prin urmare n-ai întîlnit nici un cunoscut la cabana Vîrtejul... N-ai încercat nici un moment să intri în vorbă — cu excepţia tentativei nereuşite — cu nici un alt component al grupului de la Trandafirul alb ?

— N-aveam eu gînduri şi timp pentru ei, răspunse inginerul. În afară de tentativa nereuşită care mi-a atras cîteva fulgere, nimic altceva. Nu ştiu ce-o fi bîlbîit avocatul. Doctorul se cam enervase, şi avocatul parcă încerca să-l liniştească.

— Avocatul Ştefan Barbu îţi cunoştea numele şi profesiunea ?

— În privinţa asta... Într-adevăr, lucrurile nu sînt chiar atît de clare. De, fiecare om cu păcatele lui. Eu cînd mă aflu în situaţii mai speciale — la chef, sau la cărţi, sau în altele... cred că mă înţelegeţi — nu prea îmi place să spun cine sînt. Nu de alta, dar nu eşti sigur niciodată cum o să se termine istoria... Nu prea mai fac scandal în ultimul timp — cred că au trecut cinci ani de la ultimul —, dar ca măsură de prevedere nu strică... Îmi bolborosesc şi eu numele în aşa fel ca să nu-l înţeleagă nimeni. Dacă insistă totuşi cineva, atunci spun simplu : Popescu... Cred că sub acest nume mă cunoştea şi Brelanul, dacă i-o fi spus cineva de la Cleopatra... Dar nu ştiu de ce vă interesaţi... Nu văd cine ar fi putut să facă reclamaţie împotriva mea... Dacă măcar aş fi cîştigat la trişorii aceia infami...

— De fapt, care este numele dumitale întreg ? Cum se numea tatăl dumitale ? Udrea ?

— Aaaa ! se dumeri inginerul. În catalog eram trecut Popa U. Traian. U de la Ursu, nu de la Udrea... Dar de ce... ?

Doctorul Tudor îl întrerupse brusc.

— Ce ai vrut să spui — în momentul cînd te-ai despărţit la ora nouă şi un sfert de Emil Radu — cu aceste cuvinte : „Urăşte-mă" ?

— Urăşte-mă ! sări în sus inginerul Popa. Cînd i-am spus eu aşa ceva lui Radu Emil ?

— Mi se pare că a fost ultimul cuvînt pe care i l-ai adresat colegului dumitale. În faţa uşii lui.

Inginerul Popa îşi scormoni amintirile. Şi deodată holbă ochii ca o fiinţă venită de pe altă lume.

— Formidabil ! se dezmetici el. Uite cum poate să intre un om la puşcărie ! Fiuuuu ! Urăşte-mă ! Doamne ! Doamne ! Nu ştiu cine v-a spus asta... Adică singura persoană care era acolo e cucoana aceea cumplită, care mai poate să ameţească încă mulţi cetăţeni... Se ţine încă grozav... Ori a potrivit-o, ori nu ! Urăşte-mă !... Ştiţi ce i-am spus eu lui Emil ? L-am salutat aşa cum ne salutam la şcoală, cînd eram colegi. Ura, Ştem ! Asta i-am spus. Aşa ne salutam între noi cînd ne întîlneam sau cînd ne despărţeam. Ura, Ştem !... Ura, Traian ! Şi azi mai zic Ura cînd mă văd cu un cunoscut...

Doctorul Tudor îl lăsă pe inginerul Popa să termine. Abia după aceea îi puse întrebarea care îl rodea :

— Ce înseamnă acest Ştem ?

— Ştemul ?... Mi se pare că v-am mai spus. În clasa a opta erau doi Radu Emil : Radu N. Emil şi Radu Şt. Emil. Ca să nu ne încurcăm şi să nu-i încurcăm pe ei cînd îi chemam, îi strigam ca la catalog : Radu Nemil şi Radu Ştemil. Cu timpul, am simplificat denumirile. Primului îi spuneam simplu Nem, iar celui de-al doilea — Ştem. Aşa era cunoscut şi strigat Radu Emil în şcoală : Ştem... Dar de aici pînă la urăşte-mă.

Doctorul Tudor închise o clipă ochii. Îşi aminti ultima strofă din varianta poeziei pe care o primise Liliana de la micul Emil. Modificările făcute de acesta aveau, în sfîrşit, un sens.

Şi n-am nimic decît aceste visuri.
Tăriile mi-s ca un vînt de munte.
El a uitat să iasă din abisuri.
Mă voi trezi cu un atlas pe frunte...

Micul Emil modificase începutul versurilor din ultima strofă a poeziei luate din *Zbuciumul* lui Dumitreş pentru a-şi înscrie — printr-un acrostih — numele vechi din anii liceului, pe care nu putea nimeni să i-l ghicească.

Inginerul Popa era mirat de atitudinea tăcută şi încremenită pe care o manifesta oaspetele său, dar nu îndrăzni să-l tulbure. Se înfundă în fotoliu, trase cu coada ochiului spre doctorul Tudor şi, văzîndu-l mai departe nemişcat, îşi rezemă capul de speteaza moale a fotoliului. Pleoapele i se apropiară, dar nu într-atît încît să nu observe plecarea oaspetelui. Răsuflă uşurat, apoi închise ochii.

6

Doctorul George Luca îl primi pe Ion Roman cu ostilitate făţişă. Nici măcar nu-l invită să ia loc pe un scaun. Rămase în picioare lîngă uşă, pentru a-i da a înţelege musafirului că nu-i doreşte de loc prezenţa şi că ar vrea ca vizita acestuia să fie cît mai scurtă. Gesturile lui erau nervoase, neliniştea îl scurma fără încetare, pleoapele — semideschise — ascundeau luciri de spaimă.

Ion Roman nu se grăbi de loc. Apropie cu o mişcare lentă un scaun de masa din mijlocul încăperii, se aşeză pe el, îşi scoase tacticos carnetul voluminos din buzunar, îl răsfoi cîteva clipe, apoi îl puse deschis, însă cu faţa în jos, lîngă coatele lui, pe masă.

— Luaţi loc, se adresă el doctorului cu un ton de gazdă. Interogatoriul dumneavoastră nu s-a terminat... Abia începe.

Doctorul Luca nu se mişcă din locul în care îşi plantase picioarele şi nici nu răspunse nimic.

— Poate că e mai bine aşa... continuă Ion Roman, fără să indice prin vreun ton oarecare la ce anume se referă, dar convins că tocmai nepăsarea sa îl va zgîlţîi pe doctorul George Luca. Ne-aţi rămas dator cu cîteva răspunsuri... pe care le-am cere foarte precise. În plus, aşa cum era firesc, au mai apărut cîteva întrebări, care necesită de asemenea răspunsuri foarte precise.

— Nu mai am nimic de adăugat la cele spuse, se încăpăţînă doctorul George Luca.

— Da... murmură Ion Roman imitînd formula semi-negativă, semiafirmativă a lui Alexandru Tudor. Acolo în camera numărul trei am susţinut o oarecare convorbire. Acum însă procedăm la un interogatoriu, după toate regulile. Vă rugăm să ne spuneţi mai întîi : numele, prenumele, pseudonimul, vîrsta, profesiunea, domiciliul, starea civilă. Luaţi loc...

Doctorul Luca înţelese că nu mai are nici un temei legal pentru a se împotrivi interogatoriului. Răspunse foarte sec :

— Luca George ; fără ; treizeci şi trei de ani ; doctor, şef de lucrări la clinica Foişor ; Bucureşti, strada Doctor Burghele 63 ; necăsătorit.

— Începutul e foarte bun, îl încurajă Ion Roman ca pe un elev. Să sperăm că vom continua la fel de succint şi de precis.

Doctorul George Luca simţi cum se topeşte într-o clipă metalul care-l încremenise acolo lîngă uşă. Se simţi obosit, moale, stors de vlagă. Fără nici o scuză, fără nici o vorbă, se prăbuşi în cel mai apropiat fotoliu.

— Foarte bine, continuă Ion Roman. Toţi, absolut toţi sîntem obosiţi şi nervoşi. Nici nu e de mirare, după un asemenea eveniment şi după o asemenea noapte... Cînd aţi făcut cunoştinţă cu victima ?

— Îmi menţin declaraţiile anterioare, răspunse doctorul Luca revoltat, poate cu ultimele rămăşiţe de revoltă pe care le mai poseda. Aici, la Trandafirul alb.

— Nu l-aţi consultat din întîmplare niciodată ? Eraţi la curent cu faptul că suferea de astenie nervoasă ?

— Eu nu l-am consultat niciodată. Dar în privinţa diagnosticului... Eu aş înclina mai degrabă spre psihoastenie...

— Deocamdată nu apelăm la serviciile dumneavoastră de specialist, îl puse la punct Ion Roman. Adică n-am fi vrut să începem cu aceasta. Dar fiindcă aceasta vă este dorinţa... Ce rol acordaţi poeziei în stabilirea acestui diagnostic ?

Doctorul Luca îşi stăpîni cu mare greutate şi în ultima clipă o erupţie nervoasă. Efortul îl obosi. Se gîndi să răspundă la întrebare fără să-şi verifice mai întîi vorbele.

— Poezia e un simptom care atacă diagnosticul meu în loc să-l argumenteze. Apariţia ei m-a determinat să-l observ pe Emil Radu ca pe-un caz medical. Toate datele culese pînă atunci, dar interpretate în acel moment, indicau un caz de psihoastenie. Emil Radu se comportase pînă atunci ca un asocial. Izolarea, fuga de oameni, spaima de oameni, teama de a fi observat chiar în cele mai cotidiene gesturi şi atitudini, conceperea voluntară că perimetrul existenţei lui nu trebuie să depăşească dimensiunile unei celule, claustrarea de bunăvoie plină de satisfacţii şi senzaţii plăcute, toate acestea indicau, fără nici un dubiu, un asocial. Acţiunea lui surprinzătoare cu poezia revela un simptom nou, diametral opus, însă nu rarisim în clinicile nervoase. Era un simptom de paranoia. Am încercat să conjug acest simptom cu celelalte, observate pînă atunci... şi cazul rezultat din această conjugare mi s-a părut extrem de interesant... Nu ştiu dacă m-am exprimat clar, nu ştiu dacă mă înţelegeţi...

— La lucrul acesta să nu vă gîndiţi, răspunse Ion Roman, mulţumit în sinea lui că doctorul începea să-şi dezlege limba. Tot ce este important se notează, indiferent de rapiditatea

cu care se vorbește. De zeci de ani folosesc un sistem original de stenografie.

Ion Roman obișnuia să-și noteze în carnet — asta depindea de momentul și împrejurarea în care se afla — numai termenii și datele care cereau precizie. Restul era înregistrat cu fidelitate de memoria sa fenomenală. Nu uita niciodată un singur cuvînt.

— V-ați gîndit... sau mai bine zis v-ați propus să-i oferiți o consultație medicală ? întrebă Ion Roman.

— Da !... Însă nu aici la pensiune... M-am gîndit ca prin intermediul Li... domnișoarei Liliana să-l aduc într-o zi la clinica unde lucrez eu în București. Sînt convins că l-aș fi interesat și pe profesorul meu în studierea cazului medical Emil Radu...

— Ați intrat în relații mai apropiate cu victima... în răstimpul cît v-ați adunat observațiile ?

— Nu. Cred că numai în două sau trei rînduri am schimbat cîteva banalități. Ne salutam în fiecare zi, dar de multe ori fără vorbe. Observațiile le culegeam, mai ales, prin intermediul altor persoane. Se discuta mult despre dînsul la masă, sau în plimbările noastre, așa că nici nu era nevoie de o preocupare specială. Observațiile veneau singure... A existat însă acel moment — poezia — care m-a determinat să analizez și să studiez ceea ce colecționasem pînă atunci — în mod anarhic și gratuit — cu ochii medicului. Astfel am ajuns la stabilirea primului diagnostic reprezentativ pentru o anumită perioadă. Simptomul nou, de paranoia, fiind unic, nu-mi dădea voie să modific dintr-o dată primul diagnostic. El atîrna greu în cumpănă, fără s-o dezechilibreze însă. Îmi erau necesare alte date pentru a mă edifica pe deplin... Din nefericire, m-am pomenit cu un alt deznodămînt...

Lucrurile pe care le auzea Ion Roman de la doctorul Luca — în esența lor — nu erau noutăți pentru dînsul. Putea

să citească destul de limpede printre termenii pretenţioşi pe care-i folosea medicul.

— Putem să ne închipuim că acest simptom nou — întrebă el — i-a apropiat sau chiar i-a fixat deznodămîntul acesta tragic ? Oare nu lovea, nu ameninţa anumite persoane ?

Medicul îşi închipui că întrebarea e îndreptată împotriva lui şi nu ştia cum să răspundă : violent sau explicativ ? După o scurtă chibzuinţă, alese ultima soluţie, mai ales că nu remarcase nici în vocea, nici pe figura lui Ion Roman vreo nuanţă cu destinaţie precisă. Se îngriji ca şi vocea lui să pară indiferentă.

— Mai întîi trebuie să subliniez valabilitatea şi importanţa întrebării... Nu m-am gîndit la acest lucru pînă acum ; nici nu am avut vreme pentru asta. Întrebarea e totuşi serioasă. Noul simptom putea să jeneze anumite persoane... dar numai persoane din anturajul său direct, care îl cunoşteau foarte bine. Am vorbit de jenă, şi nu de spaimă sau de teroare... pentru că ne aflăm doar în faţa unui singur simptom. S-ar putea însă ca profanii în materie să simtă altfel decît noi profesioniştii. Pentru un om căruia Emil Radu îi apăruse drept o fiinţă foarte cuminte, retrasă, izolată, tăcută, neputincioasă, docilă, foarte docilă, simptomul l-ar fi putut alarma. Nu însă pînă într-acolo încît să-l forţeze la crimă... De ce să-l ucidă ? În ce scop ? Teoretic nu văd decît două categorii capabile să facă un asemenea gest. Sau un dement care nu-şi cunoştea maladia şi care a văzut în schimbarea lui Emil Radu o ameninţare fizică împotriva propriei sale persoane... În cazul acesta, explicaţiile logice ale actului nu le găseşte — în ilogismul său — decît asasinul dement. Nouă, celor din afară, ne scapă explicaţiile unui asemenea act... Sau un om sănătos care vedea în schimbarea lui Emil Radu un atentat direct la securitatea lui individuală, pentru a para o ameninţare posibilă... De pildă un om care ar fi trăit împreună cu el, care ar fi fost nevoit să trăiască împreună cu

el. Teroarea că într-o noapte ar putea fi el ucis l-ar fi putut determina la un asemenea act. Ideea se poate extinde. Un nepot, de pildă, care ducea o viață foarte ușoară din cauza maladiei unchiului său — avînd același diagnostic prim ca în cazul lui Emil Radu —, înspăimîntat că schimbarea ar putea avea consecințe neplăcute asupra traiului său, ar fi putut, de asemenea, comite un astfel de act... V-am spus : ideea se poate extinde. Numai că situația și condițiile date nu mi se par favorabile acestei idei. Emil Radu nu e căsătorit, nu are nici o rudă cu care își duce viața împreună, nu e un bogătaș care ar amenința securitatea cotidiană a unor nepoți, frați, surori sau chiar cunoscuți...

— Sînteți convins de acest lucru ? îl întrebă Ion Roman.

Doctorul Luca șovăi înainte de a răspunde.

— Nu am date precise... dar intuiesc aceasta din simptomele care m-au determinat să-i pun diagnosticul... S-ar putea să greșesc ; nimeni nu e infailibil.

— După teoria dumneavoastră, încercă să precizeze Ion Roman, și un bolnav, și un sănătos mintal ar putea fi asasinul lui Emil Radu. Adică absolut oricine.

— Nu m-am gîndit la această generalizare, răspunse medicul. Personal, asasinatul mi se pare atît de ilogic, încît nu-l pot pune pe socoteala unei ființe umane. Am emis doar cîteva idei, care aș vrea să rămînă în stadiul lor teoretic.

— Cineva totuși l-a ucis ! spuse foarte terestru Ion Roman. Un monstru cu înfățișare de om, poate chiar cu înfățișare normală, plăcută, atrăgătoare. Ce a fost și ce este în capul și în sufletul acestui individ — e altă poveste. Persoana aceasta trebuie s-o găsim noi, indiferent sub ce mască s-ar ascunde... Dumneavoastră ce ați făcut aseară între ora zece și jumătate și unsprezece și jumătate ? În perioada gravă...

Parcă trăsnise undeva. Medicul — care abia își recîștigase calmul și stăpînirea de sine, ba și o parte din aroganța și superioritatea cu care-și trata semenii — se simți răscolit de

un sfredel în tot corpul. Fața i se congestionase, brațele i se făcuseră parcă de oțel. Întrebarea neașteptată îl amuțise totodată.

— Nu trebuie să vedeți neapărat în această întrebare o acuzație, îl ajută Ion Roman să-și revină în fire. Ci în primul rînd o posibilitate de a vă dovedi nevinovăția...

Nici aceste vorbe nu avură darul să-l liniștească pe medicul George Luca. Împotrivirea și furia îi rămăseseră aproape intacte.

— M-am plimbat, răspunse el grăbit. M-am plimbat prin pădure și pe șosea. Face parte din tabieturile mele...

— Erați singur, sau însoțit de o anumită persoană ?... Nu e numai în interesul dumneavoastră să ne răspundeți exact.

Precizarea aceasta îl hotărî pe medic.

— Mă plimbam... cu domnișoara Liliana. Ne-am obișnuit amîndoi cu plimbarea de noapte...

— Da... încuviință Ion Roman. Tot pe baza acelorași considerente v-aș ruga să ne răspundeți : la ce oră ați plecat la plimbare, în ce direcție v-ați plimbat și la ce oră v-ați înapoiat ?

— Nu știu ora precisă la care am plecat... Puțin timp după cină... Probail după ora nouă, sau nouă și jumătate... Ne-am plimbat spre Cerbul de aur... pe șosea... Și ne-am întors la ora unsprezece fără un sfert... cu aproximație...

— V-ați plimbat numai pe șosea, sau v-ați abătut și prin pădure ? Întrebarea nu vrea să fie indiscretă...

— Dar răspunsul ar trebui în mod obligatoriu să fie indiscret, răspunse furios medicul. Ne-am plimbat numai pe șosea...

— Întrebarea nu vrea să fie indiscretă, dar e foarte importantă, completă Ion Roman. Ați întîlnit trecători pe șosea ?

Medicul răspunse fără să se gîndească :

— Nu știu... Cred că da... Sigur că da...

— Aţi remarcat printre ei un individ ciudat, cu o pălărie vînătorească pe cap şi cu o pană lungă înfiptă la pălărie ?

Doctorul George Luca se ridicase în picioare. Părea gata de luptă. Îşi ascunse pumnii strînşi la spate.

— Am acceptat acest interogatoriu... pentru că e un lucru legal, spuse el. Dar nu pot accepta născocirile dumneavoastră, capcanele inabil disimulate, care în ultimă instanţă pun la îndoială cinstea unui cetăţean ! Puteaţi să inventaţi ceva mai puţin grotesc, deşi aceasta nu schimbă problema.

— Vă rog să vă calmaţi... Şi sînt convins că mai devreme sau mai tîrziu vă veţi retrage cuvintele... Personajul pe care dumneavoastră îl consideraţi o născocire inabilă se numeşte Haralambie Ciucă şi a fost folosit de victimă, cu jumătate de oră înainte de a fi asasinată, drept comisioner. În misiunea lui de comisioner de la Cerbul de aur la pensiune, înapoi la Cerbul de aur şi iarăşi la pensiune, trebuia să-l întîlniţi de trei ori... dacă v-aţi plimbat într-adevăr pe şosea...

— Ne-am abătut şi prin pădure... atît fu în stare să răspundă medicul, îmblînzit oarecum.

— N-aţi observat nimic neobişnuit la înapoiere ?

— Ne-am înapoiat prin pădure, ca să scurtăm drumul... dar înainte de a intra în vilă am dat o raită pe la poartă... Mi s-a părut că zăresc pe cineva acolo... o siluetă nedefinită. M-am dus pe ocolite, nu de-a dreptul, şi l-am văzut pe micul Emil îndreptîndu-se de la poartă spre pensiune... Apoi m-am întors, am luat-o pe... domnişoara Liliana şi am intrat şi noi în clădire.

— Va să zică v-aţi dus singur pînă la poartă... Ce aţi făcut după ce v-aţi înapoiat ?

— Am intrat în camera mea şi... după ce am ascultat cîteva minute radioul m-am pregătit pentru duş...

— Prin urmare, nu schimbaţi şi nu adăugaţi nimic la declaraţiile anterioare... În ciuda avertismentului pe care vi l-am dat.

— Nu ! răspunse foarte hotărît doctorul Luca. Rămîn la aceleaşi declaraţii. Nu schimb nici o iotă.

— Vă mai amintiţi ce anume aţi ascultat la radio ?

— Muzică, răspunse medicul, automat. *Boleroul* lui Ravel. Postul nu vi-l pot preciza... Aparatul e un Philips minuscul.

— Şi probabil că l-aţi împrumutat, mai tîrziu, domnişoarei Liliana, încercă Ion Roman o manevră.

Faţa medicului devenise roşie ca para focului.

— Da... răspunse el sugrumat. I l-am împrumutat în timp ce mă duceam la baie.

— În răstimpul de la înapoierea dumneavoastră la pensiune şi intrarea în baie aţi observat vreo mişcare în hol ?

— Am ieşit ca să... ca să văd dacă este apă caldă şi l-am zărit pe avocatul Ştefan Barbu intrînd în camera lui Emil Radu...

— Nu vă puteţi aminti ora exactă ?

— Cam cinci minute după ce ne-am întors de la plimbare, răspunse medicul, parcă mai liniştit. Cred că era unsprezece fără zece minute... Cu aproximaţie...

— Vă menţineţi afirmaţia că detunătura v-a surprins în baie, singur, după ce aţi făcut duş ?

— Da ! răspunse doctorul Luca fără să clipească.

— În timp ce se aştepta sosirea organelor de anchetă aţi părăsit holul ? Şi pentru ce motiv ? Şi pentru cît timp ?

Doctorul Luca înţelese că întrebarea nu e pusă într-o doară, ci se baza pe anumite informaţii.

— Da... răspunse el. M-am dus la baie pentru cîteva minute. Ca să-mi aranjez ţinuta şi.. mă rog...

— Aţi rămas în permanenţă în baie, sau... ?

Ion Roman nu-şi terminase — intenţionat — întrebarea. Medicul se congestionă iarăşi la faţă.

— Nu ştiu ce vreţi să insinuaţi, se răzvrăti el. Am rămas în permanenţă în baie. E foarte limpede.

Ion Roman părea că nu-i auzise răspunsul.

— N-ați comunicat cu nimeni ? N-ați folosit o altă cale decît ușa prin care se intră, pentru a părăsi baia ?

— Protestez ! strigă medicul. Dumneavoastră vă gîndiți la anumite lucruri care pot ofensa onoarea unei persoane...

— Nu ! îl întrerupse cu voce calmă Ion Roman. Ne gîndim la faptul că puteți fi învinuit de asasinat cu premeditare...

Doctorul Luca rămase cîteva clipe năuc. Văzîndu-l pe Roman pregătindu-se de plecare, întrebă cu voce sugrumată :

— Am voie să părăsesc această cameră ?

— Nu ! îi răspunse Ion Roman. Sub nici un motiv !

7

Victor Marian se uita la avocatul Ștefan Barbu cu neîncredere și suspiciune, acesta însă îl privea ca pe-un oaspete care îi face o mare favoare vizitîndu-l.

— Tocmai ațipisem, spuse el. Îmi venise în minte un proces extraordinar, care a făcut o vîlvă nemaipomenită la vremea lui. E vorba tot despre un omor — mult mai violent ; victima fusese ucisă cu zece lovituri de cuțit — un omor care părea de asemenea absurd pentru că nu i se putea afla mobilul...

— De unde știți dumneavoastră că nu s-a aflat mobilul acestui asasinat ? întrebă Victor Marian.

Avocatul rămase o clipă cu gura căscată și cu un zîmbet neterminat, ca al unui nătîng. Își trecu însă mîna peste față, parcă potrivindu-și cu acel gest simplu o mască imobilă, definitivă.

— Ha ! exclamă el cu un aer de superioritate. Am și eu intuițiile mele. Experiența, rutina îmi sînt de mare folos în atacarea diferitelor ipoteze pe care le naște acest caz. Dacă doriți, aș putea, prin comparație, să vă dau un sprijin foarte

eficient. Cel puţin cinci cazuri asemănătoare mi-au venit pînă acum în minte...

— Sînt convins că ne puteţi sprijini în cercetările pe care le întreprindem... dacă ne veţi răspunde cu exactitate şi sinceritate la cîteva întrebări...

— Termenii pe care-i folosiţi — descoperi avocatul — indică de fapt o anumită atitudine faţă de mine, pe care o resping, — şi daţi-mi voie să folosesc şi eu un termen la fel de violent — cu toată indignarea ! Ca să fim chit !

Victor Marian trecu de-a dreptul la atac :

— Dumneavoastră aţi pierdut în două rînduri, la Cleopatra, sume de bani foarte importante. Aţi rămas dator cu...

— N-am rămas dator cu nimic ! îl întrerupse avocatul cu duşmănie. Eu nu am obiceiul să rămîn dator. Prima datorie am achitat-o, iar a doua o voi achita astăzi la orele nouă seara... Dacă n-ar fi fost acest caz de forţă majoră — asasinatul — aş fi achitat-o chiar astă-seară. Cuvîntul meu e întotdeauna o garanţie...

— Nu ştiu dacă veţi mai avea posibilitatea să achitaţi în cursul nopţii de azi datoria, lansă Marian o ameninţare făţişă.

În loc să-şi încovoaie spatele, cum se aştepta oaspetele, avocatul îşi mobiliză toate oasele pentru a se înălţa cu cîţiva centimetri, pentru a-şi domina adversarul.

— Vă înşelaţi ! Vă înşelaţi amarnic. N-am nici o legătură cu acest asasinat. Nu puteţi să-mi aduceţi nici o învinuire. Am fost prima persoană care am ieşit în hol. Nu aveam posibilitatea materială să comit această crimă... Aţi constatat singuri că uşa de la camera victimei era încuiată pe dinăuntru. Şi apoi, nu văd motivul pentru care l-aş fi asasinat pe micul şi bunul Emil. Săracul de el !

— Poate că nu era chiar atît de sărac — la propriu — cum încercaţi dumneavoastră să-l calificaţi... Imaginaţi-vă că ar fi avut o mare sumă de bani la el... Oare fiind posesorul

unei asemenea sume, anumite persoane nu ar fi fost tentate să-i facă o vizită mai puțin amicală, poate chiar o vizită neanunțată...

— Nuuuu... răspunse avocatul cu indiferență, referindu-se parcă numai și numai la persoana lui. Vă asigur că nu...

Afirmația lui și tonul cu care o făcuse erau atît de ridicole, încît Victor Marian zîmbi fără voie.

— E foarte stranie această asigurare, spuse el. În sfîrșit, puteți și aveți voie să credeți orice vreți... Știați că Emil Radu posedă o asemenea sumă de bani ?

— Habar n-aveam ! Nici nu-mi trăsnea prin cap. Poate că domnul inginer, care folosește pseudonime, știa acest lucru...

Avocatul își găsise la repezeală alt cal de bătaie. Marian era convins că inginerul va mai fi atacat și cu alte ocazii.

— De ce susțineți că inginerul Traian Popa folosește pseudonime ? L-ați cunoscut mai înainte sub alt nume ?

— Cu totul întîmplător... Domnul inginer e un ahtiat — vă rog să rețineți termenul : un ahtiat, nu un pasionat al pocherului. La Cleoparta e considerat un om fără onoare și în plus mai circulă și unele zvonuri cu privire la felul cum amestecă și cum taie cărțile. Prezența lui aici în chiar noaptea crimei, la cîțiva metri de prietenul său, despre care în mod sigur știa că are bani, mi se pare foarte ciudată... Am greșit prima dată, cînd l-am acuzat pe domnul scriitor Dumitreș de acest asasinat. De fapt a fost o vorbă aruncată în vînt. La ora asta sînt convins — după multe ore de chibzuială — că autorul moral și fizic al acestui asasinat nu poate fi altcineva. Îmi retrag cu toate scuzele cuvenite primele acuzații...

— Dacă nu mă înșel, se grăbi Marian cu intervenția la prima pauză pe care o făcu avocatul, ați ieșit după inginerul Popa, afară, cînd ați auzit și ați văzut că se duce pentru a escalada camera în care bănuiați că s-a petrecut o dramă... Vreau să vă amintiți și să ne relatați cu exactitate — repet : cu exactitate, fără adăugiri subiective — tot ceea ce s-a pe-

trecut în perioada cît ați rămas amîndoi afară... Răspunsul inexact poate avea consecințe grave atît pentru unul, cît și pentru altul...

Avocatul rămase un moment nedecis. Hotărîrea o luă abia după ce îl văzu pe Marian așezîndu-se pe un scaun fără să-și ia nici o clipă privirile de la el.

— Mă voi feri de orice inexactitate... ca și pînă acum... De altfel, am o adevărată pasiune pentru lucruri precise, cred că ați remarcat și dumneavoastră... Inginerul Popa — mi se pare că acesta e noul lui pseudonim — era în fața geamului deschis cînd am făcut eu colțul. Am strigat la el să nu sară, apoi m-am dus și eu acolo. I-am explicat de ce trebuie să lăsăm totul intact... apoi... Mi se pare că el a adus vorba despre Cleopatra și am căzut amîndoi de acord că n-ar fi cazul — într-o asemenea situație — să ne amintim de pocher și de altele... Cînd un om e asasinat e penibil să te gîndești la lucruri care nu-s tocmai morale... Deși eu consider că pocherul e o adevărată școală de educare a voinței, a nervilor, a curajului...

— De unde știați în clipa aceea că Emil Radu a fost asasinat ? Nu era mai firesc să vă fi gîndit la un accident sau la o sinucidere ?

Ștefan Barbu se orientă imediat.

— Nu trebuie să luați totul *ad litteram*... Cred că expresia vă este cunoscută... E o expresie latinească, folosită, mi se pare, prima dată de cel mai mare avocat al tuturor timpurilor, nemuritorul Cicerone. Într-un discurs în care trata drepturile senatorilor asupra unor proprietăți inalterabile amenințate de rapacitatea cenzorilor, a folosit celebra expresie...

Victor Marian nu mai putea suporta vorbăria aceea goală. Renunță la aflarea răspunsului solicitat de întrebarea sa — răspuns pe care oricum îl considera fără valoare — și trecu mai departe :

— Ce ați făcut după această înțelegere bipartită ?

— Aaaa ! Sigur că da ! Ne-am întors în hol pentru a-i liniști pe ceilalți. Era mare nevoie de prezența noastră.

— V-ați întors imediat, sau ați mai zăbovit afară ?

— Imediat ! O scurtă recunoaștere, și ne-am întors.

— Cît a durat recunoașterea și unde ați făcu-o ?

— Eu spre Cerbul de aur, dumnealui spre Cleopatra... Ca să vedeți că nu m-am gîndit în clipa aceea la Cleopatra ! descoperi cu surprindere avocatul. Am înaintat pe potecă pînă în adîncul pădurii. Pe dumnealui cred că l-a reținut frica în apropierea verandei, acolo unde l-am găsit la înapoiere.

— Cît timp a durat recunoașterea

— Foarte puțin, pentru că era întuneric și riscam să ne lovim de ceva... Și apoi, știam că prezența mea e necesară înăuntru pentru a liniști spiritele... Cel mult două sau trei minute...

— V-ați despărțit și v-ați întîlnit în fața verandei fără să vă vedeți între timp...

— Exact ! Și, precum v-am spus, am intrat imediat înăuntru.

— Ați mai părăsit apoi holul pînă la sosirea organelor de anchetă ? Dumneavoastră !

— Eu nu ! Nu aveam voie. Dacă n-aș fi fost acolo...

— Vă amintiți cînd a ieșit inginerul Popa în hol după ce s-a auzit detunătura ?

— Nu prea tîrziu... În cincisprezece-douăzeci de secunde. L-am remarcat pentru că nu era un locatar obișnuit... și mai ales pentru că nu mă așteptam să stea la noi... Pe urmă m-am lămurit...

— S-a mai întors în cameră după ce a ieșit prima dată ?

— S-a întors imediat, răspunse avocatul. Era cam gol... Dar a revenit repede...

— Cam cît timp a durat lipsa lui ? Cît timp a trecut de la apariția lui în pijama și revenirea lui îmbrăcat ?

— Foarte puțin. Zece-cincisprezece secunde... Nici n-am crezut că e tot el... Poate că o fi făcut armata la pompieri...

Victor Marian născoci cîteva întrebări fulger pentru a pregăti un moment de derută.

— Dumneavoastră unde ați făcut armata ?

— La Regimentul 6 Roșiori de Gardă. Comandant era generalul Vrînceanu, eroul de la Măgura-Mare...

— L-ați cunoscut și pe colonelul Mavrodin ?

— Bineînțeles ! Era comandantul batalionului doi special.

— Ați mai fost și anul trecut la Trandafirul alb ?

— De cînd s-a deschis pensiunea, în fiecare an.

— Ce antinevralgic preferați ?

— De obicei... Testa și Cîmpulung...

— Cînd ați aflat că Emil Radu vă poate împrumuta bani ?

— Nu mi-aș fi putut închipui că... N-am știut niciodată că micul Emil e bogat. Și n-am împrumutat niciodată bani de la el.

— Puteți face această afirmație sub stare de jurămînt ?

Avocatul Ștefan Barbu se codi cîteva clipe.

— Mă întrebați dacă sînt gata să declar în fața tribunalului că n-am împrumutat bani de la Emil Radu ?

— Da ! Exact ! îl îndemnă Marian. Aceasta e întrebarea.

— Pot declara oricînd, în fața tribunalului, sub stare de jurămînt, că Emil Radu nu mi-a împrumutat bani !

— Răspundeți totuși ! se enervă Marian. Ați luat sau nu, sub o formă sau alta, bani de la Emil Radu ?

— Ce înțelegeți prin expresia aceasta : „sub o formă sau alta" ? întrebă foarte interesat avocatul.

— Sub toate formele posibile ! îi ripostă cu vehemență Marian. Jaf, împrumut, cerșetorie... orice !

— Vă jur pe cei trei copii ai mei, pe viitorul lor, că nu am împrumutat, că nu am furat și că nu am cerșit bani de la micul Emil.

Marian clocotea de mînie și neputință. Oare se afla în fața unui actor pe care nimic nu-l putea deruta ? Oare accentul de sinceritate care însoțise ultimele sale cuvinte era real, sau prefăcut ? Cînd mințea și cînd spunea adevărul ?... O idee de ultimă clipă îi aduse tînărului calmul necesar.

— Atunci, sub ce formă ați primit bani de la micul Emil ?

— Sub această formă, răspunse nemulțumit avocatul. *Am primit.*

— Situația în care vă aflați e prea gravă pentru a jongla cu vorbele, îl avertiză Marian.

— Nu jonglez cu vorbele. V-am spus purul adevăr. Am primit bani de la micul Emil. Fără să-i cer. El m-a chemat și mi-a dat...

— Și a doua oară, astă-seară, înainte de crimă, tot el v-a chemat și v-a oferit bani ?

Avocatul își pierduse calmul și siguranța.

— Cred că am dreptul să tac, încercă el să se retragă.

— Vă voi ajuta eu, spuse Marian, amintindu-și povestea născocită cu antinevralgicele. Prima dată *ați primit* suma de cinci mii de lei. A doua oară, astă-seară, cu șaisprezece sau șaptesprezece minute înainte de a răsuna împușcătura care a curmat viața lui Emil Radu, *ați primit* din mîinile lui încă patru mii de lei... Vreau să știu dacă ați primit aceste sume din mîinile lui !

— Da... răspunse avocatul coborîndu-și vocea. Am primit banii din mîinile lui.

— Prin acest răspuns recunoașteți, implicit, că ați primit acele sume pe care vi le-am amintit.

Ștefan Barbu nu mai putea să dea înapoi. Trebuia să se resemneze. Mai făcu totuși o încercare :

— Eu n-am numărat banii... Dar dacă a lăsat el undeva vreo însemnare, nu pot decît să mă încred în cuvîntul... în litera lui... adică în cifrele lui...Deși ultima dată mi se părea cam distrat... Și mai era și sticla aceea de coniac în șifoner...

— Dacă aveţi vreo îndoială, puteţi să număraţi banii chiar acum, aici, în faţa mea ! Încă n-aţi avut timp să-i duceţi la Cleopatra. Aţi spus asta adineauri. Număraţi-i !

— Nu e nevoie... spuse avocatul ferindu-se cu palmele întinse de o ameninţare nevăzută. Nu am nici o îndoială. Nu am numărat bancnotele, dar sînt absolut convins că suma e exactă...

— Cum aţi intrat în relaţii atît de apropiate cu micul Emil ?

Avocatul parcă se simţea din nou în largul său.

— V-am mai spus o dată, dar îmi face plăcere să repet. Micul Emil căpătase dragoste şi încredere faţă de mine. Pentru că şi eu îl simpatizam şi-l iubeam foarte mult.

— Vreau să precizaţi momentul cînd aceste relaţii s-au întărit, sau evenimentul care a dus la înnodarea lor.

— Cred că într-o zi cînd l-am întîlnit singur în grădină. M-am apropiat de el şi mi s-a făcut milă văzîndu-l ascuns într-un boschet. Am încercat să-l înveselesc... Dar nu hodoronc-tronc... ci cu multă grijă... I-am povestit despre meseria mea, despre bucuriile şi necazurile unui maestru al baroului... Am stat multă vreme de vorbă... Mi-am amintit cîteva procese celebre şi i le-am povestit în toate amănuntele lor. Două procese de omor, unul de moştenire, două de fraudă şi escrocherie, unul de santaj, o mică parte din succesele pe care le-am avut în cariera mea... M-a ascultat ore întregi... Nu spunea nici un cuvînt. Asculta, asculta mereu... Ne-am despărţit cînd s-a înnoptat...

— V-aţi mai întîlnit şi a doua zi, a treia zi ?

— Nu... Nu ne-am întîlnit imediat... După cîteva zile... M-a chemat el... Eram singur în hol şi m-a chemat... M-a întrebat dacă am nevoie de cinci mii de lei... I-am spus că da... Aveam nevoie de suma aceasta ca de aer... Nu puteam să-l mint. L-am văzut apoi că scoate un plic din şifonier, numără, numără bancnotele... Mi-a întins un teanc de banc-

note și mi-a spus că sînt exact cinci mii de lei... I-am mulțumit și i-am spus că-i voi restitui suma în cel mult o săptămînă de zile, poate chiar mai înainte... Chiar atunci l-am invitat la Cleopatra, convins că-mi va purta noroc. Dar el m-a refuzat...

Avocatul făcu o pauză. Marian avea însă nevoie de precizări.

— Micul Emil a fost de acord cu termenul pe care l-ați propus ? Termenul de restituire a împrumutului...

— V-am spus că nu era un împrumut... Mi-a făcut semn cu mîna că nu e de acord cu vorbele mele, apoi a adăugat cu gura lui, fără să-i fi propus cineva, fără să-l fi silit cineva, că nu-mi dă banii ca împrumut, ci... ca avans... ca aconto... Așa a procedat și astă-seară, cînd m-a văzut necăjit... Nu i-am cerut eu bani. El m-a întrebat de ce sumă am nevoie. I-am spus cinci mii, el mi-a răspuns că nu are decît patru mii și mi i-a dat adăugînd, ca și prima dată, că fac parte din aconto.

Povestea lui Ștefan Barbu îi părea neverosimilă tînărului anchetator. Avocatul mințise cu atîta nonșalanță pînă atunci, că nici un cuvînt nu-i mai putea fi luat în serios.

— N-a dat nici o explicație ce înțelege prin acest acont ?

— N-a spus nimic altceva, răspunse avocatul cu candoare.

— Nici dumneata n-ai cerut lămuriri suplimentare ?

— Puneți-vă în situația mea... Era o adevărată mană cerească. Mi-am închipuit că are de gînd, probabil, să intenteze un mare proces de moștenire, altminteri n-ar fi oferit atîția bani... Și sînt absolut convins că i l-aș fi cîștigat dacă nu intervenea crima...

— Nu v-a scăpat nici o vorbă, nimic altceva, în afară de cuvîntul „acont" ?

— Absolut nimic !... El nu prea avea obiceiul să vorbească. Iar eu, în situații de acestea, nu prea am obiceiul să întreb. Discreția față de clienți e prima și cea mai elementară datorie a unui avocat. Trebuie lăsat mai întîi clientul să vor-

beasca... Mi s-a întîmplat, cu şapte-opt ani în urmă, chiar înainte de a izbucni răz...

Marian îşi aminti ultima întrebare pe care o pusese avocatul la primul interogatoriu şi-l întrerupse subit :

— De ce aţi întrebat mai înainte dacă Emil Radu are rude ? Cred că nu pentru a le trimite condoleanţe, aşa cum aţi susţinut atunci, ci din alte motive...

— Ca să le restitui banii, răspunse avocatul. De vreme ce n-a mai avut loc procesul, nu-mi mai aparţin... Deşi...

— Sau pentru a da de firul acelei moşteniri uriaşe pe care v-aţi imaginat-o... spuse Victor Marian în încheiere.

8

Înainte de a pătrunde în camera numărul doi, doctorul Tudor îşi aminti vag chipul palid, tăiat de riduri, violent fardat al unei femei în vîrstă, prăbuşită într-un fotoliu în mijlocul holului. Femeia care îl întîmpină nu mai era însă aceeaşi, şi pentru prima dată de cînd sosise la pensiune privi mai îndelung, fără să se ascundă, curios, surprins, figura unui locatar.

Carmen Stoian depăşise momentul de groază, îşi eliberase faţa de orice fard, îmbrăcase o rochie care-i scotea în relief o anumită graţie. Uimirea doctorului avea însă alt izvor. Îl impresiona mai ales chipul femeii. Undele de tristeţe erau încă vizibile pe faţa ei, privirile ei erau încă neliniştite, nesigure, rătăcite, ridurile se desenaseră definitiv, dar rareori în viaţa lui, doctorul Tudor văzuse o figură care să exprime de la prima vedere atîta distincţie şi rafinament. Îi trebuiră cîteva clipe pentru a descoperi că expresia aceasta pură, nealterată de vreme, era dublată de un ceva maladiv, greu de definit. Chipul ei aşa cum arăta atunci părea ireal, opera imaginată a unui pictor visător, aerian, căutător al unor trăsături cu neputinţă de alăturat alcevea. De la o distanţă oarecare, vîrsta

pe care o înfăţişa figura ei era greu de stabilit. Erau momente cînd putea fi confundată cu o tînără care abia păşise pragul care o despărţea de adolescenţă. Alteori părea o femeie în vîrstă, sobră şi serioasă, stăpînită de meditaţii profunde. Mişcările şi gesturile ei nu acceptau însă stăpînirea chipului. Erau iuţi, nervoase, trădau uneori nerăbdare şi vulgaritate.

Vocea care-l invita pe doctorul Tudor să ia loc pe un scaun, parcă anume pregătit lîngă toaleta golită de farduri, încă vibra de emoţie. Carmen Stoian se aşeză pe marginea patului într-o atitudine voit ţeapănă, care-o transforma într-un portret din alt secol.

— Cred că nu mai e necesar să vă răpesc timpul cu o introducere, începu doctorul Tudor. Mă voi strădui să fac tot ce se poate pentru a reduce durata acestei discuţii. Ştiu că evenimentul v-a afectat în mod deosebit... ca pe toţi ceilalţi de altfel...

— Totuşi nu pot să cred, nu pot... Micul Emil !... Cît de uşor, cît de repede se poate stinge o suflare omenească !... Nu ştiu dacă a reuşit cineva să citească în sufletul lui. Micul nostru Emil nu pîlpîia ; ardea intens, ardea mai viu şi mai tenace decît noi toţi la un loc... Nu trebuia să-i desfaci decît carapacea, să o ştergi din faţa ochilor, şi atunci nu se putea să nu-i simţi vîlvătăile...

Cursul pe care pornise discuţia îi convenea doctorului Tudor. Şi se hotărî s-o încurajeze.

— Aceeaşi impresie, formulată însă nu la fel de sugestiv, mi-au destăinuit-o şi alte persoane care l-au cunoscut...

— Credeţi că l-a cunoscut cineva de aici pe micul Emil în toate ascunzişurile lui ? Nu ! Aproape toţi au văzut în el un bibelou ciudat, frămîntat de mîna unui meşter beţiv sau nebun. Grotescul ; hidosul i-au atras pe toţi, nu substanţa. Şi eu m-am uitat mai întîi la el ca la un Caliban. Şi dacă nu l-aş fi observat, dacă nu m-aş fi apropiat de el... El m-a învăţat, fără intenţie, fără să ştie, că o fiinţă umană este în primul

rînd suflet, dinamică interioară... Aș putea să-mi împart viața între două momente esențiale... Primul, cel al tinereții, deși nu mai eram foarte tînără, cînd întîlnirea cu un exemplar uman asemănător întrucîtva cu micul nostru Emil m-a determinat să nu mă mai las subjugată de armonia exterioară... E o poveste veche, de familie, care s-a eliminat de la sine prin dispariția timpurie a infirmului. Și iată că destinul a hotărît — după atîția și atîția ani, în care am slujit ca o preoteasă nebună o deșertăciune — să-mi aducă în fața ochilor imaginea evoluată a acelei nedreptăți. Cît aș fi vrut să mi răscumpăr păcatul inițial ! Mi se părea însă că e prea tîrziu. Uneori, vederea micului Emil îmi teroriza toate amintirile Mă chinuiam mereu, dar nu descopeream gestul definitiv, adînc, total, care să șteargă ca un burete anii îmbîcsiți cu pete uleioase. Ce lume fadă, goală se învîrtise în jurul meu între cele două momente esențiale ! De aceea m-am hotărît să mă debarasez de orice artificii... Are cine să le ia... Am abandonat odată cariera teatrală din cauza întîlnirii disperate cu un monstru care își dădea titlu de artist... Probabil că-mi voi scurge viața, de acum înainte, în albia unei existențe banale, supusă legilor biologice inexorabile. A fost prea cumplită drama la care am asistat... Și ea mi-a developat clișeul uitat al acelei amintiri zăludе din tinerețe...

Carmen Stoian își plimbă degetele pe frunte, dar parcă pentru a-și adînci ridurile sau pentru a le constata permanența.

— Vă puteți imagina — în lumea aceasta care-l înconjura și care, acordîndu-i, îi solicita dragostea — o persoană cu identitate sigură nutrind gînduri de dispariție față de micul Emil ?

— Identitate sigură ? se întrebă Carmen. Mai bine să vă gîndiți la o simțire sigură, la ceea ce spunea și Oscar Wilde : *Și toți ucidem ceea ce iubim...*

Ura și dragostea sînt efigiile uneia și acelciași monede...

Doctorul Tudor deosebi — așa cum deosebise contrastul dintre distincția înalt aristocratică a figurii sale și gesturile care trădau o oarecare vulgaritate — un alt contrast, de astă dată între unele fraze încărcate de profunzime și altele stridente prin banalitatea și inconsistența lor.

— Nouă ne vine foarte greu să credem că Emil Radu a fost eliminat din această viață de către o persoană care-i închinase toată dragostea... Dumneavoastră ați fi fost capabilă, în închipuire, de un asemenea act ?

Carmen Stoian părea absentă. Figura ei nu era alterată de nici o altă expresie. Capul i se mișca încet, răspunzînd parcă unor întrebări mai vechi.

— Eu... murmură ea. Eu... Închipuirea mea a comis odată, demult, un asemenea act. Am rupt legăturile sufletești care m-ar fi putut înnoda atunci de o ființă asemănătoare întrucîtva cu micul Emil. Știu... Eram tînără și nimeni nu mă putea obliga la un sacrificiu superior... Chiar ideea unui asemenea sacrificiu îmi era străină, necunoscută atunci... Am descoperit-o abia cînd l-am zărit pe micul Emil... Mai bine zis după ce l-am cunoscut pe el... S-ar putea să exagerez. Drama a fost însă atît de puternică... nu drama... tragedia... încît mi s-au trezit amintiri foarte îndepărtate, care nu-mi mai aparțineau și poate că nu mi-au aparținut niciodată... Îmi închipui că sînt urmările șocului...

— Vă înțeleg foarte bine, spuse doctorul Tudor. Sînt momente în viață cînd amintiri șterse, îngropate, se deschid cu o virulență și cu o intensitate extraordinară. Un fluture căruia i-ai rupt aripile în copilărie, din joacă sau pur și simplu din neîndemînare, devine un fel de amintire proiectil, care apare într-un anumit moment al vieții ca un stigmat. Nu știi de unde vine, era uitată, înfășurată în negură. Și un anumit șoc a transformat-o în proiectil. Instinctul biologic e însă mai puternic. Așa cum a apărut, tot așa va dispărea proiectilul nechemat...

Gazda îşi privi cu mai multă atenţie musafirul. Îl şi ascultase foarte atent. Presiunea nu prea îndepărtată a evenimentelor şi starea sufletească dominau însă intenţiile şi vagile eforturi logice.

— Nu ştiu, răspunse ea. În fiecare moment capital al vieţii, în fiecare moment important al vieţii, omul doreşte veşnicia unui sentiment, a unei stări. De fapt e o simplă logodnă, înşelătoare, prin care veşnicia cochetează cu noi... Nu rostesc aici gîndurile mele, ci încerc să mă liniştesc cu ceea ce spune Dima Turleş într-un moment îndelungat de dramă solitară. Îşi descoperă în sufletul chinuit valuri active, care-i dau uneori chiar puterea zîmbetului.

Carmen Stoian îşi părăsi locul pe care-l ocupase pînă atunci pentru a face un drum pînă la o noptieră de lîngă fereastră. Scoase dintr-un sertar o carte roasă de prea multă lectură şi o puse pe masă înaintea lui Tudor.

— Frazele pe care vi le-am spus le citisem chiar cu cîteva minute înainte de a auzi ciocănituri în uşă. De ce am deschis cartea la acest pasaj ? Nu ştiu. Îl cunosc de multă vreme *par coeur*... Cîteva amintiri recente gravitează însă în jurul lui... Acest pasaj a fost punctul de plecare în relaţiile mele cu micul Emil. L-am văzut într-o zi trist, plimbîndu-se prin grădină. Eram la fereastră. Tocmai citeam acest pasaj. Şi mi s-a părut că micul Emil avea nevoie în acea clipă chiar de cuvintele pe care le citeam. M-am dus şi eu în grădină, m-am apropiat de el şi am început să-i şoptesc cuvintele citite ca şi cum i-aş fi recitat o poezie. S-a uitat lung la mine, fără acea sfială care ne jena, şi am citit în ochii lui o bucurie tainică, profundă, ascunsă. Ţineam cartea la spate. După ce am terminat de recitit, i-am arătat cartea deschisă la acest pasaj. El a luat-o — probabil că a citit pasajul — şi a început să-i mîngîie filele. Apoi am început să-i povestesc despre suferinţele lui Dima Turleş... Mă asculta fără să rostească un cuvînt. Dar simţeam că mă as-

cultă cu toată ființa... Seara m-am dus la scriitorul Dumitreș și i-am cerut un autograf pe carte...

Doctorul Tudor deschise cartea la prima pagină și citi cîteva rînduri, scrise de o mînă viguroasă: „Dureri ascunse... dureri înăbușite... dureri care erup... Dacă am putea să ne dezbrăcăm de ele ca de niște haine... De ce oare s-au prins de interiorul nostru ca o căptușeală groasă, surdă?... Și cînd ne gîndim că deasupra noastră cerul e atît de albastru și atît de senin... Oare n-am putea să fim asemenea săgeților pe care le desenează rîndunelele?... Să încercăm și noi un fulger negru spre înalt... Poate că ne-am prăbuși eliberați și calzi... Trandafirul alb... 26 septembrie 194... pentru Carmen Stoian cu sinceră afecțiune, Al. Dumitreș."

Semnătura tăia ca o diagonală spațiul rămas liber sub cuvintele care alcătuiau dedicația.

— Probabil că e o frază din carte, spuse doctorul Tudor.

— Da... E chiar finalul cărții. Sînt ultimele cuvinte pe care le scrie Dima Turleș în jurnalul său înainte de a lua o decizie cu privire la viitorul său într-un moment hotărîtor al vieții. Autorul lasă cartea fără sfîrșit. Nu știm ce se va întîmpla cu eroul său. L-am întrebat, în momentul cînd mi-a scris dedicația, cum își imaginează viitorul eroului, dar n-a vrut să-mi dea un răspuns precis. Mi-a răspuns foarte vag: „Așa cum vrea cititorul"...

— Aceasta e o caracteristică a romanului modern, spuse doctorul Tudor. Romanul fără sfîrșit. Probabil că și scriitorul Al. Dumitreș e sub influența acestui curent. Nu aveți impresia că numele eroilor lui sună cam straniu?

— Nu m-am gîndit la asta, răspunse Carmen Stoian. De cîte ori i-am citit și i-am recitit cărțile, mi-am imaginat autorul stînd aplecat deasupra unei mese căreia nu puteam să-i fixez forma și dimensiunile, într-o atmosferă stranie, plină de mistere... De cîteva ori l-am privit noaptea, pe fereastră, fără să simtă că e spionat. Nu-mi pot stăpîni niciodată curiozi-

tăţile... L-am văzut la o masă ca asta, într-o cameră care nu se deosebeşte prea mult de asta, scriind cu faţa chinuită de efort. Nici nu-şi ridica privirile din rafturile de hîrtii... E o meserie rea aceasta de scriitor, o meserie dură, chinuitoare...

Doctorul Tudor încercă să atragă discuţia în albia veche :

— Aţi mai discutat cu micul Emil despre Dima Turleş ?

— Nu-mi mai amintesc... am discutat despre multe... multe... Adevărul e că eu vorbeam, iar el asculta, acesta era caracterul discuţiilor noastre. Legăturile sufleteşti se împleteau tot mai strîns, pînă ce într-o zi, nu de mult, s-a produs brusc răceala... Mi-am dat seama că mă evită — şi nu numai pe mine : pe toţi —, găsindu-şi o nouă companie, detestabilă : avocatul Ştefan Barbu...

— V-aş ruga să vă amintiţi împrejurările în care s-a produs răceala. Nu cele generale. Ci momentul în care dumneavoastră aţi simţit prima dată schimbarea atitudinii sale.

— Momentul în care am avut prima dată senzaţia răcelii ?... Da... L-am văzut tot de la fereastră în acelaşi loc în grădină. Mi-am amintit că-i promisesem cartea. Tocmai o terminasem de citit. M-am apropiat de el. Nu s-a uitat la mine cînd i-am dat cartea. A răsfoit-o, a citit dedicaţia, iar a răsfoit-o, a rămas cîteva clipe absent, nemişcat, cu privirile în pămînt. Apoi mi-a înapoiat-o încet, parcă-i era teamă să mi-o dea... I-am spus că am citit-o, dar el s-a întors cu spatele. Se vedea în fundul grădinii silueta avocatului Ştefan Barbu. N-a rămas aşa decît două-trei secunde. Probabil că gestul i se păruse prea crud. Nu i-am mai putut vedea privirile, pentru că şi le acoperise cu mîinile. S-a depărtat încet, fără să spună un cuvînt. Mai tîrziu, după masă, am încercat să intru în vorbă cu el. Am bătut în uşă, dar nu mi-a răspuns. Am crezut că e în grădină, la plimbare. M-am dus pînă la poartă, m-am întors, am trecut prin faţa ferestrei sale şi l-am văzut stînd de vorbă cu domnişoara de vizavi, fosta lui vecină, care

ocupase mai înainte camera în care stăm noi acum. Şi de atunci parcă s-a ferit de mine.

— Poate că în anumite momente aţi insistat prea mult... spuse doctorul Tudor fără nici o convingere. Unele persoane — şi poate din această categorie făcea parte şi micul Emil — primesc, sau mai bine zis simt aceste manifestări insistente de afecţiune ca pe nişte sufocări.

— Nu cred, răspunse ea. Manifestările mele erau destul de discrete, de la depărtare. Domnişoara Liliana mi se părea mult mai agresivă. Eu mă mulţumeam să-l observ, ascunsă, cînd se plimba pe cărarea care ducea, prin pădure, spre Cerbul de aur.

— Spre Cerbul de aur ? Nu spre Cleopatra ?

— Spre Cerbul de aur, repetă Carmen Stoian. Locuiam în cealaltă aripă a pensiunii, în camera pe care o ocupă acum avocatul Ştefan Barbu. Domnişoara Liliana — o vedeam doar — îi ţinea uneori compania. Dar sînt convinsă că afecţiunea mea — imobilă, tăcută — era mult mai puternică decît a ei.

— Cînd v-aţi mutat în această cameră ? întrebă brusc doctorul Tudor.

— O dată cu ceilalţi. Nu ştiu ce s-a întîmplat atunci. Toţi au vrut să se mute. Şi eu printre ei. Numai micul Emil şi Maria au rămas în aceleaşi camere...

— Nu ştiţi cine a venit prima dată cu ideea mutatului ?

— Nu-mi amintesc. Fiecare se plîngea în felul lui. Domnişoara Liliana că nu poate dormi cu fereastra deschisă din cauza zgomotelor pe care le face maşina de scris... Dar n-a rostit niciodată vorbele acestea în prezenţa micului Emil... Avocatul Ştefan Barbu se plîngea că nu se poate odihni din cauza pasiunii pentru muzică a vecinului său, doctorul George Luca... Scriitorul Al. Dumitreş — că nu poate lucra din cauza zgomotelor pe care le fac maşinile pe şosea... Eram şi eu nemulţumită din cauza sforăielilor ucigătoare ale domnului

avocat... Chiar dacă închideam noaptea fereastra, le auzeam trecînd peste perete... Nu vă puteți imagina cum poate să sforăie domnul avocat... E groaznic ! Duduie pereții...

— Camera aceasta v-ați ales-o singură, sau vi s-a repartizat fără să fiți întrebată ?

— Eu am ales-o... Cînd am auzit că domnișoara Liliana se mută la numărul cinci, i-am și spus Mariei să-mi rezerve camera pe care o ocupase pînă atunci artista. E cu fereastra spre răsărit și-mi place să asist la răsăritul soarelui.

— De obicei ce cameră ocupați la pensiune ?

— De obicei stau lîngă Maria. Pînă anul acesta nu l-am avut însă vecin și colocatar pe Ștefan Barbu.

— Da... murmură doctorul Tudor. Apropierea de micul Emil nu v-a dat posibilitatea să-l observați în taină și mai îndeaproape ?

— Poate că și această dorință m-a determinat să mă mut în această cameră. Din păcate însă, era după ce începuse răceala. Mi se pare, chiar a doua zi. Micul Emil mă evita... În schimb am asistat — indiscretă — la cîteva din întîlnirile lui cu maestrul Barbu... Detestabilă creatură ! Nu știu cum a putut să-l cucerească pe bietul Emil... Nu știu ce farmece i-o fi făcut...

— Se pare că una din aceste întîlniri — surprinse din întîmplare sau din curiozitate — v-a lăsat o amintire foarte neplăcută.

— Într-adevăr, încuviință Carmen. Am auzit într-o zi, cu totul întîmplător, o convorbire în hol, între scriitorul Al. Dumitreș și avocatul Ștefan Barbu. Uitasem ușa întredeschisă, și dacă m-aș fi apucat s-o închid în toiul convorbirii n-aș fi făcut altceva decît să atrag atenția că auzisem o parte din ceea ce se discutase în hol. Jena se trăiește numai atunci cînd un anumit secret se știe cunoscut, cînd devine public. Am vrut să le evit celor doi o asemenea stare. Și am auzit astfel, fără voia mea, cum avocatul Ștefan Barbu îi cerea împrumut

scriitorului o mare sumă de bani pentru a-şi achita nişte datorii făcute pe cuvînt de onoare la un joc de cărţi. Scriitorul Al. Dumitreş l-a refuzat. Probabil însă că mai ascultase cineva convorbirea pe care o surprinsesem eu. Vocea avocatului e prea puternică, răzbate prin uşi şi ziduri. Spre uimirea mea, l-am auzit mai tîrziu, seara, pe micul Emil invitîndu-l pe avocat în camera lui. Curiozitatea m-a îndemnat să stau la fereastră. Era deschisă şi fereastra de la camera numărul trei. L-am auzit pe micul Emil oferindu-i avocatului suma pe care i-o refuzase scriitorul Al. Dumitreş. Felul în care avocatul i-a primit oferta m-a indignat în asemennea măsură, încît am plecat de la fereastră...

— N-a apelat şi la dumneavoastră avocatul Ştefan Barbu pentru acest împrumut ?

— Da... Sub pretextul că are nişte nevoi urgente familiare. Şi i-am spus că mincinoşii mi-au produs întodeauna dezgust... De atunci nici nu mă mai salută...

— În noaptea care a trecut aţi dormit cu fereastra deschisă ?

— Din nefericire, nu. Tocmai cînd voiam s-o deschid, spre seară, s-a stricat mecanismul metalic. A rămas închisă, înţepenită.

Doctorul Tudor cercetă fereastra. Mecanismul de închidere era într-adevăr stricat, dar, după toate aparenţele, voluntar.

— Cînd aţi închis fereastra ultima dată ? Şi v-aş mai ruga să vă amintiţi dacă după ce aţi închis-o aţi părăsit această cameră.

— Am închis-o înainte de a pleca la masă. După cină am făcut o scurtă plimbare, apoi m-am întors în cameră.

— De obicei încuiaţi uşa cînd plecaţi la masă ?

— Nimeni... nici chiar doctorul Luca nu face acest lucru. Numai cînd plecăm pentru mai mult timp în excursie încuiem uşile.

— De ce v-ați referit în mod special la doctorul Luca ?

— Pentru că mi se pare cel mai pedant și mai meticulos dintre toți locatarii... El stinge lumina în hol, controlează ușile la plecare și își păzește cu mare grijă lucrurile.

— Cum ați ajuns la constatarea că nu-și încuie nici el ușa ?

Carmen Stoian ridică din umeri. Era un gest care nu se potrivea chipului ei aristocratic.

— Nu știu... N-am constatat niciodată. E o simplă presupunere. S-ar putea să și-o încuie.

— Ați spus mai înainte că, „din nefericire", n-ați dormit cu fereastra deschisă... De ce ați folosit această expresie ?

Carmen Stoian își pierdu subit tot calmul. Un tremur cumplit o zgîlțîi din încheieturi, apoi corpul îi fu cuprins de convulsii neregulate. Doctorul Tudor se grăbi să-i aducă un pahar de apă, dar ea îl refuză. Criza îi trecuse tot așa de subit cum o apucase.

— E groaznic ! șopti ea silindu-se să nu-și înghită silabele. Am trăit în această noapte un adevărat coșmar. Am fost martoră paralizată, neputincioasă la această tragedie.

O nouă criză, mai puternică, mai de durată, o trînti pe pat. Cînd își reveni în fire avea ochii rătăciți și plini de lacrimi. Tremurul mîinilor nu și-l putea stăpîni. Doctorul Tudor se așeză pe pat lîngă ea. Îi strînse mîna ca într-un clește și-i porunci cu o severitate neînduplecată :

— Gata !... Va trebui să răspundeți imediat la întrebările mele ! L-ați văzut pe avocatul Ștefan Barbu intrînd în camera lui Emil Radu ?

— Da ! răspunse Carmen cu un fel de frenezie în voce.

— Ați ascultat ceva din convorbirea pe care a avut-o cu el ?

— N-am auzit decît cîteva cuvinte. Numai vocea lui. Spunea că are nevoie de cinci mii de lei... Mai mult n-am auzit.

— L-aţi văzut pe avocatul Ştefan Barbu ieşind din camera lui Emil Radu ?

— Da. L-am urmărit pînă ce a intrat în camera lui.

— Cît timp a durat vizita dumneavoastră la micul Emil ? întrebă doctorul Tudor strîngînd şi mai tare braţul femeii.

Strînsoarea de fier parcă-i răspîndea puteri în tot corpul.

— Nu ştiu... Nici n-am intrat în cameră. Am rămas mereu în pragul uşii. L-am rugat să nu-i dea bani, l-am rugat să i-i ceară înapoi, i-am spus că-l voi împrumuta eu pe avocat. M-am jurat, dar n-a vrut să răspundă nimic. Se uita la mine cu sclipiri de triumf în priviri. Niciodată nu-l văzusem aşa. Apoi am plecat...

Doctorul Tudor strîngea în continuare braţul ei. Îi apucase şi cealaltă mînă. Carmen înţepeni. Puterile îi renăşteau.

— Aţi mai ieşit în hol ?

— Da. Dar n-am mai bătut în uşă. Am stat acolo înţepenită, fără să ştiu ce se întîmplă cu mine. Parcă presimţeam ceva. L-am auzit pe micul Emil ţipînd. M-am înspăimîntat şi am revenit în cameră...

Doctorul Tudor n-o lăsă să-şi termine amintirile. Voia să le împartă în momente precise.

— Ce spunea micul Emil ?

— Ţipa... Spunea : „Nu mai pot ! Gata ! Vreau să se termine totul !" Am auzit paşi... Paşii m-au fugărit în cameră, nu ţipetele lui... Abia m-am trîntit pe pat, şi am auzit detunătura...

Convulsiile începeau iarăşi să se manifeste, dar doctorul Tudor le izgoni, zgîlţîind-o el, din afară, artificial. Porunci şi mai ferm :

— Mai departe ! Ce s-a întîmplat pe urmă ?

— Am sărit din pat. Întîi m-am dus la uşă. Am închis-o... De groază... Am rămas acolo. Îmi număram bătăile inimii. Nu ştiu de ce mi le număram. Cînd am ajuns la douăzeci şi una, parcă m-a împins cineva din spate. Am alergat la fe-

reastră. N-am avut puterea să mă uit. Mi-am lipit urechea de sticlă. Parcă am auzit cum se deschid geamurile. Parcă se deschideau toate geamurile. Atunci am deschis ochii și m-am uitat. Dar n-am zărit nimic... Nimic... Nimic... M-am întors la ușă. Am deschis-o și l-am văzut pe avocat în genunchi în fața camerei unde detunase...

— Ați auzit geamurile deschizîndu-se sau mîna dumneavoastră luptîndu-se cu zăvorul ?

— Nu știu... Mi se lipise mîna de zăvor. Cred că trăgeam din toate puterile.

— Ați apăsat clanța cînd v-ați dus a doua oară la ușa micului Emil ?

— Cred că da... răspunse Carmen cu ultimele puteri.

— O singură întrebare ! Ultima ! Care era locul preferat de plimbare al lui Emil Radu ?

— Ziua spre Cerbul de aur... Noaptea spre șosea...

Doctorul Tudor o eliberă din strînsoare. Ea rămase înțepenită pe marginea patului. El se ridică în picioare și o privi țintă în ochi.

— Vă hotărîți singură să spuneți tot adevărul ?

— Nu mai știu nimic... se apără Carmen Stoian. Nu mai știu nimic... Am spus totul...

Vocea ei devenea din ce în ce mai slabă. Doctorul Tudor se uită spre fereastră.

— Nu m-ați mințit o singură dată, spuse el căutînd parcă în amintiri. M-ați mințit de două ori... Prima dată cu intenția clară, conștientă, premeditată de a vă dezvinovăți. Înainte de a vă hotărî dacă veți spune sau nu și cea de-a doua minciună. Dar nu se putea ajunge la alt rezultat. Vă mai acord o ultimă posibilitate : aceea a mărturisirii voluntare.

Carmen Stoian se uita la doctorul Tudor cu priviri care exprimau o decizie neclintită.

— Nu veți afla niciodată adevărul ! M-am hotărît definitiv ! Vreau să opresc o crimă monstruoasă, o crimă reală.

— Vă înşelaţi ! îi răspunse doctorul Tudor. Ne-aţi spus adevărul, şi nu o singură dată, şi nu atunci cînd aţi crezut că ni-l ascundeţi...

— Nu-l veţi afla ! repeta Carmen Stoian în transă. Nu-l veţi afla niciodată.

Din cîţiva paşi, doctorul Tudor ajunse la fereastră. Îşi încleştă mîna dreaptă în jurul mînerului şi împinse cu toată puterea. Fereastra se deschise. Nu departe, în grădină, se zărea silueta nemişcată a unui ostaş. Îi făcu semn să vină înăuntru. În mai puţin de un minut, cel chemat se prezentă în faţa uşii în poziţie de drepţi. Doctorul Tudor îl chemă înăuntru.

— Nu vei părăsi sub nici un motiv această cameră ! ordonă el. Vei avea grijă ca doamna din pat să nu facă nici o mişcare. Ai dezlegarea să foloseşti, în caz de nevoie, forţa.

— Carmen rămase nemişcată pe marginea patului. Doctorul Tudor se întoarse spre ea şi-i spuse, aproape în şoaptă :

— Vreţi să vă convingeţi, şi poate chiar să ne convingeţi şi pe noi, că protejaţi o anumită persoană... Nu ! Nu urmăriţi altceva decît să vă dezvinovăţiţi... Acesta e adevărul !

Ea clătină din cap. Privirile îi rătăceau în neştire.

— Nu ! Nu e adevărat...

— Vă închipuiţi, probabil, că nu vom găsi dovezi, spuse doctorul Tudor din pragul uşii. Şi de astă dată vă înşelaţi...

Doctorul Tudor se duse mai întîi în camera numărul trei, dar ieşi de acolo după cîteva clipe, cu mai multe coli de hîrtie în mînă. Traversă holul fără să observe cum se deschide, încet, uşa de la camera numărul unu şi cum se închide la fel de încet. După ce ciocăni de cîteva ori, intră — fără să aştepte răspunsul — în camera numărul opt.

— Am o ultimă rugăminte la dumneavoastră, îi spuse el profesoarei. Să-mi indicaţi pe acest plan cum erau repartizate camerele înainte de mutarea aceea vijelioasă.

9

Se lumină de ziuă cînd Marian pătrunse în micul hol care ducea spre camera lui Dumitreș. Ajuns în cameră, senzația de lumină deveni și mai vie. Prin fereastra din stînga, care dădea spre pădure, pătrundeau, o dată cu aerul rece, și unde luminoase, ca niște aburi lăptoși. Al. Dumitreș stătea într-un fotoliu, așezat chiar în mijlocul încăperii, lîngă masa de lucru. Era foarte obosit; figura lui părea chinuită de griji și preocupări. Așeză pe masă cu o mișcare leneșă caietul deschis, pe care-l ținuse pînă atunci pe genunchi. Mai mult din curiozitate Victor Marian se uită pe cele două pagini mari, scrise mărunt și îngrijit, care se așterneau în fața lui.

— Nu știu de ce m-am gîndit — spuse Marian — că manuscrisul unui scriitor trebuie să fie plin de ștersături. Așa mi-am închipuit întotdeauna. Dumneavoastră parcă scrieți totul dintr-o suflare.

— Depinde de stare, de inspirație, de ritmul la care ai ajuns, îi răspunse Dumitreș. Dacă m-aș fi apucat să scriu acum, pagina ar fi fost neagră de corecturi, paranteze și ștersături. Mi se întîmplă de multe ori să pățesc așa, pînă ce intru în ritm... Atunci paginile zboară, cuvintele vin fără să le mai cauți și se așează docile și sigure în frază, în rînd... Bătrînul Dumas a scris într-o singură zi o piesă. Probabil că s-a pomenit deodată în vîrtej, și nu s-a mai oprit. În asemenea momente, manuscrisul e curat ca o copie... Din păcate, acum n-am puteri pentru scris...

— Vă gîndeați la deznodămîntul romanului pe care îl veți numi *Trandafirul alb?*

— Nu. Mă gîndeam la eroii cărții și încercam să identific printre ei asasinul... Nu pot să-l las nepedepsit pe cel care l-a ucis pe Mituș...

— Veți continua cartea povestind această dramă? întrebă Victor Marian. Cred că ar fi foarte interesant.

— Hotărîrea am și luat-o... Așa voi face... Îl voi răzbuna pe micul Mituș. Prin scris. Altă putere nu am...

— În cazul acesta, trebuie să aveți o anumită bănuială cu privire la identitatea asasinului...

— Sînt prea obosit. Aștept rezultatul cercetărilor dumneavoastră. Mă hăituiesc niște gînduri, dar...

— Eu sînt convins că v-ați oprit asupra unei persoane anumite, încercă Marian să-l întărîte. Din moment ce ați ajuns ca și noi la concluzia că asasinul e unul din locatarii pensiunii și vreți să-l pedepsiți cu armele acestea cumplite care sînt literele...

Dumitreș clătină din cap afirmativ.

— Da... Dar nu mă gîndesc numai la asasin... Mă gîndesc și la victimă și la motivul crimei, la mobilul ciudat al acestei crime, și începe să se cristalizeze o ipoteză care mă uluiește chiar pe mine, creatorul ipotezei... Pare de necrezut... E atît de fantastică și de neobișnuită, încît... N-am întîlnit niciodată, nici măcar în literatură, o relație mai ciudată ca între victimă și asasin... Peste cîtva timp voi avea poate îndrăzneala să vă destăinui ipoteza mea... Datele pe care le aveți vă vor duce poate mai ușor spre camera asasinului. Eu îi dau tîrcoale numai cu ajutorul ideilor, cu ajutorul imaginației. Nu știu... Mi-e teamă să nu fie o plăsmuire a fanteziei... Deși numai această ipoteză ar explica absurdul crimei... În sfîrșit, nici nu mi s-au cristalizat toate ideile. E mai bine să tac. S-ar putea să jignesc un nevinovat...

Marian înțelese că nu va putea să afle mai mult de la el. Vorbele acelea obosite cu care își încheiase monologul ascundeau o anumită fermitate. Și privirile lui, care cercetau peretele ca un ecran pe care se derulau fără încetare scene nevăzute altor ochi, mărturiseau o fierbere interioară încă departe de clocot. Nu avea ce face. Trebuia să aștepte clocotul. Atunci se vor declanșa toate vorbele. Dar pînă atunci...

— Îmi pare rău că vă deranjez, spuse Marian. Am avea nevoie de cîteva precizări, chiar dacă sînt simple formalităţi. În profesiunea noastră îşi au şi formalităţile rostul lor.

Al. Dumitreş nu părea prea bucuros de ceea ce auzea. Se resemnă însă repede, acceptînd scuza şi rugămintea printr-un gest leneş.

— Nu trebuie să faceţi introduceri. La urma urmei, sînt obligat să mă supun tuturor formalităţilor, aşa cum se supun şi ceilalţi. Nu e cazul să se facă diferenţieri într-un caz atît de grav... deocamdată...

— S-ar părea că în ipoteza dumneavoastră i se atenuează gravitatea, sesiză imediat Marian.

— Formal nu ! precizează Dumitreş. Omeneşte însă... Ştiţi care e întrebarea care mă preocupă cel mai mult ? Mă gîndesc la ceva care poate vi s-ar părea absurd. Oare cine a suferit mai mult : victima, sau asasinul ? Aceasta a fost prima întrebare cînd am descoperit drama... Şi e întrebarea la care am ajuns, pe care am găsit-o şi la capătul raţionamentului. Premisa devine concluzie...

— E o întrebare foarte ciudată, gîndi Marian cu voce tare. Cel puţin pentru noi, pentru mine...

Nu ştiu cum ar reacţiona la ea doctorul Tudor. Dar dacă această întrebare ne luminează o nouă pistă, sau se întretaie pe undeva cu ipotezele noastre, îi vom da toată atenţia... Ar putea să constituie un punct de plecare, un punct nou... La antipodul celui de la care am pornit noi. La urma urmei, totul se reduce la o problemă de logică. Dacă datele culese se aranjează ca un lanţ, ca nişte verigi care s-ar putea constitui într-un lanţ sigur pe firul acestei întrebări... atunci nu putem decît să vă mulţumim. De fapt şi doctorul Tudor procedează astfel cu datele culese. Le caută cu ajutorul logicii o anumită unitate... Logica, raţionamentul logic existînd potenţial, nu trebuie decît să adunăm, sau mai bine zis să precizăm anumite date.

— Vă stau la dispoziție, se supuse Dumitreș concluziei la care ajunsese Marian. Deși am oroare de date precise...

— Am vrea să precizați cum v-ați petrecut timpul între orele zece și jumătate și unsprezece și jumătate. Știm că ați plecat de la farmacie la ora unsprezece fără douăzeci. Ați venit direct la pensiune, sau v-ați mai plimbat pe șosea ?

Marian îl văzu pe Dumitreș făcînd un efort vizibil pentru a-și aminti ceva care i se părea foarte îndepărtat.

— Am venit direct la pensiune, dar pe o cale mai întortocheată. Abia cînd am zărit luminile de la Cleopatra în stînga mea mi-am dat seama că am apucat pe cărarea care taie prin pădure... Da, da... M-am gîndit să ies la șosea, dar pentru aceasta a trebuit să înconjor Cleopatra... Pe cărarea din pădure nu puteam să-mi continui drumul... Între Cleopatra și Trandafirul alb sînt trei podețe subrede, care sînt greu de trecut chiar ziua. Cîteva bîrne fără balustradă, cu distanțe mari între ele... După ce am ieșit la șosea am venit direct și probabil mai grăbit spre pensiune. Îmi amintesc întîlnirea cu micul Emil, la plecare... Restul îl cunoașteți...

— Am dori totuși cîteva precizări... La înapoiere n-ați observat nici o mișcare în hol ?

— La înapoiere ?... În hol ?... Parcă l-am văzut pe avocatul Ștefan Barbu intrînd în camera lui Radu Emil. Nu știu de ce am rămas un moment în verandă... Dar mi s-a părut că zăresc două uși închizîndu-se fără să fi ieșit sau să fi intrat cineva în acele camere.

— Nu vă amintiți numărul camerelor ? întrebă Marian.

— Parcă erau camerele din dreapta și din stînga mesei mari.

— Cu alte cuvinte, îl ajută Marian, camerele numărul doi și șase ; cele în care locuiesc doamna Carmen Stoian și doctorul George Luca... Prin urmare, ați sosit la pensiune în jurul orei unsprezece și ați intrat în camera dumneavoastră cam

pe la unsprezece fix. După această oră ați mai părăsit camera ?

— Nu pot să știu dacă era unsprezece fix, dar după ce am intrat în cameră n-am mai părăsit-o decît în clipa aceea blestemată...

— Cît timp ați rămas în hol imediat după împușcătură ?

— Cîteva clipe, răspunse Dumitreș. M-am dus să mă schimb și am ieșit imediat.

— Cam cît a durat această mișcare... pînă v-ați schimbat ?

— Foarte puțin... Lăsasem ușa deschisă, și doctorul Luca era în prag și îmi cerea să mă grăbesc... Am îmbrăcat o pijama halatul de cameră, ciorapi, papuci... Nu știu de ce vă interesează ce s-a întîmplat după momentul crimei.

Victor Marian se prefăcu că nu aude întrebarea. Pentru a evita un răspuns penibil, deschise imediat alt subiect de discuție.

— Avocatul Ștefan Barbu neagă faptul de a vă fi cerut acel împrumut despre care ne-ați vorbit.

Al. Dumitreș ridică neputincios din umeri.

— Relațiile avocatului Ștefan Barbu cu adevărul nu sînt o noutate pentru nimeni... Cu atît mai mult pentru mine... Oricînd ar putea să jure că eu i-am cerut bani cu împrumut... și chiar că mi-ar fi dat o sumă oarecare...

Victor Marian nu-și putu reține un zîmbet.

— Am constatat și noi lucrul acesta... E curios că, în ciuda acestui obicei, izbutește să aibă influență asupra unor persoane profund cinstite...

— Nu în ciuda acestui obicei, îl corectă Dumitreș. Ci datorită acestui obicei. Cînd l-am auzit prima dată — și era într-un moment de mare vervă — m-am gîndit că stenografiindu-i spusele ai putea să le transformi într-un volum de nuvele. Cu timpul însă, noutatea dispare... Are exact același bagaj. Nici un cuvînt, nici un amănunt în plus sau în minus.

Parcă ar fi un disc. Eu l-am descoperit mai devreme... Duduia Carmen, însă, a trăit o adevărată decepție cînd și-a dat seama cu cine are de-a face. Cîteva zile s-a uitat înmărmurită la el. Am avut impresia că se îndrăgostise ca o disperată. Poate de aceea se răciseră relațiile dintre ea și proprietăreasa noastră... E de neînțeles cum poate să fascineze oamenii și mai ales femeile. Carmen nu s-a vindecat nici pînă astăzi... iar proprietăreasa... Ați aflat probabil că avocatul locuiește aici gratuit... Nu pot să nu-l transform pe acest om în eroul unei cărți. Pentru că nu cucerește suflete slabe, ci adevărate forțe spirituale. E ca un magnet. Și nu se mulțumește numai cu priviri admirative, cu gratuități... Știți cîte datorii i-a achitat distinsa noastră profesoară, pînă acum, la Cleopatra ? E absolut de neînțeles... Toți îl detestă, dar cînd se văd în fața lui, tremură... Și pe domnișoara Liliana a interesat-o o vreme persoana lui... Ea l-a descoperit însă foarte repede. Am asistat la scena în care i-a spus : „Sînteți superb, ca un idol de gelatină..." Poate că acesta ar fi titlul cel mai nimerit al cărții : *Idolul de gelatină !*

— El n-a replicat nimic ? se interesă Marian.

— Ba da... I-a răspuns cu o asemenea expresie, de parcă ar fi trăit o clipă de extaz : „Un idol de gelatină dulce, zeiță. Dacă m-ai fi gustat pînă la capăt..."

În momentul acela se auziră bătăi în ușă. Marian stătea rezmat de pervazul ferestrei deschise. Vru să se ducă el în întîmpinarea celui care-și anunța sosirea, dar auzind ușa deschizîndu-se rămase la locul lui. Nici Dumitreș nu se mișcase din fotoliu.

Doctorul Tudor înaintă încet prin micul hol. Văzu o rază de soare ciocnindu-se de sticla ferestrei închise. Era ziuă. I se părea că intrase din nou în camera inginerului Popa. Aceleași dimensiuni, aceleași ferestre, același mobilier, același fotoliu în mijlocul camerei. Abia cînd păși pragul camerei îl zări pe Victor Marian lipit de parvazul ferestrei deschise.

Tînărul înţelese din atitudinea, din expresia feţei, din felul cum îi cădeau umerii, obosiţi, fără vlagă, că se întîmplase ceva deosebit cu doctorul Tudor. Masca aceea ascundea o dinamică înspăimîntătoare. Prevestea întotdeauna marile erupţii logice care uluiau prin precizia şi îndrăzneala lor.

Alexandru Tudor mulţumi, plecîndu-şi capul, la invitaţia pe care i-o făcu gazda de a-şi găsi un loc comod pe pat sau într-un fotoliu. Rămase în picioare în mijlocul încăperii.

— Nu am venit pentru multă vreme, spuse el. Aş dori să-mi mai furnizaţi cîteva amănunte... poate fără importanţă...

Şi pentru că nu se grăbi cu întrebările, Victor Marian îl puse la curent cu frînturile de ipoteze pe care izbutise să le afle de la scriitorul Al. Dumitreş.

— Se pare că întreaga ipoteză — încheie tînărul — se află concentrată în această întrebare: „Oare cine a suferit mai mult: victima, sau asasinul?

Doctorul Tudor închise pentru o clipă ochii, apoi spuse:

— Vă gîndiţi la o sinucidere forţată, la un asasinat aproape consimţit, la împreunarea acestor două posibilităţi sau realităţi într-un singur act. Mi se pare mai degrabă o soluţie literară; foarte interesantă, dar literară...

— Eu plec de la cîteva date psihologice esenţiale, spuse scriitorul Al. Dumitreş. De la un plus şi un minus care se caută cu disperare, şi găsindu-se...

— Cu ce semn l-aţi reprezenta în această ipoteză pe micul Emil? îl întrerupse doctorul Tudor.

— Cu minus, bineînţeles... răspunse scriitorul Dumitreş. Dumneavoastră l-aţi reprezenta altfel?

— Da... Eu l-aş reprezenta cu plus... E mai fidel...

— Datele problemei totuşi nu se schimbă, perseveră Al. Dumitreş. Cine e plusul şi cine e minusul? Poate e o chestiune de interpretare. Esenţială e existenţa lor în aceeaşi ecuaţie.

— Dar dacă în loc de minus e tot un plus ? întrebă doctorul Tudor. În acest caz ar rezulta o nouă formulă... Eu cred că v-aţi familiarizat cu soluţii artistice... „Dureri înăbuşite... dureri ascunse... Să încercăm şi noi un fulger negru spre înalt... Poate că ne-am prăbuşit eliberaţi şi calzi..." E o idee foarte generoasă, superbă, plină de aspiraţii pure, dar e o soluţie artistică... Viaţa e mai crudă...

— Aţi citit cartea ? întrebă uimit scriitorul Al. Dumitreş.

— Încă n-am citit-o, dar o voi citi, răspunse doctorul Tudor. Am reţinut însă frazele scrise pe exemplarul doamnei Carmen Stoian... Parcă mi-a arătat un trofeu...

Al. Dumitreş îşi plecă oarecum ruşinat privirile în pămînt.

— De obicei dau autografe mai banale, spuse el. M-a rugat însă cu atîta căldură şi insistenţă... În sfîrşit... Să ştiţi că nu renunţ la ipoteza mea. Nu pentru că aş fi capabil să scuz o crimă. Am convingerea că pînă la urmă şi dumneavoastră veţi ajunge la această ipoteză... În orice caz, în cartea care va purta titlul *Trandafirul alb,* eroul care vă va reprezenta...

Doctorul Tudor nu-l lăsă să termine. O idee neaşteptată şi oportună îl determină să-l întrebe :

— Aş fi curios să ştiu sub ce nume mă veţi reprezenta.

— Încă nu m-am gîndit, răspunse Al. Dumitreş. Dar pentru că veţi fi unul din eroii principali, vă voi alege un nume memorabil... Poate chiar acesta : doctorul... Octavian Severin. Să ştiţi că şi numele eroilor unei cărţi sînt rezultatul unui moment de inspiraţie.

— Vă mulţumesc, se înclină Alexandru Tudor. Şi pentru că n-aş vrea să se prelungească timpul, v-aş ruga să-mi răspundeţi la cîteva întrebări... Mi se pare că ieri, la cabana Vîrtejul, domnişoara Liliana era pe cale să fie acostată de o persoană care se găsea întîmplător acolo... Vă mai amintiţi ?

— Am observat şi eu acest lucru, răspunse Al. Dumitreş. Mi se pare că persoana aceea era chiar inginerul Traian Popa, oaspetele nostru neaşteptat.

— Exact ! întări doctorul Tudor. Vă mai amintiți ce a discutat avocatul cu medicul George Luca în momentul cînd acesta din urmă a observat intențiile inginerului Popa ?

— N-am asistat decît la ultima parte a conversației. Avocatul încerca să-l convingă pe doctorul nostru că e stupid să se preteze la un scandal cu un necunoscut. I-am spus și eu același lucru dar doctorul Luca n-a vrut să mă asculte. Din fericire, ingienrul Popa s-a îndepărtat repede de domnișoara Liliana. Și-a dat probabil seama că n-a venit singură acolo. Poate că nici n-a avut intenția s-o acosteze... Doctorul Luca e, din păcate, foarte suspicios și irascibil... în asemenea împrejurări... Iar domnișoara Liliana e prin însăși existența ei o tentație obligatorie pe acest pămînt... Logodnicul dumneaei face o mare greșeală. În loc să se uite la ea, se uită la cei care se uită la ea. Va trebui să se transforme în Argus...

— N-ați observat vreun gest sau vreun semn care să indice că avocatul Ștefan Barbu și inginerul Traian Popa se cunosc ?

— Nu-mi amintesc... răspunse Al. Dumitreș. Ca să fiu sincer, o priveam pe domnișoara Liliana, fără nici o intenție însă, asemuind-o cu un dar generos al naturii...

— În cazul acesta, spuse doctorul Tudor ca o constatare, nu puteți ști dacă avocatul Ștefan Barbu și inginerul Traian Popa au avut prilejul de a schimba cîteva cuvinte între ei...

— Numai dacă aș căuta o soluție artistică, zîmbi Al. Dumitreș. Singurul lucru pe care l-am remarcat a fost dispariția subită a inginerului Popa.

— Vă gîndiți la...

Era vocea lui Victor Marian. Tînărul nu-și duse pînă la capăt întrebarea. În primul rînd pentru că văzu cum se încruntă fața șefului său ; și în al doilea rînd pentru că își aminti că doctorul Tudor n-avea de unde să știe ultimele afirmații ale avocatului.

— Vă gîndiți la... întîlnirile lor de la Cleopatra ?

— Multe drame se întîmplă la vila vecină, spuse Dumitreș. Și unele din ele își trimit aici ecouri puternice.

Doctorul Tudor clătină obosit din cap, precum îi era obiceiul, apoi își îndreptă umerii.

— Nu vă amintiți cine a venit primul cu ideea mutatului ? întrebă el înainte de a porni spre ușă.

— Nu știu, răspunse Dumitreș. Parcă ne cuprinsese pe toți un fel de amoc. Eram și eu sătul de camera mea cu ferestre spre șosea. Cînd m-am dus la proprietăreasă să mă plîng, am găsit-o acolo pe duduia Carmen. Venise și ea cu gînduri asemănătoare... Îmi amintesc o schiță de Caragiale... Într-un fel, îi copiam eroii.

— Rămîneți în continuare fidel ipotezei literare ?

— E singura care ar oferi totuși un mobil acestui act absurd.

— Mobilul principal vi-l pot destăinui eu : jaful ! încheie doctorul Tudor.

10

Doctorul Tudor stătea mut și nemișcat, de cîteva minute, pe un fotoliu lîngă măsuța rotundă cu telefon din mijlocul holului. Colaboratorii lui îi respectau tăcerea. Se instalaseră și ei comod în apropierea șefului, dar erau atît de intrigați de starea acestuia, încît renunțaseră chiar să-și mai arunce priviri unul altuia. Amîndoi își scormoneau memoria încercînd să găsească o înlănțuire logică faptelor culese pînă atunci.

— Da, spuse într-un tîrziu doctorul Tudor. Întunericul începe să se destrame. Se face lumină...

Și Victor Marian, și Ion Roman se uitară în același timp spre veranda din fața lor, care lăsa să pătrundă în hol lumina cristalină a dimineții.

— Înainte de a-mi expune concluziile la care ați ajuns — continuă doctorul Tudor — v-aș cere să-mi relatați pe scurt faptele culese în ultima parte a anchetei.

Mai întîi Ion Roman, apoi Victor Marian își depănară succint rapoartele lor. Redară sec faptele, fără să le interpreteze. Doctorul Tudor clătina mereu din cap; parcă tot ce auzea îi era cunoscut; parcă auzea confirmarea unor lucruri citite undeva, nu amănunte noi, care ar fi putut clarifica misterul. Ceilalți recunoscură însă în atitudinea lui o stare caracteristică momentelor de mare încordare.

— Nu știu ce ați aflat dumneavoastră de la domnișoara Liliana și de la duduia Carmen, spuse în concluzie Victor Marian, pentru că el vorbise ultimul. Se pare că și inginerul Traian Popa, și avocatul Ștefan Barbu, și doctorul Luca... chiar și fosta subdirectoare au avut răgazul necesar să alerge pînă la poartă pentru a ascunde acolo arma crimei și a lăsa astfel impresia că asasinul e o persoană din afara pensiunii. Dacă această acțiune, dacă această posibilitate de a ascunde arma e hotărîtoare în demascarea asasinului, atunci putem trage concluzia...

— Da... spuse doctorul Tudor întrerupîndu-l pe Marian. Ascunderea acestei arme e unul din momentele cheie ale tragediei, una din cele mai importante descoperiri ale asasinului. în planul lui de organizare a crimei. Ea este strîns legată de ideea împușcăturii. Alegerea unei arme gălăgioase drept armă a crimei și ascunderea pistolului la poartă constituie una și aceeași verigă în scopul de a oferi un dublu alibi, un alibi de neclintit asasinului.

— În cazul acesta, își continuă Victor Marian ideea întreruptă, singura persoană care poate fi exclusă din rîndul suspecților, pe baza informațiilor culese de mine și de tovarășul Ion Roman, este scriitorul Al. Dumitreș. El n-a avut timpul necesar...

— Scriitorul Dumitreș... îl întrerupse din nou, cu un glas obosit care parcă venea din depărtări, doctorul Tudor. Abia acum ați ajuns la concluzia asta ?... E singura persoană care nu putea comite asasinatul. Scriitorul Dumitreș trebuie exclus definitiv din rîndul celor care ar fi putut făptui sau gîndi o crimă... Mai mult... Dacă întîmplarea nu ne-ar fi scos în cale cele două pagini scrise de el, n-am fi ajuns poate niciodată la descifrarea acestei sîngeroase enigme. Cu o intuiție extraordinară, gratuită, fără scop, aproape inconștientă, ne-a oferit în cele două pagini cheia întregii enigme. Simt nevoia să-i fac, aici, între noi, un compliment întîrziat.

Deși impresionat de vorbele pe care le auzise, Victor Marian avu îndrăzneala să dea glas observației care-i venise în minte :

— Cu toate acestea, ați respins — așa mi s-a părut mie — ipoteza lui despre un asasinat combinat, acea soluție literară care deschidea ideea unui mobil ciudat, misterios, greu de definit...

— Mobilul principal al acestui odios asasinat e jaful ! spuse ferm doctorul Tudor.

— În ciuda încercării asasinului de a ne atrage atenția asupra unui astfel de mobil ? întrebă Ion Roman. În ciuda faptului că am găsit averea lui — timbrele acelea de valoare — intactă, neatinsă ?

— Da ! accentuă doctorul Tudor. E vorba de un jaf mai odios, un gen nou de tîlhărie, atît prin antecedentele, cît și prin consecințele lui. Dacă vom citi cu atenție cele două pagini despre care vorbeam ne vom clarifica mai ușor. În ciuda faptului că scriitorul Al. Dumitreș nu era conștient că descoperă acolo acest gen nou de jaf. Observațiile lui sînt strict literare, ca și soluțiile care se pot desprinde de acolo. Dar acest lucru nu ne oprește să elogiem extraordinara lui intuiție...

Dacă susţineţi că mobilul principal e jaful, interveni Victor Marian, atunci înseamnă că mai întrevedeţi şi un alt mobil, secundar, de altă natură.

— Da... recunoscu doctorul Tudor. Mai există şi un al doilea mobil, strîns legat de primul, care condiţionează şi care e condiţionat de primul... Şi la o lectură mai atentă a celor două pagini vom descoperi şi acest mobil. În ciuda faptului că e înfăţişat tot prin observaţii literare. Aş putea susţine că dacă primul mobil se degajă ca o concluzie, cel de-al doilea există şi se înfăţişează limpede — în forma lui literară — chiar în cuprinsul concret al celor două pagini. Acest mobil nu mai apare ca o simplă intuiţie, ci ca rezultat al unui moment de gîndire profundă, ca expresie a unei clipe hotărîte de inspiraţie... Din păcate, atît doar: un moment, o clipă, un gînd, o frază... Autorul l-a uitat, l-a abandonat în zborul condeiului... Dar nu putem să-l învinuim pe Al. Dumitreş de această uitare... Fantezia atacă mereu un scriitor, îl duce spre alte gînduri, spre alte soluţii şi expresii artistice...

— Acest al doilea mobil e de natură pihologică? întrebă Ion Roman.

— De obicei, orice crimă care are ca mobil jaful e dublată, într-un fel sau altul, de un mobil de natură psihologică. În cazul nostru însă, acest al doilea mobil e mai pregnant, e aproape la fel de important. El poate fi definit gradat, după unghiul din care este văzut: teama, spaima, teroarea...

— Mi se pare că am discutat această ipoteză, îşi aminti Ion Roman. Criminalul e surprins în timpul jafului, e o persoană cunoscută de cel pe care vrea să-l jefuiască, şi de teamă, de spaimă, terorizat de gîndul că ar putea fi divulgat, scoate pistolul şi trage.

— Nu! răspunse doctorul Tudor. Pentru că în cazul nostru, acest al doilea mobil e aprioric... În ipoteza dumitale el era posterior. E o deosebire esenţială...

— Jaful și spaima... reflectă Victor Marian. Și amîndouă sînt indicate în cele două pagini ale scriitorului Al. Dumitreș. Și amîndouă ne oferă cheia enigmei...

— Și identitatea asasinului, îl completă doctorul Tudor imitîndu-i parcă starea de meditație.

— În cazul acesta, nu știu ce mai așteptăm, spuse Ion Roman. Din moment ce totul e clarificat.

— Îl așteptăm pe sergentul-major Dinu Cosma, răspunse doctorul Tudor. Pînă la sosirea lui, vă voi citi încă o dată cele două pagini ale scriitorului Al. Dumitreș, solicitîndu-vă toată atenția.

Doctorul Tudor începu să citească rar și monoton paginile pe care le știa pe dinafară. Cîteva clipe după ce termină lectura, își întrebă colaboratorii :

— Cred că vă imaginați persoanele pe care le reprezintă în aceste pagini scriitorul Al. Dumitreș. Pentru a evita orice putință de greșeală, ar trebui să le identificăm folosindu-ne de procedeul pe care îl practică el cu atîta măiestrie.

— Mi se pare inutil, spuse Victor Marian. Mituș Rădel nu poate fi altul decît Radu Emil. E și o potrivire de nume. Radu — Rădel... Avocatul Ștefan Barbu apare sub numele de Faust Breban... Probabil ispirîndu-se din teoria acestuia despre brelan și impresionat de pumnul lui uriaș. *Faust* înseamnă pumn în germană...

— Procedeul folosit de Dumitreș e mult mai sigur, afirmă doctorul Tudor. El elimină orice dubiu cu privire la identitatea personajelor. Alina Ialomir... Arista Miron... Corina Manteș... Nicola Negură... Gelu Corega... Și în aceste pagini numele folosite de el au rezonanțe ciudate... Încercați să le priviți nu în rezonanța, ci în lungimea și în numărul lor de cuvinte...

— Aaaa ! descoperi Victor Marian. Cu alte cuvinte, vreți să spuneți că numele folosite constituie anagrama numelor reale...

— Exact ! spuse doctorul Tudor. Încercați să le descifrați.

— Nu se poate ! se împotrivi Victor Marian pentru un moment. Dacă Emil Radu e reprezentat de Mituș Rădel... apar două litere în plus... două litere stridente... Adică...

— Ba e foarte clar ! își aminti Ion Roman. Numele întreg al lui Radu Emil, așa cum ne-a informat inginerul Popa, este Radu Șt. Emil. Așa era trecut în catalog, pentru a nu fi confundat cu celălalt Radu Emil... Radu N. Emil.

— Extraordinar ! se dezmetici Victor Marian. Într-adevăr e o anagramă. Raduștemil corespunde exacte lui Mituș Rădel.

— Iar Alina Ialomir — descoperi la rîndul său Ion Roman — corespunde zeiței Liliana Maior...

— Iar Nicola Negură — adăugă doctorul Tudor — e anagrama lui Neculai Goran... După cum vedeți...

— Da... spuse Victor Marian. Dumitreș a folosit pentru anagramare numele exacte ale persoanelor din pensiune. Mituș Rădel... Alina Ialomir... Nicola Negură...

În momentul acela se deschise ușa holului. Sergentul-major Dinu Cosma, obosit, prăfuit, transpirat, se opri în fața lui Tudor.

— Raportul ! spuse el într-o suflare. Șoferul Ion Anton declară următoarele : la ora unsprezece și un minut l-a culeș pe Ciucă în dreptul punctului La movilă ; la ora unsprezece și două minute a avut accidentul în dreptul punctului La izvor ; l-a dus pe Ciucă pentru primele îngrijiri la Cleopatra. Era un doctor acolo. La ora unsprezece și douăzeci și trei de minute, Ciucă, și-a venit în fire. L-a urcat în camion, și la ora unsprezece și patruzeci de minute l-a depus la spital. Am verificat toate datele.

— Foarte bine, îi răspunse doctorul Tudor. Ai sosit la timp. Îți revine datoria legală de a-l aresta pe asasinul lui Emil Radu.

PENSIUNEA TRANDAFIRULUI ALB

(Repartizarea camerelor pînă în ziua de 29 septembrie 194....)

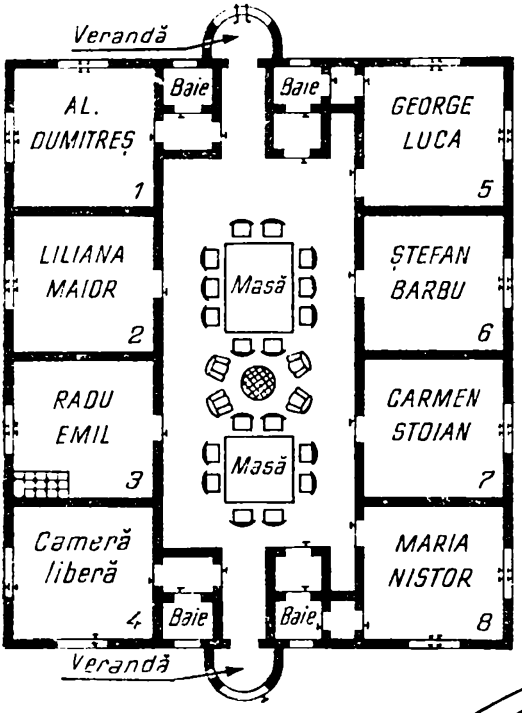

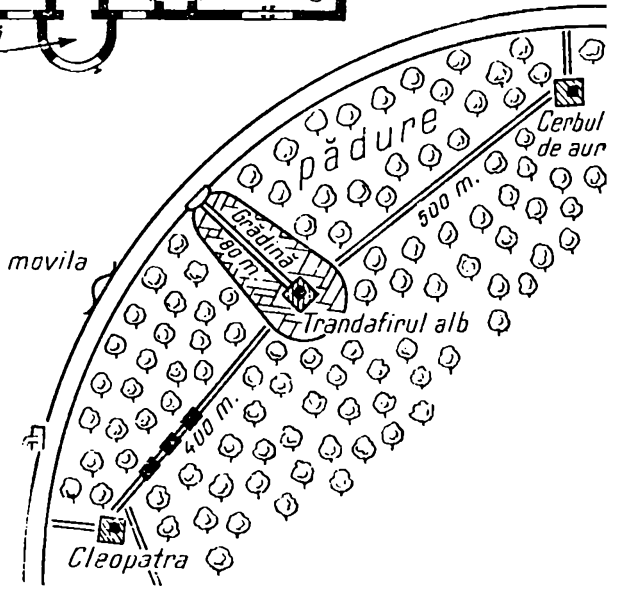

CĂTRE CITITOR

A sosit momentul să facem o pauză în lectură imaginîndu-ne că în acest răgaz de timp doctorul Tudor, Ion Roman şi Victor Marian vor face schimb de informaţii între ei, relatîndu-şi toate observaţiile şi datele şi amănuntele culese în decursul ultimelor interogatorii.

Prin urmare, în clipa de faţă, cititorii, la fel ca şi doctorul Tudor, posedă absolut toate faptele care constituie şi care pot duce la dezlegarea enigmei. Autorul a avut grijă să nu-şi favorizeze eroul informîndu-l pe ascuns cu amănunte pe care nu le-ar cunoaşte cititorii. Din clipa de faţă, totul se reduce la organizarea şi interpretarea logică a faptelor.

Pentru a veni în ajutorul cititorilor autorul aminteşte încă o dată că factorul principal, cheia acestei enigme, se află în cele două pagini ale scriitorului Al. Dumitreş. Studiindu-se cu atenţie aceste pagini — care vor fi imediat reluate — şi, bineînţeles, sprijinindu-se pe multitudinea de date şi observaţii adunate de cei trei anchetatori, cititorii pot descoperi singuri identitatea asasinului, mobilul care l-a forţat la crimă şi modul cum şi-a organizat odiosul asasinat.

Nu mai rămîne altceva decît ca autorul să ureze succes cititorilor săi şi să-şi exprime speranţa că vor ajunge la dezlegarea enigmei sîngeroase de la Trandafirul alb înaintea eroului acestei cărţi.

4 octombrie 194..., ora 8,05

Toți locatarii pensiunii se aflau la masa mare din hol. În spatele lor, între masă și verandă, stăteau nemișcați în picioare sergentul-major Dinu Cosma și ostașii care pînă atunci patrulaseră în grădină sau îndepliniseră diferite sarcini încredințate de doctorul Tudor. Acesta, împreună cu cei doi colaboratori ai lui, luaseră loc, formînd un semicerc, la măsuța rotundă cu telefon, pe care o apropiaseră de masa mare. Îngrijitoarele, sosite nu de mult, serviseră ceaiul, apoi se rătrăseseră tăcute și înfiorate în încăperile din demisolul pensiunii. Liniștea era gravă, amenințătoare.

După ce aruncă o scurtă privire sergentului-major, doctorul Tudor începu cu vocea lui obosită :

— V-am adunat aici pentru a vă pune la curent cu rezultatul cercetărilor noastre... Dar înainte de aceasta v-aș ruga să ascultați cu atenție lectura cîtorva pagini dintr-un manuscris neterminat, dintr-o carte, pe care evenimentul sîngeros la care ați fost martori a întrerupt-o violent. Aceste pagini sînt extrem de importante pentru dezlegarea enigmei, chiar dacă autorul lor nu a prevăzut lucrul acesta, chiar dacă ele sînt rezultatul unei intuiții excepționale și nu a unei previziuni logice. O singură persoană de la masa dumneavoastră cunoaște conținutul acestor pagini. Silit de împrejurări, îmi

iau singur permisiunea de a vă face cunoscut și dumneavoastră acest conținut, renunțînd astfel la discreția pe care o manifestăm de obicei față de un manuscris, față de o carte neterminată. Încep lectura :

„Mituș Rădel sosise la vila Crinul alb într-o zi frumoasă de toamnă. Era atît de slab și de palid, încît aerul puternic de munte îl ametise. Pașii lui erau aceia ai unui halucinat. Gîndurile i se încîlceau, iar fierbințeala îi înroșise obrajii. Era speriat ca un pui de vrabie care este nevoit să iasă din cuib pentru prima dată. Zburase de multe ori pînă atunci, dar mereu purtat numai de aripile fanteziei. Rămăsese mereu în cuib, înconjurîndu-se cu o țesătură de vise. Doar pentru a ciuguli hrana de toate zilele, pentru a-și menține făptura debilă, bolnavă, mutilată, scotea uneori capul din cuib. Oamenii îl înspăimîntau. Și nimeni nu știa că-i iubește mai mult decît florile cu care își înconjura făptura diformă. Nimeni, nimeni în afară de un singur om... Știa că privirea cu care-l întîmpinase Arista Miron, la sosire, era aruncată unui cerșetor, unui nevoiaș. Spaima îl încolți și mai tare. Își aminti întîlnirea cu Pătru Poiană, în fața gării. Poiană cu mutra lui mops. Simțea un gust amar în gură. Atîtea amintiri crude îl răscoleau... Dacă ar fi fost capabil de ură, l-ar fi urît. De ce-i ieșise în cale cu cortegiul acela jalnic de amintiri ?...

Cîteva zile, Mituș se feri de oameni, dar ei îl observau pe ascuns. Alții chiar direct, ca pe-un monstru. Printre aceștia din urmă era probabil și Alina Ialomir, și cît ar fi vrut ca măcar ea să-l vadă altfel ! Se întîlnise pentru prima dată cu reprezentarea vie a zeițelor antice din cartea de istorie și din închipuirile lui infantile. Cînd o vedea pe fereastră, tremura, parcă îl strangula cineva. Dar n-o privea numai el cu aceleași flăcări în ochi. Mai era și Gelu Corega, ca o umbră în urma ei, ca un spadasin gata să provoace orice rival. Și Nicola Negură îi admira din depărtare silueta mlădioasă și mersul ca de căprioară. Privirile lui erau însă resemnate. Știa,

era convins, că îi lipsea puterea de a o cuceri. Toate ființele din vilă erau ca niște puncte pe un cerc, și din aceste puncte plecau raze spre centrul cercului, unde trona ca o zeiță, Alina. Nici Faust Breban, care își cheltuia ultimele puteri în nopți de fum și de emoții absurde, nu scăpase de mirajul zeiței. Dar el ar fi vrut-o de aur, ca s-o așeze triumfător pe masa norocului, mai ales cînd mîinile lui răscoleau buzunare goale. Nici Corina Manteș, ascunsă după perdea, nu-și lua ochii de la zeiță cînd o vedea în grădină admirată, ca în rugăciune, de cei trei bărbați, pe care ar fi vrut să-i smulgă din paralizia lor statuară. Ce clocot purta Corina în suflet! Dar se putea asemăna oare clocotul ei cu acela al micului Mituș? Lui îi fierbeau toate gîndurile, toate oasele, toate amintirile. Își pipăia uneori trupul, și atunci lacrimile îi chinuiau cu jăratec obrajii. El ar fi avut puteri să cucerească zeița. Dar gîndurile acestea nu trebuia să le cunoască nimeni, absolut nimeni, să rămînă numai ale lui pentru a putea totuși supraviețui. Cumplită era tristețea lui! Pentru că, oricît s-ar fi ascuns, era cineva care-i cunoștea toate fibrele, și ele răsunau ca niște strune în mîinile acelei ființe.

Zilele treceau, și Alina își purta mai departe hlamida imperială în castelul cu nume de floare. Nicola Negură renunțase la gîndul că ar putea să se încoroneze cu strălucirile zeiței. Își petrecea nopțile ucigînd hîrtia și — da! acesta e adevărul! — pentru a-și confecționa și el o statuie împrăștiind oamenilor cărți frumoase. Va înțelege repede că s-a logodit cu o iluzie... Și Faust Breban își calculase posibilitățile. Se mulțumea cu ideea visului. Poate că într-o noapte, după ce va trăi o fericire intensă la masa rotundă, înapoindu-se acasă, va întîlni zeița așteptîndu-l docilă și rugătoare. Gînduri scurte de fulgere. Celelalte gînduri gravitau în jurul mesei de joc. Ce boală gravă și stupidă! Poate că era mai infirm decît micul Mituș. Spre cîte acte disperate nu-l putea împinge boala! Și Pătru Poiană ajunsese, odată, de mult, din cauza ei pe mar-

ginea prăpastiei... Gelu Corega se apropiase de centrul cercului. Atitudinea lui tenace, dură, inebranlabilă, crease o Sahară în jurul Alinei. Oare se apropia ziua triumfului ?... Corina Manteș nu mai îmbrățișa perdeaua. Probabil că nu mai avea foc în priviri. Uneori se uita lung, mai ales noaptea, după micul Mituș. Iar cînd îl privea din apropiere, expresia ei devenea posesivă. Probabil că nu iubise niciodată un bărbat, ci își dăruise toată dragostea unor jivine de cameră. De aceea strînsese cu atîta patimă la piept un cățeluș pierdut pe șosea. Cît s-a chinuit proprietarul pînă i l-a smuls din mînă !... Și Alina, și Arista îl vizitau pe micul Mituș, însă niciodată împreună. Parcă se fereau una de alta. Amîndouă îi aduceau căldură și duioșie. Dar el tremura numai cînd o vedea pe Alina. La Arista se uita ca la o mamă... Cîtă gingășie aveau cuvintele Alinei ! Și cît aur curgea din părul ei ! Ar fi trebuit să se întîlnească în altă lume cu ea, într-o lume în care sufletele nu au îmbrăcămintea aceasta cotidiană, țesută din celule, fibre, vene și oase... O poezie uitată răsuna din depărtări :

M-aș dărui viorilor și lunii
Și vîntului : în strune să mă-mpartă.
Și-aș vrea arcușuri repezi ca lăstunii
Și lumea-n degetele mele ca o hartă.

Aș povesti oceanelor în șoapte
Și-aș transpira cu palma pe Sahare,
De-aș întîlni un zgribulit în noapte,
L-aș înveli cu degetul cel mare.

N-am altceva decît aceste visuri.
Puterile mi-s ca un vînt de munte
Care-a uitat să iasă din abisuri.
Iar voi dormi cu un atlas pe frunte...

Sărmanul Mituș ! N-ar fi trebuit să vină la Crinul alb. N-ar fi întîlnit-o pe Alina și nici n-ar fi trăit atîtea dureri noi, necunoscute."

Deşi ţinea capul aplecat asupra hîrtiei, ultimele cuvinte, ultimele fraze, începînd cu poezia, doctorul Tudor le rosti cu ochii închişi. Toţi erau însă atît de impresionaţi, că nimeni nu-i observă atitudinea. Tăcerea grea fu sfîşiată de vocea doctorului Luca.

— Nu cred că era necesar să se citească aceste pagini! Şi mai ales nu cred că trebuia să fie scrise.

— Ba da! strigă Carmen Stoian. Şi eu aş fi scris la fel... E cel mai frumos omagiu adus micului Mituş. Trebuiau citite în genunchi, aşa cum cred că au fost scrise...

— Sărmanul Mituş! se întristă Liliana. Nu mi-aş fi putut închipui un asemenea lucru. Dacă aş putea să...

Dar se opri cînd văzu fulgerele din privirile doctorului George Luca.

— Hm!... se strîmbă avocatul Ştefan Barbu. Prea multă indiscreţie şi prea puţină cunoaştere a vieţii... Ar fi trebuit să-i vorbesc mai pe larg despre masa cuadripartită...

Inginerul Traian Popa îşi acoperise, într-un gest instinctiv, cu palmele-i mari faţa de mops.

— De toate pentru toţi şi multe aiureli, şopti el printre buzele pe care şi le sugea fără încetare. Fapte adevărate însăilate în prea multă literatură. Să mă ierte scriitorul, dar eu nu mă reped cu felicitările...

— Eu îi mulţumesc... şopti Maria Nistor iscodind amintiri îndepărtate. Într-adevăr, acestea erau sentimentele mele faţă de el în ultimul timp... Parcă era copilul meu...

Doctorul Tudor ridică încet mîna dreaptă, cerînd tăcere.

— V-am vorbit de la început despre importanţa pe care o au aceste pagini... Îi mulţumesc şi eu scriitorului Al. Dumitreş pentru faptul de a le fi scris şi mai ales pentru faptul că posedăm aceste pagini într-un moment atît de hotărîtor... Anumite considerente mă determină să continui discuţia noastră folosind, în locul numelor reale ale persoanelor aici pre-

zente, numele anagramate din paginile scrise de Al. Dumitreș... Da, da ! Fiecare nume din pagină era anagrama foarte izbutită — procedeu caracteristic scriitorului nostru — a unui nume real... În felul acesta vom înlătura orice confuzii, și în măsura în care ne va fi cu putință vom scăpa, măcar aparent, de unele indiscreții... Cred că doctorul George Luca nu are nimic împotrivă dacă vom vorbi despre el în continuare, folosind anagrama prin care este reprezentat numele lui în paginile scriitorului Al. Dumitreș. Cred, de asemenea, că nu se vor împotrivi acestui procedeu nici celelalte persoane.

Și pentru că nu remarcă nici o mișcare, nici un gest de protest, ci doar o expresie de uimire pe fețele cîtorva persoane, doctorul Tudor îi făcu un semn convențional lui Victor Marian. Tînărul se conformă imediat : începu să citească lista numelor și anagramele corespunzătoare :

— George Luca : Gelu Corega... Ștefan Barbu : Faust Breban... Liliana Maior : Alina Ialomir... Radu Șt. Emil : Mituș Rădel... Carmen Stoian : Corina Manteș... Traian Popa : Pătru Poiană... Maria Nistor : Arista Miron... Neculai Goran : Nicola Negură...

— Scriitorul Al. Dumitreș — adăugă imediat Ion Roman ca o lămurire necesară — nu anagramează pseudonime, ci numai nume reale... Din clipa aceasta nu cred că se mai poate crea vreo confuzie cu privire la identitatea persoanelor despre care va fi vorba în continuare...

Expresia de oboseală și de chin parcă se accentuă pe fața doctorului Tudor cînd începu să vorbească.

— Da... Parcă ne-am afla într-o piesă oarecare, și fiecare dintre dumneavoastră ar interpreta un anumit rol... La urma urmelor, în această pensiune cu nume pur s-a petrecut o sîngeroasă dramă, și persoana care și-a asumat rolul de asasin s-a dovedit tot timpul un actor deosebit de înzestrat. Inutil să subliniez că asasinul se află aici, în această încăpere, că e unul din locatarii acestei pensiuni, și că

şi în acest moment îşi interpretează cu măiestrie rolul de inocent pe care şi l-a asumat imediat după comiterea crimei. Îi declar din capul locului că nu posedăm nici o dovadă materială a crimei sale — de fapt aceasta a fost marea lui grijă în momentele cînd a premeditat asasinatul —, nu posedăm nici o dovadă materială cu excepţia acestui pistol cu urme recente de pulbere pe care l-am găsit — aşa cum a vrut el — lîngă poartă, la aproape optzeci de metri de locul crimei. Ştim, ca şi el de altfel, că pistolul nu are pe el nici o amprentă cu ajutorul căreia să-l scoatem pe loc din rîndurile inocenţilor şi să-i prindem mîinile ucigaşe în cătuşe sigure. Mai ştim — ceea ce el nu ştie sigur — că o anumită persoană l-a văzut intrînd în camera victimei cu cîteva minute înainte de a răsuna împuşcătura. Aceeaşi persoană l-a văzut, cîteva secunde mai tîrziu, sărind pe fereastra camerei în care a răsunat împuşcătura. Persoana la care mă refer se consideră într-un fel vinovată de săvîrşirea acestei crime gîndindu-se că dacă în loc să apese clanţa ar fi bătut în uşă, sau ar fi strigat cîteva cuvinte, crima nu ar mai fi avut loc. Ar fi rămas în stadiul ei de intenţie. Persoana aceasta, ca şi Nicola Negură de altfel, crede într-un asasinat forţat, convenit, şi în sufletul ei se ciocnesc două forţe cumplite : dragostea ei pentru victimă şi dragostea ei pentru asasin. Aceasta din urmă s-a transformat într-o spaimă, în spaima că divulgînd numele asasinului *voluntar* ar comite o crimă şi mai odioasă, ar trimite la eşafod fiinţa care i-a deschis porţile unei lumii necunoscute, fiinţa care a subjugat-o pînă la adoraţie, pînă la idolatrie. Violenţa acestui conflict a adus-o în pragul sinuciderii... Din fericire, am luat măsurile necesare... Ştiu că nu voi obţine mărturisiri de la ea din cauza relaţiilor ei neobişnuite cu persoana care în închipuirea ei a comis asasinatul voluntar. O avertizez însă de la bun început că se înşală asupra identităţii asasinului şi asupra concepţiei ei cu privire la această crimă. Concepţia aceasta despre asasinatul voluntar

mi-a mai fost dezvăluită nu ca o concluzie logică şi în mod sigur nu pentru a mă induce în eroare, ci mai mult ca o soluţie literară oportună, de către Nicola Negură. Nu a fost din partea lui o încercare de a mă induce în eroare. Şi el, ca şi mine, e convins, cel puţin în clipa aceasta, că mobilul principal al asasinatului a fost *jaful*. Şi abia apoi teama, sau spaima, sau teroarea. Mituş Rădel nu era chiar atît de sărman cum îşi închipuie mulţi dintre dumneavoastră. El era posesorul unei anumite averi. Spaima că această avere i-ar putea scăpa din mînă l-a împins pe asasin la organizarea, premeditarea şi înfăptuirea crimei.

— Nu e adevărat ! se răzvrăti Corina Manteş. E o încercare de a mă sili să mărturisesc.

— Nu vă voi sili, răspunse doctorul Tudor. Veţi mărturisi din proprie iniţiativă, ţipînd...

— Hm... mormăi Faust Breban. Nu văd cum veţi putea convinge un tribunal pe baza unei singure mărturisiri, fără nici o dovadă materială... *Tertis unus, tertis mullus...* Mi s-a întîmplat într-un proces din 1934...

— Nu voi spune nimic, pentru că nu am văzut nimic ! ţipă Corina Manteş. Degeaba încercaţi...

— Da... reluă doctorul Tudor. Numai dumneavoastră ştiţi ce aţi văzut. Înţeleg prin ce treceţi, înţeleg lupta care se dă în sufletul dumneavoastră. Nu ştiu ce s-ar fi întîmplat dacă n-aţi fi auzit — probabil în hol, înaintea sosirii organelor de anchetă — acea concepţie despre crimă pe care eu o consider soluţie literară... Voi încerca, urmînd sfatul lui Faust Breban, să fac abstracţie de acest martor unic care n-ar fi în stare să convingă un tribunal...Voi încerca să interpretez aici, în faţa dumneavoastră, toate datele crimei, în desfăşurarea logică pe care mi-o imaginez... Da... Să recapitulăm cîteva fapte, faptele esenţiale... La ora unspreceze şi şaisprezece minute exact, după Schaffhausenul lui Gelu Corega, s-a auzit aici în pensiune o detunătură. Într-un răstimp de treizeci de

secunde, toţi locatarii pensiunii, cu excepţia celui din camera numărul trei, au apărut în hol. Uşa de la camera în care s-a auzit detunătura era încuiată pe dinăuntru. Unsprezece minute mai tîrziu, s-a forţat uşa. S-a constatat că locatarul camerei a fost asasinat. S-a găsit fereastra deschisă. Mai tîrziu s-a observat o anumită dezordine în şifonier. Mult mai tîrziu s-a descoperit un revolver marca Browning, calibrul 6,35, lîngă poartă, la optzeci de metri de locul crimei. Acestea sînt datele care *trebuie* să demonstreze că locatarul camerei numărul trei a fost asasinat de un individ necunoscut din afară, pentru a fi jefuit. Uşa încuiată pe dinăuntru, fereastra deschisă, şifonierul răvăşit, arma ascunsă departe de locul crimei, iată acte succesive care indică scopul crimei, drumul parcurs de asasin şi în ultimă instanţă dispariţia acestuia în necunoscut. Înşiruirea logică a faptelor pare perfectă. Dar tocmai această sete de perfecţiune — izvorîtă numai şi numai din necesitatea de a se sustrage oricăror bănuieli — l-a obligat pe asasin să calce logica elementară. El a organizat o crimă perfectă, fără nici o urmă materială care să îndrepte bănuielile spre el, dar crima însăşi era absolut ilogică... De ce ? De ce ne-am gîndit din prima clipă că avem de-a face cu o crimă neobişnuită, absurdă, ilogică, şi nu cu o crimă banală ?... În primul rînd din cauza victimei. Un necunoscut, din afară, chiar surprins de locatarul camerei în timp ce-l jefuia, n-avea nevoie să-l ucidă pe Mituş Rădel pentru a-şi duce la capăt fapta. Cu o simplă lovitură de pumn îl putea face inofensiv. Să nu uităm însă că victima a fost găsită în pat, într-o poziţie care demonstra că nu asista la un jaf. Deci a fost ucisă înainte de a fi jefuită, aceasta ar fi vrut să indice asasinul. Dar şi aici ne izbim de aceeaşi absurditate. Pentru ce să-l ucidă pe locatar, cînd putea foarte uşor să-l neutralizeze cu o simplă lovitură ? Ucigîndu-l pe Mituş Rădel, asasinul ne-a dat prima indicaţie : *Mituş Rădel trebuia neapărat să fie ucis.* Numai astfel asasinul îşi realiza

mobilul. Prin urmare nu avem de-a face cu un mobil banal, un jaf oarecare, ci cu un mobil care cerea suprimarea obligatorie a lui Mituş Rădel.

— Sau asasinarea conştiinţită, se auzi vocea Corinei Manteş.

— Să luăm în consideraţie şi această posibilitate, spuse doctorul Tudor. Să ne imaginăm prin absurd că Mituş Rădel neavînd curajul de a se sinucide — ceea ce ar fi contrariu opiniei lui Gelu Corega — i-ar fi cerut unei anumite persoane să-l omoare. În cazul acesta, de ce nu s-a simulat sinuciderea? De ce s-a făcut totul pentru a se crea aparenţa unui asasinat? Uşa încuiată pe dinăuntru, fereastra deschisă, şifonierul răvăşit şi altele... Cu cîteva secunde înainte de crimă, Corina Manteş l-a auzit pe Mituş Rădel ţipînd: „Nu mai pot suporta! Gata! Vreau să se termine totul!" Şi ea dă acestor cuvinte un alt înţeles decît cel real. În concepţia ei, aceste cuvinte indică fără echivoc dorinţa lui Mituş Rădel de a-şi desface legăturile cu viaţa... Vom vedea mai tîrziu înţelesul lor real... Să revenim la întrebarea veche: De ce am considerat că ne aflăm în faţa unei crime speciale? Am amintit relaţiile ciudate dintre victimă şi asasin şi am ajuns la concluzia că Mituş Rădel trebuia neapărat să fie ucis pentru ca asasinul să-şi realizeze un anumit scop... Să trecem mai departe la alt element care demonstra ilogica asasinatului sau a coasasinatului... Mijlocul pe care şi l-a ales asasinul pentru a-l suprima pe Mituş Rădel: împuşcarea. În planul asasinului, acest mijloc era obligatoriu, altminteri nu l-ar fi folosit. Ar fi ales altă cale: otrava, cuţitul, strangularea, orice altceva. Mijlocul ales de asasin era cel mai complicat şi cel mai primejdios. Deoarece trebuia în primul rînd să-şi procure o armă. Deoarece risca — din cauza alarmei pe care o dădea pocnetul — să fie zărit de o persoană oarecare. Cu toate acestea, criminalul a preferat un pistol gălăgios oricărei alte arme tăcute, mai uşor de găsit, mai puţin primejdioasă. Alegîndu-şi

pistolul drept mijloc de suprimare, asasinul ne-a dat cea dea doua indicație : *Mituș Rădel trebuia neapărat ucis cu o armă care să facă zgomot.* De ce ? De ce asasinul avea nevoie să trezească *imediat,* chiar în clipa cînd comitea crima, întreaga pensiune ? La această întrebare nu putem găsi decît un singur răspuns : pentru că împușcătura îi oferea asasinului cel mai sigur alibi. Și nu numai lui. Ci tuturor locatarilor din pensiune. Deci asasinul nu putea să fie decît o persoană din afară. Aceasta în concepția, în planul asasinului. Pentru că organizîndu-și astfel alibiul, asasinul a înconjurat dintr-o dată cu un zid de fier, inviolabil, spațiul în care se învîrtea pensiunea. În loc să se îndrepte cercetările în afara pensiunii, ni le dirija obligatoriu în interiorul ei. Deci asasinul era unul din locatarii acestei pensiuni.

— E cu neputință ! spuse Arista Miron. Sînteți victima unei aberații. Înlocuiți faptele cu raționamente. Dacă asasinatul este opera unui dement ? Actul sau actele unui dement nu pot fi judecate și controlate prin logică !

— În afară de cazul cînd te conformezi logicii sale, interveni Gelu Corgea. Un nebun care se crede îmbrăcat în aur își va subordona toate gesturile și mișcările sale acestei credințe, comportîndu-se extrem de logic : se va șlefui, va merge aplecat din cauza greutății, își va feri ochii de reflexele luminii pe corpul său...

Doctorul Tudor părea că nu ia în seamă vorbele care se rosteau. Își continuă, cu vocea lui obosită, expunerea :

— Datele de pînă acum nu prea arată că trebuie să-i acordăm asasinului circumstanțele unui dement... Da... Să ne ocupăm de alt element care susține ilogica asasinatului, în ciuda organizării logice pe care i-a imprimat-o asasinul... Arma... după ce a fost *silit să ucidă,* după ce a ucis *folosind o armă gălăgioasă,* ce a făcut asasinul ? A ascuns arma, lîngă poartă, la optzeci de metri depărtare de locul în care s-a comis asasinatul. Ne ciocnim iarăși de un act ilogic care ridică

o sumedenie de întrebări. De ce asasinul n-a păstrat arma la el ? De ce n-a aruncat-o în gura de canal care se afla la cîţiva metri de fereastra camerei în care comisese crima ? De ce n-a aruncat-o, pur şi simplu, undeva în pădure, dacă voia neapărat să scape de corpul delict ? De ce a ascuns-o lîngă poartă, sub o piatră mişcată de la locul ei, care nu putea să scape cercetărilor, pentru că era chiar pe drumul cel mai umblat ? Procedînd astfel, asasinul ne-a dat cea de-a treia indicaţie : *Arma cu care fusese ucis Mtituş Rădel trebuia neapărat să fie găsită.* De ce trebuia găsită această armă ? Răspunsul e simplu : pentru ca să-i procure asasinului un dublu alibi, mai solid decît primul. Ceea ce înseamnă că asasinului îi era teamă că primul alibi — acel furnizat de împuşcătură — ar putea, din anumite motive, în anumite împrejurări şi condiţii să i se clatine. Găsindu-se arma lîngă poartă, la asemenea distanţă de locul crimei, locatarii pensiunii, şi prin urmare şi el, erau scoşi din rîndul suspecţilor. De astă dată, asasinul a greşit foarte grav. Arma ascunsă acolo la vedere — act absolut ilogic pentru un asasin grăbit, de aiurea — părea mai degrabă actul unui om din afară care vrea să îndrepte bănuielile spre locatarii pensiunii. Ascunzînd arma acolo, asasinul nu numai că a întărit certitudinea noastră că e unul din locatarii acestei pensiuni, dar ne-a obligat să privim cu mai multă suspiciune alibiurile, să le controlăm pe o durată mai mare, pentru că distanţa între clădire şi poartă, între locul crimei şi locul unde a fost ascunsă arma nu se putea parcurge în cîteva secunde, ci în cîteva minute. În cîteva secunde — după calculele lui Victor Marian, în maximum douăzeci şi cinci de secunde —, orice persoană din pensiune indiferent de vîrstă şi sex putea să ajungă din camera victimei sărind pe fereastră şi escaladînd fereastra propriei camere, sau una din ferestrele băii, în hol. Drumul de la clădire la poartă şi înapoi nu putea fi însă parcurs în secunde, ci în minute. Prin urmare trebuiau controlate mişcările locatarilor şi după intervalul de treizeci de secunde în

care au apărut toți în hol oferindu-și alibiuri sigure, în masă. Dar dincolo de aceasta se mai ridica o întrebare, peste care nu puteam trece : oare arma găsită la poartă era într-adevăr arma crimei ? Dacă era doar o dublură, pusă acolo cu scopul precis de a fi induși în eroare ? Aceasta ne obliga să controlăm mișcările locatarilor și înainte de comiterea crimei, pentru că o dublură putea fi ascunsă acolo mai ales înainte de a se comite crima...

— Dar urmele recente de pulbere de pe armă, așa cum ați afirmat dumneavoastră ? întrebă Nicola Negură.

— Într-adevăr... răspunse doctorul Tudor. Urmele foarte recente de pulbere loveau foarte serios în această ipoteză. Noi n-avem însă dreptul să renunțăm la ea cu ochii închiși. De aceea, ultimele noastre interogatorii au urmărit să afle mișcările locatarilor și în perioada anterioră crimei, și în perioada care s-a scurs după crimă, în cele unspreceze minute care au precedat sosirea organelor de anchetă și instalarea unei santinele în fața clădirii... Acestea au fost datele esențiale care ne-au obligat să căutăm asasinul printre locatarii pensiunii. La aceste elemente se adaugă și un fapt precis. Asasinul nu putea să intre în camera victimei decît pe ușă.

— Eu cred că putea să intre și pe fereastră, spuse Pătru Poiană. Nu era obligatoriu să intre pe ușă, ba chiar risca să-l vadă cineva...

— Nu ! răspunse doctorul Tudor. Numai un necunoscut putea să procedeze astfel.

— Și de ce să nu fi fost un necunoscut ? reveni Arista Miron la vechea ei întrebare.

— Vă voi răspunde prin două fapte. În primul rînd pentru că Mituș Rădel, iritat de niște zgomote ucigătoare, de un zgomot strident, a închis fereastra camerei sale cu cîteva minute înainte de comiterea crimei. Deci nu și-a lăsat geamul deschis pentru a ușura sarcina asasinului necunoscut. În al doilea rînd deoarece, cu cîteva secunde înainte de a se auzi

împușcătura, Corina Manteș l-a auzit pe Mituș Rădel rostind acele cuvinte pe care vi le-am amintit... Asemenea cuvinte nu puteau fi rostite unui necunoscut. În prezența unui necunoscut cu intenții răuvoitoare, Mituș Rădel ar fi strigat după ajutor.

— Își menține Corina Manteș declarația ? întrebă cu vocea lui de bas Faust Breban.

— Da ! răspunse doctorul Tudor în locul ei. Declarația aceasta e singura ei certitudine, e singura ei speranță, aș putea spune că și-a concentrat în ea toată viața. Și-a transformat-o într-un fel de religie. În clipa cînd ar renunța la ea ne-ar destăinui numele asasinului.

— Nu renunț la această declarație, spuse cu vehemență Corina Manteș. Pînă la urmă, tot îmi veți da dreptate.

Doctorul Tudor neg cu o mișcare leneșă a capului, apoi continuă cu aceeași voce monotonă și obosită :

— Conflictul dintre organizarea perfectă a crimei și ilogismul ei ne-a determinat să căutăm asasinul printre locatarii acestei pensiuni. În mod obligatoriu, unul din cei șapte locatari ai pensiunii era asasinul lui Mituș Rădel. Cercetările noastre, informațiile culese cu ocazia interogatoriilor ne-au dus la concluzia că orice locatar putea să fie autorul acestui asasinat. Calculele lui Victor Marian erau foarte precise în această privință. Oricine putea să-l fi ucis pe Mituș Rădel și apoi să iasă în hol pe ușa camerei sale pentru a-și asigura alibiul. Cei mai favorizați erau cei care locuiau în apropierea camerei numărul trei : adică Nicola Negură, Corina Manteș și Pătru Poiană. Cel mai suspect era Gelu Corega, care susținuse că ieșise de sub duș, cînd de fapt nu intrase în baie cu acest gînd. Dar pe cînd Nicola Negură apăruse în hol ud, cu apa curgînd de pe el, Gelu Corega era uscat, cu ciorapi în picioare, fără nici un strop de apă pe față.

Pe mine vă rog să mă excludeți din rîndul suspecților, spuse Faust Breban. Eu am fost primul în hol...

— Din păcate, dumneata ai fost găsit în genunchi în fața ușii, ceea ce, pe baza unei ipoteze a lui Victor Marian, și anume că ai fi putut încuia ușa pe dinăuntru cu ajutorul unui cleşte manevrat pe din afară, nu te putea elimina definitiv din rîndul suspecților... Epidemia mutărilor ne-a determinat să studiem mai atent lista suspecților favorizați. Erau doi locatari care se apropiaseră de camera victimei cu ocazia acelor mutări vijelioase, despre care nimeni nu știe cine le-a inițiat Corina Manteș și Nicola Negură.

— Asasinul ar fi putut folosi aceste mutări — spuse Victor Marian — nu numai pentru a se apropia de victimă, ci și spre a se depărta de ea, pentru a trezi mai puține bănuieli...

— Da... încuviință doctorul Tudor. Nu trebuia să neglijăm nici această posibilitate... Se ridica însă altă problemă : aceea a deplasării asasinului la poartă și înapoi pentru a ascunde arma. Cercetările noastre au demonstrat că o singură persoană nu avusese posibilitatea practică să facă acest drum după comiterea crimei : Nicola Negură. Ceilalți : Faust Breban, Pătru Poiană, Gelu Corega, Alina Ialomir, Corina Manteș și chiar și Arista Miron beneficiaseră de cele două minute necesare acestui drum. În urma acestui control, suspectul numărul unu devenea Pătru Poiană. Îl urma imediat Gelu Corega, Corina Manteș și Alina Ialomir. Luînd însă în considerare ipoteza lui Victor Marian, mai intră în competiția pentru primele locuri un suspect : Faust Breban... În cazul cînd ajungem la concluzia că arma găsită la poartă e doar o dublură, Nicola Negură și o dată cu el ceilalți reintrau și ei în rîndul suspecților. Prin urmare, nu puteam să-l decretăm pe nici un locatar definitiv inocent... Da, da... (Doctorul Tudor răspunse unui murmur care se auzea la masă.) Urmele recente de pulbere pe pistol ne obligau să trecem pe planul doi ipoteza dublurii. Luasem însă toate măsurile pentru a clarifica această problemă spinoasă. Din păcate însă, clarificarea ei întîrzia. Ea a venit mai tîrziu, pentru a confirma doar

certitudinea noastră cu privire la identitatea asasinului... Cercetările noastre indicau faptul că toți cei șapte locatari ai pensiunii sînt suspecți, fiecare dintre ei avusese într-un fel sau altul posibilitatea de a comite crima și de a ascunde arma, sau o armă asemănătoare celei cu care se făptuise crima, la poartă. Nu uitam totuși nici o clipă că ne găseam în prezența unui singur vinovat. Șase persoane erau totuși inocente... Și mai eram convinși de un lucru : că nu vom poseda nici o dovadă materială a crimei, nici o urmă care să ne ducă în camera asasinului, în afară de greșelile lui de logică rezultate dintr-un exces de logică. Era evident că avem de-a face în persoana asasinului cu un individ îndrăzneț, înzestrat cu o inteligență practică deosebită. Dar toți locatarii pensiunii demonstraseră în decursul anchetei noastre că posedă inteligența practică necesară pentru organizarea unei acțiuni ieșite din comun... Ne-am străduit să nu trecem cu vederea nici un fapt. Am privit cu suspiciune pe locatarii care în excursia de ieri după amiază se răniseră : Nicola Negură, Alina Ialomir, Gelu Corega. Poate că rănile lor erau o măsură de prevedere pentru a-și justifica rănile eventuale cînd vor fi nevoiți să sară un geam și să escaladeze un altul. Ne-am gîndit la cei care aveau posibilitatea să-și procure arme sau să posede arme de foc. Pătru Poiană era obișnuit cu asemenea arme, făcuse războiul, Nicola Negură fusese cîteva zile înainte la București pentru a preda o carte la editură, Gelu Corega sau Faust Breban, obișnuiți cu excursiile și cu plimbările de noapte în această perioadă tulbure de după război, puteau de asemenea să posede, ca mijloc eventual de apărare, arme de foc. Nici femeile nu erau eliminate din ipotezele noastre. Arma cu care fusese împușcat Mituș Rădel era o armă obișnuită și femeilor. Datele crimei, condițiile ei în raport cu mișcările și posibilitățile persoanelor care locuiau în pensiune nu ne ajutau să aplicăm cu șanse de succes metoda eliminării succesive. Asasinul nu putea fi dezvăluit atacîndu-l în logica organizării crimei, ci numai

pătrunzînd însuși actul crimei, găsind un înțeles logic absurdului pe care îl constituia însuși actul... Puteam să ajung mai repede la această problemă esențială, dar am avut să vă ofer cîteva date, mai întîi, care ar putea fi interpretate matematic. Ele se încadrează într-o ecuație precisă care ne-ar duce poate spre locuința asasinului, fie că demonstrează suprainocența unei anumite persoane, fie că demonstrează supraculpabilitatea alteia. Ele însă nu ni se vor prezenta niciodată ca dovezi materiale concrete care să-l ducă pe asasin direct în fața tribunalului... Prin urmare trebuia pentru un moment să renunțăm la datele organizării crimei și să ne oprim asupra actului în sine. Asasinatul era atît de absurd, încît părea actul unui dement. Victima era pură și inofensivă, toate informațiile culese despre ea indicau o ființă de o rară puritate și gingășie, incapabilă de orice urîțenie. Și totuși, fusese ucisă. De ce? Pentru a fi jefuită? Dar asasinul lăsase intenționat urme, semne care să ne indice că jaful fusese mobilul crimei. Dar ce anume putea să se fure de la acest personaj umil care-și cîștiga cu greu existența?... Era absurd, și deodată, apar două fapte care schimbă total personalitatea victimei. Mituș Rădel se dovedește posesorul unei adevărate averi, investită în cîteva timbre de mare valoare. În același timp el oferă fără nici o ezitare, fără nici o teamă suma de zece mii de lei lui Faust Breban.

— Nouă mii, îl corijă imediat o voce groasă de bas.

— Nouă mii... fără să fixeze data restituirii, mai mult adăugînd că suma aceasta este un acont... Pentru ce i se dă acont unui avocat?... Oare nu pentru a-l angaja într-un proces?... Un proces senzațional dacă a fost nevoit să apeleze la serviciile unui avocat atît de celebru ca Faust Breban. Mituș Rădel era atît de naiv și de încrezător în oameni, încît o persoană atît de impozantă, înzestrată cu un glas atît de grav și profund, posedînd amintirea atîtor procese celebre cîștigate, putea foarte ușor să-l cucerească... Atunci, cine era

acest Mituş Rădel, tînărul infirm şi bogat, hotărît să deschidă un proces de mare senzaţie ?... Cine era acest omuleţ care-şi ţinea averea într-un clasor vechi de timbre aruncate într-un sertar deschis la îndemîna oricui, care distribuia sume mari de bani cu atîta uşurinţă ? Cine era acest omuleţ care nu-şi ascundea bogăţiile, dar care dosise cu cea mai mare grijă două coli de hîrtie sustrase dintr-un manuscris ? De ce ascunsese cele două pagini de carte ? Întrebarea aceasta căpăta dintr-o dată o importanţă capitală. Găsisem două răspunsuri posibile. Primul, acela oferit de Nicola Negură, care într-adevăr s-a verificat imediat. Pentru a copia o poezie pe care o va transmite apoi zeiţei Alina. Dar pentru a-şi realiza acest scop nu era necesar să sustragă două pagini din manuscris, ci una singură : aceea care conţinea poezia. Ne-a venit apoi alt răspuns mai firesc : pentru a se sustrage el însuşi, ca erou, din romanul despre pensiunea Crinul alb. Nici răspunsul acesta nu ne satisfăcea. Din două motive. Din trei motive. Mai întîi că sustragerea acelor pagini contravenea firii sale. În al doilea rînd pentru că paginile sustrase zugrăveau un portret admirabil, care-l reprezenta întocmai şi a cărui publicare n-ar fi putut să se evite prin gestul său ; lipsa paginilor ar fi fost descoperită pînă la urmă. În al treilea rînd pentru că paginile sustrase în acest scop n-ar fi trebuit ascunse, ci imediat distruse... Gestul său extraordinar, total, opus firii sale, avea, în mod sigur, altă semnificaţie, şi această semnificaţie nu trebuia căutată în gest, ci chiar în acele pagini. Şi pentru că Mituş Rădel angajase serviciile unui celebru avocat, şi pentru că Mituş Rădel cu cîteva ore înainte de a muri violent îşi chemase un prieten în apropiere pentru o destăinuire foarte gravă, am privit acele pagini ascunse cu atîta grijă drept un testament pe care-l lăsa oamenilor în cazul cînd i s-ar fi întîmplat ceva. Citindu-le şi recitindu-le, şi iarăşi recitindu-le, această impresie mi s-a întărit. Paginile acelea erau testamentul lui Mituş Rădel. O idee teribilă, groaznică, mi-a fulgerat min-

tea... Ea mi s-a întărit ascultînd observațiile de o mare finețe și pătrundere relatate de Alina Ialomir cu privire la Mituș Rădel : „Micul Emil vorbea foarte puțin, dar fața lui exprima cu o fidelitate extraordinară sentimentele *dezvăluite* sau *ascunse* ale celui care îi vorbea... Ceea ce n-ai fi fost tu în stare, care îi relatai ceva, să descifrezi ca simțire, citeai pe fața lui, în atitudinea lui, în gesturile lui tăcute. *Aveai mereu impresia că te dubla...*" Impresia s-a transformat aproape în certitudine cînd artista de mare distincție care este Corina Manteș mi-a spus aceste cuvinte : „Micul nostru Emil nu pîlpîia ; ardea intens, ardea mai viu și mai tenace decît noi toți la un loc... El m-a învățat fără intenție, fără să știe, că o ființă umană este în primul rînd suflet, dinamică interioară..." Din păcate, Corina Manteș nu s-a gîndit nici o clipă că Mituș Rădel a fost asasinat ; acest cuvînt nu l-a rostit în fața mea. A rostit însă o frază uluitoare, un vers repetat de Oscar Wilde, care nu făcea decît să-mi confirme adevărul : *„Și toți ucidem ceea ce iubim" !* În momentul acela știam ce gîndește și la cine se gîndește... Și am înțeles groaznica dramă care se petrece în sufletul ei... Era neverosimil ca o ființă atît de lovită de soartă să poată cuceri cu atîta putere artiste ca Alina Ialomir și Corina Manteș, care se confundau cu însăși estetica. Mituș Rădel dispunea de o putere extraordinară — de fapt, acest lucru, această conștiință a puterii reiese și din lectura celor două pagini —, care i se revelase subit, apropiindu-i prin aceasta sfîrșitul. Oare ce o fi simțit Mituș Rădel în momentul cînd Corina Manteș i-a oferit spre lectură romanul care purta autograful scriitorului Al. Dumitreș ?... Mituș Rădel a înțeles nu numai că poate trăi în mijlocul oamenilor, dar chiar și alături de estetica umană, pe care o admira fără margini, cum susținea doctorul Gelu Corega. Atunci cînd a văzut acea carte s-a produs marea schimbare. Mituș Rădel își cerea drepturile. Nu știu cînd, cum și ce a discutat cu asasinul, nu știu ce rezultat a avut discuția lor. Probabil că asasinul i-a făcut o promisiune.

Mituș Rădel nu mai era însă la fel de credul ca înainte. Din spirit de prevedere a sustras și a ascuns cele două pagini... Să le citim încă o dată, închipuindu-ne că sînt testamentul lui, *închipuindu-ne deci că au fost scrise de el.*

Doctorul Tudor citi încă o dată cele două pagini sustrase din manuscris. Cînd termină lectura, vocea lui își schimbă accentul. Deveni tăioasă, ca o lamă de oțel.

— Fiecare nume din aceste pagini este anagrama celui real. Singurul om care cunoștea numele inginerului Traian Popa pentru a-l anagrama în Pătru Poiană era Mituș Rădel. Am insistat special, și asasinul mi-a confirmat de cîteva ori că l-a cunoscut pe inginerul Popa ca nume și ca înfățișare abia după crimă. Numai Mituș Rădel știa că Pătru Poiană — anagrama lui Traian Popa — are mutră de mops. Or, paginile acestea nu au fost scrise după crimă, ci cu multe zile înaintea asasinatului, cînd numai Mituș Rădel aflase despre prezența lui Traian Popa în stațiune. Nimeni altcineva nu-i putea anagrama numele. Numai Mituș Rădel. Iată faptul concret care a luminat ca un fulger calea spre asasin, care mi-a descifrat dintr-o dată identitatea asasinului... Știu... Asasinul poate nega faptul confirmat prin acțiunea sergentului-major Dinu Cosma, că la ora unsprezece fără șapte sau opt minute a tras un foc de armă în pădure, înfășurînd pistolul într-un pachet de vată, pentru a înăbuși detunătura. Exact la ora cînd Mituș Rădel — în prezența lui Faust Breban — închidea fereastra, singura fereastră deschisă spre pădure, spre Cleopatra, la acea oră, așa cum declarase chiar asasinul, plîngîndu-se oaspetelui că nu mai poate suporta „zgomotele acestea, care ucid". Cine va lua în serios spusele unui bețiv care a auzit un pocnet de armă nu după ora unsprezece și un sfert, cînd s-a comis crima, ci înainte de ora unsprezece ?... Asasinul va nega faptul că a ascuns una din arme — cea pe care o descărcase în pădure și care păstra astfel urme proaspete de pulbere — sub o piatră, lîngă poarta pensiunii, înainte de ora unsprezece pentru a ne induce în

eroare şi a-şi asigura un alibi inatacabil... Asasinul va nega faptul că s-a dus la Bucureşti în primul rînd pentru a-şi procura cele două arme, şi nu pentru a preda un fragment dintr-o carte pe care o primea scrisă la maşină şi o transforma apoi — cuprins de panică — în manuscris... Va nega de asemenea faptul că el — care deschidea numai fereastra dinspre pădure pentru a nu-l asurzi zgomotele de pe şosea — a lăsat deschisă fereastra pe care a văzut-o din pragul uşii Faust Breban în primele secunde de după crimă... Asasinul va nega faptul că a escaladat acea fereastră — probabil rănindu-şi genunchii — pentru a ajunge mai repede sub duşul căruia îi dăduse drumul înainte de a părăsi camera în rol de ucigaş... Asasinul va nega faptul că într-o zi oarecare un infirm timid, solitar, izolat de lume, i-a înmînat într-un birou de editură manuscrisul unui roman şi că l-a convins foarte uşor pe acel infirm să-şi aleagă un pseudonim şi să-l lase pe el să-i reprezinte interesele... Va nega că l-a tratat pe acel infirm ca pe-un sclav, oferindu-i o parte din veniturile pe care i le aduceau cărţile publicate sub pseudonimul Al. Dumitreş. Va nega faptul că romanele *Zbucium, Singură şi Dureri ascunse* sînt scrise de altcineva, de acelaşi autor infirm care i-a lăsat moştenire încă trei cărţi. Asasinul va nega faptul că a început să premediteze crima cînd citind paginile pe care le scria Mituş Rădel la această pensiune a întîlnit următorul fragment: „Nicola Negură renunţase la gîndul că ar putea să se încoroneze cu strălucirile zeiţei. Îşi petrecea nopţile *ucigînd hîrtia* şi — da! acesta e adevărul! pentru a-şi *confecţiona şi el o statuie împrăştiind* oamenilor cărţi frumoase. (Ale cui cărţi? întrebă, cu o voce care îngheţa, doctorul Tudor.) *Va înţelege repede că s-a logodit cu o iluzie...*“ Mituş Rădel a scris aceste pagini după ce văzuse autograful pe cartea Corinei Manteş, după ce descoperise că pseudonimul Al. Dumitreş era reprezentat de o altă persoană decît cea căreia îi aparţinea de fapt şi de drept, după ce luase hotărîrea de a da în vileag adevărul, de a spulbera *iluzia* pe care şi-o fă-

cuse Nicola Negură. Asasinul va nega că aceste fraze i s-au ridicat în faţa ochilor ca vîrfurile ascuţite ale unor săbii ameninţătoare...

— Neg ! strigă cu toată puterea Nicola Negură. Sigur că neg totul ! E o infamie ! E cea mai odioasă înscenare care s-a pomenit vreodată !

— Ştiam că vei reacţiona aşa... îi răspunse foarte calm doctorul Tudor. Răspunde-mi însă la această întrebare : cînd l-ai cunoscut pe inginerul Traian Popa pentru a-i anagrama numele în paginile pe care pretinzi că le-ai scris ?

— Nu trebuia neapărat să-l cunosc ! ripostă Nicola Negură cu vehemenţă. Mi s-a vorbit despre el. Nici nu ştiu cine mi-a vorbit şi nici nu sînt obligat să ştiu. Poate chiar Mituş Rădel sau Radu Emil — cum vreţi să-l numiţi — mi-a povestit despre dînsul. Sau oricare altă persoană de la Cleopatra...

— Acolo era cunoscut sub alt nume, spuse Faust Breban.

— Acea persoană necunoscută ţi-a vorbit şi despre mutra lui de mops ? întrebă doctorul Tudor. Ţi-a spus şi cum se numea tatăl inginerului Popa ? Răspunde ! Cum se numea tatăl inginerului Popa ?

— Numele lui n-are nici o importanţă în acuzaţia ridicolă şi infamă pe care mi-o aduceţi, răspunse Nicola Negură.

— Nu are nici o importanţă... repetă ameninţător doctorul Tudor. Anagramele din cele două pagini sînt absolut perfecte. Numai cunoscînd numele întreg al inginerului Popa — Popa U. Traian —, autorul celor două pagini putea să transforme acest nume în Pătru Poiană. ...Dar numele eroilor din romanele publicate sub pseudonimul Al. Dumitreş ? Acele nume cu rezonanţă ciudată : D-a-r-i-e S-m-u-l-t, S-t-e-l-a- D-r-i-m-u, D-i-m-a T-u-r-l-e-ş... Oare nu sînt şi ele anagramele lui R-a-d-u Ş-t — E-m--i-l, ca şi eroul celor două pagini : M-i-t-u-ş R-ă-d-e-l ?...

— Am dreptul să dau eroilor mei orice nume vreau ! se apără Nicola Negură ca un disperat. Nimeni nu mă poate împiedica să folosesc anagrame.

— Cînd te-am întrebat sub ce nume mă vei reprezenta în cartea *Trandafirul alb* — spuse doctorul Tudor — nu te-ai gîndit nici o clipă la anagramă, deşi toţi eroii cărţii sînt reprezentaţi prin anagrame foarte precise. Mi-ai răspuns imediat: Octavian Severin. Ai făcut chiar şi o teorie despre rolul inspiraţiei în găsirea numelor...

— Asta nu e o dovadă! se repezi Nicola Negură.

Doctorul Tudor se ridică în picioare.

— Tovarăşe sergent-major, fă-ţi datoria! Arestează-l pe individul Neculai Goran sub inculpaţia de asasinat cu premeditare. Mobilul asasinatului l-am spus la început: jaful şi teama.

— Sînt scriitorul Al. Dumitreş! urlă Neculai Goran.

— El e asasinul! răsună ca un ţipăt vocea Corinei Manteş. El e! L-am văzut şi cînd a intrat pe uşă, şi cînd a sărit pe fereastră. Avea doar halatul pe el. Tot el mi-a sugerat mai tîrziu, în hol, ideea unei crime consimţite...

— Sînt scriitorul Al. Dumitreş! strigă încă o dată Neculai Goran. Totul e o înscenare!

Doctorul Tudor se aşează obosit în fotoliu. Răsuflă adînc, îşi acoperi ochii cu palmele, apoi spuse încet, cu un accent de durere în glas:

— Scriitorul A l. D u m i t r e ş... Iată mii, zeci de mii de dovezi: toate cărţile semnate cu acest nume. Dovezi cu neputinţă de negat. *R-a-d-u Ş-t E-m-i-l* nu-şi anagrama numai numele eroilor. Nici *A-l D-u-m-i-t-r-e-ş* nu e un pseudonim oarecare, Neculai Goran! E tot o anagramă...

S f î r ş i t

CUPRINS

Cuvînt înainte	5
Partea întîi: DE CE?	11
Partea a doua: DIN NOU: DE CE?	141
Către cititori	245
Partea a treia: CINE?	247

Redactor: CONST. POPESCU
Tehnoredactor: ELENA CĂLUGĂRU

Apărut 1969. Hîrtie tipar înalt tip B de 63 g/m². Format 540×840/16. Coli ed. 13,09. Coli tipar 17. A. nr. 1545/1969. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 859—31.

Tiparul executat
sub comanda nr. 2848
la Întreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918",
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97,
București,
Republica Socialistă România

Vol. I, II și III Lei 28